3 1761 06632827 9

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/menneskerjegmd00jess

297

MENNESKER JEG MØDTE

Published October 21, nineteen hundred and eight. Privilege of copyright in the United States reserved under the act approved March 3. 1905, by Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, Christiania & Copenhagen.

FRANZ v. JESSEN

MENNESKER JEG MØDTE

OMSLAGSTEGNING AF
HANS TEGNER

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCVIII

THI DERI ER JEG AF SNEGLEARTEN
AT HUSET BÆRER JEG MED PAA FARTEN . . .

BJØRNSTJERNE BJØRNSON

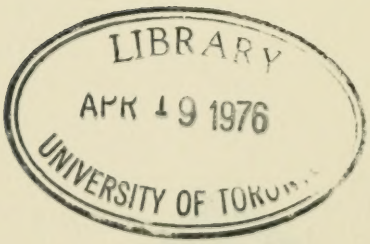

brief PTB 00 12466

KØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

Da jeg paa Opfordring fra Forlaget og fra Venner af min Virksomhed i 1906 første Gang vovede det Forsøg at omplante til Bogform en indbyrdes usammenhængende Række Artikler, som var skrevne udelukkende med Dagspressens Krav for Øje og ofte under vanskelige ydre Arbejdsvilkaar, var jeg forberedt paa, at den første Bog ogsaa vilde blive den sidste.

Imidlertid gik det saaledes, at „Egne jeg saa" i Løbet af 1906 blev helt udsolgt. Efter denne Opmuntring syntes det mig naturligt at fortsætte paa Grundlag af den Plan, der havde foresvævet mig, da jeg samlede Stoffet til den første Bog. Jeg vovede altsaa anden Gang Forsøget med „Begivenheder jeg oplevede". Det lykkedes atter over Forventning, idet Bogen i Løbet af sidste Efteraar udkom i to Oplag. Derfor har jeg ikke betænkt mig paa i Aar at udgive denne tredje og afsluttende Samling af mine Skildringer fra Rejser i fremmede Lande.

Ligesom Tilfældet var med de to foregaaende Bøger, er ogsaa i denne Stoffet gengivet i alt væsenligt i den Form, hvori det oprindelig blev nedskrevet. Hist og her har det dog været nødvendigt at indramme Skildringen med en Redegørelse for den særlige, steds- og tidfæstede Udvikling, der fremkaldte den, og hvis Aarsagsforhold nu ikke længere kan antages at staa klart for alle Læsere. Men i hvert Fald er der intet Sted tilføjet Oplysninger

eller benyttet Materiale, som maatte være kommet til min Kundskab paa anden Haand. Thi lige saa lidt som nogen af de to tidligere tilstræber denne Bog at være andet end en Samling Beretninger, aflagt af en dansk Journalist, der fortæller, hvad han selv har kunnet iagttage, og hvilke Indtryk han personlig har modtaget under sit tilfældige Forhold til de Mennesker, hans Gærning ude omkring i Verden bragte ham i Forbindelse med.

Ingen kan gøre sig mindre overdrevne Forestillinger om disse Smaabøgers Varighed end deres Forfatter. Jeg er paa det rene med, at de snart vil være forældede og glemte. Men hvor hurtig end denne Skæbne indhenter dem, har det dog været mig en stor Tilfredsstillelse at udgive dem. Thi skøndt Indholdet i dem alle er Journalistik og intet andet, har den Bogform, Skildringerne er bleven passet ind i — saa vidt det lod sig forene med deres journalistiske Oprindelse — dog i hvert Fald forlænget mit Arbejdes Liv en rum Tid udover, hvad jeg havde Ret til at haabe og vente i det Døgn, der fødte det.

Hvis nu de Læsere, som gennem en allerede lang Aarrække trofast har fulgt min Pen i Dagspressen, vil modtage ogsaa denne Bog med Velvilje og Interesse, er Arbejdets Hensigt naaet og Forfatterens Ønske rigelig opfyldt.

København, 1ste Oktober 1908.

F. v. J.

INDHOLD

SØNDERJYLLAND — Side

GUSTAV JOHANNSEN 3

FRANKRIG

FORRÆDERIETS MALSTRØM 27

BALKAN

OPRØRSTIDER 59

EKATERINA VASSILJEVNA 132

DEN RUSSISK-JAPANSKE KRIG

GENERAL KUROPATKIN 161

CENSORER OG KORRESPONDENTER 178

RUSSISKE OFFICERER 199

DEN LILLE JAP 216

SØNDERJYLLAND

Den 26. Juli 1897 udnævntes den tidligere prøjssiske Indenrigsminister M. v. Köller til Overpræsident i Provinsen „Schleswig-Holstein". I November 1898 begyndte derefter Udvisningerne fra Nordslesvig at tage stort Omfang, ligesom den danske Befolkning paa alle andre Omraader var Genstand for Forfølgelse og Plagerier.

„Köllerpolitiken" i Nordslesvig vakte Opsigt i Tyskland. De „frisindede Grupper" i den prøjssiske Landdags Andetkammer anmeldte, med Dr. Barth som Ordfører, en Forespørgsel desangaaende til Regeringen; Forhandlingerne fandt Sted den 25. Januar 1899 („Begivenheder jeg oplevede", Pag. 3). Gustav Johannsen besluttede imidlertid — efter at Resultatet i Landdagen var faldet utilfredsstillende ud — at rejse Sagen paany i den tyske Rigsdag. Med Støtte af Socialdemokraterne indbragte Johannsen en Forespørgsel saalydende:

> Anser Rigskansleren de overordenlige Forholdsregler og de dermed i Forbindelse staaende Udvisninger af danske Undersaatter, som den prøjssiske Regering har sat i Værk i de nordslesvigske Krese, for at være begrundede og i Overensstemmelse med Rigets Tarv?

Rigsdagens Forhandlinger om denne Forespørgsel begyndte den 16. Februar 1899 og strakte sig over tre Dage.

GUSTAV JOHANNSEN

I to Dage har Forslaget til en Lov om Alderdoms- og Invaliditets-Forsikring staaet paa den tyske Rigsdags Dagsorden. Drøftelsen breder sig mere og mere. Tredjedagen forløber uden at bringe Afslutningen.

Hver Formiddag ved Mødets Begyndelse indtager GUSTAV JOHANNSEN sin Plads og holder taalmodig ud i Forventning om, at Dagsordenens første Punkt maa blive drøftet til Ende, saa det andet Punkt, en Forespørgsel til Rigskansleren om „de overordenlige Forholdsregler" i Nordslesvig, kan bliv sat til Forhandling. Johannsen kommer kørende til Rigsdagen i Droske, bliver hjulpet ud af Vognen af Rigsdagstjenere og slæber sig, støttet paa to Stokke, ind i Mødesalen. Nylig er han bleven opereret for en ondartet Fodlidelse. Den store, svære Mand ser syg og træt ud. Naar hans Øjne nede fra Salen, hvor han sidder i Nærheden af de liberale Partier, søger op paa Tilhører-Gallerierne til Venner og Bekendte, der venter som han, har han et lidende og haabløst Udtryk, som synes saa fremmed netop hos ham.

Det er Uvishedens Tid. Ganske vist, den lange Vandring til Partierne for at opnaa de mindst 30 Underskrifter, som gøres behov for at faa Forespørgslen frem, er overstaaet. Efter at Centrum og de frisindede Partier var veget tilbage og havde gemt sig bag alskens „taktiske" Forskansninger, traadte endelig Socialdemokraterne til

og gav uforbeholdent deres Støtte. Men naar vil Forhandlingen begynde? Og hvilke Forskydninger vil Ventetiden føre med sig? Loven om Alderdoms- og Invaliditets-Forsikringen tænder mange heftige og bitre Ord. Der er ligesom Uvejr i Luften. Atmosfæren er trykkende og uheldsvanger i denne gyldent overlæssede Sal, hvor Nordslesvigs Rigsdagsmand, syg og værkbruden, venter paa Afgørelsen.

Den fjerde Dag (Torsdag 16. Februar 1899) begynder uforandret som de foregaaende. Det høje Hus er tæt besat, øverst som nederst. Oppe fra Tilhører-Galleriet ser det ud, som var der falden blaa Sne over Rigsdagsmændenes Borde. Det er en lille Pjece i blaat Omslag, „Adler oder Dannebrog?", der i overvældende Mængde er omdelt dernede; den skyldes en til Nordslesvig indvandret Tysker ved Navn STRACKERJAN, har Form som et „aabent Brev" til Landdagsmand H. P. HANSSEN og vrimler med grove Sigtelser mod ham og de danske Nordslesvigere. Fyrst HERBERT BISMARCK blader i den. Ellers ligger den uænset hen. Rigsdagen har kun Øre for den heftige Strid mellem Baron STUMM og Socialdemokraten SINGER.

Kl. $2^1/_2$ indtager Rigskansleren, Fyrst CHLODEWIG v. HOHENLOHE-SCHILLINGSFÜRST, sin Plads paa Regeringstribunens yderste højre Fløj. Maaske betyder det, at ogsaa han venter Gustav Johannsens Forespørgsel, inden dette Møde er forbi.

Men Viserne paa det store Uhr lige overfor Præsidentens Trone vedbliver at bevæge sig, uden at Talestrømmen dernede et Øjeblik standser. Rigskanslerens lille, indskrumpede Skikkelse falder sammen i Armstolen. Af og til skutter den gamle Mand sig, som om han frøs. Han sidder med lukkede Øjne og stryger sig med den

magre, hvide Haand over Panden, som var det dèr, de mange, larmende Ord tilføjede ham Smerte. Hans fugleagtige Hoved synker ned mod Brystet, og han hæver det med Besvær, naar han en Gang imellem stirrer op paa Uhret for at passe paa, hvorlænge han allerede har maattet holde denne Plage ud.

Han skal have Ordet til Johannsens Forespørgsel. Alle veed, hvad han vil sige. Det bliver det samme, som Bismarck vilde have sagt, om han endnu stod paa dette Sted og skulde tage Stilling til en Forespørgsel i Rigsdagen om Udvisninger fra Nordslesvig. Men alligevel ... Bismarck vilde rejse sig med et Ryk, ranke sig i Vejret, saa den brede Skikkelse i Kyrassér-Uniformen fik al den Plads, den behøvede — og han vilde afvise Rigsdagens Indblanding i Kongeriget Prøjssens Anliggender paa samme Maade, som naar han med sin Ridestøvles Hæl knuste et Kryb, han havde knipset af sit Ærme. Fyrst Hohenlohe vil ogsaa vise denne ligegyldige, urimelig overflødige Forespørgsel fra sig. Ak ja, at man skal ulejliges med saadan en Bagatel, naar man er gammel og træt, fryser og gærne vil hjem ...

Da Præsidenten Kl. $4_{,35}$ forkynder, at Forhandlingen om Dagsordenens første Punkt er sluttet, har 16 Talere haft Ordet alene i Dag. Der gaar endnu en Tid med at vælge det Udvalg paa 28 Medlemmer, hvortil Loven om Alderdoms- og Invaliditets-Forsikringen henvises. Først da Klokken er bleven henimod 6, er Banen fri for næste Punkt paa Dagsordenen: Gustav Johannsens Forespørgsel.

Præsidenten, Grev BALLESTREM, oplæser den, medens Rigsdagsmændene under Udveksling af mange, højrøstede Bemærkninger om den nys afsluttede Forhandling opsøger deres Pladser og rydder op mellem Papi-

rer og Akter, som der nu foreløbig ikke længere bliver Brug for.

Da den forvirrede Summen nede i Kæmpekuben nogenlunde har lagt sig, vender Grev Ballestrem sig om mod Fyrst Hohenlohe og spørger, om Hr. Rigskansleren agter at svare paa Forespørgslen?

Allerede har Fyrsten rejst sig. Der bliver meget stille. En Oldingestemme oplæser nogle Ord, som vel staar paa det Papir, Rigskansleren holder i Haanden, men hvis svage, fjærne Klang taber sig i Rummet, uden at det er bleven tydeligt, hvorfra i Salen den egenlig kommer svævende.

„Retten til at udvise Udlændinge er et Udslag af „den enkelte Forbundsstats Overhøjhedsret, hvis Ud- „øvelse Riget hverken i Følge Rigsforfatningen eller „Rigslovene har at føre Tilsyn med ... Rigskansle- „ren har altsaa ikke noget med de af den kgl. prøjssi- „ske Regering anordnede Forholdsregler at gøre. Af „den Grund maa jeg afslaa at svare paa Forespørgs- „len ...

„Skulde Ærnnet alligevel blive drøftet, vil de for- „bundne Regeringers Repræsentanter ikke kunne ta- „ge Del i Drøftelsen".

Da den bristende, sagte Stemme brat tier, og der saa fra Salens højre Side bryder et Bifald løs, lyder det som en overnaturlig Kæmpe-Larm. Fyrst Hohenlohe er sunket tilbage i sin Stol og ser op paa Uhret, som var det derfra, han ventede Hjælp til at slippe for mere.

Ovre blandt Socialdemokraterne rejser SINGER sig og foreslaar, at Forespørgslen, til Trods for Rigskanslerens Udtalelser, skal sættes under Drøftelse. Da Præsidenten spørger, om mindst 50 Medlemmer støtter dette Forslag, rejser over 100 sig — Størstedelen af Centrum,

de liberale Partigrupper, Socialdemokraterne og Polakkerne.

„Forslaget har faaet tilstrækkelig Understøttelse. „Forespørgslen vil komme til Forhandling. Jeg giver „Ordet til Rigsdagsmand Johannsen".

Næppe har Præsidenten udtalt disse Ord, før Fyrst Hohenlohe glider ud af Salen. Som en Skygge forsvinder han gennem en lydløst aabnet og lukket Dør. Gehejmeraaderne faar travlt med at pakke Papirer sammen, aflaase Skuffer og stille Stole paa Plads. Snart er Regeringstribunerne paa begge Sider af Præsidenten rensede. Ensom troner Grev Ballestrem paa sit Højsæde.

Gustav Johannsen er begyndt at tale fra sin Plads i Salen. Med Møje har han rejst sig, hjulpet af de nærmest siddende Kolleger. En Gruppe Rigsdagsmænd samler sig om ham og ligesom lukker ham inde i deres tætte Ring.

„Mine Herrer! I de sidste fire Maaneder har der oppe hos os fundet Masseudvisninger af danske Undersaatter Sted ..."

Fra Salens Fløje lyder Tilraab:

„Højere! Højere!"

Johannsen hæver Stemmen:

„... og samtidig er der bleven anvendt forskellige Politiforholdsregler, som med Rette i høj Grad har foruroliget ...."

Tilraabene bliver nu hyppigere og heftigere:

„Tal fra Talerstolen! — Højere! — Op paa Talerstolen!"

Gruppen, der har tætnet sig om Johannsen, svarer med Forklaringer om hans daarlige Fod. Nogle Sekunder krydser Repliker hverandre i Luften. Men der bliver atter Stilhed, da Klyngen viger tilbage og opløser

sig for at give Plads for Johannsen paa hans Vej til Talerstolen. Et Par Rigsdagstjenere tager ham under Armene og leder ham frem. Han forsøger et Smil over sin egen Uhjælpsomhed. Trinene op til Talerstolen volder ham Besvær og Smerte. Tjenerne maa formelig løfte ham derop. I Stilheden hører man, hvor han og de stønner.

Endelig staar han der. Et Øjeblik synes han at betænke sig — som vilde han bede om, at denne Kalk maatte blive taget fra ham. Oppe paa Tilhører-Galleriet sidder et Par af hans Landsmænd og Venner med Blodet bankende i Tindingerne ... Men allerede lyser et Smil om Gustav Johannsens Ansigt; efter et muntert *Na also!* og et Nik til Tjenerne, der har hjulpet ham, sætter han i med sin stærke Røst:

„Jeg sagde altsaa, at Udvisninger og Politiforholdsregler i høj Grad foruroliger den lille nordslesvigske Befolkning ..."

Det er sent paa Dagen. Salens Luft er bleven tung og uren. Forsamlingen føler sig træt af fem Timers Forhandling. Efterhaanden som Johannsens Tale skrider frem med Oplæsning af Wienfredens Artikel XIX, Pragfredens Artikel V og Brudstykker af Aabenraa-Overenskomsten, er det, som om Opmærksomheden sløjer af og Slapheden indfinder sig. Min danske Sidemand oppe paa Tilhører-Galleriet hvisker bekymret til mig, at det er vist ved at gaa galt. Jeg har selv en Følelse af, at Johannsen højt og med hamrende Tydelighed taler ud i et tomt Rum.

Ubevægelig som en Statue troner Grev Ballestrem i Salens fjærne Baggrund. Hans strænge, rolige Ansigt med det hvide Haar og Skæg og Brillernes Krystal, der fanger Glimt fra Loftets Buelamper, hæver sig som et

fast, hvidt Punkt lige oven over Gustav Johannsens runde Fysiognomi. Disse to Ansigter er de eneste, vi Tilhørere kan se fra vore Pladser. Ellers bestaar Forsamlingen for os af Nakker og Rygge, der gør et ganske uinteresseret Indtryk.

Johannsen er ved at gaa angrebsvis tilværks: „Regeringen og dens Tilhængere fortæller, at Udvisningerne skyldes *danske Agitatorer*. Men hvor er disse Agitatorer? Samles vi nordslesvigske Repræsentanter i den prøjssiske Landdag og den tyske Rigsdag til Møder med vore Vælgere, holder vi Foredrag for dem om Begivenhederne i dette eller hint Parlament — straks kaldes det for „dansk Agitation", og tilsløret eller aabent siges der om os, at vi ved disse Møder giver os af med Landsforræderi. Mine Herrer, det er ikke sandt. Jeg betegner alle dem, der fremsætter slige Paastande, som L ø g n e r e. Det er en saa skammelig Beskyldning, at man vel maa have Lov at bruge et haardt Ord om dem, der fremsætter den — og jeg erklærer endnu en Gang: Hvem der siger sligt, er L ø g n e r e!"

Det hvide Ansigt oppe over Taleren forbliver ubevægeligt. Forsamlingen rører ikke paa sig. Traaden mellem Johannsen og hans Tilhørere er bristet eller har slet ikke været knyttet. De hører paa ham af Høflighed, af gammelt Venskab, maaske af Medlidenhed. Han er for syg og nedbrudt til at magte Opgaven. Hans Ævner og Erfaringer svigter ham nu i det afgørende Øjeblik. Mon nogen egenlig følger, hvad han siger?

„Ja, mine Herrer, saaledes var det ogsaa, da dette Udvisnings-Spørgsmaal forleden var paa Tale i Landdagen. Da mødte man fra Regeringens Side frem med Beskyldninger mod vore Foreninger, mod den dansk-nordslesvigske Presse og mod enkelte Personer, og høstede der-

ved Bifald fra de Folk, som Regeringen altid er sikker paa, naar den foretager sig noget mod de fremmede Nationaliteter indenfor Rigets Grænser ... Man gik let hen over Udvisningerne, over Undtagelses-Bestemmelserne — og hvorhen? Til Anklage mod Personer! Særlig angreb man Landdagsmand Hanssens Person og politiske Virksomhed; man oplæste Sætninger, der var revne ud af en gammel Protokol ..."

Præsidentens Klokke lyder.

I samme Øjeblik gaar der en Bevægelse gennem Forsamlingen, som blev den pludselig lysvaagen. Gustav Johannsen sætter Hovedet paa Skæv og sit runde Ansigt i Forbavselse. Hvad i Alverden er der sagt eller sket?

Grev Ballestrem har rejst sig. Stiv som en Støtte og i et afgørende Tonefald. der synes paa Forhaand at afskære ethvert Gensvar, udtaler han:

„Jeg afbryder Taleren.

For lidt siden kaldte han med stort Eftertryk dem, der retter visse Beskyldninger mod Nordslesvigs Repræsentanter, for *„Løgnere"*. Nu siger han, at den kongelig prøjssiske Statsregering i Landdagen har fremsat lignende Bebrejdelser mod disse Personer.

Det er ikke tilladt.

Taleren maa ikke her stemple Medlemmerne af en Forbundsregering som Løgnere.

Jeg kalder ham derfor til Orden."

Medens Bravo-Raabene fra Husets højre Side bryder løs, sætter Præsidenten sig paany. Koldt, stift og strængt mønstrer det hvide Ansigt atter Salen.

Hele Huset er nu blevet interesseret i, hvorledes Johannsen vil klare for sig.

„Hr. Præsident!" siger han og smiler helt fornøjet,

„jeg har jo ikke sagt, at den kgl. prøjssiske Regering i Landdagen skildrede H. P. Hanssen som en Person, der begaar Landsforræderi. Jeg har blot sagt, at den kgl. prøjssiske Regering — som saa ofte før — gik uden om Sagen ved at angribe Personer. Det er da virkelig noget helt andet ..."

„Dèr er han igen," hvisker min Sidemand oppe paa Tilhører-Galleriet til mig — og ganske rigtig: Grev Ballestrem har atter rakt Haanden frem efter Klokken og rejst sig. Med en Antydning af Irritation i Stemmen siger han:

„Hele det høje Hus har vist nok, ligesom jeg, haft Indtryk af, at Rigsdagsmand Johannsen (Præsidenten udtaler Navnet med stærkt Tryk paa første Stavelse: der Abgeordnete *Jo*-hannsen) med stor Behændighed har prøvet paa at bebrejde Medlemmerne af den kgl. prøjssiske Regering, at de farer med Løgn."

Et Kor af Stemmer blander sig i Præsidentens Tale med Tilraab: Ja, ja! — Nej, nej! Men han skærer hvast igennem:

„Jeg tror endog, at Rigsdagsmanden selv i sit stille Sind er overbevist derom —"

Folk ler

„— og jeg hævder altsaa fuldt ud, at jeg har kaldt ham til Orden."

Nu har Gustav Johannsen det høje Hus' Øren. Ene det hvide Ansigt oppe over ham stirrer frem i uforanderlig Marmor-Ro. Ryggene og Nakkerne er i Bevægelse. Det regner med Afbrydelser. Latteren slaar i Byger op mod Talerstolen. Johannsen har fundet sig selv igen.

Paa Tilhører-Tribunen er vi enige om, at det gaar udmærket. Han faar sagt alt væsenligt om Udvisningspolitikens Grusomhed og det forløjede Grundlag, hvorpaa

den hviler. Han skaaner ikke de Embedsmænd, der anvender deres Tid til at udfinde Pinsler og Plagerier mod Nordslesvigerne. Han blotter den Forretning i Ophidselse, som drives af indvandrede tyske Smædeskrivere. Det vrimler med fede, svulmende Ord af ægte tysk Støbning. Johannsen kan sine Gloser. Men hans danske Natur og hans drevne Kunst viser sig deri, at han bestandig smutter udenom Overdrivelsen ved at bryde Højtideligheden af med en Spøg. Gaar det ikke paa anden Maade, saa travesterer han Stemmen, naar han bruger Ord som „frygtelig" og „skrækindjagende". Man hører tydeligt, at det er ramme Alvor, da han taler om de ubeviste Beskyldninger, hvormed Udvisninger og haarde Politiforholdsregler begrundes; men naar han saa pludselig med himmelvendte Øjne deklamerer: *O tempora, o mores!* — saa ler det høje Hus lystigt, ikke fordi Johannsen har sagt noget, der var eller skulde være vittigt, men fordi denne bratte Skiften i Stemning og Udtryk kommer som en overraskende, befriende Virkning. Eller naar han fortæller, at Overpræsident v. Köller har undret sig over, at han, Johannsen, ikke søgte Foretræde: „Overpræsidenten mente, at det var min onde Samvittigheds Skyld. Ak nej, naar jeg er bleven hindret i at rejse op til Hr. v. Köller, saa skyldes det ikke en daarlig Samvittighed, men en daarlig Fod. Und das macht doch einen g e w a l t i g e n Unterschied!" Da han siger dette, forstaar han ved Haandbevægelser og ved sin Udtale af Ordene, der ligesom overfylder Munden, at faa den „v æ l d i g e F o r s k e l" til at svulme op til et saa fantastisk og barokt Omfang, at Rigsdagen ikke kan dy sig, men *maa* afbryde den nordslesvigske Rigsdagsmand med en brusende Latterbølge.

Højre og de nationalliberale ler undertiden paa de

urigtige Steder for at vise, at de har Taleren paa den rette Afstand. De bombarderer ogsaa en Tid lang Johannsen med Tilraab. Og det ægger ham. Han har glemt den syge Fod, Trætheden og den sene Time. Næsten med en Slags Koketteri staar han deroppe og pilker Afbrydelser, spidder dem paa Naale efter at have fanget dem i Catcher, eller dasker til dem, saa de falder til Jorden som Balloner, der har mistet Gassen.

Men Gustav Johannsen standser Legen, da det passer ham ... Nu sænker han Stemmen. Smilet forsvinder. Stilfærdigt, lidenskabsløst og ukunstlet taler han om den Uretfærdighed, der begaas mod Nordslesvigernes Modersmaal. Der bliver tavst i Salen. Vi heroppe paa Tilhørerpladserne føler det, som sneg en mild Stemning ind over os — som talte noget blødt og inderligt til os paa vort eget Sprog og om det, det laa os nærmest paa Hjærte.

Ud over Forsamlingen af fremmede Mænd lyder Gustav Johannsens Tale:

„Men det kan jeg sige Dem, mine Herrer, at i denne ulige nationale Kamp føler det lille Folk dog sit Mod staalsættes, sit Haab vokse, sin Tro fæstnes. Jeg veed, at mange vil ryste paa Hovedet og mene, at dette lille Folk har dannet sig en sælsom politisk Tro. Men dog er den en Kendsgærning. Hvad enten Tro er religiøs eller politisk, saa vokser den under Forfølgelse, styrkes i Lidelse. Baade den politiske og den religiøse Tro er en Bestandighed i det, som haabes, en fast Overbevisning om det, som ikke ses."

Det er sandt, at der hersker Bekymring og Uro i Nordslesvig. Men hvem volder den?

„Under Overpræsident v. Köller er Udvisning af en venligsindet Stats uskyldige Undersatter bleven genind-

ført. Under ham er der bleven udstødt Trusler mod danske Optanter. Under ham er der bleven gjort Forsøg paa at fratage Forældrene Opdragelsesretten over deres Børn. Alt dette har voldt Uro i den nordslesvigske Befolkning.

Hvor er nu Retten og Retfærdigheden? Er slige Forhold det tyske Folk værdige?

Svaret herpaa overlader jeg Dem, det tyske Folks Repræsentanter!"

Talen er sluttet. Fra Husets venstre Side høres Bravoraab. Under almindeligt Opbrud hæver Præsidenten Mødet og fastsætter et nyt til næste Dag. Hjulpet af Tjenere og Kolleger kravler Gustav Johannsen møjsommeligt ned fra Talerstolen. Saa langsomt bevæger han sig, at da han naaer Udgangen, er Salen allerede tom.

Nede i Garderoben, hvor Rigsdagsmændene har deres Tøj, staar Fru Johannsen og venter.

„Det gik vel godt?" spørger hun mig, da vi har hilst paa hinanden. Og da jeg har svaret, siger hun ganske stilfærdigt: „Det tænkte jeg nok." Straks efter tilføjer hun: „Naar han blot kunde taale det!"

Da Johannsen endelig selv er kommen, hjælper hun ham i Tøjet og pakker ham ind, medens han udveksler muntre Hilsner med hvem, der passerer forbi. Hun spørger, om han kunde holde ud at staa saa længe, om han ingen Smerter har mere, og om Bandagen sidder, som den skal. Da han humper afsted ved Hjælp af sine to Stokke, følger hun lige efter, og hendes sørgmodige Øjne viger ikke fra den værkbrudne Mand.

Vi bliver enige om at køre hen til Kempinski og spise

til Aften sammen. Johannsen erklærer, at han har en vældig Tørst.

I Vognen spøger han hele Tiden og er i straalende Humør. Hans Hustru passer paa, at Tæppet dækker ham, hvor det skal, og at det ikke trækker paa ham fra Vinduet. Aftenen er kold, og det sneer med store, hvide Fnug, som blinker paa deres Fald forbi de straalende oplyste Vinduer ned paa Asfalten, hvor tusinde travle Fødder træder dem til snavset Pløre. Bladsælgere raaber med den sidste, fuldstændige „Parlaments-Ausgabe". Stimer af Mennesker haster forbi inde paa Fortovene. Restauranter og Butikker skilter med brogede Lysvirkninger fra Tage og Façader.

„Berlin kan dog være helt indtagende saadan en Vinteraften," siger Gustav Johannsen.

„Synes Du!" svarer hans Hustru med et fjendtligt Blik ud gennem den duggede Vognrude. — H u n holder ikke af denne store, fremmede By, der Vinter efter Vinter har taget hendes Mand fra Hjemmet og hende, og hvor hun altid føler sig ensom. Kun fordi han nu vanskelig kan undvære hende, er hun taget med herned og passer ham som en Mor sit Barn. Men hverken hun eller han hører hjemme her. Deres Ungdomsdrøm var et Skolelærerhjem paa Landet i Nordslesvig, nær Skov og Strand, med en pyntelig Have, en Flagstang til Dannebrog udenfor Huset, og Plads til mange af Gustavs gode Venner. Naar det er blevet saa helt anderledes, og naar hun og Børnene har maattet undvære ham, fordi han skulde ned til denne fremmede, larmende By, saa er det maaske det største af de mange Ofre, SAGEN har krævet — og som hun har ydet stilfærdigt og redebont, selv om hendes Part af Byrderne blev uforholdsmæssig stor. Men finde Berlin indtagende — nej, hvor kan han dog mene det!

Vognen holder. Det er et helt Arbejde at faa Johannsen ud. Medens hans Hustru hjælper ham af med Overtøjet, gaar jeg i Forvejen ind i den sædvanlig overfyldte Restaurant for at sikre os en Plads. Men der synes ikke at være et Bord, næppe nok en Stol at opdrive. Allerede er jeg ved at opgive det hele, da Johannsen kommer humpende, fulgt af sin Hustru og lodset af en Overtjener, der styrer mod et sikkert Maal.

„Bitte sehr, Herr Abgeordneter, rechts, wenn ich bitten darf ..."

Da jeg spørger Tjeneren, hvorfor han før havde sagt, at der ingen ledige Pladser var, svarer han med et undskyldende Buk, at til Hr. Abgeordneter *Jo*-hannsen er der altid Plads ...

„Jeg sidder storartet, lille Mor! Bryd Dig bare ikke om mig. Nu skal vi have det lidt godt."

Gustav Johannsen gør Vinen og Maden Ære. Den Tanke lader sig ikke afvise, at han passer godt i dette menneskefyldte Rum, ved det rigeligt dækkede Bord, med Römeren og Rhinskvinsflasken foran sig. Om han gav sig til at tale Tysk, som de andre omkring os, vilde ingen kunne høre, at han var en fremmed. Det er ligefrem utroligt, som han har Ævne til at føje sig ind i det Milieu, hvor han tilfældig befinder sig. Jeg husker for nogle Aar tilbage, da jeg i en sjællandsk Provinsby hørte ham tale for en stor offenlig Forsamling af nationalt interesserede Mænd og Kvinder. Han gjorde sig til eet med den — styrkede dens Begejstring, rev den med sig i et sangvinsk Haab, løftede dens Sind og Tanke mod høje Maal og lod sin Stemme runge paa det lyseste danske Sprog, saa alle hørte ham, og hvert Barn undrende maatte lytte efter. Og en anden Gang, i en snæver Kres, hvor der efterhaanden faldt mange religiøse

Udtalelser, talte han ganske dæmpet, bekendte sin religiøse Overbevisning stille og inderligt, med en fint afstemt Ydmyghed over hele sin Person. Og nu sidder han her, efter en stor Dag i det tyske Rigsparlament, ret som en ældre, gemytlig Tysker ved sit Stammtisch.

„Veed Du, lille Mor, hvad der morer mig mest ved det, der er foregaaet i Dag? — Det skal jeg sige Dig. Nu staar Paragraf fem igjen i den tyske Rigsdagstidende!"

Gustav Johannsen tømmer sit Glas til Bunden.

„De hørte det vel," siger han hen til mig. „Det har De da endelig faaet med i Deres Telegram!"

Fru Johannsen skubber Rhinskvinsflasken lidt bort, som stod den hende i Vejen. Han mærker det ikke. En Tid lang taler han blot om Paragraf fem, som han kalder Nordslesvigernes dyreste Eje. Da jeg tankeløst kommer til at sige „Ophævelsen af Paragraf fem" om Traktaten af 11. Oktober 1878, bliver han formelig vred, slaar i Bordet og forklarer, at den Paragraf aldeles ikke er ophævet, fordi den kan ikke ophæves uden de danske Nordslesvigeres Samtykke — og det er hverken forlangt eller givet.

„Saadan har jeg altid ment, og saadan har jeg altid sagt. Det veed mine Venner i Rigsdagen og Landdagen ogsaa godt. Vi kan have det rart med hverandre paa mange Maader — men dèr er et Punkt, som der ikke maa røres ved."

Samtalen vender tilbage til Johannsens Tale i Dag, og det falder da naturligt, at jeg spørger ham, om han har været med til mange lige saa bevægede Møder?

„Hvor vil De hen! Det var jo ingenting i Dag. Regeringen var stukket af, og jeg havde et Flertal med mig. Nej, saa skulde De have hørt tidligere, som f. Eks. den

Gang i Landdagen med min gamle Ven Amtsdommer Jürgensen fra Husum, der før var i Rødding, og som for Resten er Hjemmetysker fra Aabenraa-Egnen."

„Fortæl! Fortæl!"

„Ja, men saa maa jeg have mig et Glas Vin ... nej, se til den lille Mor Margrethe! Har hun nu ikke taget ogsaa Johannisbergeren fra mig!"

Lidt Parlamenteren er nødvendig, før Gustav Johannsen faar Lov til at fylde sit Glas paany. Men han er nu en Gang ikke til at staa imod. Han befinder sig selv vel og spreder Velvære om sig. Med et indtagende Skælmeri fortæller han om de Triumfer, hans Slagfærdighed og Humor, hans gode Hoved og lyse Sind har beredt ham gennem et langt politisk Liv....

En Gang, da Amtsdommer Jürgensen i Landdagen havde holdt en bitter Tale, svarede Johannsen ikke mindre skarpt. Jürgensen afbrød ham med et vredt:

„Sie sind ja gar nicht in Nordschleswig geboren!"

Johannsen gjorde en kort Pavse. Pludselig vender han hele sin brede Person om mod Jürgensen, og med rivende Fart, helt oppe fra Toppen af sin vældige Røst, siger han:

„Ganz richtig, Hr. Abgeordneter Jürgensen! Ich bin zwar nicht in Nordschleswig *geboren*, aber von den Nordschleswigern *erkoren*. Sie, Hr. Jürgensen, sind allerdings in Nordschlewsig *geboren* — aber für die Nordschleswiger *verloren*!"

En anden Gang, da Hjemmetyskeriet igen var paa Tale mellem de to Mænd, oplæste Johannsen følgende Citat:

„Unter den Dänen in Nordschleswig sind es meistens

nur verfallene Subjekte, die ihrem Volke und ihrem Vaterlande den Rücken gewandt haben."

Hurtigt tilføjede han:

„Bitte sehr, Hr. Jürgensen — das sagt die KÖLNISCHE ZEITUNG und nicht *ich!*"

Men ogsaa en og anden af sine Repliker til de skiftende Regeringers Medlemmer mindes Gustav Johannsen denne Aften med et muntert Smil. Paa den Tid, da Hr. v. GOSSLER efter Bismarcks Fald var prøjssisk Kultusminister, blev der efter Befaling rejst sort-hvide Flagstænger ved Skolerne i Nordslesvig, og der vaagedes strængt over, at danske Forældres skolepligtige Børn deltog i de forskellige tysk-patriotiske Fester, som Skoleledelsen foranstaltede. Johannsen gav en Skildring af disse Forhold — kaldte Flagstængerne for „Gossler-Stænger", drog en Sammenligning mellem dem og Stangen med Gesslers Hat, som Svejtserne maatte hilse i Underdanighed, og gik videre med Beklagelser over, at Kultusminister v. Gossler stillede sig saa fjendtligt til Nordslesvigernes Ønsker.

„Dog" — sluttede han — „maaske findes der en Trøst i Goethes dejlige Ord:

Warte nur, balde
Findest auch *Du* —
Dein Friedrichsruh!"

Det høje Hus lo overstadigt.

Derimod var de tyske Parlamentarikere ikke rigtig paa det rene med, hvorledes de skulde tage det Paafund af deres Kollega *der dicke Däne*, da han en Dag gav sig til at fortælle Sagn fra Sønderjylland. „I gamle Dage" — sagde han med mørk Højtidelighed, der tyde-

ligt nok lød kunstig og overdreven — „i gamle Dage, da Skellene for hver Mands Ejendom blot var afmærket med Pæle, som let kunde flyttes, hændte det ofte, at daarlige Naboer prøvede at forøge deres egen Jord ved i Nattens Mulm og Mørke at snige sig ud og flytte disse Pæle. Men den Straf, der ventede dem, var forfærdelig. Efter deres Død maatte de flakke hvileløse om, jagede af Angst, segnefærdige under Byrden af de flyttede Pæle — indtil de endelig en Gang mødte en from Sjæl, der kunde udtale det forløsende Ord ...

Og veed De, mine Herrer, hvorledes det lød?

For at skaffe den onde Samvittighed Fred, skulde dette Ord udtales: S æ t P æ l e n e, h v o r d e s t o d!"

Ja, Gustav Johannsen har været med til meget, baade her i Berlin og hjemme i Nordslesvig.

„Kender De Historien om mit Møde i Ringenæs? ... Lad mig se, det kan vel nu være en otte-ni Aar siden. Jeg havde holdt et politisk Foredrag, og Ordstyreren spørger saa, om nogen af de tilstedeværende ønsker Ordet. Der var mødt en 4—5 Hjemmetyskere, og til alles Forundring melder en af dem sig og udbringer et Leve for Kejser Vilhelm II.

Mine Venner og Vælgere ser spørgende hen paa mig. De vil nødig op, men de vil heller ikke gærne anklages for Majestætsfornærmelse. Jeg rejser mig naturligvis og vinker til de andre, at de skal gøre det samme. Straks efter beder jeg om Ordet og holder en lille Tale, der lød omtrent saaledes:

Der er jo lige nu blevet udbragt et Leve for Hans Majestæt Kejser Vilhelm II. Et saadant Leve har jeg godt kunnet være med til, og Tyskerne tager fejl, hvis de har ment, at jeg vilde være imod det. Naar vi dansksindede var lidt sene til at rejse os, saa havde

det kun sin Grund i, at Motiveringen ikke rigtig tilfredsstillede os. Jeg vil derfor tillade mig at forbedre denne Motivering ved at udtale det Haab, at det maa lykkes den unge Kejser at faa fuldført, hvad hans Bedstefader har lovet os Nordslesvigere, men ikke naaede at faa udrettet inden sin Død. Med Ønsket om, at dette Haab snart maa gaa i Opfyldelse, opfordrer jeg derfor Forsamlingen til endnu en Gang at raabe et Leve for Kejser Vilhelm den anden!

Nu skulde De have set Hjemmetyskerne. De maatte jo op og slutte sig til dette Leve, hvis de da ikke vilde falde i den Grav, de havde prøvet at grave til mig og mine Vælgere i Ringenæs."

Johannsen kommer ind paa at fortælle om de mange Venskaber, han har sluttet med Kolleger i begge Parlamenterne, og som i Aarenes Løb har været ham til baade Glæde og Nytte. Uden Ubeskedenhed tør han nok selv mene, at der slet ikke er saa faa af disse tyske Politikere, som har en Del tilovers for ham.

„Vi har jo tilbragt mangen fornøjelig Aften sammen. De gan godt lide at faa en lille Historie — paa Dansk, Plattysk eller Højtysk, alt eftersom hvor de nu hører hjemme. Min Forbindelse med disse Herrer af Venstre og af Centrum kan skyldes Naboskab i Landdag og Rigsdag eller tilfældigt Samvær udenfor Parlamenterne. Med EDUARD LASKER, den berømte nationalliberale Politiker, der senere som det nye Fremskridtspartis Fører var en af Bismarcks farligste Modstandere, stod jeg paa fortrolig Fod. Det gik til paa en ganske pudsig Maade. En Dag i 1881 — første Aar, jeg sad i Rigsdagen — var jeg gaaet saa nær som muligt hen til Forbundsraadets Pladser, hvor netop Bismarck havde taget Ordet. Der var naturligvis stor Trængsel, og jeg kom til at staa i en

af Gangene mellem Rigsdagsmændenes Stolerækker. Pludselig mærker jeg en Haand, der blødt lægger sig paa min Ryg, og da jeg vender mig om, er det den lille, ubetydeligt udseende Lasker, som med et Smil siger til mig:

„Det store Danmark spærrer jo helt Vejen for mig."

Naturligvis veg jeg straks til Side, bukkede ærbødigt for den berømte Politiker og svarede:

„Overfor den svagere misbruger Danmark aldrig sin Magt."

Han tog mig i Haanden, sagde „Bravo!" og søgte mig ofte senere, ligesom jeg altid kunde være sikker paa en venlig Modtagelse, naar jeg henvendte mig til ham.

Kollegerne deroppe kan vist huske mange flere af den Slags Historier om mig, end jeg selv kan. Man glemmer saadan noget. Men een til husker jeg dog, fordi den ikke er mere end et Par Uger gammel. Jeg kom ind i Landdagssalen efter lang Tids Fraværelse. Doktoren havde opereret denne her væmmelige Fod; et Par Tæer var gaaet i Løbet ved den Lejlighed, og jeg humpede temmelig ynkelig afsted paa mit ene Ben og de to Stokke ... Da jeg endelig igen sad paa min gamle Plads, kom baade Husets Præsident og mange Kolleger hen til mig for at byde mig Velkommen paany og spørge til mit Befindende. Det gjorde mig helt godt, særlig da jeg saae, at mine gamle Venner ikke havde glemt mig. Der var imidlertid en æret Kollega, som jeg ikke kendte noget videre til, og som irriterede mig lidt ved at blive ved at tale om den tossede Fod. Saa kunde jeg til Slut ikke dy mig, men sagde til ham blot dette:

„Aa hvad, det er saamænd ikke saa slemt. Nu kan Hr. v. Köller da i det mindste ikke træde mig paa de Tæer."

De andre lo, og da de gik fra mig, hørte jeg dem sige til hverandre: Ganz der alte Johannsen!

Men det stemmer nu alligevel ikke. Jeg er ikke mere, hvad jeg har været ... Vel, lille Mor? ... Lad os faa tømt den Flaske og se at komme afsted!"

Gustav Johannsen drak sit Glas ud og tav. Det var, som følte han sig pludselig træt, gammel og syg. Den muntre Glans i hans Øjne slukkedes, og de fik det samme haabløse Udtryk, som de havde haft, medens han i Rigsdagen sad og ventede paa Ordet.

Hans Hustru hjalp ham at rejse sig. Sammen gik de langsomt ud gennem det menneskefyldte Lokale. En forbikørende Droske blev standset. Da hun havde faaet pakket ham godt ind, satte hun sig ved hans Side, rakte mig Haanden til Farvel og sagde:

„Vi maa skynde os til Hotellet. Gustav trænger til Hvile. I Morgen skal han igen i Rigsdagen — og Gud veed, naar dette faar en Ende!"

Saa kørte Gustav Johannsen og hans Hustru bort gennem den fremmede By.

FRANKRIG

Den 28. December 1894 blev fransk Kaptajn i Fodfolket, Alfred Dreyfus, tjenestegørende i Generalstaben, af en Krigsret dømt skyldig i Højforræderi. Anklagen lød paa, at han havde staaet i Forbindelse med og udleveret hemmelige Dokumenter vedrørende Frankrigs Forsvarsvæsen til en fremmed Magt. Straffen blev fastsat til Degradation og Forvisning til „Djævleøen" under streng Bevogtning. — „Djævleøen" er en lille Ø ved Fransk-Guyana, tæt ved Ækvator, i Sydamerika.

Til det sidste havde Alfred Dreyfus hævdet sin Uskyld i den Forbrydelse, for hvilken han var bleven anklaget og dømt.

Hans Familje gjorde flere Forsøg paa at bevæge Regeringen til at lade Sagen tage op til ny Behandling, men uden Resultat.

Først i Efteraaret 1897 indtraf den Række Begivenheder, hvis Følge skulde blive, at „Dreyfus-Affæren" antog et uhyre Omfang og beskæftigede hele den civiliserede Verden.

FORRÆDERIETS MALSTRØM

I disse kolde og mørke Novemberdage 1897 lyder det hæslige Ord FORRÆDER over hele Paris og hele Frankrig.

Den stride Strøm, som bølger gennem de store Boulevarder, gentager det bestandig. Bladsælgerne brøler det ud af deres Lungers fulde Kraft. Henad Aften, naar Millioner af Blus er tændte og hvælver en Lyskuppel over Staden, der er Frankrigs Hjærte, høres det fra Bord til Bord i de fine Restauranter, og det fremkalder Skænderi og Slagsmaal i Forstædernes Knejper. Det har tusindfoldig Genlyd. Overalt saaer det Angst, Tvivl og Mistillid. Det rider Paris som en Mare.

I denne Tid findes der egenlig kun eet Spørgsmaal, som kræver Svar. Er det ALFRED DREYFUS eller ham, den anden, den igaar endnu ukendte Officer med det fremmede Navn, WALSIN-ESTERHAZY, som har forraadt Frankrig?

Thi Forræderiet i sig selv er en Kendsgærning, som ingen bestrider. Det blev begaaet eller i det mindste opdaget for tre Aar siden, og Folk vilde maaske helt have glemt det, saafremt de havde faaet Lov dertil. Nu, da Tvivlen om Skyld og Uskyld har meldt sig, er det pludselig bleven Dagens Begivenhed, hvis Uhygge alle mener at føle, og hvorom alle har Lov til at danne sig en Opfattelse. Det gør Sagen dobbelt fængslende, at den

ligesom har løftet et Slør, der skjulte nogle af Statslivets dybeste Hemmeligheder. Det gaar ikke an at tale rent ud om Tingene; men i hvert Fald staar det fast, at den franske Generalstab har opdaget, at en fransk Officer har udleveret Meddelelser om vigtige militære Foranstaltninger og Indretninger til *en fremmed Magt*. Man læser mellem Linjerne og hører gennem Antydningerne, at denne fremmede Magt er Tyskland — Arvefjenden. *Bordereau'en*, hin hastigt nedskrevne Fortegnelse over de militære Aktstykker, som Forræderen udleverede, skal være funden paa den Maade, at de franske Spioner eller Modspioner købte Portneren ved den tyske Ambassade i Paris til at aflevere Indholdet af Militærattachéens Papirkurv. Mellem dens Stumper laa da Bordereau'en som en forkrøllet, itureven Las, der skulde blive skyldiges og uskyldiges Fordærv, Familjers Skæbne, et helt Folks Lidenskab, en Verdens Interesse.

I tre Aar har der været Stilhed om denne Sag. Ingen, eller i hvert Fald da blot nogle ganske faa, som hidtil ikke er bleven hørt, har for Alvor tvivlet paa, at Krigsretten i 1894 fandt den rette skyldige, at dens Dom er uigenkaldelig, og at Alfred Dreyfus med Rette lider sin forfærdelige Straf paa Djævleøen. Syv franske Officerer har dømt ham. Med hvilken Føje skal man nægte at tro paa deres Retsind og Ærlighed? Det hedder sig nu, saa længe bag efter, at der er bleven begaaet Uregelmæssigheder ved Domfældelsen. Nogle for Dreyfus fældende Aktstykker skal være bleven vist Dommerne, medens de var forsamlede til Raadslagning, uden at den anklagede eller hans Forsvarer havde haft Lejlighed til at gøre sig bekendt med dem. Naturligvis, *hvis* dette er sket, saa er det urigtigt. Men bevis først, at det virkelig *er* sket! Desuden kan i en Forræderi-Sag Statshen-

synet være afgørende frem for gældende Love og Retsregler. En Dom er en Dom. Vi kommer ud i det rene Anarki, hvis Domstolenes Afgørelser ikke længer skal respekteres ...

Men hvorledes er det da gaaet til, at Kampen om Dreyfus' Skyld eller Uskyld nu pludselig i dette Efteraar er blusset op med en saadan Voldsomhed, at den behersker hele Frankrig og deler det i to fjendtlige Lejre?

Jødernes Gud har saaet denne Dragesæd. Jøderne vil, ligegyldigt hvad det koster, frelse en af deres egne. De har underkøbt Politikere, Officerer, Journalister, Grafologer, Dommere og hvem ellers de havde Brug for. Det er Udlandet, det er de fremmede Fjender og Misundere, som har smedet et Kæmpe-Komplot mod Frankrig. For Jøden og Forræderen Alfred Dreyfus' Skyld skal den franske Armés Anseelse ødelægges, dens Udvikling standses, dens Magt svækkes. Ned med Dreyfusarderne! Leve Arméen!

En frygtelig Retsvildfarelse er begaaet — svarer de andre. Skøndt Sagen endnu langt fra foreligger fuldt oplyst, fordi Regeringen ikke *tør* give uhildede Mænd Adgang til at sætte sig ind i den, saa er det dog allerede nu klart, at Loven er bleven brudt ved Undersøgelsen og Rettergangen mod Dreyfus, at han er bleven dømt uden Beviser og for en Forbrydelse, der er begaaet af en anden. For Armeens Skyld, for Frankrigs Æres Skyld maa denne Retsvildfarelse bringes ud af Verden. Det franske Folks Samvittighed er vaagnet. Det vil ikke give sit Minde til, at en uskyldig i Landflygtighed og Fængsel lider en Straf, der er værre end Døden, og det vil ikke hvile, før Retfærdigheden har vundet Sejr!

I første Halvdel af denne November Maaned 1897 har den anarkistiske Forfatter og Journalist BERNARD

LAZARE udgivet et Skrift, hvori han med Støtte af mange Grafologers Vidnesbyrd og en Række andre Oplysninger hævder, at Bordereau'en umulig kan være skrevet af Alfred Dreyfus. Siden er Begivenhederne kommet Slag i Slag. Senatets Vicepræsident, SCHEURER-KESTNER, har ladet Offenligheden vide, at han efter indgaaende Undersøgelser er naaet til den Overbevisning, at Dreyfus er uskyldig, og at en anden har begaaet den Forbrydelse, for hvilken Dreyfus er bleven dømt. Mellem Konseilspræsidenten MÉLINE, Krigsministeren, General BILLOT, og Senator Scheurer-Kestner har der i den Anledning fundet vigtige Samtaler Sted. Endelig d. 15. November springer den store Bombe: I et Brev til Krigsministeren erklærer MATTHIEU DREYFUS, at hans Broder Alfred er dømt uskyldig, og at Major udenfor aktiv Tjeneste WALSIN-ESTERHAZY er den Forræder, som har skrevet Bordereau'en. Et Hovedvidne for denne Paastand, Oberstløjtnant PIQUART, tidligere Chef for Generalstabens Efterretningskontor, er bleven kaldt til Paris fra de fjærne, afrikanske Egne, hvortil han har været sendt i en Art Forvisning. General Billot har d. 16. November givet Deputeretkamret Tilsagn om, at der skal blive aabnet en retslig Undersøgelse mod Esterhazy, og at Matthieu Dreyfus vil faa Lejlighed til for en militær Domstol at fremlægge Beviserne for sin Anklage.

Stenen er løsnet. Lavinen ruller fremefter og vokser ustandseligt.

Den egenlige Hovedperson i det store Drama, som nu for ramme Alvor er begyndt, er der ingen Mulighed for at træde i Forbindelse med. Alfred Dreyfus lever tu-

sinde Mil herfra, omgivet af Vogtere, hvis aarvaagne Strænghed udelukker ethvert Haab for ham og dem, der gærne vilde række ham en hjælpende Haand i hans grænseløse Ulykke.

Men det er til syvende og sidst ogsaa andre Mænd end Fangen paa Djævleøen, som har Herredømmet over dette Dramas Udvikling, eller som i hvert Fald, hvor smaat det end er fat med deres Viden om Ret og Uret, hersker over Tilskuernes Stemning, Tro og Vantro. En og anden af disse Mænd, hvis Navne nu er paa alles Læber, og som paa hver sin Maade giver Døgnet Præg, skulde det vel være muligt at lære at kende. Det er værd at prøve, om ikke for andet, saa for at lede sig frem til en farbar Vej i denne Labyrint af modstridende Paastande og Efterretninger, hvoraf hver enkelt handler om Menneskers Ve og Vel, deres Ære, Gods og Liv.

En tidlig Morgen begynder jeg da min Vandring i Paris.

Det første Maal, jeg har sat mig, er *rue Juliette Lambert* Nr. 20, helt ude ved de ydre Boulevarder, hvor Anarkisten BERNARD LAZARE bor. Vejen derud er lang. Der ligger en tæt, kold og klam Taage over Byen, Solen, som hænger fjærnt deroppe bag Taagesløret, ligner virkelig for en Gangs Skyld den store Appelsin, den saa ofte er bleven sammenlignet med. I den indre By er Gaderne endnu øde. Jo længere jeg kommer ud, desto stærkere vokser Færdselen. Sværme af unge Piger er paa Vej til deres Arbejde i Butikerne paa Kæmpebyens Hovedstrøg; en rum Tid, inden jeg kan se dem gennem Novembermorgnens Taage, hører jeg deres muntre Pludren. Det er, som om Fuglene var vaagnede i deres Reder oppe under Tagskæggene og nu slog ned over Gaderne og fyldte dem med deres lette, tankeløse

Kvidder. Forretningsmanden, med Kraven op om Ørene, læser sin Avis, medens han hastigt skridter afsted ind til de store Boulevarders Kontorer. Arbejderen giver sig god Tid til at tale med Bladkioskens Dame, der ivrigt anbefaler at købe Dagens INTRANSIGEANT med Rochefforts sidste Artikel om Affæren ... „Storartet! Som *han* kan give de Forrædere rent paa!"

Udenfor de smaa Butikker bliver Fortovs-Udstillingerne ordnede. Restauratøren sætter sine Kurve med Østers og store Snegle fra Bourgogne tilrette og pynter sine Pærer med Løv. Legetøjsmanden stabler Dukker, Balloner, Spil, Lokomotiver og Dyr sammen til en fristende Bunke, der skinner i alle Farver. Bagermadammen langer den ene Alen Brød efter den anden hen til de endnu dampende Kager og Tærter. Og fra en Krog af Vinhandlerens Port, hvor Kastanjesælgeren har tændt sit Kulbækken, baner en sød Duft af ristede Kastanjer sig Vej gennem Taagen.

Paris er vaagnet. Larmen stiger og stiger — som fra et Kæmpeinstrument, hvorpaa flere og flere Hænder stadig stærkere og ivrigere griber i Strængene. Oppe over Byen vokser den røde Sol, Straalerne skyder frem fra dens blanke Skive, og langsomt letter Taagen. Dagen er inde til Arbejde og Strid.

Hundreder af Breve er den Morgen bleven afleveret til B e r n a r d L a z a r e. De kommer fra hele Evropa. To af dem er paa Dansk, det ene skrevet af en aabenbart sindssyg Dame, det andet vrimlende af grove Fornærmelser.

Lazare sidder ved sit Skrivebord og skærer alle disse Kuverter op. Naar han har kastet et Blik i Brevene, lader han dem falde ned i en Papirkurv. Hvide, rosa,

sortrandede og blaa Papirstumper flagrer bestandig fra hans Haand; paa hver af dem staar Sprogenes groveste Skældsord. Det hænder, at et og andet af disse Breve bringer Bud fra en fremmed med Tak til Lazare for Mod og Uegennytte; han noterer da Navn og Adresse, hvis de synes ham troværdige; ellers falder de upaaagtede ned til den Dynge menneskelig Ondskab og Fejghed, som skal tømmes ud i Skarnkassen.

Bernard Lazare er en ung Mand med jødiske Træk, smagfuldt og omhyggeligt paaklædt, dæmpet og afmaalt i Tale og Væremaade. Han bærer Monocle — jeg veed egenlig ikke, hvorfor det forekommer mig saa urimeligt, at en Anarkist gaar med Monocle ... Og Anarkist *er* han, i hvert Fald i Teorien. Det siger han selv, og det fremgaar af den Mængde stilistisk elegante Artikler, han har skrevet, inden han helt og udelt — som den første udenfor Alfred Dreyfus' Familje — helligede sin Tid, sit Talent og sit Arbejde til Kampen for at skaffe Fangen paa Djævleøen Retfærdighed.

Medens Opskærekniven vedbliver at skratte gennem Kuverterne, og de mangefarvede Papirstumper flagrer fra hans Haand, fortæller Bernard Lazare, hvad der er hændt...

Kaptajn Alfred Dreyfus har tre Brødre og tre Søstre. En af disse sidste er gift med en Herre, som bor i Nîmes, hvor ogsaa Lazare har hjemme. Fra sin tidligste Barndom er han kommen i denne Mands Hus. Da nu Dommen over Dreyfus var falden, henvendte Svogeren sig til Lazare og bad ham tage sig af den ulykkelige Sag, der havde styrtet en hel Familje i Fortvivlelse. Lazare svarede hertil, at for at kunne opfylde dette Ønske maatte han først have den Overbevisning, at

Alfred Dreyfus var uskyldig, da han hverken vilde eller kunde paatage sig at forsvare en Forræder.

Nu havde Familjen Dreyfus — som det var dens Ret — skaffet sig en retslig Udskrift af Anklagen mod Kaptajnen. Denne Udskrift blev overladt Lazare. Han satte sig nøje ind i Sagen og kom til den Overbevisning, at den domfældte var uskyldig.

„Derefter var min Optræden given. Enhver hæderlig Mand vilde have gjort det samme som jeg: sætte alt ind paa at frelse en uskyldig!"

Bernard Lazare offenliggjorde en Bog, hvori han førte Evropas berømteste Grafologer som Vidner paa, at Bordereau'en ikke var skrevet med Alfred Dreyfus' Haand, og hvori han paaviste, at Dreyfus savnede de nødvendige militære og andre saglige Forudsætninger for at forfatte Indholdet af denne Bordereau, samt endelig, at det var umuligt at finde de M o t i v e r, der skulde have ledet den velhavende, dygtige Officer og lykkelige Familjefader til at blive Forræder.

Medens Bernard Lazare udvikler dette, er han bleven færdig med at gennemgaa sin Post. Han læner sig nu tilbage i Stolen, lægger Papirknivens Elfenben fast paa sin Pande for at kølne den, og idet hans Øjne uvilkaarlig søger den Dynge Nederdrægtighed, han atter i Dag har faaet ind i Huset, fortæller han med sit dæmpede, stilfærdige Tonefald om de Kvaler, han har været udsat for, siden han i sin Bog brød den første Lanse for Alfred Dreyfus.

„Jeg har haft Vagabonder i Hælene, naar jeg om Aftenen gik hjem; jeg har maattet stole paa min Arm og min Revolver; jeg har modtaget Breve, hvis Indhold kunde faa en Skøge til at rødme. Privat og offenlig er jeg bleven udskældt og haanet i Udtryk, hvis Raahed

vilde forbavse Tugthusfanger. Min Ære er bleven slæbt gennem Skarnet. Men ligemeget! Nu dages det. Vi er nu naaet til det Tidspunkt, der er den Fremtid, jeg i tre Aar har ventet paa. Nu sejrer vi og Retfærdigheden!

Det er ikke muligt længer at tvivle. Forræderen er funden, og hans Navn er E s t e r h a z y.

De har vel hørt sige, at han som Infanteriofficer ikke kunde vide noget om de artilleristiske Foretagender, som Bordereau'en omtaler. Her skal De imidlertid se et Brev, hvori han selv undertegner sig som Artillerist..."

Bernard Lazare tog et forkrøllet, allerede gulnet Papir frem af en Skuffe og rakte mig det. Det var skrevet med Bordereau'ens Haandskrift og undertegnet: *Walsin-Esterhazy, paa Artilleriskolen.*

Da jeg saae op paa Bernard Lazare, slog det mig, at hans Udtryk pludselig var blevet triumferende, samtidig med at et haardt Smil blottede hans Tænder. Sandelig, det gaar paa Kniven løs. Esterhazy veed vel næppe selv, hvor farlige Fjender han har.

„Der er nu kun een anklaget" — vedblev Lazare dæmpet. „Jeg gentager det: hans Navn er Esterhazy. Jeg venter roligt, til han rammes af den retfærdige Straf for sin umenneskelige Forbrydelse mod Frankrig cg mod Dreyfus."

Skøndt Besøget allerede har varet længe, vover jeg dog endnu et Spørgsmaal:

„Tror De, at der er nogen Mulighed for at blive modtaget af Fru Dreyfus?"

Lazare ryster afværgende paa Hovedet.

„Nej, det troer jeg ikke. Hun lever i sin Familje og ser kun den. Hendes Tilstand er saadan, at hun umulig kan modtage fremmede. Hun græder hele Dagen og vel

Natten med. Haab og Frygt har taget Magten fra hende. Hun skælver som i Feber ..."

„Og de to Børn?"

„Veed intet. Drengen er nu 7, Pigen 4 Aar; de var altsaa 4 og 1 Aar, da Ulykken skete. Saa De forstaar..."

„Men nu h a n s e l v, Fangen derovre paa det forfærdelige Sted?"

„Han aner ikke, hvad der foregaar i dette Øjeblik. Regeringen har tilbageholdt Brevene, som gav ham en Smule Haab. I tre Aar har han kun modtaget K o p i e r af de Breve, der blev sendt ham. Han maa end ikke faa sine Kæres Haandskrift at se. Hver Nat bliver han lænket paa begge Fødder. Hver Dag maa han tilbringe i et Bur — nej, i en Kiste, hvor kun Laaget mangler, medens Væggene er Palissader, der lukker saa tæt, at alt udenfor dem er skjult for hans Øjne."

Kulde og Angst sneg sig ind i Bernard Lazares Stue. Hurtig tog jeg Afsked og skyndte mig ud i Solen, der straalede over Paris.

For hver Dag, der gaar, trækker Uvejret tættere sammen om Esterhazys Hoved. Den, der har lyttet til Dreyfus' Venner, bærer Tvivlen med sig overalt og hører den bestandig banke, som man føler Hjærtet slaa paa den Fugl, man holder fangen i sin Haand. FIGARO har offenliggjort nogle Breve fra Esterhazy til en af hans Livs mange Kvinder; man gyser ved at læse deres Sjælsraahed og Ondskab. Dreyfus' Hævnere er i Hælene paa ham. Han er under langsom, ubønhørlig Tortur, og Publikum venter stirrende, med hede Kinder, paa det Øjeblik, da han i sin Vaande skal skrige om Til-

givelse og føje sig efter sine Bødlers Vilje. Ingen veed endnu, om Dreyfus kan reddes. Men Esterhazy vil i hvert Fald blive styrtet i Afgrunden. Han er allerede en dømt Mand. Livet vil lukke sig over ham som Bølgerne over den druknende. Og hans Raab om Hjælp vil dø hen uden at finde Genlyd i det Øde, der har dannet sig om ham.

Men ikke han alene jages i disse Dage til Døde. Paa begge Sider, hos Dreyfusarder og Antidreyfusarder, er Menneskeskæbner Spillets Indsats. Medlidenhed har ingen Stemme. Ligesom Børn er Mængden grusom; den nyder Synet af alle disse Mænd paa Pinebænken, og den raaber i Flæng: Vi kræver hans Hoved! Korsfæst ham!

Skøndt Senator SCHEURER-KESTNER, da jeg efter store Vanskeligheder opnaar Tilladelse til at aflægge ham et Besøg i hans Bolig i Champs-Elysées-Kvarteret, gør sig al mulig Umage for at være rolig og behersket, formaar han dog ikke at skjule, hvor haardt Kampen allerede har medtaget ham. Han er den første Politiker, der offenlig er .traadt frem som Dreyfus' Forsvarer. Hans Stilling som Senatets Vicepræsident og højt anset Forretningsmand har givet hans Ord en overordenlig Vægt; straks da det blev bekendt, at han var overbevist om Dreyfus' Uskyld, og at han havde samlet Materiale til en Anklage mod Esterhazy, fik Dreyfus' Sag et mægtigt Stød fremad. Og en rasende Meute blev sluppet løs paa Scheurer-Kestner.

„De ser paa mig," siger han med et træt Smil. „Efter alt, hvad De har læst om mig, troede De vel, at jeg var en bøjet, aandssvag Olding. Aa nej, det er ikke slet saa galt. Jeg har vel Lov at haabe paa, at jeg kan leve endnu nogle Aar. Maaske kunde jeg være bleven en gammel Mand, hvis jeg i Ro havde fortsat min offenlige og

private Virksomhed. I over tredive Aar har jeg været Politiker, og i den Stilling ser man jo et og andet og bliver haardhudet. Men at der skulde hænde mig, hvad jeg nu hver Dag maa opleve — nej, aldrig vilde jeg have troet det muligt, aldrig, *aldrig* ... Jeg er Kemiker af Fag, har offenliggjort en Mængde kemiske Fagskrifter og ejer endnu en kemisk Fabrik i Alsace, hvorfra min Slægt stammer. Hele mit Liv har været viet Arbejdet. Jeg har været en lykkelig Mand ... ja, det er sandt, nu veed jeg det, jeg h a r v æ r e t lykkelig ..."

Hans Stemme skælver. Et Øjeblik tier han, som for at blive Herre over sin Bevægelse. Men da han atter taler, mærker han selv, at Sorgerne ikke lader sig trænge tilbage.

„Kære Ven, jeg ser Dem for første Gang i mit Liv, og De kan ikke vente af mig, at jeg skal betro mig til Dem, lige saa lidt som jeg kan forlange noget af Dem. Men alligevel! Gør mig en Tjeneste. Sig til Deres Læsere i Danmark, at hvis de vil tænke med Deltagelse paa den ulykkelige, som nu, fjærnt fra sine Kære, maa leve en fordømts Rædselsliv, saa er de paa Sandhedens og Retfærdighedens Side ... Der var en Tid, da ogsaa det franske Folk var højsindet. Men saaledes er det ikke mere. Og hvem har Skylden? Jeg er ikke bange for at sige det rent ud — det har denne Bande af Folkefordærvere, hvis eneste Formaal er at ophidse Mængden, og hvis Førere er Folk som HENRI ROCHEFORT og EDOUARD DRUMONT. Hvad disse to har udrettet af Nederdrægtigheder, er simpelthen forfærdeligt — forfærdeligt ..."

Senator Scheurer-Kestner havde talt sig heftig. Nu sænker han atter Stemmen og kæmper med sin Bevægelse:

„Himlen være lovet, jeg staar ikke helt alene. Baade her fra Frankrig og fra Udlandet har jeg modtaget mange Beviser paa Sympati. Men de vejer ikke op mod mine Lidelser. Daglig kan De læse i et eller andet Blad, at jeg skal indespærres i en Sindssygeanstalt. Der trampes ikke blot paa min Ære, men mine nærmeste, mine Børn og Svigerbørn haanes og skamskændes hver eneste Dag, saa Haarene rejser sig paa mit Hoved. Jeg ser ned paa disse Slyngler med dyb Foragt. Men undertiden kan det dog gøre saa ondt — aa, saa bitterlig ondt ..."

Den gamle Mand synker sammen i Stolen, og hans hvide Hoved falder tungt ned mod Brystet.

„Og dog" — vedbliver han lidt efter — „dog har det ikke kunnet være anderledes. Fra det Øjeblik, jeg efter lange Undersøgelser var kommet til den Overbevisning, at Krigsretten i 1894 havde begaaet en skæbnesvanger Fejltagelse, var det bleven mig en Samvittighedssag at hjælpe til at skaffe Dreyfus Retfærdighed. Jeg nægter ikke, at det kostede mig nogen Overvindelse at træde offenlig frem med min Anklage mod den rette Forræder, Walsin-Esterhazy. Men min Ære og min Samvittighed som Franskmand og som Kristen bød mig at handle. Det Bud har jeg adlydt."

Senator Scheurer-Kestner har ikke mistet Haabet om, at den gode Sag skal sejre. Dreyfus' Venner er stærkt væbnede. De vil blive det endnu mere, naar Oberst Piquart, der nu er ankommet til Paris, har faaet Lejlighed til at aflægge sit Vidnesbyrd for Undersøgelsesdommeren ved den Krigsret, som skal dømme om Matthieu Dreyfus' Anklage mod Esterhazy. Kampen er først lige begyndt, men Udsigterne er gunstige, og den skal føres til Ende, koste, hvad det koste vil.

„Dyre Ofre har den allerede krævet," siger den gam-

le Senator med et Suk. „Men ikke *for* dyre. Selv om jeg skulde falde, saa vil andre, mange andre staa rede til at gribe Retfærdighedens Banner."

Han byder mig Haanden til Farvel.

Ude i Entréen hjælper en hvidhaaret Tjener mig Tøjet paa og smaasnakker uopfordret med mig.

„De har naturligvis ogsaa været her for denne dumme Histories Skyld. Det er snart ikke til at holde ud for nogen af os. Herren faar hverken Ro til at spise eller sove. Saa skælder de ham ovenikøbet ud i disse smudsige Aviser. Og Herren, der er saa god som Dagen er lang!"

Det er sandt, at andre Navne nu blegner i Betydning ved Siden af Oberst PIQUARTS. Han er det nye og gaadefulde i Sagen. Man veed lige netop, at han i sin Stilling som Chef for Generalstabens Efterretningskontor er bleven overbevist om Dreyfus' Uskyld, efter at han først havde haft den modsatte Opfattelse. Det er ogsaa bleven sagt, at da hans Arbejde for at faa Krigsretsdommen af 1894 taget op til ny Prøvelse begyndte at blive ubehageligt for nogle af Domfældelsens mest fremtrædende Redskaber i Generalstaben, fik han Ordre til at begive sig til Algier, hvor han anvendtes til en farlig Sendelse paa en fjærn Post ved Ørknens Grænse og mod vilde Araberstammer. Matthieu Dreyfus' Anklage mod Esterhazy har foranlediget, at han er bleven kaldt til Paris.

Der er bleven vaaget over, at Oberst Piquart ikke kom i Forbindelse med nogen som helst andre end sine militære Overordnede. Mellem Pressen og ham har der været rejst en Mur, som det har vist sig umuligt at kravle over eller bryde igennem. Der er vel ingen Tvivl

om, at han er et Hovedvidne paa Dreyfus-Vennernes Side mod Esterhazy. Men hvad veed han? Hvor farlig kan han blive? Hvor stærk vil han være under den Modgang, som vil møde ham?

Netop i Dag, d. 27. November, er han til Forhør i Krigsministeriet hos den militære Undersøgelsesdommer, General PELLIEUX. Uden for Ministerialbygningen paa Place Vendôme staar en Sværm af Journalister og venter paa det Øjeblik, da Forhøret bliver sluttet og der opstaar Mulighed for at opsnappe en Efterretning om dets Forløb. Hver eneste Udgang fra Ministeriet er bevogtet af Pressemænd, som vandrer frem og tilbage for at holde Varmen paa denne raakolde, klamme Efteraarsdag.

Midt i en af Grupperne af ventende, frysende, stampende Pressemænd, der vejrer store Begivenheder bag Palæets tykke Mure, staar en graanet, lavstammet Mand og aander i sine forfrosne Hænder. Det er GEORGES CLÉMENCEAU. Pelskraven har han slaaet op, og den naaer ham næsten til Hatteskyggen. Ud af dette Hylster stritter et stridt, kort Overskæg og et Par bittesmaa, spillende Øjne — som en Rottes, naar den stikker Hovedet ud af sit Hul og spejder til alle Sider, om den tør vove sig frem.

Jeg havde ikke ventet her, mellem de unge Reporteres Sværm, at træffe netop *ham* — en Gang Deputeretkamrets mægtigste Mand, Flertallets Rædsel, Regeringernes Svøbe. Det var om Georges Clémenceau, at Paul Déroulède sagde, at alle frygtede ham paa Grund af hans Talent, hans Tunge og hans Kaarde. Det var ham, der opgav en stor Lægepraksis for at kaste sig ind i Politiken, hvor han som Radikalismens Fører tiltvang sig større Magt end mangen Minister. Og det var endelig

ham, der en skønne Dag led Skibbrud, da det under Panamaskandalen hed sig, at Cornelius Hertz' Guld havde fundet Vej til hans Avis og ham selv.

Nu redigerer Georges Clémenceau et nyt Blad, L'AURORE, radikalt som sin berømte Leders Fortid og utrætteligt i Kampen for at skaffe Dreyfus Retfærdighed. Dag og Nat er Clémenceau paa Færde for sit Blad og de Ideer, det skal hjælpe ham at fremme. Han er allestedsnærværende. Hans smaa, spillende Øjne ser alt, opfatter alt. Snart skal det vise sig, hvor mægtig en Forbundsfælle han vil blive Dreyfus' Venner.

„Om jeg tror paa, at Dreyfus ikke er Forræder?" siger han, da jeg ved hans Side vandrer frem og tilbage foran Krigsministeriets Port. „Jeg veed ikke mere og ikke andet, end De selv kan vide. Men siden det staar fast, at der i 1894 er bleven givet den Krigsret, som dømte Kaptajn Dreyfus, Kendskab til et Aktstykke, der siges at være fældende for den anklagede, og det uden at hverken Dreyfus eller hans Forsvarer fik Lejlighed til at udtale sig om dette Aktstykke — ja, saa er det vel for Pokker klart, at denne Mand er blevet dømt u l o v l i g t!

Hvad jeg saa vil? Jeg vil simpelthen have Sandheden at vide. Major Esterhazy fortæller mig den næppe — tror De vel? Den eneste, der kan sige mig den, er en Domstol, og derfor, *parbleu*, forlanger jeg hele Sagen genoptaget for en Domstol, som byder mig Sikkerhed for, at den vil Sandheden og kun S a n d h e d e n.

Ingen lukkede Døre næste Gang! Lys — fuldt Lys over de anklagede, Advokaterne og Dommerne! Thi ser De, højstærede, der er intet i Verden som Sandheden.

Dèr har De *min* Mening!"

„Og nu tror De, at vi snart staar ved Gaadens Løsning?"

„Tror, tror! Hvem siger Dem, at jeg tror? Hvis jeg troede, stod jeg saa her i denne Hundekulde og ventede paa en mystisk Oberst, der dog ikke siger mig noget? Saa kunde jeg jo sidde hjemme og glæde mig over min *Tro*. Nej, jeg blæser alle Hypoteser et langt Stykke. Der er kun een Ting, som duer. Lad os faa Beviserne at se, læg dem paa Rettens Bord, tænd Lysene, aabn Dørene og lad Sandheden komme frem.

Min Herre, jeg byder Dem Farvel."

Den lille vævre Mand gled gennem Grupperne, spejdende til alle Sider, opfangende hvert Ord og rede til at kaste sig over hver Krumme, som kunde hjælpe til at mætte hans Sult efter Viden og Kundskab.

I den ventende, frysende Skare foran Krigsministeriets lukkede Port blev Genlyden af hans Ord tilbage: Sandheden! Sandheden!

Edouard Drumont leder og skriver selv det bedste af, hvad der staar i Libre Parole. Han har aldrig vaklet i den Sag, der nu fylder Frankrig med Tvivl og Strid. For ham er det hele simpelt og ligetil: Dreyfus er Jøde. Følgelig er han skyldig.

Drumont bor paa en af de store Boulevarder. Vinduerne i hans Arbejdsværelse vender ud mod den vældige Færdselsaare, hvortil Mennesker strømmer fra alle Kanter, og hvorfra de atter spredes ud over Kæmpebyen — som Blodet, der ruller gennem det bankende Hjærte. Hvor skulde Drumont ellers bo? Her hører han hjemme som Laksen ved Fossen, som Trompetskraldet under Kampens Larm.

Men Manden selv ... Denne lille, firkantede, bebril-

lede Herre med langt Fuldskæg og Kunstnerhaar — er det virkelig Drumont? Det kunde snarere være en tysk Doktor i Filosofien eller en Overlærer ved en højere „Töchterschule". — Saa snart han begynder at tale, er det imidlertid ikke længere muligt at tage fejl.

„Dreyfus uskyldig! Nej, kære Ven, saadan noget kan man slet ikke sige, naar man vil gælde for et fornuftigt Menneske. Han er ikke mere uskyldig, end Esterhazy er skyldig. Spørg mig ikke, om jeg finder Major Esterhazy sympatisk eller ej. Det er virkelig altfor indiskret. At han i sit private Liv har haft nogle Kvinde- og Penge-Historier, beviser jo ikke det allermindste, vel? Kære, forstaar De da ikke, at det netop er derfor, *de* har udset ham til Offer? ..."

Det synes at være en stiltiende Aftale mellem Drumont og mig, at *de* er Jøderne.

„Havde *de* valgt en Officer, i hvis Liv der ikke fremkom den Slags Uregelmæssigheder, som kan eftervises hos Esterhazy, saa er det jo klart, at *de* straks havde tabt Slaget. Det hele er Snedighed og Frækhed. Herregud, det er da ikke saa svært at begribe!"

Drumont ser nedladende og medlidende paa mig.

„Det er heller ikke videre tiltalende," fortsætter han, „at Protestanterne som een Mand har sluttet sig til Jøderne .... Ja, ja, jeg veed nok, at denne forløbne Oberst Piquart skal være Katolik. Men Scheurer-Kestner og alle de andre Skvalderhoveder er Protestanter eller Jøder. Gudbevares, jeg gør en Forskel mellem de to Slags. Protestanterne *kan* være Franskmænd ligesom vi andre. Og det kan Jøderne ganske vist ikke. De er fremmede, en fjendsk Race, som er indvandret for at tilrane sig Fordelen af, hvad vi andre har udrettet. De er det usunde Element, som tilføjer os andre Fortræd. Det

er dog indlysende, og De kan da vel begribe, at vi ikke kan finde os i, at disse Snyltere undergraver Armeen!"

Jeg prøver en Afbrydelse. Men Drumont lader sig ikke standse:

„Nej, lad mig tale ud. — Jeg siger, at naar der var en Forræder i Hæren, saa maatte han være Jøde. Dreyfus er saa skyldig, som det er muligt at være. Jøderne har forstaaet at faa et Par Protestanter og nogle enkelte andre til at gaa i Ilden for dem. Det er den gamle Historie. Men fornuftige Folk veed, hvad de har at holde sig til, naar Jøder tager Parti for en Jøde. En Krigsret af franske Officerer har dømt Dreyfus skyldig i Forræderi. Og saa skulde Jøderne vide bedre Besked! *Allons donc!* Der er dog Grænser for, hvad man kan byde os!"

Saa længe Drumont taler, siger han det samme. Ordene glider tilsidst Øret forbi eller taber sig i Larmen nede fra Boulevarden. Thi paa LIBRE PAROLE's Kontor høres Avissælgerens Raaben, Hestenes Bjælder, Vognenes Rumlen og de tusinde Skridt paa Fortovsfliserne. Men ikke de enkelte Lyde naaer herop. Det er en eneste samlet Tone — stigende og faldende — der accompagnerer Drumont, medens han selv sidder og spiller paa sit enstrængede Instrument og tror, at han taler med den store Bys Røst ...

Da er der en ganske anderledes Mangfoldighed over en Mand som HENRI ROCHEFORT.

Det er ikke let at træffe ham i hans henrivende lille Palæ ude i *rue Pergolèse,* tæt ved *Avenue de la grande Armée;* thi han holder ikke af fremmede og overvældes med Anmodninger om Besøg. Hans Pen kan bruges til saa meget, og der er Bud efter den i saa mange Øje-

med. Heldigvis er det dog lykkedes mig at faa Foretræde. Jeg sidder nu her i Dagligstuen og venter paa, at han skal komme hjem fra en Køretur i Boulogneskoven med sin unge Hustru.

Hvert Møbel, som mit Øje falder paa, er et Kunstværk. Paa Væggene hænger Gobelin'er og Billeder af gamle franske, spanske og italienske Mestre. Mellem grønne Planter staar en Marmorbuste af Husets Herre, som han vel kan have set ud for 30 Aar siden, da han vandt sig sit Navn som Evropas ypperste Smædeskriver.

Er han det endnu? I hvert Fald er det da vanskeligt at lade være at læse ham. Man er fuldstændig uenig med de Anskuelser, han gør gældende. De grove Skældsord, som han i bøttevis vælter ud over sine Modstandere, virker hæsligt, brutalt, meningsløst i deres fantastiske Overdrivelse. Men hans Opfindsomhed er utrolig, og vil han have sin Læser til at le, saa nytter det ikke at stritte imod. Hans Stil er som et rindende Væld, der funkler og spiller i Sollyset, selv om dets Udspring er i en Kloak. Der staar et Sprøjt af Smuds og Ondskab ud fra hver eneste af hans Artikler. Og dog er de skrevne af en Sprogets og Fremstillingens Kunstner. Hans Ævne til at overbevise skulde synes ubetydelig. Og dog har hans Indflydelse paa Mængden til Tider været afgørende. Skøndt den Tone, han taler i, næsten altid er oprørende raa, hører man dog efter, fordi han siger sine Raaheder saa godt og saa morsomt. Der er noget ved den daglige Rochefort-Leder i INTRANSIGEANT, som minder om Svenskernes *salta biten* eller om hans egne Landsmænds Apéritif, den giftige og bitre, men pragtfuldt farvede Absinth.

Han er som Journalist og Politiker aldeles negativ. Denne Ætling af en af Frankrigs ældste og fornemste

Adelsslægter, Henri, Marki af Rochefort, har revet ned paa alle de franske Statsformer, hvorunder han har levet: det andet Kejserdømme, det nationale Forsvars Regering og den tredje Republik. Der er ikke en Præsident og ikke et Ministerium, som han ikke har angrebet. Han har været udvist af Frankrig under Napoleon III, som han havde gennemheglet i sin LANTERNE, og atter en Gang under Republiken, hvis Statsmænd daglig i hans INTRANSIGEANT blev overdængede med Ukvemsord. Han undveg fra Ny Caledonien, hvortil han var deporteret for politiske Forbrydelser, og han forsvandt sammen med sin Ven General Boulanger, inden Senatet som Højesteret havde fældet Dommen over dem begge.

Anden Gang han forlod Frankrig som forvist, bosatte han sig i London og bevarede herfra Forbindelsen med sine Tusinder af Læsere. Daglig blev hans Artikel telefoneret til INTRANSIGEANT, og det var da, som om han stadig boede i Paris.

Denne Artikel er Bladets eneste Eksistensberettigelse; hvad det bringer ud over Rocheforts *Leder* er uden Betydning og uden Værdi. Skøndt hans Navn staar paa den lille Avis som *Rédacteur en chef,* kommer han saa godt som aldrig paa dens Kontor. Han skriver sin Artikel pr. Dag, og den alene bærer hele Foretagendet. Maaske tjener han aarlig sine 100,000 Francs, maaske mere paa disse 365 Artikler.

Hvis det var muligt at anbringe en saa rebelsk Person som Markien af Rochefort i noget Parti, maatte man vel for Tiden nærmest kalde ham Socialist af den rødeste Slags. Men han er til syvende og sidst blot sig selv, Henri Rochefort, den store Kunstner i Udskældning — og man bliver nødt til at tage ham, som han er.

Denne Salon, hvori jeg venter paa ham, vidner om,

at han ikke lever som en Spartaner og ikke har en Folketribuns Smag. Han nyder Ry som fin Kunstkender og er en ivrig Kunstsamler. Alle de aandelige Finesser, som kan findes hos Ætlingen af en gammel Slægt, og hele den Hensynsløshed i Tænke- og Handlemaade, der kendetegner Plebejeren, forenes i Rocheforts Person.

... Der er han! — Han er bleven lidt svær med Aarene, men holder sig for Resten ungdommelig trods Haarets og Skæggets Hvidhed. Farven er frisk og rødmosset i dette galliske Ansigt med de rene Linjer og det spillende Liv. Skægget bærer Rochefort *à la Henri IV.* Hvad der straks falder i Øjnene er den lange, hvide, silkefine Haartop, der løfter sig fra hans Pande som Fjerene paa et Paafuglehoved. Naar han taler og bevæger Hovedet, rejser denne Top sig bestandig — og hurtig farer han saa med Haanden hen over den for at glatte den ned, medens han kaster et flygtigt Blik i Spejlet. Men straks er den der igen, trodsigt strittende, og de fine, hvide Haar sitrer let — som flygtede Elektriciteten i denne gnistrende livlige Mand ud gennem dens Spidser.

„Naa saa De taler Fransk," siger Rochefort, da han har hilst paa mig. „Det er et sandt Held. For jeg kan ikke sige to Ord paa noget andet Sprog. Jeg har som landflygtig maattet leve flere Aar i England og vilde ogsaa have lært Engelsk. Men Victor Hugo raadede mig fra det. Han paastod, at Kundskaber i fremmede Sprog ødelægger Ens Stil, og det er vist rigtigt. Desuden er det jo det mageligste at lade være. Saa jeg kan kun Fransk. Endda vilde jeg ønske, jeg kunde det bedre!"

Den hvide Top blev straks lagt ned, da den begyndte at vifte bekræftende.

„Dreyfus! Vil De tale med mig om Dreyfus? Men, milde Gud, hvad er der at sige andet om den Jødetamp, end at han er ti Gange mere skyldig, end Folk tror. Hele denne Historie er jo ikke andet end et Røver-Komplot, en lumpen Spekulation, som disse Banditter af Ministre lader sig bruge til.

De siger, at *Regeringen* ... og De mener vel denne Samling af bestukne Idioter ... har taget Parti mod Hr. Forræder Dreyfus. Ah bah! Det er blot for at skjule, at Jødesyndikatet har betalt hele Banden med klingende Mønt. Om lidt render de allesammen paa Parti med den gamle, skurvede Hankat Scheurer-Kestner og saa ham Stinkpotten, hvad er det Bæstet hedder, De veed nok Abraham, Moses, Lazare eller saadan noget.

Esterhazy — sagde De Esterhazy? De vil ha' meget at vide! Kender ham ikke, vil ikke kende ham. En Torsk som saa mange andre. Piler Fyren ikke med Tungen ud af Halsen lige ind i den Fælde, Jødesyndikatet har opstillet for ham! Tænk Dem, Asenet forlanger selv at blive stillet for en Krigsret. Ja, det manglede bare! For at denne platfodede Svindler Matthieu Dreyfus skal faa Krigsretten indbildt, at det er Esterhazy og ikke Slynglen derovre paa Djævleøen, som har vidst Besked med de militære Hemmeligheder, de tyske Svin har faaet Fingre i. Naturligvis! Alle disse Falskspillere vil have, at det skal se ud, som om Esterhazy har angivet Dreyfus for selv at slippe, medens netop det omvendte er Tilfældet. Spekulation og Humbug alt til Hobe!"

Toppen stod ret i Vejret og blev lagt ned med et afgjort Tag.

„Synes De maaske, det er noget stærkt, hvad jeg siger?" lo Rochefort, medens han kiggede hen over mig ind i Spejlet. „Paa ingen Maade! Det er dog *for* spiltos-

set, at vi Franskmænd skal have Spektakel, fordi en Jøde har begaaet Forræderi, og fordi de andre Jøder har godt med Penge. Maaske vil De heller ikke tro, at de har villet bestikke mig? Jeg kunde have tjent en Formue paa at tage Næsehornsfuglen derovre i Galejslaveriet under Vingerne. Men saadan leger vi ikke. Jeg gør, hvad jeg vil, og ikke noget som helst andet. Jeg maa bede om, at Jødesyndikatet bliver mig fra Livet med sin skabede Forræder ..."

„Mon der nu ikke er gaaet Religion i Dreyfus-Sagen?" indskyder jeg.

Rochefort svarer haanligt:

„For de andre: *jo*. For mig: *nej*. Men iøvrigt er hele Vrøvlet mest af alt et P e n g e s p ø r g s m a a l."

„Altsaa skønner jeg, at De hverken tror paa Dreyfus' Uskyld eller paa, at han nogensinde ser Frankrig mere ..."

„Om jeg tror — — er De bleven rasende, Mand! Før skulde jeg blive Republikens Præsident. Og det foreligger jo ikke — vel? Selv om det Kobbel underkøbte Individer, som mæsker sig paa Ministertaburetterne, vilde leje det eleganteste Dampskib til at hente Slyngelen tilbage fra hans Djævleø, saa er det dog lige saa umuligt for ham at komme i Land som for en drægtig Palæstina-So at føde levende Unger i Seinen. Folket vilde ganske simpelt ikke taale ham ... De forstaar ... pst! en, to, tre, — kværket, kære!"

Rochefort viser med Hænderne, hvorledes Dreyfus vil blive hængt op — og dæmper saa paa den hvide Tops Iver for at være med til Fremstillingen.

„Naar nu De skal fortælle, hvad jeg har sagt," vedbliver Rochefort, „saa beder jeg Dem ikke glemme, at De har mit Ord for, at vore Ministre er bestukne Ban-

ditter — og det øvrige. De kan gentage alt, ubetinget alt. Jeg beder Dem om at gøre det, hvis jeg tør anmode Dem om at bevise en ældre Kaldsfælle denne Tjeneste."

Han smilede indtagende, da han sagde disse Ord som en Marki i sin Salon Louis XVI og brugte Udtryk som den lumpneste Havnesjover.

Der blev endnu Tid til at se paa de herlige Malerier og Kunstsager, som smykker hans Hjem, og hvis Skønhed han begejstret skildrede. Saa bød han mig med udsøgt Galanteri Farvel, mindede endnu en Gang om, at alt, hvad han havde sagt om disse fnattede Forbrydertampe, kunde gentages — kastede et Blik ind i Spejlet og glattede paa den hvide Top, der havde viftet med til Afsked.

Det har kostet mange Overtalelser, Henvendelser og et brydsomt Arbejde at opnaa Tilladelse til at faa en Samtale paa Tomandshaand med Grev WALSIN-ESTERHAZY, Major i det franske Infanteri, Officer af Æreslegionen. Hans Raadgivere passer strængt paa ham og frygter for hans egen Skyld hans Mangel paa Selvbeherskelse. For overhovedet at naa saa vidt har jeg maattet love ikke under nogen Form at prøve paa at fralokke ham nogen som helst Udtalelse vedrørende den Højforræderi-Sag, der for Tiden er til Undersøgelse ved den militære Domstol.

Mødet finder Sted ud paa Aftenen d. 30. November hos Esterhazys Advokat. Til den aftalte Tid er Majoren endnu ikke kommen. Der gaar mere end en Time med at vente og Gang paa Gang i Ensomhed at tumle med de Forestillinger, jeg har dannet mig om denne Mand,

der slæber paa Beskyldningen for Forræderi som en Galejslave paa sin raslende Lænke. Der er bleven rodet og gravet i hans Privatliv, indtil alle de hæslige Ting blev fundne frem og kunde lægges blot for Millioner af ondt stikkende Øjne. Hvis det nu er sandt, at han er skyldig i den forfærdelige Forbrydelse, som en anden lider Straffen for — har Gengældelsen da ramt ham *for* haardt, *for* grusomt i disse tunge, mørke Dage? Og hvis han er uskyldig, hvis han og hans Venner taler Sandhed — hvorledes skal der da nogensinde kunne bødes for de Kvaler, der er paaført ham? ...

Det ringer paa Entréklokken.

Et Øjeblik efter kommer en Tjener og melder kort: „Grev Esterhazy venter Dem!"

En Portière bliver slaaet til Side, og jeg føres ind i et lille, tæt møbleret Værelse, oplyst af en Lampe med hvid Skærm og den blussende Brændeild fra en aaben Kamin. En meget høj, slank og statelig Mand staar lænet op til Kaminen. Han bukker dybt. Det farer mig gennem Hovedet, at han bukker *for* dybt ...

Han nævner sit Navn, jeg mit.

Jeg har ikke Øjnene fra ham. Han er bleg som en Syg. Et Par smalle, overordenlig smukke Hænder er uafbrudt beskæftiget med det lange, kulsorte Overskæg. Den fint formede Næses Fløje skælver bestandig, og i Øjnene er der et sælsomt Liv. Idet jeg møder hans Blik, kommer jeg til at tænke paa en Blodshingst, naar den *ser ondt* og er rede til at slaa eller bide.

Hvis han ikke var saa skaldet, vilde man kunne tro, han endnu stod i sin Ungdom. Og dog ligger der et vildt, hvileløst Liv bag ham. Det har ikke bøjet hans høje Skikkelse, ikke furet hans skarptskaarne Ansigt, ikke slukket Fosfor-Skæret i hans Øjne.

Han staar foran mig, ret som et Lys og tavs. Men der er noget, som siger mig, at om lidt vil hans Ryg krumme sig til Rovdyrspring, hans Mund aabne sig for en Strøm af rasende Ord.

Burde jeg ikke skaane ham for at rive op i hans Sjælesaar? Jeg føler mig ilde tilpas, og det er næsten som en legemlig Smerte, at jeg ikke kan overvinde mig til at gøre det hele af ved blot at strække Haanden frem og sige: Jeg har Medlidenhed med Dem, stakkels, forfulgte Mand! ...

Men Tavsheden bliver trykkende. Famlende faar jeg sagt:

„Hr. Major! De veed, hvad jeg har lovet Deres Advokat, og jeg skal holde mit Ord. Kun eet Spørgsmaal vil jeg rette til Dem —"

„Spørg!" afbryder han kort.

„— hvilken Følelse er i dette Øjeblik den stærkeste hos Dem?"

I samme Sekund udstøder han et eneste Ord — som et Skrig:

„H a d!"

Straks efter bliver der saa stille i Stuen, at jeg hører Glødernes Raslen i Kaminen, naar de falder sammen.

„Ja — H a d! Med hele min Sjæl og alle mine Nerver hader jeg denne Bande, som er sluppen løs paa mig. Vé over dem og deres!

Aldrig havde jeg tænkt, at der efter de Tjenester, jeg har ydet mit Fædreland, skulde hænde mig det, som nu sker. Gud i Himlen, hvad maa jeg dog lide for disse evig forbandede Jøders Skyld!"

Dæmpet indskyder jeg:

„De tror altsaa, at det er Jøderne ..."

„Tror!"

Han kommer mig med eet saa nær, at jeg mærker hans Aande i Ansigtet.

„Nej, jeg *veed!* De Skurke og Bagvaskere ofrer gærne en fransk Officer for at redde en af deres egne. Men det skal ikke lykkes dem. Naar det nu snart for Krigsretten er blevet bevist, at jeg er ren og uden Skyld, saa skal De faa at se, hvor Sympatien vil strømme ind til mig fra alle Sider, og om det ikke var for andet, saa fordi jeg har været Jødernes Offer."

„De er altsaa overbevist om, at det skal lykkes Dem, Hr. Major, at rense Dem for den tunge Anklage, som hviler paa Dem?"

„Ja — og tusinde Gange ja! Jeg er lige saa vis paa at faa Æresoprejsning som paa, at jeg lever. Og, ser De, saa har jeg Tillid til G u d. Han vil ikke svigte en hæderlig Mand, for hvem Jøderne har lagt deres djævelske Fælder. Han er den store Hævner — og sandelig, jeg har Hævn behov!"

Esterhazy hævede sine hvide Hænder mod Loftet og gentog: Hævn! Hævn!

Pludselig sprang han hen til Vinduet, aabnede det, vinkede ad mig og pegede ud paa Gaden, hvor to Mænd stod lænede til en Lygtepæl og læste i en Avis.

„Kan De se de to Ravne dèr. Det er lejede Detektiver, som Dag og Nat er i Hælene paa mig. Og dog kan jeg, naar jeg vil, sætte dem paa et falsk Spor og lade dem rende i Øst, naar jeg er i Vest. Tossehoveder! Den Slags Folk er det, Jøderne har købt til at passe paa deres Bytte. Men de faar mig aldrig — *aldrig*, hører I, I Ravne dernede!"

Han lo kort, tørt, uden at det smittede.

„Jeg forlader Dem nu," fortsatte han, da han atter havde lukket Vinduet. „De Herrer dernede har allerede

ventet længe paa mig, og det er Synd imod dem i denne Kulde, ikke sandt? — Tillad mig at trykke Deres Haand. Vi ses igen den Dag, jeg atter faar min Fred tilbage ... Min Gud, min Gud — jeg synes, det er saa længe siden, jeg kunde aande i Fred!"

Endnu stærkere end før følte jeg, at jeg burde sige noget; men jeg fandt intet, der kunde synes blot en Smule hjerteligt, uden at det maatte binde mig til Anskuelser, jeg ikke vilde staa ved. Saa tog jeg da blot den hvide Haand, der blev mig budt, trykkede den og sagde Farvel.

Esterhazy saae paa mig, som havde han ventet de Ord, jeg ikke sagde. Derpaa vendte han sig brat om og gik.

Faa Minutter senere kørte tre Vogne gennem den øde Gade: Esterhazys, min og Detektivernes.

BALKAN

I det tidlige Foraar 1903 greb særlig den bulgarske Del af den kristne Befolkning i Tyrkiets makedonske Provinser (Vilajeterne Yskyb el. Kossovo, Saloniki og Monastir el. Bitolja) til Vaaben mod det tyrkiske Herredømme.

Oprørsbevægelsen bredte sig hurtig og antog efterhaanden Karakter af en Guerilla mellem de bulgarske Makedoneres „Bander" og de tyrkiske Tropper. — Samtidig herskede der stor Uro blandt Albaneserne.

Efter at der i Saloniki var sket flere Bombeattentater, blev denne og flere andre makedonske Byer erklæret i Belejringstilstand.

De russiske Konsuler i Mitrovitza og Monastir blev myrdede af tyrkiske Soldater.

Oprøret flammede over Makedonien lige til Vinterens Komme.

OPRØRSTIDER

En tidlig Aprildag 1903 i Sophia, det unge Fyrstendømme Bulgariens Hovedstad.

Der er stor Middag hos den russiske *Agent diplomatique*, Hans Ekscellence, virkelig Statsraad og Kammerherre BAKMÉTJEFF. Damerne straaler af Diamanter. Navnlig Prinsesse Borghese, den italienske Agents Hustru, lyner lige fra Aigretten til de hvide Silkesko; hun er fra Smyrna og ligner med sine mandelformede Øjne, sit blaasorte, juvel-flettede Haar og sin brunlige Lød et Glansbillede af en Odaliske. Husets Værtinde, Madame Bakmétjeff, en rund og svær Dame over sin bedste Alder og med en Formue af Turkiser om Halsen, fortæller Bulgariens Ministerpræsident, Dr. juris DANEFF, om sit Hjemland, de Forenede Stater, og søger moderligt at drage sin anden Bordherre, TIMES' ærværdige Korrespondent Mr. BURCHIER ind i Samtalen. Men ganske forgæves. Mr. Burchier arbejder paa syvende Aar paa et uhyre Værk om Balkanhalvøen, hvor han har levet en Menneskealder; han er efterhaanden bleven stokdøv, svarer paa Engelsk i Vest, naar han bliver spurgt paa Fransk i Øst, smiler muntert, naar Madame Bakmétjeff med bedrøvede Øjne skildrer Elendigheden i New Yorks Fattigkvarterer, og lader sit furede, blissede Ansigt udtrykke den dybeste Bekymring, naar hun

opliver sine Naboer ved Bordet med en lystig Yankee-Anekdote.

Fyrst Ferdinands Hofmarskal, den franske Grev de Bourboulon, sidder ved Siden af en pommersk Baronesse, hvid, rød og blond som en Skåning. Serbiske, græske og rumænske Damer samtaler med engelske Diplomater, russiske Officerer og bulgarske Politikere. Naar Ekscellensen Bakmétjeff klemmer Monoclen i Øjet og mønstrer sit Selskab, har han Grund til at være tilfreds. Det gaar udmærket.

Bordet bugner af Blomster, Sølv og Krystal. Bag Værtens Stol staar en fransk Maître d'hôtel i Kjole og hvidt og leder Serveringen, der foregaar i rivende Fart. Fadene bæres om og Vinene skænkes af en Sværm af Tjenere eller *Kavasser* — som de kaldes her paa Balkan — i fantastiske Dragter. Der er Grækere i Fustanella, det hvide Ballerine-Skørt, Albanesere i skarlagenrødt med Sølvtresser, Montenegrinere i mørkeblaat med funklende Metalbroderier og en lille makedonsk Dreng i hvidt Vadmel med sorte Baandsnore. Alle er de bevæbnede til Tænderne. Ingen Gesandtskabs-Kavass, som har mindste Respekt for sig selv, kan uden Krumsabel om Livet, Revolvere i Bæltet og Patroner paa Brystet skænke Champagne eller byde stegte Ænder omkring. Naar de hælder sig frem over Gæsterne og spørger:

— Château Rothschild 1867?

havde man langt snarere ventet sig et:

— Pengene eller Livet!

Efter Bordet spreder Selskabet sig i den lange Række Værelser, der tilsammen danner et Museum med mærkelige Sager fra de Egne, hvor Evropa og Asien mødes. Her er Læderarbejde fra Hellas, Silkestoffer fra Brussa, ciseleret Metal fra Stambul, Tæpper fra Smyr-

na, Vaaben fra Albanien, Broderier og Kniplinger fra de østrussiske Guvernementer, Kummer og Vaser af Onyks, Lapis lazuli eller Malakit fra Ural. I Montrer og Vitriner hviler paa hvidt Fløjl sælsomt udskaarne Amuletter, indsamlede hos Kristne, Muhamedanere, Jøder og Hedninger. Fra græske Lerurner stiger Duften af tyrkisk Røgelse til Vejrs og blander sig med den franske Parfume i Damernes Haar og Klæder. Guld- og Sølvlampetter fra muhamedanske Moskeer er omdannede til elektriske Kroner, der lyser over bysantinske Helgenbilleder med brogede Ædelstene i Figurernes Glorier.

Der har dannet sig en Gruppe Herrer og Damer om Husets Herre. Særlig paa dette Sted vaager de vaabenklædte Kavasser omhyggelig over, at ingen mangler Cigarer, Cigaretter og mangefarvede Likører i Glas eller Bægre. I hele Sophia findes ingen Vært, som kan lignes med Ekscellensen Bakmétjeff. Vennerne af den russiske Indflydelse i Bulgarien siger om ham, at han er en stor Diplomat, der vil blive en af det moderne Ruslands Førere. Det østerrigske Parti kalder ham intrigant, despotisk og hensynsløs i sine Midler. Men aldrig til at faa fat i — aldrig til at gribe i noget, som overskrider Grænsen for det politisk korrekte, selv om det gaar den forbavsende nær. Fra sin Tjeneste i Athen og Konstantinopel har han en Balkan-Erfaring, som mange andre kunde misunde ham. Det er ingen Hemmelighed, at den lille, vævre, bestandig smilende Dr. Daneff, som nu staar derhenne og hører uforanderlig interesseret paa Madame Bakmétjeffs Oplevelser, skylder Tsarens Repræsentant sin Stilling som Ministerpræsident — og hvem veed, maaske mere end det.

I Gruppen omkring Bakmétjeff er der tilfældigvis ingen Bulgarere. Baade Herrer og Damer kan derfor uden

Bekymring tale frit ud om deres Lede ved Sophia, denne Parvenu-Hovedstad i et ufærdigt Land, denne orientalske Ravnekrog med dens uægte evropæiske Fernis.

— Her er ved Gud ikke et ordenligt Menneske udenfor os selv at omgaas, sukker den pommerske Baronesse ned i sin mælkehvide Barm.

— Vil De tænke Dem, Vognen sad fast i Mudder, da vi kørte herhen i Aften, forsikrer Prins Borghese og ser paa sine Laksko, som havde ogsaa de været i Fare.

— Og ingen Kvinder at opdrive! stønner en ung rumænsk Legationssekretær.

— Naa, *det* er jeg nu ikke enig med Dem i, indvender den russiske Militærattaché.

Der opstaar en lille forlegen Pavse. Alle kender Oberstløjtnantens Sværmeri for det ungarske Pigebarn, som gaar med Tallerknen i en miserabel Sangerindeknejpe.

Bakmétjeff skynder sig at gribe ind:

— Lad os høre en upartisk Røst! Danmark er nevtralt. Hvad mener De om Sophia?, spørger han over mod mig.

— En lille, snavset By, hvor man kan opleve interessante Ting.

Mange Stemmer afbryder mig. — „Paradoksalt!" — „Vi gad nok vide, hvad man kan opleve her!" — „Journalister laver sig selv Oplevelser, naar de ikke øjner nogen anden Redning!"

Bakmétjeff ler muntert og kalder ind i det andet Værelse paa sin Hustru og den bulgarske Ministerpræsident:

— Kom hellere ind til os. Her er en Mand, der har oplevet noget interessant i Sophia!

— Men hvem har egenlig sagt, at han vilde fortælle det? spørger jeg afværgende.

— Gud jo, fortæl! ... Er det noget om Kærlighed? spørger Odalisken med det juvel-flettede Haar.

— Paa ingen Maade. Det er Politik.

— Av, saa skulde jeg nok ikke have kaldt paa Dr. Daneff, indskyder Bakmétjeff.

— Jeg kan jo saa godt tie stille.

Men Ministerpræsidenten støtter Damerne i deres Opfordringer til mig om ikke at tage Spor af Hensyn til ham.

— Det er aldrig værd at gøre sig kostbar. Altsaa: Jeg har i Formiddag forhandlet med en af de „makedonske Komitéer", der forbereder Oprøret i Makedonien ...

— Umuligt! afbryder Dr. Daneff mig energisk. Der findes ingen af den Slags Komiteer i hele Fyrstendømmet Bulgarien. De er opløste ved fyrsteligt Dekret. Politiet har de strængeste Ordrer til at forfølge enhver aabenlys eller hemmelig Sammenslutning med makedonsk Formaal.

— Fuldstændig rigtig, tilføjer Bakmétjeff, idet han nikker smilende og opmuntrende til mig. Altsaa: De vilde fortælle, at ...

— At det ved et Tilfælde, som ikke kommer Historien ved, er lykkedes mig at finde et Par af Lederne af en af disse opløste Oprørskomitéer.

— Tør jeg anmode Dem om Navne og Adresser? spørger Dr. Daneff overmaade formelt.

— Deres Ekscellence! Det er altid grimt at være Forræder. Men selv om jeg nu vilde være det, saa kunde jeg dog ikke. Thi jeg aner ikke, hvad det var for en Gade, jeg blev ført hen i, og om jeg stod paa mit Hoved, er jeg

ikke i Stand til at huske et bulgarsk Navn to Minutter efter, at jeg har hørt det.

— Men saa nytter det mig jo slet ikke, at De fortæller mig denne Oplevelse!

— Det var heller ikke for Nyttens Skyld, svarer Bakmétjeff. Videre, videre, Hr. Opdager! Hvad sagde saa disse ikke-eksisterende Oprørere?

— At de regnede de Forslag til Reformer af Styret i Makedonien, som Stormagterne har udarbejdet, for at være mindre værd end det Papir, hvorpaa de er skrevne.

— Parbleu, *den* var til os, indskyder den russiske Minister og slaar sin britiske Kollega let paa Skuldren.

— For Resten advarede de Herrer Komité-Medlemmer mig mod paa min forestaaende Rejse i Makedonien at bruge Jærnbanerne mere end højst nødvendigt. Og de gav en Skildring af det Arbejde, som i denne Tid udfoldes for at forberede den store Folkerejsning i det bulgarske Makedonien.

— Men dette trækker jo op til at blive alvorligt, siger Bakmétjeff en Kende nølende og usikkert.

— Da jeg fik udtrykkelig Tilladelse til offenligt at gengive alt, hvad de Herrer fortalte mig, kan der intet være til Hinder for at tale om det ogsaa her.

Den russiske Minister nikker beroliget, og fra alle Sider opfordres jeg til at fortsætte.

— Det gjorde et stærkt Indtryk paa mig, da mine Hjemmelsmand udtalte til mig, at med Tusmørkets Indtræden ophører det tyrkiske Herredømme i Makedonien. Tyrkerne slapper eller opgiver al Vagttjeneste med Solens Nedgang. Derfor er det om Natten, at de unge Bulgarere, som vil slutte sig til Oprørsbanderne, sniger sig ind over Grænsen. Derfor færdes Banderne fra Sted til Sted ved Nattetide. Derfor endelig er det i Mørket, at Vaaben og

Ammunition, ofte i hele Vognladninger, har kunnet føres ind i Oprørslandet. Komiteerne har deres Tillidsmænd overalt i Bulgarien og i de fleste Landsbyer i det bulgarske Makedonien...

— Tak, det veed vi, erklærer Dr. Daneff med et Smil.

— Naturligvis! Deres Ekscellence er altsaa ogsaa paa det rene med, at Organisationen er saa stærk og saa fast sammentømret, at den vil være i Stand til, om det skal være, at sætte hele det bulgarske Makedonien i Oprørstilstand paa samme Dag ....

— Naa-aa, det turde dog maaske være en Overdrivelse!

— Muligt. Allerede nu omfatter Banderne imidlertid 5000 Mand, fordelt i Grupper paa 10—15, sjældent 20 eller flere. Og dog er der endnu over en Maaned til Skovenes Udspring, som er det Tidspunkt, da Oprørsbevægelsen vil naa sit fulde Omfang for at vare til Høsttiden og derefter sandsynligvis blive genoptaget i September. Jeg veed intet om, hvad der vil ske, heller ikke hvor i Makedonien Uvejret vil hærge med størst Styrke. Men jeg hørte nok til at forstaa, at vi gaar strænge Tider i Møde.

— Er der saa mere? spørger Bakmétjeff.

— Jeg tror, det væsenligste er sagt.

— Gud! Var det det hele! hører jeg hist og her hvisket halvhøjt omkring mig.

De bevæbnede Kavasser byder The omkring paa store Sølvbakker. Samtalen glider flygtigt fra det ene Æmne til det andet. Gennem de røgelse- og parfume-duftende Værelser lyder et Brus af Stemmer, der lidt efter lidt dæmpes, efter som Gæsterne tager Afsked og forsvinder ud til de ventende Vogne.

Udenfor ruger et koldt, sludfuldt Mørke.

Dr. Daneff trykker mig i Haanden til Farvel, og med et Blik hen mod Vinduerne, der klirrer under Stormen og stribes af den isnende Foraarsregn, siger han til mig:

— Hvem veed, i denne Time sniger maaske mangen en ung, begejstret Bulgarer sig over Grænsen til Kampen for sine undertrykte Landsmænds Frihed. Thi saa længe de bulgarske Makedonere lider og kæmper — saa længe lader den Grænse sig ikke bevogte.

Ekscellencen Bakmétjeff følger de sidste Gæster paa Vej til Forværelset.

— Ja, De havde Ret. Det bærer mod en Katastrofe. Vi er i Orienten. Jordbunden er hed.

Der gaar hver Nat en Skare unge Bulgarere ind over Tyrkiets Grænse og melder sig til Førerne for de Bander, som kæmper under Løsnet: *Friheden eller Døden.*

Men hvert eneste Døgn vandrer ogsaa pjaltede og forkomne Mænd, Kvinder og Børn i Hordevis ind over Bulgariens Grænse og trygler om Barmhjærtighed. Det er Makedonere af bulgarsk Nationalitet, som flygter for den Hævn, Tyrkerne, Landets Herrer, tager over Oprørets skyldige og uskyldige. Smaabyerne langs den bulgarske Side af Grænsen er overfyldte af disse Stakler. Det begynder allerede at koste Møje at skaffe dem alle Husly, endsige Føde og Klæder, skøndt anselige Summer er indsamlede baade i Ind- og Udland.

Omtrent midtvejs paa den Jærnbane, der fra Sophia er ført i sydvestlig Retning ned til Byen Köstendil (et Par Mil fra den tyrkiske Grænse), ligger Stationen Radomir. Her stiger man ud for paa Hesteryg at gøre Turen videre til Byen Dupnitza, tæt ind under de mægtige Rilo-

Bjærge, som paa en lang Strækning danner Grænsen mellem Fyrstendømmet Bulgarien og det bulgarske Makedonien under tyrkisk Herredømme.

I disse Bjærge ligger — halvtredje Tusind Meter over Havet — et af den slaviske Verdens berømteste Valfartsteder, Rilo-Klosteret, bygget til Ære for Helgenen Johannes, der for et Tusinde Aar siden levede som Eneboer paa dette Sted. Klemt inde mellem de nære, snedækte Tinder, gemt mellem dybe Skove og med en brusende Bjærgbæk dybt under sine svære Mure ligner Klosteret en Røverborg, som er bleven staaende fra fjærne, raa og vilde Tider.

I Rilos Bibliotek findes mange historiske Skatte, Haandskrifter fra den tidlige Middelalder, bulgarske Tsarers og tyrkiske Sultaners Privilegiebreve og skrevne Evangelier, hvoraf det ældste er paa Hare-Pergament og stammer fra Aaret 1364. Men det er sikkert smaat fat med de Studier, som drives i dette Kloster. De fleste af dets Beboere er bodfærdige Almuesfolk, som hverken kan læse eller skrive. Heller ikke valfartes der til Rilo for de historiske Aktstykkers Skyld. Pilgrimmene kommer her for at deltage i Gudstjenesten i den lille, kuplede Kirke, som gemmer den hellige Johannes' Ben. I Fastetiden skal Tallet paa fremmede kunne naa et Par Tusinde. Men her er forøvrigt Gæster Aaret rundt. Enhver, der vil, kan i tre Døgn hvile og mættes i Rilo uden at yde noget Vederlag eller skænke anden Gave, end han selv skønner passende for sin Ævne. Munkene er tavse. Aldrig spørger de om vejfarendes Navn eller Hjemsted.

Det har fra Dupnitza taget mig og den Eskorte af Gensdarmer, som efter Dr. Daneffs Tilskyndelse har ledsaget mig, syv Timers Ridt at naa herop. Nu staar jeg i det Værelse, Rilos ærværdige *Igumen* (Prior) har anvist mig

til Bolig. Fra alle Hjørnerne stirrer gamle, brunede Helgener, som er klædt paa i Guld og Sølv, ind i Lyset fra de døsige Smaalamper, der hænger foran dem. Bløde, stærkt farvede Lammeulds-Tæpper dækker Gulvet og Træbænkene langs Væggene. Loftet er af umalet Egetræ, hvori der er skaaret kunstige, snørklede Arabesker. Store Bøgeknuder brænder lystigt i den aabne Kamin. Her er godt at være, naar man er træt og forkommen efter en lang Dags Ridt. Det giver Hvile og stemmer til Fred at sidde ved den blussende Ild og stirre ud paa de mægtige Fjælde, hvis snedækte Tinder rødmer i Aftensolen.

Her nede fra, i den Klipperevne, hvor Klostret gemmer sig, synes den funklende Sne deroppe jomfruelig ren og uberørt. Men sikkert er den mærket af mange og dybe Spor. Thi Uge efter Uge har unge Bulgarere ved Nattetid forladt Klostrets Fred og er over disse Tinder vandret ind i det forjættede Land .... Op gennem Krattet, hen over Snemarkerne, videre gennem hvide, tykke Naaleskove — et Øjebliks Standsning, naar Grænselinjen er naaet, alle Sanser spændte for at opdage Faren, hvis den skulde være nær — — og saa endelig det afgørende Spring fremad, afsted til nærmeste Landsby, hvor den tyrkiske Soldatervagt sover, men hvor bulgarske Makedonere vaager for at modtage den nye Kampfælle og de Vaaben, han bringer med sig. — Han har ingen mødt paa sin Vej. Hvis han har hørt en Lyd, der fik ham til at standse og gribe efter Revolver eller Gevær, da har det blot været Ulvens Gøen eller Ørnens Skrig i Natten.

Og over Sneen paa disse øde Tinder er ogsaa de makedonske Flygtninges sultne og frysende Flokke kommen dragende med Rilo-Klostrets Fred som Maal. Naar de endelig fik Øje paa Kirkekuplerne og hørte Klokkerne, der

kaldte til Andagt, da har de skyndet paa hverandre, og de trætte har faaet nye Kræfter, de ængstelige nyt Mod. Thi de vidste, at nu var de naaet til det hellige Sted, hvor ingen forgæves skal bede om Barmhjærtighed.

Det nytter ikke at spørge, om Rilo i denne Aften huser unge Mænd, som er paa Vej ind over Grænsen. Men af nys ankomne Flygtninge er her nok, og til et Besøg hos dem er Vejen fri.

I et langt, højloftet, nøgent Rum, hvis Døre og Vinduer vender ud til Klostergaardens Søjlegang, danner ialt et hundrede Mennesker siddende og liggende Grupper. Familjerne holder sammen. De er usselt klædte i grove Lærred-Dragter, Skind og hjemmespunden Uld. Paa Fødderne har de Sandaler, som hænger i Laser efter den lange Vandring ad Fjældstier, over Sne og gennem Krat. Luften er kvælende tung. Der tilberedes endnu Maaltider i Salens fire aabne Kaminer. De fleste voksne og mange af Børnene tygger Løg, hvis ramme Stank blander sig i Uddunstningerne fra disse sammenstuvede Mennesker og deres vaade, tunge Pjalter. Kaminilden sprøder et flakkende Skær over Gulvet. En enkelt Oljelampe kæmper forgæves med det dybe Mørke, der ruger fra Salens Loft til langt ned ad de fugtige, slimede Vægge.

Hist og her græder et Barn, og en af de mange syge vaander sig i Smærte. Ellers en dump, forpint Stilhed. Hver har nok i sine Tanker.

Sammen med min Eskortes fransktalende Gensdarmeri-Officer, der paatager sig at være Tolk, gaar jeg fra Gruppe til Gruppe. Saa snart vi nærmer os, rejser Børn, Kvinder og Mænd sig fra Gulvet og bøjer sig dybt, idet de hilser ved paa tyrkisk Vis med Haanden at berøre Fødder, Bryst og Pande. Langsomt og højtideligt falder

en gammel Mands Svar, efter at han har givet sig god Tid til at overveje sine Ord:

„Vi bor mange, mange Mil herfra, høje Herrer! Hinsides Melnik, i Perim Dagh, og vi var fredelige Folk. Jeg taler Sandhed, høje Herrer! Tyrkerne vilde have vore Vaaben. Men vi havde ingen. Kun een iblandt os, Ivan hed han, havde en Bøsse, som han skød Fugle med. Den havde Soldaterne set, og saa troede de, vi alle havde Vaaben. Men Gud er mit Vidne, vi ejede intet andet end vore Knive. De vilde ikke tro os. Først tog de Bøssen fra Ivan, og da han ikke frivillig havde villet give dem den, slæbte de ham med sig. Vi veed ikke hvorhen. Vi har aldrig set ham siden. De søgte i alle Husene, i Kirken og hos vor Fader Præsten. Men de fandt intet, thi vi havde ingen Vaaben. Da var det, at de blev saa vrede, at de vilde tvinge os til at fortælle, hvor vi havde skjult Vaabnene. De bandt mig, høje Herrer! til et Træ og slog mig — tre Soldater var der, som slog mig — for at jeg skulde tale. Mange andre slog de ogsaa. Men ingen kunde sige dem andet end Sandheden. Medens de var hos os, tog de vore Faar og Høns. Nogle af dem forlangte ogsaa vore Penge. Da jeg intet mere ejede at give dem for at holde dem borte fra mine Døtre, flygtede vi hertil. Det er nu over en Uge siden, den femte April, nøjagtig berettet. Dette er Sandheden, høje Herrer!"

Flugten gennem de øde, snedækte Bjærgegne har taget strængt paa selv disse haardføre Folk. Næsten alle har faaet Frostknuder paa Hænder og Fødder. Smaabørnene hoster klynkende, som kunde de ikke forvinde de Nætter, da de blev slæbt ind over Bulgariens Grænse. Mange Drenge og Piger formaar ikke at rejse sig, fordi deres Fødder er Saar ved Saar. I næsten hver eneste Familje findes en ung eller gammel, Mand eller Kvinde, som ryster af Feber.

Naar Officeren giver sig i Tale med en Gruppe, hænder det Gang efter Gang, at en af de unge Piger i dens Midte pludselig brister i Graad. Eller Moderen peger paa hende og jamrer højt, medens hun selv sidder stum og ser frem for sig med bange, stirrende Øjne. Det er Ofrene for tyrkiske Soldaters Sanser. Og ikke blot u n g e Kvinder er bleven skændede. Hist henne, nær den blussende Kaminild, beretter en ung Mand, hvorledes han har maattet vriste sin værkbrudne Moder fra en Horde halvvilde asiatiske Tropper, der havde forgrebet sig paa hende. Nat efter Nat bar han hende paa sine Skuldre et langt Stykke Vej hen imod den forjættede Grænse, hvorfra Rilos Kirkekuppel kan ses. Men hun skulde aldrig naa den. Rædslen tog Herredømmet over hendes Forstand, indtil Savn og Kulde dræbte hende. Nu har hun endelig fundet Hvile i en fremmed Landsbys Kirkegaard — et Sted derovre hinsides Tinderne, hvor Rilos Klosterklokker ikke kan høres.

Fælles Ulykke har forenet denne unge Mand med en trettenaarig Dreng, der ikke viger fra hans Side. De mødtes et Sted paa Vejen og var begge ensomme. Thi denne lille Fyr med det gammelkloge Ansigtsudtryk og de store, sørgmodige Øjne har mistet baade Forældre og Søskende. En bulgarsk Bande havde taget Ophold i hans Fædrene Hjem. Tyrkerne overraskede den — maaske var den bleven forraadt. Huset blev brændt af over Hovederne paa Familjen og de Oprørere, den husede. Hvad Skæbne Drengens Fader, Moder og Brødre fik, vidste næppe Landsbyens andre Bønder med Sikkerhed. Han selv havde været borte fra Hjemmet, da Ulykken skete. Inden han var naaet tilbage, blev han advaret mod at vise sig i Bygden, saa længe der endnu var tyrkiske Tropper i den. Han var da løbet saa langt han kunde

den første Dag, havde spurgt sig frem og levet af gode Menneskers Barmhjærtighed, til han endelig traf den unge Mand, der skulde samme Vej og stod ene i Verden som han.

Gensdarm-Officeren henleder min Opmærksomhed paa, at en Del af Kvinderne i alle Aldre, fra Smaapiger til gamle, hvidhaarede Koner, er tatoveret med et lille, men tydeligt fremtrædende Kors paa Panden, lige over Næseroden og nøjagtig midt imellem Øjnene. Dette er en Skik, som det tyrkiske Herredømme i Makedonien har fremkaldt og fæstnet. Naar kristne Forældre skønner, at deres lille Datter tegner til at blive køn, lader de Korsets Tegn prente paa hendes Pande i Tillid til, at dets Magt vil værne hende mod tyrkiske Embedsmænds og Soldaters Vold. Modstridende Erfaringer synes ikke at kunne rokke denne fromme Tro. Det er saa lidt, en vaaben- og værgeløs Bonde i Makedonien formaar at udrette mod Overmagten. Bedst da intet at forsømme, medens Tid er ...

Fra Kirken i Klostrets Gaard lyder Klokkeklemt, som kalder til Aftenbøn. Saa mange af de makedonske Flygtninge, der kan for saare Fødder og Sygdom, lister sig ud. De andre søger med Øjnene op i Mørket, hvor Hjørnernes Helgenbilleder er fæstnede; unge og gamle gør under dybe Bøjninger Korsets Tegn og mumler deres Bønner om Fred, Tilgivelse og Barmhjærtighed.

Natten sænker sig over Rilo. En Ulv gøer i Fjældene, eller en Ugle skriger et Sted i den gamle Klosterbolig. Ellers er Vaarnattens Mørke tyst her ved Oprørslandets Grænse.

Stormagterne har efter møjsommelige Forhandlinger med den høje Port udarbejdet et Program for de makedonske Reformer, hvis Gennemførelse menes at kunne bortrydde Aarsagerne til de kristne Nationaliteters Klager og Oprørshandlinger. Samtidig med at Fyrstendømmet Bulgariens Regering formanes til at hindre bulgarske Undersaatters Deltagelse i Dannelsen af „Bander", kræver Rusland og Østerrig-Ungarn — støttet af England, Frankrig og Italien, men under Tysklands kun let skjulte Ligegyldighed — at der i de makedonske Vilajeter (ɔ: Departementer) skal indføres gennemgribende Forbedringer af Finansstyrelsen samt Skatte- og Retsvæsenet, at Gensdarmeriet skal nyordnes, til Dels under vest- og nordevropæiske Officerers Ledelse, at der skal stilles betydelige Summer til Raadighed for offenlige Arbejders Fremme, at nye Embeder og Bestillinger skal oprettes, samt endelig, at samtlige Embeds- og Bestillingsmænd skal betales regelmæssigt. Til at udføre disse vidtrækkende Planer — som foreløbig blot staar paa Papiret — har Sultanen med Stormagternes Samtykke valgt en af sine mest fremragende Statsmænd, tidligere Guvernør i Arabien, HUSSEJN HILMI Pasja, der har faaet Titel og Myndighed som *Generalinspektør* over samtlige det evropæiske Tyrkis Vilajeter.

Hilmi Pasja har opslaaet sit Hovedkvarter i Yskyb (slavisk: Skoplje) i Vilajetet Kossovo. Byen ligger ved Floden Vardar paa Jærnbanestrækningen Belgrad-Nisch-Saloniki. En anden Jærnbanelinje forbinder den med Mitrovitza i Nord, tæt ved Albaniens og Kongeriget Serbiens Grænser. — Yskyb tæller rundt 60.000 Indbyggere, hvoraf en Tredjedel er Serbere, en Fjerdedel Bulgarere, en anden Fjerdedel Tyrker og Resten sammensat af Albanesere, Kutsovalaker (Rumænere), Hellenere, Jøder og

endnu flere forskellige Nationaliteter. Egnen Nord for Yskyb (Gammelserbien) er overvejende serbisk, mod Øst og Syd overvejende bulgarsk, medens mod Vest Albaniens Grænse ligger nær. Den gamle By, som i det tiende og tolvte Aarhundrede var bulgarske Tsarers og i 1400-Tallet en serbisk Konges Residensstad, gør nu et fattigt og forfaldent Indtryk.

Hilmi Pasja bor ved en af Vardar-Flodens Kajer i et nybygget Hus, som hurtig er blevet indrettet til ham. Stue-Etagen er optaget af hans Eskorte og Tjenerpersonale. Paa første Sal har han sin Bolig og sine Kontorer.

Det koster intet Besvær at faa Foretræde. Næppe har Adjutanten bragt mit Kort ind, før han kommer tilbage og løfter for mig det tunge, træbeslaaede Filttæppe, som skiller Forstuen fra Pasja'ens Arbejdsværelse.

Der er allerede mange Mennesker derinde: guldbroderede, ordensprydede Officerer, Herrer i Frakke, Kaftan og Pels — alle med Fez paa Hovedet. Ved et tarveligt, nøddetræs-malet Skrivebord, men paa en Baggrund af skønne orientalske Tæpper, der beklæder de nykalkede Vægge, sidder en midaldrende Mand med fine, skarpe Træk, mørkladen Lød og kulsort Fuldskæg. Naar undtages Fez'en, er han klædt som en Vestevropæer. H a n alene rejser sig og rækker mig Haanden for at give tilkende, at han er Hussejn Hilmi Pasja — den, jeg søger.

I samme Øjeblik, jeg har faaet anvist Plads, smyger en Tjener sig ind gennem Filttæppe-Døren og byder mig Kaffe og Cigaretter med Hilmis tyrkiske Navnetræk i Guldtryk.

Paa smukt, rent, men ligesom forsigtigt prøvende Fransk henvender Pasja'en derpaa nogle Ord til mig om, at jeg er kommen langvejs fra, og at han sætter Pris paa,

at et lille, men højt udviklet og anset Folk som det danske ønsker at kende Sandheden om Forholdene i Hans kejserlige Majestæts Riger ...

Næppe er imidlertid Samtalen begyndt, før den dør hen. Der er bleven bragt Hilmi en stor Bunke Papirer, og han har fordybet sig i dem. Nogle af de besøgende trækker sig tilbage; idet de naaer hen foran Pasja'en, bøjer de sig dybt og berører med hastige Haandbevægelser Fødder, Bryst og Pande. Hilmi fortsætter uforstyrret sin Læsning. Alle tier.

Efterhaanden som Pavsen trækker ud, begynder imidlertid Officererne og de andre Herrer at røre paa sig, og hist og her høres en Hvisken. Min Nabo paa Divanen, en yngre, meget svær og meget broderet Officer læner sig frem imod mig og spørger dæmpet:

— Sprechen Sie vielleicht auch Deutsch?

Da jeg har svaret bekræftende, præsenterer han sig ved selv at nævne sit Navn:

— N a z i r Pasja, Generallieutenant und Generaladjutant Seiner Majestät ...

Det kom altsammen med smaa, velbehagelige Tungesmæld — omtrent som om han, opfyldt af skønne Erindringer, havde sagt: Østers, Gaaselever, unge Ænder!

Jeg var overmaade imponeret. Thi jeg forstod, at jeg talte med den mærkelige Personlighed, om hvem det var bleven mig fortalt, at jeg sikkert vilde træffe ham hos Hilmi, fordi han altid sidder her, fra Morgen til Aften, urokkelig og uafrystelig, som Sultanens særlige Tillidsmand, der hører alt, hvad Hilmi siger, og ser alt, hvad han bestemmer.

Netop som Nazir Pasja og jeg er komne ind paa Spørgsmaalet om tyrkiske Officerers Studier i Tyskland, kaster imidlertid Hilmi Pasja det sidste Stykke Papir paa Gul-

vet, ringer, peger paa den ekspederede Bunke, som efterhaanden har hobet sig op ved hans Fødder, lader Adjutanten samle den op — og henvender sig derpaa atter til mig:

„De undskylder. Jeg er meget optaget. Min Arbejdsdag er paa 14—16 Timer. Men der bliver ogsaa udrettet en Del. Alligevel er jeg ikke tilfreds. Jeg er utaalmodig efter at faa de Reformer, som min kejserlige Herre har billiget, ført ud i Praksis. Naturligvis kan dette ikke ske paa een Gang. Men jeg skynder paa, alt hvad jeg formaar. Selv et Aars Frist synes mig for lang. Jeg vil gøre hvad jeg formaar for at blive færdig i kortere Tid."

Som Hilmi sidder dèr og skildrer sin Arbejdsplan, er der en uforlignelig Værdighed over ham. De Forestillinger om høje tyrkiske Embedsmænds Bestikkelighed og Grusomhed, som man bærer med sig, trænges tilbage eller svinder helt bort i Samværet med ham. Hans kloge, faste Blik, hans dæmpede, ligevægtige Ro, hans aabne, milde Tale gør et dybt Indtryk. Med eller mod sin Vilje kommer man ind under hans Fortryllelse og hører paa hans Ord med Tillid.

Nazir Pasja har ikke Øjnene fra Hilmi og mig. Man ser det paa den tykke, guldbroderede Spion, hvor han aser i det for at følge med alle disse franske Ord i Hilmis uforstyrrelige Fremstilling.

„Jeg vil gærne tale med Dem," fortsætter Hilmi Pasja. „Det er vigtigt ogsaa for mig, at fremmede Lande lærer Sandheden at kende. Vi Osmanner forstaar dog maaske bedre end I andre vort eget Fædrelands Interesser. Naturligvis veed vi, at Evropa har en daarlig Mening om os. Vi bliver bagtalt i alle Aviser, og vi har ingen til at forsvare os eller hævde vor Opfattelse. Vor Stemme høres sjældent eller aldrig i vor egen Sag. Der er intet an-

det at gøre end at overbevise de fremmede Magter gennem vore Handlinger.

Den Opgave, min kejserlige Herre naadigst har besluttet at lægge i mine Hænder, bestaar i at tilvejebringe Fred og Orden, uden Hensyn til de forskellige Befolkningsdeles Religion, Sprog og Nationalitet, samt fremme Folkets økonomiske Velfærd. Jeg har paataget mig dette byrdefulde Hverv, fordi jeg ikke blot er Hans Majestæts tro Tjener, men ogsaa ønsker at kunne sige om mig selv, at jeg er en god Fædrelandsven."

Hilmi gør en kort Pavse, som Nazir Pasja benytter til at puste ud i.

„Jeg nævnede Ordet Religion" — vedbliver Hilmi uden at tage Øjnene fra den, han taler til.

„— Desværre er jeg bange for, at De ikke vil tro mig, naar jeg siger Dem, at det ikke har noget paa sig med den saa ofte skildrede muhamedanske Fanatisme. Nej, Sandheden er, at her i Orienten har det altid været de kristne, der var Fanatikere. Uden den kristne Fanatisme vilde der ikke findes noget „makedonsk Spørgsmaal", som det hedder i Evropas Blade ..."

„Deres Ekscellence vil tillade mig at minde om dette Spørgsmaals nationale Side ..."

Da jeg siger dette, er Nazir Pasja ved at sluge mig med Øjne og Mund. Men hurtigt maa han igen dreje sig mod Hilmi, der mildt og dæmpet svarer:

„Selvfølgelig har De Ret! Men, ærlig talt, hvor meget har det nu paa sig med disse nationale Krav?

Her er nok af indbyrdes stridende Nationaliteter. Ingen af dem er imidlertid ubetinget fremherskende eller dog overvejende talrig og ublandet. Sikkert er det, at de gensidig hader hverandre mere, end de hader os. Se paa Grækere og Bulgarere, Serbere og Bulgarere, Grækere

og Rumænere! Min unge Ven, disse kristne Nationaliteters Samliv indgyder mig ingen Respekt. For Tiden, da Bulgarerne ved Oprør har vundet Evropas Øre for deres saakaldte nationale Krav, er Grækerne den tyrkiske Øvrigheds Hjærtensvenner og angiver bulgarske Bander i snesevis. I Morgen bliver det omvendte Tilfældet, og i Overmorgen har vi igen en ny kristen Kombination.

Nej, hvis De kendte Osmannerne noget bedre, saa vilde De blive nødt til at give mig Ret i, at af alle de mange Folkeslag i Makedonien er det alt i alt dem, der er de roligste, de fredeligste og frem for alt de mindst udfordrende Borgere."

Atter har jeg Nazir Pasja inde paa Livet af mig, da jeg indskyder en Bemærkning om, at Tyrkerne er saa indesluttede og tilbageholdne, at det næsten er umuligt at lære dem nærmere at kende.

Hilmi gør en afværgende Haandbevægelse.

„Hvad Kvinderne angaar — ja! Ellers tager De ganske fejl. Vi er lige saa gæstfri og mindst lige saa oprigtige i vort Samkvem med andre som I Vestevropæere. Spørg Folk, som De har Tillid til, og som kender Forholdene, hvem det er, der her i Orienten er de mest rettænkende og de ærligste!"

„Ganske vist," svarer jeg. „Fra to tidligere Rejser paa disse Kanter af Verden husker jeg nok, at alle Kendere priser Osmannerne paa Grækeres, Armenieres og Jøders Bekostning. Heller ikke vil jeg bestride, at det Oprør, de bulgarske „Komiteer" har sat i Værk, kan være en Plage for Befolkningen saa vel som for Landets lovlige Øvrighed. Men hvad makedonske Flygtninge i Rilo-Klostret har fortalt mig om tyrkiske Troppers Grusomhed, staar unægtelig i afgjort Modsætning til Deres Ekscellences Fremstilling."

„Makedonske Flygtninges Udsagn er sjældent sandfærdige," svarer Hilmi Pasja med uforanderlig Ro. „Hermed vil jeg ikke have sagt, at der ikke kan have fundet Mishandlinger Sted — endog meget alvorlige og fordømmelige. Men rent bortset fra, at Skildringerne næsten altid er i høj Grad overdrevne og udpyntede, saa giver de i hvert Fald aldrig Besked om Mishandlingernes A a r s a g. Veed De, hvor den maa søges? — Jeg skal sige Dem det:

I den kristne og især i den bulgarske Befolknings Fanatisme.

Thi det er Bulgarerne, der er Angriberne. De gør Dem næppe nogen Forestilling om den Raahed, disse *Komitatsji**) har udvist mod tyrkiske Soldater og overhovedet mod Muselmænd. Selv de russiske Konsuler i Makedonien har erkendt dette, saaledes som det fremgaar af deres paa den russiske Regerings Foranstaltning offenliggjorte Indberetninger. Nuvel, der kan være taget Hævn — grusom Hævn — over disse bulgarske Nederdrægtigheder. Men det skal ikke glemmes, at det er Oprørerne, som har givet Eksemplet.

Jeg kan ikke indrømme, at vore Soldater og Gensdarmer tilføjer Befolkningen Fortræd uden Aarsag. Naturligvis, der kan være og er vedblivende daarlige Elementer imellem dem. Men forekommer det ikke ogsaa i kristne Lande? Jeg synes, jeg har hørt derom Tid til anden.

Imidlertid nøjes jeg ikke med paa denne Maade at undskylde de virkelig begaaede Overgreb. Det er min faste Hensigt at rydde op overalt, hvor der er Uorden, og afhjælpe alle Misbrug, som jeg bliver bekendt med—"

Her bliver Hilmi afbrudt af Adjutanten, der træder

*) Tyrkisk Betegnelse for Medlemmer af Banderne og andre Tilhængere af de bulgarske Oprørs-„Komiteer" til Fremme af den bulgarske Sag i Makedonien.

ind for at melde et nyt Besøg. Hilmi siger nogle tyrkiske Ord og rejser sig. Straks gør Nazir Pasja og alle de andre tilstedeværende det samme. Tæppet bliver løftet, og den nyanmeldte træder ind. Der udveksles en Række dybe Hilsner. Selv Hilmi Pasja har Haanden helt nede ved Fødderne.

Det er en besynderlig Skikkelse, som modtages med denne Højtidelighed. Mandens Ansigtstræk er grove og brutale. Over den næsten tandløse Mund ligger et tykt, sort Skæg. Hovedhaaret er barberet bort ved Tindingerne og i Nakken. Paa Issen sidder en lav, flad Fez med en uhyre, blaa Silkekvast; under Fez'en øjnes den tungede Rand af en lille, hvid Kappe, og under denne atter en tommebred Tot Haar. Dragtens Hovedstykke er en aabenstaaende Ræveskindspels, hvorunder der ses en med Guld overdaadigt broderet Trøje, et broget Bælte med en sølvbeslaaet, juvelindlagt Revolver, samt havanafarvede Benklæder med paasyede sorte Baand, der snævrer sig trikot-agtigt sammen om Læg og Ankel, indtil de med brede, broderede Flige falder ud over de sølvspændede Sko.

Nazir Pasja har aabenbart lagt Mærke til, at jeg er optaget af at se paa denne forunderlige Udgave af en Teater-Røver, og han fortæller mig, at det er „ein albanesischer Häuptling, so was man in Deutschland Baron nennt."

Ogsaa Hilmi forklarer:

„Ja, det er en fornem Albaneser, som ønsker at tale med mig. Han er blid som et Lam — *doux comme un mouton,* forsikrer jeg Dem. Men han har ganske vist en Broder, der er ... naa, skal vi sige: lidt *livlig.*"

„Muselmænd begge to?" spørger jeg med et lille Smil.

„Naturligvis, gode Muselmænd begge. Derfor ogsaa

lydige mod vor kejserlige Herres Vilje, skøndt de føler sig højligen krænkede og truede fra kristen Side."

Hilmi gengældte mit Smil og rakte mig Haanden til Farvel. Mit første Besøg hos denne stille, kloge Mand var omme.

Bulgarerne siger, at han er det eneste Menneske i Verden, som tror paa de makedonske „Reformers" Nytte og Muligheden for deres Gennemførelse. Den fremmede, der lærer ham at kende, faar imidlertid det Indtryk, at havde Sultan Abdul Hamid mange Tjenere med Hussejn Hilmis Ævne og Vilje, saa kunde der vel blive Fred i hans Rige, og Folkene vilde bøje sig for hans Herredømme.

Hin albanesiske Høvding, der blev modtaget med saa store Æresbevisninger hos Hilmi Pasja, er sikkert kommet til Yskyb for at forhandle med Generalinspektøren over det evropæiske Tyrki om Begivenhederne i Mitrovitza.

Thi deroppe ligger Albaneserne i aabenlys Kamp med den tyrkiske Øvrighed, og Aarsagen er Oprettelsen af et russisk Konsulat i Mitrovitza, hvor fremmede Konsuler hidtil aldrig har været sete.

Albaneserne har en af de sidste Dage i Marts Maaned forsøgt et formeligt Angreb paa den lille By. Efter at de i al Hemmelighed havde samlet sig i Bjærgene Vest for Mitrovitza, trængte de frem og tog Opstilling paa en Slette umiddelbart udenfor Byen. Herfra sendte de deres Førere ind til den tyrkiske Kommandant, Oberst Sajd Bej, og forlangte af ham, at han skulde foranledige, at de kristne Gensdarmer, der var bleven antagne

til Polititjeneste i Mitrovitzas Omegn, skulde afskediges, samt at det nyoprettede russiske Konsulat skulde nedlægges og Konsulen, hvis Navn var TSCHERBINA, uopholdelig forlade Byen. — Sajd Bej foreholdt Albaneserne det usømmelige i, at de vilde sætte sig op mod Padisja'ens (Sultanens) Vilje, og erklærede, at intet af deres Krav kunde opfyldes. Tværtimod vilde de have ufortøvet at vende tilbage til deres Landsbyer; hvis de ikke adlød, vilde han drive dem bort med Magt.

Efter at Førerne havde bragt dette Svar tilbage til de forsamlede Albanesere, besluttede disse at storme Byen for at sætte deres Vilje igennem. Men de fik en saa varm Modtagelse af Sajd Bejs Artilleri og Geværsalverne fra hans faatallige, men fortrinlige Tropper, at Angrebet fuldstændig mislykkedes. Efter kort Modstand flygtede Albaneserne. Deres døde og saarede slæbte de med sig op i Bjærgene, saa det vides ikke, hvor store Tab de led.

Dette skete d. 30. Marts 1903. Dagen efter skød en af Sajd Bejs Tropper, Soldaten Ibrahim, paa den russiske Konsul Tscherbina, der snart efter døde af sine Saar. Den russiske Konsul i Yskyb, MASCHKOFF, fik øjeblikkelig Ordre til at begive sig til Mitrovitza og overtage Ledelsen af det nye Konsulat. Samtidig afløstes han i Yskyb af Dr. jur. ANDRÉ MANDELSTAM, som indtil da havde indtaget en høj Stilling ved den russiske Ambassade i Konstantinopel.

Hilmi Pasja har nølende besluttet sig til paa Dr. Mandelstams Anmodning at udfærdige mig en Rejsetilladelse („Tjeskéré") fra Yskyb med Jærnbanen til Mitrovitza, og en Dag sidst i April benytter jeg mig af den.

Banelinjen er anlagt gennem en storslaaet Bjærgnatur og løber gennem historisk berømte Egne. Efter at vi

ved Verisovitsj har forladt *Sjar Planinas* mægtigste Fjæld, *Ljubotrn*, hvis snedækte Tinder naaer en Højde af 2500 Meter, ruller Toget hen over *Amsel*-Højsletten („Kossovo polje"), hvor 15. Juni 1389 Osmannerne under Sultan Murad og hans Søn Bajesid sejrede over de forenede Serbere, Bosniaker, Kroater og Bulgarere og derved for lange Tider befæstede det osmanniske Herredømme paa Balkan.

Paa Banegaarden i Mitrovitza er der Trængsel. Men næppe har jeg forladt Kupeen, før ivrige Politibetjente gør ryddeligt omkring mig, og to Kavasser med det russiske Vaaben paa Fez'en planter sig ved min Side. De tyrkiske og russiske Myndigheder er bleven underrettet om min Ankomst. Her faar man ikke Lov at gaa paa egen Haand. Bakmétjeff havde Ret, da han i Sophia sagde til mig, at Jordbunden er hed.

Vognen, som kører mig til det russiske Konsulat, er eskorteret af beredne, tyrkiske Soldater. Ved Kusken sidder den ene russiske Kavass — en til Tænderne bevæbnet Montenegriner — og bagpaa staar den anden med ladt Gevær over Skuldren. Og saaledes bliver det ved, saa længe jeg opholder mig i denne underlige By oppe ved Albaniens Grænse. Jeg kan ikke gaa et Skridt uden at være ledsaget af vaabenklirrende Mænd, skøndt Gaderne er øde, og alle Huse stængte.

Over det russiske Konsulats Bygning — indtil for faa Maaneder siden et tyrkisk Patricier-Hus — vajer den trefarvede Fane. Det ligner en Fæstning. Vagtposter omgiver det paa alle Sider. Foran den jærnbeslaaede Port gaar to Kosakker Skildvagt. Vinduerne er tilgitrede.

Konsul Maschkoff modtager mig med den overstrømmende Gæstfrihed, der kendetegner Russerne overalt, hvor man møder dem i Verden. Han er glad ved Besøg

heroppe i dette afskyelige Hul, hvor ingen kommer undtagen Røvere og Banditter.

Snart sidder vi ved den snurrende Samovar og taler om alt det, der er sket ... Udenfor, paa Vejen, høres Patruljernes taktfaste Fodtrin og nu og da Afløsnings-Mandskabets Signaler. Gennem Vinduernes Jærnstænger søger Øjet ud til Højdedraget, paa hvis Kam Tscherbina hin skæbnesvangre Dag blev skudt ...

Og om ham er det da først og fremmest, Konsul Maschkoff fortæller — om hans Ungdom, hans Iver og store Fremtidsplaner. Alt her i Konsulatet har tilhørt ham: de Stole, hvorpaa vi sidder, de Kopper, hvoraf vi drikker, de Tæpper og Billeder, som smykker Væggene, de Senge, vi skal sove i i Nat. Konsul Maschkoff blev fra Yskyb, hvor han har været ansat i 6 Aar, kaldt til Mitrovitza samme Dag, Mordet paa Tscherbina havde fundet Sted. Han stod ved sin Kammerats Side i de sidste Timer af hans Liv. Det er ham, der har affattet den Indberetning om Dramaet i Mitrovitza, paa hvilken Tsaren har skrevet, at Tscherbina er død som en Helt ..

— Hvorledes det gik til? Saaledes som det maatte gaa i dette forbandede Land!

Samme Eftermiddag d. 30. Marts, som Albaneserne var bleven trængt tilbage af Sajd Bejs Kanoner og Tropper, traadte Soldaten I b r a h i m efter endt Tjeneste ind i Frugthandleren H u s s e j n s Butik i Mitrovitza og spurgte om Prisen paa Æbler. Mellem Ibrahim og Hussejn falder Talen paa Dagens store Begivenhed, Albanesernes afslaaede Angreb. Hussejn lader falde en Ytring om, at det er underligt, at der virkelig ikke findes en ærlig Muselmand, som kan befri dem alle for den Skændsel, den russiske Konsuls Nærværelse tilføjer By og Egn.

Ibrahim fortæller om, at han har haft Slægtninge blandt de angribende Albanesere, og at de maaske nu er dræbt for Konsulens Skyld. Desuden har han hørt sige, at Konsulen selv, med egen Haand, har skudt over 300 Muselmænd. Derfor er h a n rede til at hævne al denne Skam. Men Ulykken er, at han aldrig har set Konsulen og ikke veed, hvorledes han skal kende ham.

Hussejn svarer, at han ikke tror paa, at Ibrahim skulde have Mod til at udføre en saadan Beslutning. „Du ser mig ikke ud til at være lavet til det Stykke Arbejde. Saadan en ung Fyr! Og tilmed uden Kræfter!"

Ibrahim forsikrer, at han nok skal staa ved sit Ord, naar blot han faar at vide, hvorledes han kan kende Konsulen fra andre.

„Intet er lettere," siger Hussejn. „Konsulen gaar jo med Uniformskasket" (særlig paafaldende her, hvor alle — civile og militære, fattige og rige — bærer Fez), „og desuden har han altid en Kavass med det russiske Vaaben paa Fez'en og en Kosak med høj Lammeskindshue i Hælene paa sig."

Denne Beskrivelse bliver drøftet grundigt igennem. Ibrahim staar lidt og kigger ud ad den aabne Bod ... Pludselig lægger han sit Gevær til Kinden og sigter ... Men Hussejn slaar til Bøssen.

— „Fæhovede! Kan Du da ikke se, at den Mand med Kasket, som gaar forbi, ikke er andet end en Jærnbanekonduktør. Han har jo ingen Kavass og ingen Kosak med sig!"

Ibrahim lover, at næste Gang skal han ikke tage fejl.

Tidlig næste Morgen (Tirsdag d. 31. Marts) er saavel Sajd Bej som Konsul Tscherbina oppe for at faa Rede paa Stillingen. Medens Albaneserne er helt forsvundne fra det Dalstrøg Nordvest for Mitrovitza, hvor Gaars-

dagens „Slag" blev udkæmpet, saa er der stadig — om end i betydelig Afstand — Rester af dem, sandsynligvis forsinkede Flygtninge, at se Syd for Byen, i Sitnitza-Dalen, som beherskes af et Højdedrag, hvis Stigning begynder netop paa det Sted, hvor det russiske Konsulat ligger. Sajd Bej lader dette Højdedrag besætte af en forholdsvis anselig Styrke, og der er altsaa her en Del Færdsel af Officerer og Soldater.

Fra sit Hjem gaar Tscherbina ud paa Højdedraget. Han er som sædvanlig i Uniform og ledsaget af en Kavass og en Kosak. Vagtposterne præsenterer Gevær for ham. Af og til standser han og ser i Kikkerten paa Albaneserne nede i Dalen. Da han er gaaet ialt henved et Tusind Skridt fra Konsulatet, standser han paany og tager Kikkerten frem. Den nærmeste Vagtpost, Soldaten Ibrahim, præsenterer Gevær. Tscherbina fører Haanden til Kasketten og vender sig om for at gaa tilbage ...

I det samme lyder et Skud. Tscherbina styrter om. Paa et Par Alens Afstand har en Geværkugle ramt ham i højre Side.

Kavassen og Kosakken løber med fremstrakte Revolvere og bestandig fyrende efter Ibrahim, som i vild Flugt styrter ned ad Skraaningen i Retning af Albaneserne. Ogsaa de nærmeststaaende Vagtposter og tilfældig forbipasserende Officerer sætter afsted efter Morderen og fyrer deres Vaaben af paa ham. Der bliver — mener Øjenvidner — afskudt op mod 1000 Kugler efter Ibrahim. Kun en eneste rammer og saarer ham i Armen. Et Øjeblik efter bliver han indhentet og grebet af Tscherbinas Kosak.

Tscherbina selv er imidlertid baaret hjem i Konsulatet. Tsaren sender straks efter at have modtaget Efterretning om Begivenheden en berømt russisk Læge, og Sul-

tanen sender sin Livlæge. Fra Yskyb og Saloniki, fra Belgrad og Sophia kommer andre Læger, saa hurtigt ske kan. Men forgæves. Tscherbina veed selv, at han skal dø. Straks, da han segnede for Ibrahims Kugle, havde han raabt, at han var bleven myrdet. Efterhaanden som Feberen tager Magten fra ham, taler han uafbrudt til Maschkoff om, at han vil rejse, at han vil bort fra dette hæslige Sted, at det haster og nu kan være nok med, hvad han har lidt ...

Inden Ugedagen efter Ibrahims Skud drager Tscherbina sit sidste Suk.

Om alt dette er det altsaa, vi sidder og taler i det russiske Konsulat i Mitrovitza. Stemningerne skifter brat hos Konsul Maschkoff. Ofte har han Taarer i Øjnene, medens han fortæller om sin faldne Kammerat; saa rejser han sig, maaler Gulvet med store Skridt og bliver blussende heftig under sin egen Skildring af alle de Nederdrægtigheder, en russisk Konsul i disse Egne er udsat for. Snart er det Muhamedanerne, snart de kristne, som pønser paa ondt. Aldrig et Døgn i Fred. Dag ud og Dag ind Ørene fyldte med Meddelelser om de Raaheder, Tyrkerne har begaaet mod Bulgarerne og Bulgarerne mod Tyrkerne. Naar man gør sin Pligt og indberetter om begge Parters modbydelige Forbrydelser, faar man dem begge paa Halsen med deres Had og Fanatisme. Eet Aar, to Aar af saadan en Tilværelse — lad gaa! Og det tredje kan Regeringen derhjemme tage med i Købet. Men s e k s A a r — nej, det er for meget af det gode!

Konsul Maschkoff viser sit hvidnende Haar og Skæg, skøndt han endnu kun er midt i Fyrrerne.

Da vi ud paa Aftenen mødes igen til Middagsmaaltidet, har jeg været i Besøg hos Sajd Bej og Byens øvrige

Avtoriteter. Overalt skildres Mordet paa Tscherbina ens, og overalt dæmrer bag Udtalelserne Frygten for, at Rusland skal tvinge Padisja'en til at tage en frygtelig Hævn for denne skæbnesvangre Ulykke. Bestandig ankommer der nye Tropper til Mitrovitza. Maaske har Padisja'en i sin Visdom besluttet at aabne Krigen mod Albaneserne, som dog ellers er hans mest hengivne Undersaatter. Maaske pønser Byens kristne paa Oprør. Maaske er her nu saa stille, fordi hver paa sin Side forbereder sig til den afgørende Kamp ...

Medens Konsul Maschkoff og jeg ved Bordet taler om disse Ting, bliver der bragt ham et Telegram. Han bryder det, men lægger det straks til Side, da det er i Chiffer; kun Underskriften er aabenlys: S i n o v i e f f — den russiske Ambassadør i Konstantinopel. Skøndt Maschkoff gør sig Umage for at lade uinteresseret, vender hans Øjne dog bestandig tilbage til de gaadefulde Taltegn, og da Middagen endelig er forbi, skynder han sig med sin Sekretær ind paa Kontoret for at dechiffrere Ambassadørens Telegram.

En Tid er jeg alene og staar og ser ud i den mørke Foraarsaften. Lige overfor Konsulatet ligger en forfalden, muhamedansk Kirkegaard. Inde mellem dens hvide Stene skimtes spejdende Soldater og Gensdarmer. Skildvagterne tramper haardt i Jorden for at holde Varme. Kosakker og Kavasser gør deres Runde for at paasee, at alt er i Orden til Natten.

Den gamle armeniske Tjener bringer Kaffe. Da han opdager, at jeg er ene, begynder han paa sit hakkende, næsten uforstaaelige Fransk en Samtale:

— *Mussju* kendt *Mussju* Tscherbina?

Jeg ryster paa Hovedet og forklarer, at jeg er kommen langvejs fra — fra et Land, der ikke er Rusland

.... Men han hører ikke paa mig, helt optaget af sin egen Tankegang.

— Stor Sorg, herinde, Hjærtet ... God ung Herre ... onde Banditter ... stor Sorg ...

Og han bliver staaende ved Siden af mig og stirrer ud paa Højdedraget, hvor hans Herre faldt.

Vi vender os begge om, da vi hører en Dør smække larmende i — og nu een til — og saa et Ryk i den, der fører til det Værelse, hvor vi opholder os. Konsul Maschkoff kommer stormende ind med opknappet Uniform og et Papir i Haanden —

„Et nydeligt Telegram! En overordenlig behagelig Efterretning! Ambassadøren telegraferer til mig, at han fra vor diplomatiske Agent i Sophia, Bakmétjeff, har faaet Meddelelse om, at den bulgarske Løjtnant Murténjeff, der allerede har to Mord paa sin Samvittighed, sammen med 8 andre Komitatsji er sluppen ind over den tyrkiske Grænse for at myrde de russiske Konsuler i Makedonien!

Træf alle fornødne Forholdsregler, tilføjer Ambassadøren. Ja, hvad Satan er der for „Forholdsregler" at træffe, naar selve de Soldater, som gaar paa Vagt og præsenterer Gevær for os, skyder os ned bag fra?

Nu har jeg snart nok af den Slags Oplevelser. Og dette med Hr. Murténjeff er ganske særlig til *mig.* Disse Komitatsji har et godt Øje til mig, efter at Regeringen derhjemme har offenliggjort nogle af mine Rapporter, hvori jeg har sagt Sandheden om deres Slyngelstreger mod fredelige Tyrkere. Sagen er, at jeg veed mere om dem, end de holder af .... Nuvel, vi faar se, vi faar se —"

Konsul Maschkoff vandrer utaalmodigt frem og tilbage, indtil han synes at falde i Ro henne ved Vinduet. Da han

har staaet der lidt, snurrer han pludselig om paa Hælene, og hans Ord lyder som en Fanfare:

„Ligemeget! De kan myrde Tscherbina, og de kan myrde Maschkoff. *Men de kan aldrig myrde den russiske Konsul.*"

Til Trods for Hilmi Paschas Nærværelse bliver der, alt som Foraaret skrider frem, mere og mere uhyggeligt her i Yskyb. Hver Dag hører man om Fængsling af Bulgarere. Tyrkerne holder hemmelige Møder i deres Moskeer. Byen er i en Slags Belejringstilstand. Politiet har udstedt Paabud om, at enhver, der forlader sin Bolig efter Kl. 7 Aften, skal bære en tændt Lygte; men det har kun ringe praktisk Betydning, da næsten ingen viser sig ude efter Mørkets Frembrud. Naar jeg om Aftenen efter Besøg hos de fremmede Konsuler gaar hjem til det miserable Hotel, hvor jeg bor, vilde jeg kunne tro mig i en Ørken, hvis ikke Politi- og Gensdarm-Patruljer nu og da dukkede frem fra Sidegader og standsede min lygtebærende Dragoman (Tolk og Tjener), de ledsagende Kavasser og mig selv for at overbevise sig om, at vi vandrer Rettens Vej. Hvem der har Ærinde ude efter Solnedgang, gaar ikke med sin Revolver i Lommen, men bærer den ladt i Haanden. Naar Værten hjælper sine Gæster Overtøjet paa, spørger han regelmæssigt:

— Har De Deres Revolver fremme?

ligesom han andetsteds vilde sige:

— Har De husket Deres Paraply, for det regner!

Meget diskret er en civil Opdagelsesbetjent bleven indlogeret paa Hotellet i Værelset ved Siden af mit, og om Aftenen gaar der Skildvagter foran Døren. Disse Sikkerheds-Foranstaltninger har gjort et dybt Indtryk i Hotellet.

Værten og Betjeningen — alle Bulgarere og Rumænere — har været hos mig for at høre, om det skulde være sandt, at Tyrkerne har besluttet at myrde de kristne? Jeg er bleven Hotellets kæreste Gæst, fordi jeg er dets eneste ikke-tyrkiske Undersaat, hvis Liv aabenbart maa være værdifuldt, siden det beskyttes saa omhyggeligt. Og i Farens Time vil det give Tryghed for dem alle at vide mig under Husets Tag.

Som jeg en Eftermiddag sidder og arbejder, banker det paa min Dør. Ind træder en ung Mand — Bulgarer af Nationalitet, men tyrkisk Undersaat — som jeg for en Uges Tid siden havde vekslet et Par Ord med i Hotellet. Han havde gaaet i Skole hos franske Marister i en eller anden makedonsk By og talte udmærket Fransk. Kort efter sin Ankomst var han bleven arresteret. Nu stod han i mit Værelse og spurgte, om han maatte tale med mig, og om jeg vilde hjælpe ham?

„Men hvorfor i Alverden blev De arresteret," spørger jeg først.

„Effendimis!" siger han med en tyrkisk Tiltaleform, der udtrykker Ærbødighed for en højtstillet Person; thi min Anseelse i Hotellet er steget overordenlig. — „Effendimis! Jeg er en ulykkelig Mand. Hjælp mig!"

„De maa forstaa, at jeg i hvert Fald intet kan gøre for Dem, før De har sagt mig, hvad De har forbrudt eller er beskyldt for."

„Paa mit Æresord, Effendimis, jeg har intet forbrudt. Kort efter, at vi havde talt sammen forleden Dag, kom en Politi-Officer her ind paa Hotellet og afkrævede mig mit Pas og min Tjeskéré. Begge Dele var i Orden. Kan jeg saa faa Lov at besørge mine Forretninger her i Yskyb? spurgte jeg. Men det eneste Svar, jeg fik, var at Politimanden bød mig følge med, da jeg skulde i Forhør.

Vi kommer saa hen paa Politistationen, og her forlanger en overordnet Officer at se a l l e mine Papirer. Jeg tømmer mine Lommer, og Officeren begynder at læse:

— Her er et Telegram, der viser, at De er i Færd med at købe en Mølle i Omegnen af Yskyb. Hvad betyder det?

— Jeg køber den som Kommissionær for et Firma i Saloniki.

— Godt. Men her er et Brev, der viser, at De skal indkassere en Sum Penge for Ris og Byg, som et helt andet Firma har solgt til en serbisk Købmand her i Byen. Hvad er Meningen?

— Jeg repræsenterer ogsaa dette Firma.

— Hm! Og nu disse Breve om Symaskiner?

— Jeg er Agent for den paagældende Fabrik i Amerika.

— Nej, veed De hvad! Dette er for galt! Disse Tabeller her med hemmelig Skrift — er det maaske ogsaa et Firma, De repræsenterer?

— Det er Livsforsikrings-Tabeller for et Selskab i Paris, hvis Agent jeg har været i flere Aar.

— Og alt dette paa een Gang! Og her i Yskyb! Og De er Bulgarer! Effendi, jeg skal sige Dem, hvad De er: De er en F o r b r y d e r!

— Det kan jeg ikke tillade Dem at udtale.

— Ikke tillade! En Mand, der har saa mange Slags Forretninger! Og som tilmed er Bulgarer!

— Er det da en Skam at arbejde for at tjene sit Brød?

— Arbejde! De tror vist, De kan narre mig. En hæderlig Mand har een Forretning og ikke en Snes. De er kommen til Yskyb for at myrde og brænde, som de andre bulgarske Banditter. Arrestér den Fyr! ...

Effendimis, paa min Moders Hoved sværger jeg, at saaledes gik det til, at jeg blev arresteret."

„Hvorledes er De saa kommen fri igen?"

„Det reddede mig, at der vedblev at indløbe Telegrammer og Breve til mig om mine forskellige Forretninger. Desuden undersøgte Politiet vel baade Opkrævningen hos den serbiske Købmand og Sagen med Møllen. Jeg blev løsladt i Formiddags. Men samtidig fik jeg Befaling til senest i Morgen at forlade Byen. Effendimis, sig mig, hvorhen skal jeg rejse?"

„Hvor bor Deres Forældre eller Slægtninge?"

„I Nærheden af Ischtib."

„Saa rejs hjem."

„Umuligt. En stor Del af Vejen maa jeg tilbagelægge til Vogns eller til Fods fra Köpryly, hvor der ingen fremmede Konsuler findes, saa dér kan Tyrkerne gøre med mig, hvad de vil. Jeg tør ikke, Effendimis, jeg vover det ikke!"

„Men hvor har De da Deres Forretningskontor?"

„I Saloniki."

„Saa rejs i Guds Navn med Jærnbanen til Saloniki."

„Umuligt, Effendimis, umuligt! Veed De da ikke, at siden den franske Bank blev sprængt i Luften, og der blev kastet Bomber paa et Skib i Havnen, er alle Bulgarere i Saloniki blevne fængslede! Veed De da ikke, at Byen er i Belejringstilstand, og at ingen slipper ind uden at blive undersøgt!"

„Prøv da en Henvendelse til den franske Konsul her i Yskyb. De repræsenterer et fransk Forsikrings-Selskab, saa maaske han vil kunne tage sig af Dem."

„Umuligt, Effendimis. Konsulatet er bevogtet af Soldater og Politi. Saa snart jeg blot nærmer mig, bliver jeg grebet og fængslet som mistænkt for Anslag mod Bygningen

eller Konsulen. Og hvorledes skal jeg rense mig for denne Mistanke?"

„Godt. Saa skal jeg gaa i Deres Sted. Vent her paa mig saa længe."

Da jeg en Times Tid senere vendte tilbage, maatte jeg meddele ham, at min Henvendelse havde været forgæves. Han var tyrkisk Undersaat, og da der maatte indrømmes Tyrkerne Ret til i disse urolige Tider at træffe overordenlige Foranstaltninger til Forebyggelse af bulgarske Forbrydelser, saa kunde hverken den franske eller nogen anden fremmed Konsul tage sig af hans Sag.

Den unge Mand hænger med Hovedet.

„Det er paa den Maade, vi bliver jaget ud i Bjærgene til Banderne," siger han bittert.

„Lov mig, at De ikke vil gøre det," siger jeg indtrængende til ham. „Jeg vil hjælpe Dem med Penge, hvis De trænger dertil, og jeg vil personlig bede Hilmi Pasja om Lejde for Dem ...."

„Tak, Effendimis, Penge behøver jeg ikke. Og hvad kan et Lejde fra Hilmi Pasja nytte mig? Saa snart han har givet Dem det, giver han en anden Ordre om at passe dobbelt paa mig og tage mig i Forvaring, saa snart jeg er vel ude af Yskyb!"

„De er paa Vildspor, unge Mand. Sligt gør Hilmi aldrig."

„Hvis ikke han gør det, saa gør et af hans Redskaber det. Der er nok til den Slags Arbejde. Om ikke andet, saa kan der maaske presses Penge af mig — og tror De, at Hilmi Pasja nogensinde faar at vide, hvad en eller anden Politiofficer foretager sig med mig mange Mil herfra?"

„I hvert Fald da bedre at prøve denne Udvej end at vove det fortvivlede Skridt, De nævnede før ..."

„Hvorfor egenlig? Min Forretning er dog ødelagt. Al

Handel er ophørt. Her i Yskyb, hvor jeg endnu havde noget at udrette, kan jeg ikke faa Lov at opholde mig, fordi det tyrkiske Politi finder det mistænkeligt, at jeg søger flere Veje til at tjene mit Brød. Og naar jeg saa vil rejse tilbage til min Forretning eller til mit Hjem, saa er ogsaa det en Forbrydelse ... Jeg er sikker paa at blive arresteret enten undervejs eller ved min Ankomst ... Og ikke et Menneske, der vil tage sig af Ens Sag! Nej, jeg har nok af dette Helvede."

„For Deres gamle Forældres og for Deres egen Skyld beder jeg Dem love mig, at De intet foretager Dem, før De atter har talt med mig i Morgen."

„Ja, De kan sagtens tale, Effendimis! De er Evropæer og har Deres Konsuler og alt det øvrige ... Mine gamle Forældre, siger De! Men de er vel ogsaa fængslede, mishandlede eller myrdede! Aa, De skulde blot vide, hvad der foregaar i dette forbandede Land!"

„De vil altsaa ikke love mig at vente, til Fristen for Deres Ophold her i Morgen udløber?"

„Nej, Effendimis, det vil jeg ikke. Thi i Morgen er det for silde at undgaa Tyrkerne."

Idet han giver mig dette Svar, brister han i Graad. Endnu en Tid prøver jeg at tale ham tilrette. Han er som et hjælpeløst Barn, og jeg veed ikke mine levende Raad med ham.

Pludselig falder det mig ind at sige ham, at jeg uopholdelig vil gaa hen til den russiske Konsul, Dr. Mandelstam, som er en god Ven af mig, høre hans Mening og paakalde hans Bistand. Han har Udveje, som vi andre ikke kender.

„Tak, Effendimis, tak," hulker den unge Mand, og hans Taarer falder paa mine Hænder, som han bøjer sig over for at kysse.

Men da jeg næppe en halv Time senere vil bringe ham den Besked, at Mandelstam har lovet næste Morgen at gaa med ham til Hilmi Pasja, er han intet Sted at finde. Vært og Tjenere svarer undvigende paa mine Spørgsmaal om ham.

Jeg saae ham aldrig siden.

Sagen mod Frugthandleren Hussejn fra Mitrovitza skal i disse første Majdage gaa til Doms. Baade Hussejn og Soldaten Ibrahim er ført her til Yskyb. Ibrahim har allerede faaet sin Dom, der lød paa, at han skulde have sit Liv forbrudt. Padisja'ens Stadfæstelse er imidlertid endnu ikke indløbet, og derfor er det muligt, at han kan føres som Vidne i Sagen mod Hussejn, som staar anklaget for Ophidselse til Mordet paa Konsul Tscherbina.

Da Sagen drejer sig om en Forbrydelse, der er begaaet mod en russisk Undersaat — i det givne Tilfælde ovenikøbet en Stats-Repræsentant — har den russiske Konsul traktatmæssig Ret til at overvære Domstolens Forhandlinger; han kan afbryde dem, naar han finder for godt, kan lade stævne Vidner og forlange ny Undersøgelse; Dommen faar først Retskraft, naar han underskriver den. Denne Kontrol med tyrkisk Retspleje udøves af alle Lande i Evropa (undtagen Serbien, Montenegro og Bulgarien), hver Gang en af de paagældende Staters Undersaatter middelbart eller umiddelbart er interesseret i en Proces, som føres for tyrkiske Domstole.

Dr. Mandelstam har indbudt mig til at ledsage sig til Retsforhandlingen mod Hussejn.

Den foregaar i et halvmørkt Rum. Domstolen, en Formand og fire Dommere, har Sæde paa en lav Forhøjning, med Retsskriveren paa den ene, den offenlige Anklager paa den anden Side. Den anklagede staar i et lavt Inde-

lukke af Tremmeværk; tæt ved staar hans Advokat. To af Dommerne, deriblandt Formanden, er i Kaftan og med Turban. Hussejn er i en lang, snavset Bomuldsdragt med et broget Tørklæde om Midjen. Ellers ses kun europæisk Paaklædning og Fez'er. — Det grønne Klæde paa Dommerbordet er blankslidt, fedtet og hullet. Gulvet er sort som Jorden. De hvidkalkede Mure er skjoldede og grumsede som gammelt, uvadsket Linned.

Da Konsul Mandelstam i Gallauniform træder ind i Retssalen, rejser alle sig, og Dommerne hilser ham dybt. Han tager Plads bag Formandens Stol — og jeg atter bag ham, saa jeg kan nyde godt af hans Oversættelse af de tyrkiske Forhandlingers Forløb.

Hussejn nægter alt, selv sine egne Udsagn til Undersøgelses-Dommeren. Jamrende sværger han ved Koranen, at Ibrahim og han hin Martsdag i hans Butik i Mitrovitza ikke har talt om andet end Prisen paa Æbler. Allah er hans Vidne, at ingen kan være mere uskyldig end han stakkels fattige, gamle Mand ...

Paa alle Spørgsmaal om hans egen Opfattelse af Konsul Tscherbina svarer han klynkende, at han havde ingen, og at saa ringe en Mand slet ikke tør tænke noget om Beslutninger, der er tagne af Padisja'en. Han kryber i Støvet for de høje Dommere; han er en Orm, der vrider sig for deres Fødder og tigger om ikke at blive traadt paa.

Defensor prøver at komme ham til Hjælp. Hvis Hussejn har sagt, at det var Konsul Tscherbinas Skyld, at der blev skudt paa Albaneserne, saa er det virkelig ingen Forbrydelse. Alle Mennesker har haft den Opfattelse; hvert Barn i Mitrovitza spurgte jo, hvorfor i Alverden der skulde oprettes et russisk Konsulat i denne By, hvor Rusland ingen Interesser ...

Dr. Mandelstam har brat rejst sig, saa hans Ordner klirrer mod hverandre.

Det giver et Sæt i Formanden. Straks kalder han Defensor til Orden og formaner ham til ikke at komme ind paa Spørgsmaal, der ligger uden for hans Kompetence.

Defensor trækker paa Skuldrene. Hussejn ser op paa Mandelstam med et ydmygt Hundeblik, og i en Strøm af Ord anraaber han nu ogsaa den russiske Konsul om Beskyttelse, siden det viser sig, at denne fremmede vantro hører til de mange mægtige, som en stakkels fattig og nedbrudt Mand skal værge sig imod.

Træt af Hussejns Benægtelser giver Formanden Ordre til at konfrontere ham med Ibrahim.

Der gaar en Bevægelse gennem Salen. Alle stirrer hen mod Indgangen.

Ibrahim bliver ført ind mellem Gensdarmer med opplantede Bajonetter. — Han ser ud som en halvvoksen Dreng. Han er skær af Lød og har store, smukke, brune Øjne, lidt bleg og træt maaske, som var han endnu Rekonvalescent efter en alvorlig Sygdom. Venstre Arm bærer han i Bind; Uniformen med Halvmaaneknapperne hænger løs og slatten om hans smalle Skuldre.

Han bøjer sig dybt for Domstolen. Da han atter staar oprejst, mønstrer han fast og roligt Forsamlingen. Der gaar nogle Sekunder, hvori alles Øjne i Retssalen hviler paa ham, og han møder dem uden at slaa sine ned ... Men pludselig gør han et Skridt tilbage og sænker Hovedet, som vilde han undgaa et Syn, der var ham pinligt.

Den russiske Konsul — iført en Uniform, som Ibrahim kender helt vel — har et Øjeblik rejst sig fra sin Plads bag Domstolens Formand.

Forhøret er kort. Ibrahim svarer klart og aabent paa alle Spørgsmaal. Han fortæller nøjagtig som tidligere hele

Historien om Mødet i Hussejns Bod Aftenen før Mordet paa Tscherbina. Han kalder sig selv en muhamedansk Soldat, der nu snart skal *være Vidne* hos Allah, den hellige Sag til Ære. Han tager intet tilbage, fastholder alt, hvad han har udtalt, og angrer ikke sin Gærning. Det er, som fortalte han med sin høje, lyse Ynglinge-Stemme om en kæk Leg, hvori han havde været med blandt de forreste og dristigste.

Da Domstolen har hørt nok, træder Ibrahim af paa militær Vis og føres bort.

Den offenlige Anklager fremhæver dette Vidnesbyrds Betydning. Thi, siger han, det kan ikke forudsættes, at en til Døden dømt Soldat vil føre sin Næste i Ulykke ved falsk Vidnesbyrd. Hussejns Skyld er bevist. Aktor forlanger hans Hoved.

Defensor taler længe for at redde Hussejn, der er sunket helt sammen under de frygtelige Ord, Aktor har brugt. Forgæves hiver Gensdarmerne op i ham; hver Gang falder han tilbage som en Klud, og hans tænderklaprende Jamren accompagnerer Defensors højstemte, rullende Foredrag.

Sammen med den russiske Konsul trækker Domstolen sig tilbage for at raadslaa.

Da den atter viser sig i Salen, udstøder Hussejn et Skrig af Rædsel — men tier straks, da Gensdarmerne griber ham haardt i Skuldrene.

Idet Formanden lægger Haanden paa Koranen, forkynder han, at Domstolen har kendt for Ret, at Hussejn er skyldig i Ophidselse til Mord paa den kejserlig russiske Konsul Tscherbina i Mitrovitza. — Om Straffemaalet har Dommerne og Konsul Mandelstam ikke kunnet opnaa Enighed. Dets Fastsættelse er derfor udsat til et senere Retsmøde.

Med halvaaben Mund stirrer Hussejn forvirret fra Formanden til Konsulen, fra Konsulen til sin Defensor. Betyder denne Udsættelse Livet eller Døden? Er der et Glimt af Haab? Allerede begynder han paany at anraabe disse Jordens mægtige, i hvis Hænder han føler at hans Skæbne stadig hviler, om Naade og Barmhjærtighed .... Men Gensdarmerne trækker ham bort som en Sæk, der slæbes hen ad Gulvet. Helt ud i Gangen vedbliver han at trygle om Skaansel, for sine umyndige Børns Skyld, for Allahs og Padisja'ens Skyld...

Retsformanden, Defensor og Mandelstam veksler et Par Ord. Dommerne har ikke ment, at Indholdet af den paagældende Lovbestemmelse tillod dem at idømme Hussejn en højere Straf end Tugthus i et langt Aaremaal. Konsulen mener, at der er Lovhjemmel for at idømme Dødsstraf, og han forlanger, at den bringes til Anvendelse i et saa alvorligt Tilfælde som det foreliggende. Men samtidig antyder han, at han gennem Ambassaden i Konstantinopel vil indstille til Tsaren at anmode Sultanen om at benytte sin Benaadningsret overfor baade Ibrahim og Hussejn.

Defensor griber denne Mulighed med begge Hænder. Senere skal det vise sig, at Domstolen ved nærmere Overvejelse naar til ganske samme Fortolkning af Loven som den russiske Konsul.

Da jeg nogle Dage senere, en Aften ved 9-Tiden, ankommer til Saloniki, forstaar jeg først rigtig, hvor han talte sandt, hin unge Bulgarer, der sagtens nu har sluttet sig til Oprørsbanderne et eller andet Sted i Bjærgene omkring Yskyb.

Aldrig var han sluppen uskadt igennem denne Skærsild.

Under hele Jærnbaneturen fra Yskyb har Kupeen været aflaaset, og ingen kunde paa Mellemstationerne komme ud, med mindre han vilde lade sig ledsage af en Soldat. Ved Ankomsten til Saloniki laases Kupedøren først op, efter at en Afdeling Politi og Militær har taget Opstilling uden for den. — Politiofficeren forlanger at se mine Papirer. Hans bryske Tone forandres ganske vist til ærbødig, næsten underdanig Høflighed, da hans Øjne falder paa Hilmi Pasjas aabne Anbefalingsskrivelse til Valien (Præfekten) i Saloniki; alligevel følger tre-fire Betjente mig hele Vejen ud gennem Banegaarden og slipper mig først, da de har afleveret mig til den Politiofficer, som skal køre med mig til Hotellet. De andre rejsende i Toget, der ikke har en Talisman af samme Værdi som mit Hilmi-Brev, bliver indgaaende synede, undersøgte og befølte; et Par af dem arresteres uden nærmere Forklaring; de fleste maa lade sig internere paa Banegaarden for Natten, da Saloniki er erklæret i Belejringstilstand, og ingen maa færdes ude efter Kl. 8 Aften.

Imidlertid er jeg for mit Vedkommende bleven klar til at køre. Paa Bukken af Drosken troner en Betjent. Ved Siden af mig, inde i Vognen, har jeg Politiofficeren. Han er Jøde og taler fortrinligt Fransk som saa mange af sine Trosfæller i disse Egne af Evropa, hvor Frankrig gennem Skoler og Missionsanstalter af alle Slags har opnaaet stor kulturel Indflydelse.

Skøndt der slet ingen Færdsel er i Gaderne, kommer Vognen kun langsomt afsted. Hvert femte Minut bliver vi standsede af Patruljer eller Poster, der holder deres Lygter frem imod os og forlanger Feltraabet hos Politiofficeren. Efterhaanden som det gentages, begriber jeg,

at det for i Nat maa være Navnet paa det evropæiske Tyrkis Generalinspektør, Hussejn Hilmi Pasja.

Min Ledsager er utrættelig i at fortælle. En Gang traf jeg paa Barbados i Vestindien en britisk Neger-Underofficer, der forestillede sig selv ved med fremskudt Brystkasse, knejsende Hoved og hævet Pegefinger at udtale de fem Ord: *Sir, my name is Napoleon!* Jeg kan ikke lade være at tænke paa ham, naar min Sidekammerat, Sem effendi, henrykt viser mig den unaturlig store Sabel, der er ham saa meget i Vejen, og hvis Pris han ubetinget vil have, at jeg skal gætte. Eller naar han med svulmende Veltalenhed beretter om, hvad *vi* har udrettet i Salonikis bevægede Dage, da Bomberne sprang, og *vi* maatte kæmpe som Helte. —

„Frygteligt, Effendimis! Jeg siger Dem: f r y g t e l i g t ..."

Henvendt til Patruljen, der standser Vognen, slaar Stemmen saa midt i det sidste, rullende *terrible* over i gemytlig Fortrolighed:

„Javel, Hussejn Hilmi Pasja. Lad I mig kun rolig køre!"

Uopholdelig fortsætter han derpaa, hvor han slap:

„Effendimis, jeg spørger Dem, hvad vilde der være sket, hvis *vi* ikke havde været her? Disse forfærdelige Bulgarere! En stor Bank, fyldt med Penge, har de sprængt i Luften. Et fredeligt Skib, der laa i Havnen — min Herre, De ser ikke skønnere Havn i Verden — har de splintret med Helvedesmaskiner. I hvert andet bulgarsk Hus her i Saloniki var der Oplag af Dynamit, Krudt og blanke Vaaben. *Vi* har fundet det altsammen. Det er *os*, der har arresteret alle disse Bulgarere — dem a l l e, siger jeg Dem, naar det da ikke var Kvinder og Børn. Puh! Saadan en Samling Banditter! Skrækkeligt, Effendimis, jeg siger Dem: s k r r r æ k k e l i g t ...

Hussejn Hilmi Pasja. Ganske rigtig. Vi kører til Grand Hôtel. God Nat, god Nat! ...

Som jeg siger Dem, Effendimis, det var uhyre farligt at arrestere disse bulgarske Tyve og Mordere. *Vi* blev mange Gange sprængt i Luften under det Stykke Arbejde. Kuglerne fløj os om Ørene. Det havde De ikke turdet være med til — vel, Effendimis? Rædselsfuldt, jeg siger Dem: r r r æ d s e l s f u l d t ...

... Hussejn Hilmi Pasja. Selvfølgelig, den Herre er under vor Beskyttelse. Ham kan I rolig lade komme ind."

Vi var ankomne til Hotellet. Sem effendi stiger ud og holder paa sin vældige Sabel, som var den en levende Hummer, der skulde omgaas forsigtigt. Jeg tager min Portemonnæ frem for at betale Kusken og give Betjenten paa Bukken en Drikkeskilling. Sem venter spejdende, til disse Smaaforretninger er besørgede.

Saa rækker ogsaa han sin Haand frem — og efter en flot Militærhilsen stikker han det Par Francs, jeg har givet ham, i Lommen, sætter sig op i Vognen og giver Ordre til at køre.

Oppe fra mit Værelse hører jeg ham rumle hen over den toppede Brolægning, og det lyder for mine Øren, som om Salonikis kække Politi — stedse længere og længere borte — raabte til den slumrende By:

Frygteligt, frygteligt!

De fremmede Konsuler her i Saloniki er strænge i deres Dom over de bulgarske Oprørere, der har bragt Skræk og Ulykke over den blomstrende By. Det tyrkiske Politi har ganske vist været utrolig slet, siden det intet som helst vidste om de vidtstrakte Sammensværgelser, der førte til Bombeattentaterne rundt om i Staden og i Havnen. Men det lader sig paa den anden Side

ikke nægte, at bagefter er der truffet omfattende Sikkerheds-Foranstaltninger, som vidner om en betydelig Energi og Omsigt.

Mod dette har jeg intet at indvende. Men hvorledes er det muligt at undgaa unødig Grusomhed ved de i og for sig berettigede Repressalier? Har Saloniki virkelig Fængsler nok til at rumme paa een Gang et Par Tusinde Bulgarere foruden de sædvanlige Forbrydere? Hvilken Kontrol øves der med den Behandling, disse Fanger er Genstand for? Der gaar mange Rygter mellem Folk. Forleden hørte jeg om en Fange, som i Haab om at naa Havet var sprunget ud fra Tinden af „det hvide Taarn" (Resterne af en Fæstning ved Golfens Bred), men kun naaede Kystens Sten og knustes mod dem. Det siges, at hver Nat, naar al Færdsel er standset, bæres en Mængde Lig ud af Fængslerne. Hvem kan undersøge disse uhyggelige Forhold?

Den russiske Generalkonsul, DE GIERS, trækker paa Skuldrene. Det er saa meget lettere at spørge end at svare. Krig er nu en Gang Krig, hvad enten man kalder den Borgerkrig og Oprør eller døber den med andre Navne. Ingen fremmed Magt kan blande sig i den tyrkiske Forvaltnings Enkelheder, mindst af alt naar Udlandet i en Tid som denne k r æ v e r af Tyrkiet, at det skal genoprette Ro og Orden i sine makedonske Provinser. Konsulerne har forlangt Redegørelse for Tilstandene i Salonikis Fængsler og har faaet officielle Svar, som man under de foreliggende Omstændigheder maa nøjes med. Fremmede Journalister har prøvet at faa Adgang til Fængslerne, men hidtil forgæves. Maaske var det værd at prøve igen ...

Dette Raad beslutter jeg at følge. Væbnet med Hilmis Anbefalings-Skrivelse søger og faar jeg Foretræde hos

Valien over Vilajetet Saloniki, HASSAN FEHMI Pasja, tidligere Justitsminister og Lærer i tyrkisk Ret ved den kejserlige Højskole i Konstantinopel. Han er en ældre, paafaldende smuk og statelig Mand, hvis Høflighed ikke kender Grænser.

Saa snart Talen falder paa Bulgarerne, slaar Hassan Fehmi ind i en tilvant, deklamatorisk Tone:

— De er værre, hundredfold værre end Anarkister! Ikke blot har de sprængt et stort Pengeinstitut i Luften og myrdet fredelige Borgere; men i deres forbryderiske Vanvid har de villet ramme uskyldige Kvinder og Børn. Jeg spørger Dem, Effendimis, kan Evropa virkelig have Sympati for disse Uhyrer? U h y r e r, siger jeg. Thi sandelig, det er de!

— Deres Ekscellense behøver ikke at spørge. Intet Menneske tænker paa at forsvare de Forbrydelser, den bulgarske *Komité* har begaaet her i Saloniki. Jeg for mit Vedkommende er forøvrigt af den Mening, at Dynamit-Attentaterne paa „den ottomanske Bank" og paa Skibet „Guadalquivir" ikke blot var barbariske Forbrydelser, men tillige store politiske Dumheder.

— Sandt! Sandt! Deres Velbaarenhed taler viist. Jeg takker Dem, Effendimis, for disse Ord. Saaledes vil Evropa tænke, netop saaledes.

— Men nu, da Deres Ekscellense har ladet samtlige herværende Bulgarere fængsle, og da Adgangen til Byen er saa stærkt kontroleret, *nu* kan vel Faren betragtes som overstaaet?

— Med Allahs almægtige Bistand har vi gjort en Ende paa disse gudsforladte Banditters morderiske Anslag.

— Og det skal virkelig forstaas ganske bogstaveligt, at h e l e Salonikis voksne, mandlige, bulgarske Befolkning er bleven fængslet?

— Dem alle, Effendimis, dem alle. Øvrigheden har gjort sin Pligt. Borgerne kan hvile trygt.

— Men er der da virkelig Plads i Salonikis Fængsler til saa mange Fanger?

— Vi har midlertidigt indrettet flere Fængsler, indtil Krigsrettens Undersøgelser er endt.

— Og disse Fængsler ligner vel i alt væsenligt tilsvarende Anstalter i Evropa?

— Aldeles.

— Overhovedet er der vel ingen Forskel paa den Behandling, der bliver Fangerne til Del, og paa det Reglement, der gælder i tyrkiske og f. Eks. franske eller tyske Fængsler?

— Ikke den ringeste Forskel. Vi har lært meget af Evropa og skylder det saare megen Tak.

— Det er mig en stor Tilfredsstillelse at høre, at Deres Ekscellenses Administration har formaaet at løse den Opgave, de vanskelige og usædvanlige Forhold har stillet, og ovenikøbet paa en saa dygtig og human Maade.

— Effendimis, Deres Godhed ærer i lige Grad Dem selv og mig.

— Deres Ekscellense vil sikkert ikke finde det urigtigt, at jeg skildrer disse Forhold offenligt.

— Jeg vil derved blive Dem endnu mere Tak skyldig.

— Og hvilket af Fængslerne vil Deres Ekscellense saa raade mig til at bese som Grundlag for denne min Skildring af moderne tyrkisk Fængselsvæsen?

Hassan Fehmi saae hastigt paa mig.

— Saa vidt jeg kan skønne, er det Deres Velbaarenheds Ønske at bese et af Fængslerne?

— Saa vidt jeg kan skønne af Deres Ekscellenses Udtalelser, vil der intet være til Hinder for dette Ønskes Opfyldelse.

— Sikkert ikke! svarede Hassan Fehmi med Overbevisning. Det vil være mig en Ære og en Pligt at imødekomme Dem paa alle Maader.

— Altsaa, hvilket af Fængslerne? ...

— Effendimis, det staar Dem frit for at bese dem alle.

— Og jeg vil ingen Vanskeligheder møde ved Henvendelse i f. Eks. „det hvide Taarn“ ?

— Men det ligger jo paa alfar Vej! Hvem skulde berede Dem Vanskeligheder, naar De standser for at betragte det?

— Saaledes! Deres Ekscellense mener, at det staar mig frit for at bese Fængslerne *udvendig*.

— Fuldkommen rigtig!

— Og *indvendig*?

— Det vil ikke være muligt.

— Af Deres Ekscellenses Udtalelser før fremgik imidlertid, at der intet var at skjule i disse Fængsler, men tværtimod ...

— I Sandhed, der er intet at skjule! sagde Hassan Fehmi med stor Højtidelighed. Men jeg kan ikke tillade, at disse gudsforgaaende Mordere af en fremmeds Nærværelse i Fængslet faar det Indtryk, at Evropa har Sympati for deres Handlinger. Umuligt, umuligt!

Fra denne Opfattelse er Hassan Fehmi Pasja ikke til at rokke. Han veed, hvad han gør, naar han lader Salonikis Fængsler gemme paa deres Hemmeligheder.

Det er svært at afgøre, om de tyrkiske Myndigheder behandler mig som en Fyrste eller som en Forbryder. Allerede i Yskyb vaagede Skildvagter og hemmeligt Politi omhyggeligt over min Person. Nu har Hassan Fehmi Pasja i overstrømmende Elskværdighed stillet en uniformeret, fransktalende, jødisk Politi-Underofficer ved

Navn *Liau* til min Raadighed, og han viser sig at være uafrystelig. Overalt hvor jeg gaar, er han i Hælene paa mig. Han gør sig nyttig paa hundrede Maader, er høflig, tjenstvillig og hurtigt opfattende. Der er Øjeblikke, hvor jeg ligefrem kommer til at holde af ham — andre, hvor jeg ønsker ham Pokker i Vold. Den russiske Generalkonsul siger om ham, at han er min „Spion". Han virker som et Politiskilt, der aabner mange ellers lukkede Døre, og som holder Folk i ærbødig Afstand. Det er klart, at han legitimerer mig som en Person, der staar sig fint med tyrkisk Øvrighed. Men hans blotte Nærværelse er ogsaa nok til, at Folk, jeg gærne vilde tale med, bliver tavse og betragter mig med Mistænksomhed.

Egenlig har jeg troet, at Liau og jeg skal være færdige med hinanden, naar jeg nu forlader Saloniki for at rejse til Monastir. Jeg tager det som en Selvfølge, at han følger mig til Stationen, løser Billet til mig, sørger for min Bagage og lukker Kupédøren. Men da jeg skal til at sige ham Farvel og Tak, smutter han smilende ind i Kupéen ved Siden af og tilkendegiver saaledes, at han flytter med. Ærlig talt er jeg ikke paa det rene med mig selv, om dette Syn gør mig glad eller bedrøvet. Thi Liau er paa een Gang det nyttigste og skadeligste Væsen i mit makedonske Bekendtskab. —

Banelinjen Saloniki-Monastir (slavisk: Bitolja) er et imponerende Værk, der skylder tyrkisk-strategiske Hensyn, fransk Ingeniørkunst og tysk Kapital sin Udførelse. Skinnevejen løber først gennem det brede, sumpede Vardar-Delta, hvor Tusinder af Storke og Hejrer holder til. I det fjærne ses bestandig Olympens Bjærgmasser. Efterhaanden som Linjen nærmer sig de makedonske Doksa-Fjælde (Berimos), bliver Egnen mere og mere san-

det. Trævæksten ophører, Enge og Marker forsvinder. Landsbyerne ligger i vid Afstand. Men Sandet er i disse Majdage dækket med Myriader af røde Valmuer — som et østerlandsk Tæppe, skinnende rødt, hist og her med glitrende sandgule Pletter og et henkastet, mørkegrønt Islæt. Nu og da løser de fine Kronblade sig fra Stænglen og flagrer som purpurrøde Sommerfugle gennem den varmedirrende Luft.

Paa disse Steder har Xerxes opslaaet sine Telte, Filip og Aleksander redet deres Hingste i Spidsen for det makedonske Riges Krigere.

Bjærgene begynder ved Karaferia, det gamle Borrea, 70 Kilometer fra Saloniki. Toget kravler langsomt opad. Den rivende Nicia- eller Voda-Flod, der kommer brusende fra Fjældkammen, danner vel en bred, frugtbar Dal, men den har ikke kunnet benyttes af Baneanlæget, fordi den i en Afstand af 10 Kilometer fra Vardar-Deltaet og Sandsletten pludselig brydes af et Klippeparti, som hæver sig lodret op over Dalen, og hvorpaa Byen Vodena ligger. For at naa herop med den yderst mulige Stigning (25 Millimeter pr. løbende Meter) kræves en Længde af 18 Kilometer, eller 6 Kilometer mere end Dalens Længde. Derfor har det været nødvendigt at lægge Banelinjen op ad Bjærgskraaningerne, og Anlæget har derver atter nødvendiggjort en Mængde Tunneller, Broer og Viadukter.

Togets Hastighed paa denne mærkelige Strækning er ringe. Langs Banelinjen danner Infanteri og Kavalleri en uafbrudt Række. Ved Broer og Tunneller staar stærke Vagtposter. Sikkert er det ogsaa, at netop her kunde en skønsomt anbragt Bombe gøre forbavsende Virkning. Og det var vel ikke for intet, at jeg i Sophia fik det Raad at benytte Jærnbanerne i Makedonien saa lidt som muligt ...

Pludselig, idet Toget drejer om et Klippehjørne, ligger saa Byen V o d e n a for os oppe paa sit lodrette Fjæld og med den bugnende frugtbare Dal under sig.

Man kan ikke overvinde sig til at køre denne herlige By forbi. — Liau effendi, vi bliver et Døgn i Vodena!

Fra Filip af Makedoniens første Felttog og til den tyrkiske Erobring er utalte Horder af Østens og Vestens Krigsfolk vandrede gennem Bjærgpasset ved Vodena. Thi der findes kun denne ene naturlige Gennemgang i de tætsluttende Bjærgkæder, som strækker sig fra Hellas' Grænse op til Øvre-Vardar, og som skiller denne Flods Bækken fra Sletten omkring Monastir og det albanesiske Højland.

Smukkest er Vodena vel, naar man ser den nede fra Dalen. Dens Huse synes da en mangetakket Krone paa det prægtige Fjæld, der hæver sig lodret til en Højde af 200 Meter. Den stejle Klippevæg er overspundet med et Næt af Vedbend og Brombærranker, af vilde Roser og Bregner. Al denne Yppighed dugges aarle og silde af de brusende Vandfald, der lunefuldt bryder ud af Fjældet — højt oppe, lavere nede, gennem Spalter og Revner, glitrende i Sollyset som en Regn af Brillanter, spredende Kølighed til Mennesker og Planter, overdøvende al Tale med deres mægtige Sang om de befriede Vandes Herlighed.

Thi disse kolde, klare Fosser er Floder og Bække, hvis Udspring ligger langt borte fra dette Sted, og som pludselig forsvinder i Jorden for at fortsætte deres Løb i en hemmelighedsfuld Grotteverden — indtil de pludselig paany baner sig Vej ud til Lyset gennem den forvitrede, rosensmykkede Klippeblok, der krones af Vodenas ældgamle Stad. Og videre fortsætter de deres Løb gennem Dalen under Fjældet, idet de overalt spreder Frugtbar-

hedens Velsignelse. Her faar Vinen Duft og Fylde, her bliver Frugten sød og stor, Kornet giver mange Fold, Morbærtræerne vokser hurtigt og kraftigt, saa Silkeormen har rigelig Næring. Husdyrene trives vel, og Menneskene bliver gamle uden at kende Nød eller Sot.

Men Slangen i dette Paradis er de bulgarske Bander. Byen selv (Vodena, af *Voda* ɔ: Vand) er nærmest græsk, Sæde for en græsk Biskop og en stor græsk Skole samt en ivrig græsk Propaganda. I Bjærglandskaberne uden om Vodena bor Bulgarerne imidlertid tæt, og her holder Banderne til. Der har staaet flere blodige Smaaslag mellem disse vilde, dristige Komitatsji og tyrkisk Militær eller Gensdarmeri.

Vodenas Indbyggere lever derfor i stor Angst. Hvad hjælper det, at alle Byens Bulgarere — ligesom i Saloniki — er sat under Laas og Slaa, at al Færdsel i Gaderne er forbudt efter Mørkets Frembrud, og at en betydelig Troppestyrke holder Staden besat? Ingen kan vide, hvilke djævelske Planer Banderne derude i Bjærgene har udklækket, og hvor snedigt de vil forstaa at udføre dem ...

Den græske Biskop i Vodena klager bittert. Han er en gammel Mand, der har tilbragt hele sit Liv i Makedonien og oplevet mange Oprør. Hans folderige, sorte Dragt er slidt. Der gemmer sig Madrester i hans lange, gulhvide Skæg. Haarets krøllede, hvide Manke har dannet en fedtet Rand helt ned paa Skuldrene. Onde Tunger paastaar, at han selv i sine unge Dage har kæmpet mod Tyrkerne. Thi alt, hvad der i denne Tid sker, er jo blot Gentagelser. Som Bulgarerne nu hærger Landet med en hvileløs Guerilla, saaledes har alle Makedoniens kristne Nationer — Rumænerne ene undtagne — gjort det før dem. Oftest og bitrest maaske Grækerne. Hundreder af græske Ban-

der er blevne dannede paa begge Sider Grænsen, og deres Vej har været betegnet med Mord, Brand og skaanselløs Kamp mod det tyrkiske Herredømme.

Men tys ... Skøndt disse Oplevelser ligger ganske nær i Tid, og skøndt de er knyttede til dette selvsamme Sted, saa er de dog gaaet den græske Bisp i Vodena fuldstændig af Glemme. Hans Klager gælder udelukkende Bulgarerne, dette onde og slette Folk, der nedkalder Guds Straf over sig. Deres Kirke („Eksarkatet") røver mange, altfor mange Lam i Grækernes („Patriarkatets") Hjord. Deres Skoler overbyder Grækernes ved rundhaandet at yde gratis Undervisning. Og deres nationale Kamp tager nu hele Evropas Opmærksomhed fangen, som om der slet ikke mere var Grækere, men blot Bulgarere i Makedonien.

„Ak!" sukker Bispen og ryster sit Hoved med den graa-hvide, bølgende Manke. „Hvor lykkelige kunde vi ikke være under det tyrkiske Herredømme, naar ikke disse gudsforladte Bulgarere stiftede Ufred i Landet!"

Det er sandt, at baade i Saloniki og her i Vodena har den tyrkiske Øvrighed ingen ivrigere Hjælpere haft under det bulgarske Oprør end Grækerne. De har været det store, frivillige Angiverkorps, som viste tyrkiske Tropper og Politi Vej, naar det gjaldt at finde de Huse, hvori Bulgarerne boede, eller fulgte med ind i Hjemmene for at opspore Skjulesteder, eller endelig paa Gader og Stræder tilraabte Betjente og Soldater: Stop ham dèr, som gaar forbi — og ham dèr, som useet vil smyge bort — thi de er Bulgarere! Bispen løfter sine Øjne fromt mod Himlen og takker Gud, at hans græske Hjord ikke har glemt at være Øvrigheden underdanig og give Kejseren, hvad Kejserens er. Hvor skulde de ogsaa kunne andet?

„Thi vi er tilfredse med Hans Majestæt Sultanens Re-

gering — *meget* tilfredse!" forsikrer den gamle Hyrde overbevisende og begejstret. Nu er det jo den gode Tid for hans græske Hjord, der lever højt i Naadens Solskin, medens andre Kristne som jaget Storvildt gemmer sig i Bjærgene.

Senere paa Dagen foretager jeg, efter Tilladelse af Vodenas *Kajmakam* (Amtmand) og ledsaget af en 15-Mands Eskorte, en Ridetur i Omegnen. Med min „Spion" Liau som Tolk hører jeg mig for hos rumænske og græske Bønder, og de taler alle som Bispen. Al Fortræd kommer fra Bulgarerne. Banderne har tvunget een til at betale Penge, en anden til at udlevere Levnedsmidler, en tredje til at tømme sin Skuffe for Klæder. Men ikke et Ord om, end sige da m o d Tyrkerne. Naar jeg et Sted gennem Liau spørger, om Gensdarmerne da slet ikke beskytter Landsbyerne mod Bandernes Overgreb, ser Folk forlegne paa hverandre — og jeg faar intet Svar ... Nej, saa dumme er vi nok ikke, at vi taler om den Slags Ting til en Mand, der kommer i Følge med 15 tyrkiske Soldater, og som har en uniformeret Politisergent til Tolk!

Tilfældig har jeg paa Turen faaet at vide, at der i et Hus, vi passerer forbi, bor en bulgarsk Pope, og jeg standser foran det i Haab om at faa ham i Tale. Men ingen svarer paa min Banken. Fra et Nabohus kommer imidlertid en Græker til Syne og forklarer ivrigt, at Popen *er* hjemme, og at vi blot skal forlange, at han lukker op. Med et Blik paa Eskortens 15, til Tænderne bevæbnede Soldater tilbyder Liau effendi mig da, stolt og modigt, at han vil lade Popens Dør sprænge og bringe Manden frem for mig.

Hurtigt vender jeg min Hest og rider bort.

Mange Gange siden har jeg tænkt paa hin stakkels bulgarske Landsbypræst, der gemte sig i Angst bag Laas

og Slaa, da en ubekendt fremmed med tyrkiske Gensdarmer og Politi i Følge holdt stille foran hans Hus og bankede haardt paa hans Dør ...

Det er onde Tider i Saloniki og Vodena. Men værre dog her i Monastir. For næppe en Uge siden har *Basjibosuk*'er*) pludselig, tilsyneladende uden anden Foranledning end Sindenes Ophidselse, myrdet en Snes Kristne af forskellige Nationaliteter og hærget Basaren i hele dens Udstrækning. Størstedelen af Vilajetet Monastir staar i Oprørslue. Byen selv er som uddød. I Gaderne færdes efter de første Morgentimer kun Soldater. De fleste Butikker er lukkede. Militæret tager fra Solnedgang samtlige Kvarterer i Besiddelse og har Ordre til at skyde paa enhver, der ikke ved første Opfordring standser og opgiver Navn og Adresse. Bønderne i Omegnen — næsten udelukkende Bulgarere — vover sig ikke til Torvs, og Handelen er derfor næsten helt ophørt. Bag de stængede Huse i den bulgarske Bydel gemmer grædende Kvinder og Børn sig. Mændene sidder i Fængsel som mistænkte for at være i Ledtog med Oprørerne. Uhygge og Angst har slaaet Klo i denne By. —

Under mit ugelange Ophold i Monastir modtager jeg fra min Ven, den russiske Konsul i Yskyb, Dr jur. Mandelstam, en telegrafisk Meddelelse om, at det er lykkedes ham efter lange og besværlige Forhandlinger gennem Hilmi Pasja at skaffe mig Tilladelse til at foretage et Ridt ind gennem Egnene Vest for Monastir. Kort efter bringer et Bud fra Valien mig den samme Efterretning..

Tilladelsens Forudsætning er dog, at jeg skal lade mig eskortere af Liau effendi og fem Gensdarmer under Be-

*) Ved *Basjibosuk*'er forstaar man i Orienten den civile, muhamedanske Befolkning under Vaaben.

faling af en Umbatsji (ɔ: Sergent). Der er paa denne Maade vist min personlige Sikkerhed ethvert skyldigt Hensyn; men samtidig har den tyrkiske Øvrighed taget Vare paa, at Grænsen for mine Iagttagelser drages saa snævert som muligt. En fremmed, der under sin Rejse i Oprørslandet er omgivet med saa stort et officielt Apparat som det, der værner mig, har ingen Adgang til at sætte sig i Forbindelse med den Befolkning, der lever i Frygt for Øvrighedens Sværd. Her er imidlertid slet intet Valg. Selve Tilladelsen til at færdes udenfor Jærnbanenettets Byer er en saa enestaaende Begunstigelse, at det ikke nytter blot at tænke paa at ville rokke ved Betingelserne.

Tidlig Søndag Morgen d. 17. Maj staar de Heste, jeg har lejet til Liau effendi og mig selv, sadlede udenfor Hotellet i Monastir. To Officerer og en civil Embedsmand møder paa Valiens Vegne for at forestille Eskorten for mig og ønske mig Lykke paa Turen. Øvrigheden i de Smaabyer, jeg skal passere, er underrettet om min Ankomst. Der vil blive sørget for mig paa alle Maader. Alligevel beder Hans Ekscellense Vali Pasja'en om, at den yderste Forsigtighed maa blive iagttaget, da Befolkningen ude i Landet desværre er stærkt ophidset af de bulgarske Banders gentagne Angreb og Plagerier ... Formaningerne og Høfligheds-Formlerne vedbliver lige til det Øjeblik, da jeg sætter Hesten i Skridt, og min Eskorte slutter op for med Umbatsji'en i Spidsen at vise Vej fremad.

Vejen fra Monastir til R e s n a gaar gennem et bakket Dalstrøg i den pelagoniske Slettes yderste, nordvestlige Hjørne. Paa begge Sider ligger anselige Bjærgkæder, hvoraf Peristeri-Fjældene naar en Højde paa 2300 Meter.

Der færdes flere Mennesker ude, end jeg havde tænkt

mig. De er delt i ligesom to skarpt adskilte Arter: Landets Herrer og Trællene. Paa Vejen rider Albanesere og Osmanner i guldbroderede Klæder og overhængte med kostbare Vaaben; naar de hilsende drager forbi paa deres pragtfuldt udsmykkede Heste, faar man et stærkt Indtryk af den fornemme Værdighed, hvormed de fører sig. Der er maaske nok i hele deres Udstyr noget af Operette-Røveren, som det kunde være fristende at smile ad; men Pragten klæder dem, og *er* de Røvere, saa bærer de i hvert Fald ikke deres Vaaben til Leg. Med dem er det Alvor, naar de viser og kræver Ærbødighed ... Paa Markerne om de lerklinede Landsbyer arbejder Bulgarerne. De er dækkede med Smuds — ikke Sporene af den unge Dags Arbejde nær Jorden, men det Lag af Urenhed, der i Tidens Løb giver de fattigste og sløveste en liggraa Farve. De er krogede og ludende, som var de alle Oldinge. Deres Øjne er sky som hos Hunde, der har faaet mange Prygl. Mange Slægtleds Elendighed har mærket deres Race. De er fødte til Trældom, som hine stolte og ranke Mænd, der sprænger dem forbi paa skarlagen-tømmede Heste, er baarne til at herske — og veed, at de er det.

Efter fem Timers Ridt øjnes Resnas Minaret forude. En Deling Ryttere traver os i Møde, og dens Officer melder sig hos mig som Udsending fra Byens *Mudir* (Underpræfekt eller Herredsfoged), der er underrettet om mit Komme. Til ham bliver jeg straks ført, og han formelig drukner mig i Høfligheds-Formler, samtidig med at han opruller en hel Idyl for mine Øjne: Byen og dens Omegn er fuldstændig rolig. Befolkningen er arbejdsom og velstaaende. Alt aander Fred og Lykke. Hvor kan jeg da andet end fremhæve det fortrinlige Udfald af denne Embedsmands Virksomhed! Men nej, sligt kan han paa in-

gen Maade tage imod; det er for meget; allerede min Nærværelse er en overvældende Ære for Byen og for ham selv ... Om jeg ønsker at blive ført til det Hus, der efter Vali Pasja'ens Ordre staar rede til min Modtagelse? Mudiren gaar med — han gør overhovedet alt, undtagen det ene, at lade mig slippe. Blev jeg her længere, vilde jeg tage Livet af ham eller han af mig.

Det Hus, hvor jeg et Døgn skal bo under mit Uphold i Resna, ligger ensomt lidt udenfor Byen og er omgivet af en vidtstrakt Frugthave, paa hvis kløverfyldte Grønsvær Bøfler og Køer græsser. I Indgangsdøren, der er indrammet af et Kirsebær-Espalier, staar Husets Herre, *Davt bin Abdulla,* hans to voksne Sønner og hans mandlige Tjenere. Den gamle Mand er klædt i en lang, brun Kaftan og bærer snehvid Turban. Idet han bøjer sig til Jorden for at byde mig velkommen under sit Tag, følger hele hans Husstand hans Eksempel.

Næppe er jeg ført ind i Husets Forstue, før der bliver budt mig en Stol, og i det samme giver Tyendet sig ilfærdigt i Lag med at afføre mig mine Ridegamacher, Sporer og Støvler. Et Par Saffians-Tøfler er rede — og endelig kan vi begive os op til det Værelse, der er sat i Stand til den fremmede Gæst.

Her bøjer Davt bin Abdulla sig atter for mig og lader mig vide, at fra nu af er hans Hus mit og hele hans Husstand mine Tjenere. Dette er at tage efter Bogstaven. Den gamle, værdige Mand er ikke til at formaa til at sidde paa Divanen, før jeg har sat mig. Rejser jeg mig for at hente et eller andet i min Bagage eller simpelthen for at strække Benene — der ikke længe ad Gangen kan udholde den uvante Stilling paa Divanen — saa rejser ogsaa han sig og sætter sig ikke paany, før jeg har givet Eksemplet. De to Sønner staar hele Tiden

op, urørlige, med krydsede Hænder — som et Par østerlandske Statuer.

Samtalen, der maa føres med Liau effendi som Tolk, gaar temmelig trægt. Davt bin Abdulla er ikke snaksom af sig. Han sidder med krydsede Ben paa sin bløde, silkebetrukne Divan, ryger sin Cigaret og stirrer paa Mønstret i det svære, brogede Tæppe, der dækker Gulvet. Det er Gæstens Sag at afgøre, om der skal tales eller ej. Da Situationen bliver lidt trykkende, og da Aftenkølingen kommer, spørger jeg da, om jeg maa se Huset og Haven. Ønsket er en Befaling. Alle Døre aabnes.

Fra øverst til nederst i denne rige og fornemme Tyrks Hus er der skinnende rent som i et hollandsk Hjem. Men det er underlig tomt og øde. Værelserne er ikke møblerede med andet end det Tæppe, der dækker Gulvet, og den Divan, som løber langs Væggene. I Køkkenet med de blanke Kar og det aabne Ildsted viser der sig ikke mindste Tegn til, at Aftensmaaltidets Time nærmer sig. Jeg lader falde et Ord herom til Liau effendi, og han fortæller saa, at alle Husets Kvinder, Hustruer og Tyende, er sendt bort, fordi Huset skulde modtage en fremmed Gæst.

Da vi har gjort vor Runde, spørger Davt bin Abdulla, om det passer mig at nyde et Maaltid? Straks efter at jeg med Tak har svaret bekræftende, bringer de allestedsnærværende, lydløse og vimse Tjenere et Bækken af ciseleret Metal, holder det frem for mig og overgyder mine Hænder med Vand, der er parfumeret med Rosenolje. Husets Herre tager Plads sammen med mig paa lave, pudebeklædte Skamler, og hurtigere end det kan fortælles, er Maaltidet bragt til Huse og anrettet. Bord, dæk dig! Paa en Trefod af næppe en Alens Højde sættes en pragtfuldt ciseleret Bakke, der bugner af Retter. Her

er to Slags Supper, en Rigdom af søde Sager — Rosenblade, syltede i Honning, tørre, gummiagtige Geléer med Mandler og Frugter, glinsende Kager med stødte Nødder i Dejgen — Lammekød i mærkeligt varierede Tilberedninger, Fisk og Grønsager i forvirret Blanding. Til Supperne er der en Ske; ellers spises alt med Fingrene. Der bydes ingen Drik, ikke en Gang Vand. Under hele Maaltidet tier Davt bin Abdulla haardnakket. Det faar nu endda være; men jeg bliver formelig ilde tilpas af at se paa de to Sønner og de fire Tjenere, der urokkelig bliver staaende omkring os med krydsede Hænder og ærbødigt betragter hver Bid, vi fører til Munden.

Efter Maaltidet bliver vore Hænder atter overgydt med rosenduftende Vand. Saa sættes der Kaffe hen til os paa Divanen, og Tjenerne bringer rigt udstyrede Vandpiber *(Nargilehs)*. Det interesserer Davt bin Abdullah, at jeg paa tidligere Rejser i Orienten har lært at ryge af dette lunefulde Instrument. Han bliver ligesom lidt mindre tilbageholdende, og jeg forsøger da med Liau effendis Hjælp at bringe Oprøret i disse Egne paa Tale. Ad lange Omveje naaer jeg at faa nævnt, at Bulgarerne nok er talrige her i Resna, og at det fortælles, at de har ladet høre alvorligt fra sig ...

Den gamle Mand nikker bekræftende og svarer:

— Gud vil straffe dem!

Nu drister jeg mig til at spørge, om Muselmændene har truffet nogen fælles Beslutning angaaende deres Holdning overfor Bulgarerne?

Davt bin Abdulla tier længe, inden han lader Liau oversætte sit Svar, Sætning for Sætning.

— Effendimis! Allah straffer de onde. Padisja'en har mange Tjenere og store Rigdomme. Skulde mine Naboer og jeg ikke vide dette? Og veed De det ikke selv, Effendimis? Hvortil da spørge?

Han stryger sig om sit hvide Skæg, sender Vandpibens blaanende Røg ud i Rummet og følger med Øjnene dens Drift ind i en gylden Lysstribe fra Aftensolen, der daler bag Fjældene. Davt bin Abdulla har talt. Der skal ikke spørges mere.

Mørket falder paa, og Tjenerne er allerede i Færd med at rede mit Leje paa Værelsets Gulv. Over duftende Hø breder de snehvidt Lærred, der atter dækkes af en Fjerdyne, betrukken med lyslilla Silke og broderede Sølvtraads-Træer og -Blomster. Ovenpaa denne Pragt kommer atter et flortyndt Silkelagen med brede, kornblaa Striber. Tæppet er vatteret og silkeforet med en Yderside af skarlagenrødt Fløjl og tykke Guldbroderier. Jeg kan ikke andet end beundre disse Rigdomme. Men Husets Herre svarer blot med at undskylde, at han ikke ejer en „frankisk" Seng, og derpaa byder han og hans Husstand mig med dybe Bøjninger Godnat. —

Da jeg tidlig næste Morgen tager Afsked med Davt bin Abdulla, har han pakket et gammelt, tyrkisk Broderi, hvis Skønhed jeg den foregaaende Dag havde prist, ind til mig og beder mig modtage det som Tegn paa, at jeg har befundet mig vel i hans Hus. Medens jeg famler efter Ord til min Tak for hans Gæstfrihed, finder han helt naturligt sin Afskedshilsen.

„Effendimis," siger han, idet han med sin Haand berører Fødder, Læber og Pande. „De har vist mit Hus og mig Ære. Jeg vil bede til Allah for Deres kære, som nu maa savne Dem!"

Saa holder han Stigbøjlen til mig og bliver med sin Husstand staaende i den kirsebær-indrammede Dør for at hilse sin Gæst en sidste Gang, inden Hestene ved Vejens Drejning har overskredet hans Ejendoms Skel.

Hvert Døgn fører mig dybere og dybere ind i Oprørslandet. Naar jeg er i Byerne, vaager Øvrigheden over mig som en Statsfange, der holdes indespærret i Æresbevisninger. Men naar jeg holder Rast i Bjærgenes Landsbyer, lykkes det mig undertiden at bryde igennem den Mistillid, min Eskorte kalder til Live. Lidt efter lidt har jeg ved Penge og god Behandling faaet Liau effendi til at forstaa, hvad det egenlig er, jeg har for. I et fortroligt Øjeblik har han fortalt mig, at han har Kone og Børn at forsørge hjemme i Saloniki, at han ikke har faaet sin Løn i mange Maaneder, og at hans Tjeneste som „Spion" hos mig nu har skaffet ham større Fordele, end han nogensinde havde turdet haabe paa, saa han er mig dybt taknemlig. Lempeligt er han da listet over paa mit Parti; han rækker gærne en hjælpende Haand baade til at slippe udenom Embedsmændenes Kontrol med vore Forehavender og til at forklare Landsbyernes Bønder, at jeg slet ikke, som de maa tro, er en tyrkisk Rangsperson, men blot en fremmed Journalist, der ønsker at lære Virkeligheden at kende, saa godt han formaar.

Paa sindrig Vis og med Bistand af en from lille Løgn har Liau bragt os ud af den Klemme, Kajmakam'en i Byen O k k r i d a et Øjeblik havde fanget os i, da han med megen Føje vilde hævde, at min Rejsetilladelse kun gjaldt dertil og ikke længere. I tre Døgn har vi da uforstyrret kunnet gennemstrejfe disse vilde Egne ved Okkrida-Søen, hvor Oprøret overalt har sat sine dybe Spor. Vi har boet, som det kunde træffe sig, uden Embedsmændenes forud trufne Ordninger. En Nat har jeg været Gæst i det rige, ensomme San Naum-Kloster ved Søens Bred, en anden har jeg sovet paa Gulvet i en bulgarsk Bondes Stue med min Plaid til Madras og min Kappe til Dy-

ne, en tredje endelig har jeg hvilet i en ussel *Han* (Kro), hvor Høloftet var det luneste og reneste Sted.

Et storladent Bjærglandskab omgiver Okkrida-Søen her i det dybeste, utilgængelige Makedonien.

Fjældtoppe synes hobede oven paa Fjældtoppe, indtil de i Horisonten er taarnede saa højt op, at deres Snetinder naaer Sommerhimlens lette, hvide Skyer og standser dem paa deres Flugt. Søen selv er blaa som Middelhavet og dens Vand klart som Krystal. Alligevel formaar intet menneskeligt Øje at trænge ned i dens Dyb, der rækker til 300 Meter, eller at raade de Hemmeligheder, den gemmer. Hvem veed — maaske er det sandt, hvad Sagnet beretter, at der paa Fjældsøens Bund ligger Ruiner af en fjærn Tids Byer og Borge ... Nu, paa denne straalende Sommerdag, synes den rolig og fredelig med sin blanke Flade, hvorpaa dykkende Pelikaner danner Ringe og vilde Svaners Vingeslag trækker Bølgelinjer. Men naar mod Aften kolde Vindstød farer hen over Okkrida, bliver den truende og dyster. Som Fjældene klæder ogsaa den sig i Solnedgangens Purpur, og som de sejlende Skyer bræmmer den sig med Guld. Skummende sender den sine Bølger ind mod Klipperne, hvor de knuses og falder tilbage som Ildregn. Fiskeørnens Skrig og Hejrens Hvin blander sig i Larmen fra dens vilde Leg. Og alt som Solnedgangen tænder den vestlige Himmel i dybere og dybere Glød, synes Søens Bølger at højne sig til onde, hærgende Flammetunger.

Naar saa i det korte Tusmørkes Dis alle Farver slukkes, stilner ogsaa Okkridas Bølgeslag. Maanen staar op, og Stjærnerne tændes over den sagte duvende Sø, hvis spæde Brænding dør hen i et Suk. I den lune Nat kommer Fjældlandets Storvildt ned til dens Bredder for at drikke. Der er Bjørnen, som lunter ad de Stier, Hyrder-

ne og deres Hjorde har traadt. Der er Ulven, som lusker gennem Egepur og Buksbomkrat. Der er Gemsen, som standser og lytter efter hvert Spring, den har taget. Der er Vildsvinet og dets snøftende Barneflok, som stavrer afsted over rullende Sten og side Sumpe. Og der er Kronhjorten, som skrider fremad med løftet Hoved, vejrende Natten og dens Farer, rede til Kamp.

Mørket er fyldt af sælsomme, klagende Lyde. En Fugl piber nede ved Stranden — et overlistet Dyr jamrer under Røverens Klo — en Ugle skriger — Ulvene hyler som Hunden for Lig. Og Søens Duven mod Klippekysten er en uafbrudt, stille Hulken.

I Dagens ødsle Sollys ligger den spejlblanke, blaa Vandflade øde, og de optaarnede Fjældmasser ved dens Bredder er en Bjærgørken, hvorfra Livet er flygtet. Aftenen er Storm og Ild. Natten er Vemod, Lidelse, Angst. Hør — hør, hvor Søen hulker. Det er, som om de Floder og Bække, der strømmer ned til den fra Fjældene i Makedoniens Hjærte, dannes af Taarer.

Egnen Nord og Øst for Okkrida er bleven Hovedsædet for den bulgarske Bandebevægelse i denne Maj og Juni Maaned 1903. Befolkningen er overvejende bulgarsk; en britisk Konsulats-Statistik opgiver Tallet paa Bulgarere i *Kasa* (ɔ: Amtskres) Okkrida til 36,000 mod 12,000 Albanesere; det samlede Indbyggertal er efter samme Kilde 53,000. Der er næppe Tvivl om, at den betydeligste og dristigste af de bulgarsk-makedonske „Komité"-Ledere *Boris Sarafoff* — paa hvis Hoved der er sat en Pris af 25,000 Francs — har opholdt sig eller maaske endnu opholder sig her ved Okkrida og har udrustet et stort Antal Bander. Tyrkerne har truffet omfattende Modforanstaltninger. Saa vidt muligt er hele den

kristne Befolkning bleven afvæbnet; Øvrigheden leder efter Vaaben som efter Synaale i et Hølæs. Alle Bulgarere, uden Hensyn til Køn eller Alder, holdes internerede i deres Byer og Landsbyer. Den gensidige Ophidselse drager en lang Række Forbrydelser efter sig. Hvad Byernes Bulgarere maa taale af Muselmændene, det maa Landsbyernes Muselmænd taale af de bulgarske Bønder. Hver Uge bringer gennemsnitlig et Par Hundrede Mord. Det er ørkesløst at nævne Tal paa andre Forbrydelser mod Liv og Ejendom.

Et Sted mellem Bjærgene ved Okkridas nordlige Bred ligger en ussel Landsby paa 25—30 Huse. Hen mod Aften standser jeg her med min Eskorte. Hestene bliver sadlede af og bindes i Gaarden ved Landsbyens *Han*. Liau effendi gaar i Lag med i det sodede, stinkende Køkkenrum at tilberede et Maaltid af de medbragte Konserves. Kroens Ejer betragter de fremmede med Uvilje.

Saa snart det hastige Maaltid er endt, faar jeg Liau effendi til at forklare Kromanden, hvem jeg er, og hvorfra jeg er kommen. Men alle Spørgsmaal preller af mod hans Mistænksomhed, og han svarer blot, at hvis jeg vil have noget at vide, saa maa jeg henvende mig til Stedets *Muktar* (Sognefoged eller Landsby-Ældste). Vi forlader da Kroen og spørger os frem til denne Mands Hus. Børnene standser i deres Leg, naar vi gaar forbi. Sky og spejdende Øjne følger os fra Vinduer og Haver.

Muktaren tager imod os uden for sit Hus. Han er en granvoksen, muskelstærk Bonde med et opvakt Ansigtsudtryk. Hans som alle bulgarsk-makedonske Bønders Dragt bestaar af en Lammeskinds-Kofte over en grov, hvid Skjorte, smukt broderet ved Hals og Haandled; Skjorten, der naaer til Knæet, bæres ovenpaa de egen-

lige Underklæder, der er af Lammeskind. Benklæderne er af grovt, hvidt Uld og surres fast til Benene med Sejlgarn, Bast eller Reb. Paa Fødderne Sandaler og paa Hovedet en Fez, som omtrent skjules af det Linnedklæde, hvormed den er omviklet, saa den næsten ligner en Turban.

Muktaren veed, at der er kommen fremmede til Byen, og at de har Gensdarmer med sig. Da han nu hører, at vi er disse fremmede, viser han ingen Lyst til at indlade sig med os. Liau effendi forklarer da, at jeg ikke er kommen med onde Hensigter, og navnlig, at jeg ikke er Tyrk, skøndt jeg har en Eskorte med mig. Muktaren synes ikke at fæste Lid til alt dette.

Efterhaanden samler en Del Bønder sig om os — snavsede, sky og krogede Skikkelser, der mønstrer os mistænksomt. Atter maa Liau gentage sine Forklaringer. Da de heller ikke denne Gang gør noget nævneværdigt Indtryk, beslutter jeg mig til at forevise den bulgarske Anbefalingsskrivelse, som „Komitéen" i Sophia har givet mig, og som jeg hidtil hverken har haft Mod eller Lejlighed til at benytte. Bønderne vil nok se den nærmere. Popen bliver hentet og giver Besked om Brevets Indhold. Bønderne holder en Art Raadslagning, hvis Udfald bliver, at jeg faar Lov at spørge — saa kan man jo altid se, hvad der er at svare.

Hele Forsamlingen sætter sig paa Grønsværet under et stort blomstrende Akasietræ, og Spørgsmaal og Svar kæder sig da sammen til en Beretning, der kan gengives saaledes:

„Vor Landsby tilhører en rig tyrkisk Bej, som ingen af os nogensinde har set. Hans Forvalter kommer her ofte, og han er vor Herre. Han er ingen ond Mand, men

han forlanger mere Hoveri af os, end han har Ret til. Det er sandt, at han ikke tager flere Arbejdsdage, end der tilkommer ham, men da vi er forpligtede til at levere ham den Del af Høsten, som er hans, hvor som helst han ønsker det, saa lader han os undertiden køre lange Veje, og derved gaar mange Dage til Spilde, ligesom vore Bøfler, Stude og Heste lider meget, da Vejene i disse Egne er trælse.

Alle Familjer her i Landsbyen tjener ikke det samme, men Forskellen er ubetydelig. En Familje paa fire Personer, der alle arbejder, kan have en aarlig Indkomst paa 25 tyrkiske Pund (1 tyrk. Pund = c. 18 Kroner). En enkelt Mand, som lejer sit Arbejde ud, kan i gode Tider tjene omtrent 4 Pjaster (= c. 72 Øre) pr. Dag, men nu om Dage er der ikke meget Arbejde at faa.

Af de 25 Pund, som en Familje tjener om Aaret, kan den selv beholde omtrent de 10 Pund. Resten gaar til andre. Bej'en skal i Reglen have mindst 10 Pund, ofte mere; de albanesiske Markvogtere (en Slags Landpoliti) forlangte indtil for kort Tid siden gennemsnitlig 1½ Pund af hver Familje for at sørge for vore Huses og vore Kreaturers Sikkerhed. Vi selv har jo ingen Vaaben og maa ingen eje. Skatterne til Staten endelig udgør aarlig henved 3½ Pund, hvis det ikke er mere; thi vi veed sjældent forud, hvad vi har at betale. Det kommer nemlig an paa, hvad Skatteopkræveren bestemmer, og til hvilken Pris han ansætter dem af vore Frembringelser, som er afgiftspligtige.

Et Aar kan den Skatteopkræver, der har forpagtet Skatterne, være rimelig i sine Krav, et andet Aar kan han være streng mod os. I Fjor satte han Prisen paa Hø til 18 Para (= 8 Øre) pr. Okka (= c. 1¼ Kilo), medens Prisen her paa Stedet kun var 6 Para og inde i

Byen Okkrida 10 Para. Da nu Afgiften paa Hø — en Syvendedel af Høsten — ligesom alle andre Afgifter skal betales i Penge, saa havde vi i Fjor et haardt Aar..."

Langsomt og forsigtigt lader de krogede, hvidklædte Bønder sig derefter fravriste følgende Skildring af deres Liv i det sidste Aar:

„I Juni Maaned i Fjor kom en Bande Komitatsji til vor Landsby. Der var ialt 17, og de forlangte Mad og Drikke, men frem for alt Penge. Vi gav dem, hvad vi formaaede. Hvor kunde vi andet? De havde jo deres Vaaben, og vi havde ingen. De blev kun hos os en eneste Nat, thi næste Dag besatte Gensdarmer og Soldater Landsbyen. Vi veed ikke, hvordan det gik til, at Tyrkerne i Okkrida var kommen under Vejr med, at Banden opholdt sig hos os. Der faldt kun to Komitatsji, og de ligger begravede her paa Kirkegaarden; Resten slap bort. Men der faldt mange Tyrkere — maaske en halv Snes, maaske flere.

Soldaterne blev her til Slutningen af August, og vi maatte give dem, hvad de forlangte af Fødevarer og Penge. Hvis vi og vore Kvinder ikke gjorde, som de ønskede, straffede de os strængt. Den gamle Bonde, der sidder her, har to Gange faaet Bastonnade. Og Mikael, der staar ved Siden af ham, pinte de ved at hamre Træsplinter ind under hans Negle, fordi han havde slynget en Skovl efter dem, da de vilde tvinge hans Datter. Se selv, Effendimis, hvorledes hans Hænder endnu ser ud!

Da Soldaterne var taget bort, gik der en Uges Tid, hvori der intet skete. Men i Begyndelsen af September kom Komitatsji'erne igen, og de brændte to Huse, fordi de troede, at Ejerne havde forraadt dem. De forlangte

mange Penge af os, og da vi ikke kunde betale, førte de baade Klæder og Smaakreaturer med sig.

Det blev nu Vinter, og skøndt vi var bleven meget fattige, havde vi det dog bedst i den Tid, fordi her hverken var Soldater eller Komitatsji. Ogsaa Foraaret nu i Aar har været roligt lige til St. Georgs Dag (6. Maj, ny Stil). Paa den Tid myrdede Basjibosuk'erne nogle Bønder her paa Egnen. Siden har her ogsaa været baade Komitatsji og tyrkiske Tropper. Vi vilde gærne alle drage bort, men ingen af os kan faa Lov til at forlade Landsbyen, ikke en Gang for at sælge Lam i Okkrida eller Monastir.

Effendimis, der er intet mere at berette."

Saaledes fortalte Bønderne i Landsbyen ved Okkridas Sø, da jeg sad i deres Kres under den blomstrende Akasies Krone.

Og de fortalte uden Trods eller Klage.

I S t a r o v a, paa det albanesiske Højlands Ydergrænse, bliver mit Ridt standset. Kajmakam'en i denne By indfanger mig, efter at jeg allerede altfor længe er redet omkring paa egen Haand. Der er kommen Ordre fra Valien i Monastir, at jeg maa vende tilbage. For en Sikkerheds Skyld forøges min Eskorte med yderligere tolv Gensdarmer, som skal vaage over, at jeg nu virkelig sætter Kursen efter Monastir.

Den nærmeste Vej er ikke over Byen Okkrida, men ind gennem Bjærgene, der skiller Okkrida- fra Prespa-Søen. Der var intet sagt til de tolv Starova-Gensdarmer om, hvilken Vej jeg skulde ride, og de gjorde derfor ingen videre Vanskeligheder, da jeg, efter vel at være sluppen ud af deres Øvrigheds Synskres, foreslog dem

at tage den nærmeste. Ganske vist, den Gedesti, som fører op over Galitsjnika-Bjærgryggen (2000 Meter), er vanskelig farbar paa Hesteryg, og det Herberg, *Stenja-Han,* hvor vi maa overnatte, har et daarligt Ry. Men et Par Guldstykker overvinder alle Betænkeligheder.

Kort efter, at vi med Liau effendi som Mellemmand er naaet til Enighed, klavrer nitten Ryttere i Gaasegang op over Galitsjnika.

Vi stiger og stiger mod den sneklædte Fjældkam. Dybt under os ligger Okkrida-Søens blaa, blanke og øde Flade. Starovas og Okkridas Huse bliver mindre og mindre, og Klangen fra Klokkerne i San Naums græske Kloster lyder fjærnere og fjærnere.

Vi stiger mod den sommerblaa Himmel, hvis sejlende Skyer berører Bjærgets Tinder og mørkner dets Sne med deres Skygge — som hvilede de sig et Øjeblik deroppe paa deres Flugt gennem Æteren.

Vi stiger gennem Tusinder af Fugles Kvidder og gennem bølgende Luftlag, hvori Buksbom, Liljekonval og Viol har tømt deres Dufte.

Vi stiger fra Sommeren op i Vaaren, fra det af Solen mørknede Løv til nysudfoldede Blade og unge, rødmende Skud paa Træer og Buske — fra vilde Roser og blomstrende Hyld op til Pinseliljer og Forglemmigej.

Vi stiger fra Hede til Kølighed, fra den nøgne, brændende Sten op til glitrende Sne mellem ranke Graner og bredkronede Pinjer.

Vi stiger og stiger — og vi naaer Tinden, hvorfra de sytten muhamedanske Ryttere vender sig mod Øst og holder Andagt med deres Gud...

Dybt under os ligger de to store Søer Okkrida og Prespa, adskilte af den Bjærgryg, paa hvis øverste Kam vi

nu staar. Omkring os har Fjældnaturen i skuffende Perspektiver bygget sin storladne Arkitektur. Snart runder Klippen sig som en Kirkekuppel; snart ranker den sig til Søjler; snart atter ligger Stenblokkene taarnede uregelmæssigt op paa hverandre som Ruiner af et Jætte-Tempel, eller som havde Bjærgets Bygmester i et Lune vældet sit planlagte Værk overende.

Vi hviler os en Stund heroppe i den kølige Fred. Hestene finder duftende, krydrede Urter mellem Stenene og i Krattet, og Rytterne læsker sig paa Sneen, der lader sig bryde som Brød og smuldrer i funklende Krystaller.

Nedstigningen maa, ligesom den sidste Del af Opstigningen, ske til Fods. Her, paa Galitsjnikas østlige Skrænt, fører Vejen saa pludselig ind gennem en nys udsprungen Bøgeskov med Skovsyre og mosgroede Stammer, med Guldstjerner, Smørblomster og et vuggende Tæppe af Anemoner ... Det er sent paa Dagen, langt fra menneskelige Boliger og i vilde Egne, hvor Oprøret hærger — og dog mindes jeg mit fjærne Hjemland og blev her gærne for at tænke paa alt, hvad jeg har kært.

Men den fremmede Skare, jeg slæber med mig, haster afsted. Thi det begynder at blive silde, og vi maa naa Stenja-Han, inden Mørket har gjort Fjældstien ukendelig. Hurtigt skrider vi da nedad mod Prespa-Søens Spejl. Heste og Mennesker trænger til Hvile.

Tusmørket er allerede indtraadt, da vi kommer til det skumle, uhyggelige Herberg ved Søbredden. Det er nu ikke længere muligt at se de hvide Tinder, vi har overskredet.

I Stenja-Han er der kun en eneste Madras, og den bliver overladt mig. Men det er ikke muligt at sove i det hede, indelukkede Rum, hvor et Par andre vejfarende — Albanesere, der hviler med Vaaben i Bæltet — ligger i

min umiddelbare Nærhed og sender deres Løg-Aande over mod mig. I Faarefolden bræger Lammene; i Søens Siv kvækker Frøerne; i Stalden stamper og vrinsker Hestene. Jeg tager da min Plaid om mig for at gaa ud i den friske, svale Natteluft. Liau effendi gaar med.

Men næppe er vi kommen ud gennem den knirkende Dør, før vi bliver raabt an og grebne haardt i Armen. Det er to af vore egne Gensdarmer, som holder Vagt med ladte Geværer. Thi her maa passes paa. Endnu i Forgaars blev der myrdet i Stenja-Han. Banderne holder til oppe i Bjærgene. Det Lysskær, der øjnes fjærnt i Syd, er en Landsby i Brand, hvor der har været kæmpet hele Dagen i Dag.

Inde i Stalden sover de Gensdarmer af min Eskorte, som ikke holder Vagt. Resten af deres Baal gløder endnu inde mellem de kappeklædte, sammenrullede Skikkelser. Fra Loftet falder Soden i Flager eller tunge, brune Draaber. Røgen er bleven staaende og blander sig med Dampen fra Hestene og deres Gødning. Her er hæsligt. Natten er svanger med Angst og Uhygge.

Men videre nu — videre i dette Ulykkens Land, hvor Oprøret hærger. Tilbage til Monastir, Eskorten afleveret, Randslen pakket — og saa endelig hjem, hvor Genlyden af Makedoniens Kamp for F r i h e d e l l e r D ø d næppe høres, og hvor Sommerens Tid nu er inde med Skønhed og Fred.

EKATERINA VASSILJEVNA

Set ude fra Gaden ligner det russiske Konsulat i Monastir en lille Fæstning. Men naar man først er kommen indenfor den svære, jærnbeslaaede Port, hvor geværbevæbnede, albanesiske Kavasser holder Vagt, er det en Idyl.

Konsulatets store Forhave bugner i denne Sommertid 1903 af Blomster. Træer og Buske staar i Flor. Espaliernes Løvværk glitrer i Solen. Et Paafuglepar bryster sig paa Trappen op til Stuehuset. Konsulens Børn, en lille, lyshaaret Dreng og en 14-aarig Pige med store, mørke Øjne, kører omkring i de grusede Gange med pynteligt optømmede Gedebukke for deres Legetøjsvogn. I Skyggen af en nyudsprungen Akasie sidder den unge engelske Lærerinde og syer. Herinde aander alt Fred, Velstand og Hygge.

Konsul ROSTKOFFSKI, der ser yngre ud end sine 44 Aar, har faaet sin Uddannelse paa Poster i Lilleasien og det evropæiske Tyrki. Han er en myndig Mand, kort for Hovedet, vant til at befale og til at blive adlydt med orientalsk Ærbødighed. Det er aabenlyst for alle, at han staar paa en spændt Fod med Valien (Guvernøren) og de fleste af de andre tyrkiske Øvrighedspersoner i Monastir. Den uslebne Form, hvori han forhandler med dem, er dem i

høj Grad imod. Intet kan irritere dem mere end den Hast, hvormed han selv fremmer og forlanger de officielle Forretninger afgjort. Han er over dem som en Stormvind, siger Besked i et Par Ord, kræver klart og bestemt Svar — kort sagt, han er disse fornemme Pasja'er og Effendi'er en fremmedartet Skikkelse, der paavirker dem overmaade usympatisk.

Til Gengæld ser den kristne og især den slaviske Befolkning i Monastir op til Konsul Rostkoffski som til et højere Væsen, udrustet med en næsten overnaturlig Magt og Styrke. Faa Timer efter at Basjibosuk'erne nylig havde anrettet et formeligt Blodbad i Basaren, gik Konsulen personlig med sine Kavasser gennem de kristne Kvarterer og lod udraabe, at han vilde yde Beskyttelse til alle, som henvendte sig til ham. Da det var kommen ham for Øre, at Tilstandene i Byens Fængsel var utaalelige efter de bulgarske Masse-Arrestationer, gik han uanmeldt derhen og forlangte at blive indladt. Skildvagterne vilde nægte ham Adgang, men han pegede paa sin Uniformshues russiske Ørn og svarede kort, at *den* ikke lod sig lukke ude. Da en Soldat alligevel gjorde Ophævelser, truede Rostkoffski ham med sin Ridepisk, skubbede Vagten tilside og gik ind. Kort efter kom han tilbage til Porten, gav sine Kavasser Ordre til uopholdelig at bringe Bud til Valien om, at han, den russiske Konsul, befandt sig i Fængslet og ikke agtede at forlade det, før Hans Ekscellense ogsaa var kommen tilstede. Pasja'en indfandt sig — optændt af Vrede, men behersket som sædvanlig. Rostkoffski førte ham da rundt i det overfyldte Fængsel, viste ham den Elendighed, hvori Fangerne maatte leve, trak ham med ind i Fængselsgaarden, der var bleven til en Pesthule, fordi Fangerne alene var henvist til den ved Forrettelsen af deres Nødtørft, og lod ham med egne

Øjne overbevise sig om, at Sygdomme begyndte at brede sig fra Rum til Rum. Vali Pasja'en troede allerede, han kunde slippe, da Rostkoffski kort sluttede af med at sige, at han for sit Vedkommende blev her i Fængslet, til Gaarden var renset og Rengøringen af Stuerne begyndt. Valien spurgte, om det virkelig var Konsulens Mening, at der straks, endnu samme Time, skulde tages fat paa dette Arbejde? Med et *Ja,* der ikke opfordrede til yderligere Drøftelse, tændte Rostkoffski en Cigaret og satte sig paa en Stol i Fængselsporten. — Inden Solnedgang havde han faaet sin Vilje.

Det er kun en Uges Tid siden, at der hændte en anden Historie, som alt, hvad der er *fint* i Monastir — tyrkisk Øvrighed, de forskellige Kirkers Overhyrder og det evropæiske Konsularkorps — stadig taler om med en Blanding af Forfærdelse og Respekt. Blandt de mange nye Tropper, som Begivenhederne har kaldt til Monastir, er der ogsaa Folk fra fjærne, lilleasiatiske Egne, hvor en Evropæer, end sige en evropæisk Konsul aldrig har været set. Derfor undlod nogle af disse Soldater under deres Vagttjeneste i Gaderne at gøre Honnør for Rostkoffski, naar han gik dem forbi i den dem aldeles ukendte Uniform. Han forlangte, at Valien skulde give Tropperne de fornødne Instruktioner. Da to Dage senere Vagtposterne i Gaden udenfor det russiske Konsulat vedblivende undlod at gøre Honnør, brugte han grove Skældsord mod dem. En af Soldaterne svarede med samme Mønt. Rostkoffski slog ham da Geværet ud af Armen, lod sine Kavasser gribe ham og førte ham paa Stedet til Valien.

„Oprejsning inden Aften, eller jeg klager til Ambassadøren i Konstantinopel."

En Time efter meldte Valien, en General, en Oberst og en Kaptajn sig i det russiske Konsulat, gjorde Und-

skyldning og bebudede Lovens strængeste Straf over Soldaten.

Siden er Konsul Rostkoffski bleven hilst af alle Tropperne i Monastir.

Nu har det været galt igen. Et Par Mils Vej fra Monastir ligger en lille Landsby med det triste Navn *Mogilla* („Graven"), og her fandt der for et Par Dage siden en hidsig Kamp Sted mellem en bulgarsk Bande og de tyrkiske Tropper. Det var trods alle Hindringer lykkedes mig ved Liau effendis snilde Bistand at naa ud til Mogilla, inden det blodige Dramas Spor endnu var udslettede*). Herover blev Valien i Monastir meget forbitret. Da han vanskelig kunde lade mig hente tilbage med Magt, vilde han i det mindste forhindre, at andre fik Indtryk af, hvad der var foregaaet derude, og han gav derfor Ordre til, at Vejen til Landsbyen skulde spærres for alle og enhver, der ikke medbragte skriftlig Tilladelse.

Imidlertid har ogsaa Konsul Rostkoffski — nogle Timer senere end jeg — besluttet sig til at køre til Mogilla. Et Par Kilometer udenfor Monastir bliver hans Vogn standset af Kavalleri-Patruljer. To Ryttere griber Konsulens Heste i Bidslerne og befaler ham at vende om, hvis han ikke medbringer Brev fra Vali Pasja'en. Rostkoffski spørger saa, om Kavalleristerne ikke ser, hvem han er? Jo, det veed de nok; men de har kun deres Ordre at gaa efter.

I sin Hidsighed driver Rostkoffski begge Soldaterne et Piskeslag over Ansigtet. Hans Kavassar springer af Vognen for at bemægtige sig deres Personer. Med Kavalleristerne som Fanger vender han om og lader sin Vicekonsul forelægge Sagen for Valien med den Tilføjelse, at der vil blive klaget til Ambassadøren i Konstantinopel.

*) EGNE JEG SAA, S. 156: „Heltene i Mogilla".

Derpaa sætter han sig paany i Vognen og kører til Mogilla.

Denne Gang er der ingen, som standser den russiske Konsul.

Samme Aften er jeg — som saa ofte før under mit Ophold i Monastir — indbudt til Rostkoffskis. Vi drøfter, hvad Følgerne af dette nye, alvorlige Sammenstød vil blive. Konsulen vil ikke indrømme, at han har handlet i Hidsighed, og at det i hvert Fald er utilladeligt at tage sig selv til Rette, som han har gjort det her i et fremmed Land overfor regulære Tropper, som blot udfører en Overordnets Befaling. Rostkoffski paastaar, at der systematisk lægges ham Hindringer i Vejen for Udøvelsen af hans Pligter, og at der under de nuværende Forhold ikke er anden Fremgangsmaade end kort Proces.

„Hvorledes Sagen ender?" siger han leende. „Det skal jeg fortælle Dem. Om en Uges Tid har jeg igen Valien og hans Adjutanter her paa Konsulatet for at gøre mig en ærbødig Undskyldning!"

Men hans Hustru deler ikke denne Opfattelse. Det er ikke sikkert, at Ambassaden ogsaa i dette Tilfælde vil give Konsulen Ret. Og selv om det sker, saa finder de tyrkiske Officerer og Soldater sig ikke i disse idelig gentagne Krænkelser. For det første har de — hvad man end vil mene om dem — en højt udviklet Æresfølelse, og dernæst hader de af et oprigtigt Hjærte *den* russiske Konsul, der mere end nogen anden har gjort de kristne Smaakaarsfolks Sag til sin.

„Min Mening," siger Fru Rostkoffski alvorligt og med Angst i Stemmen — „min Mening er den, at de myrder Dig, som de myrdede Tscherbina i Mitrovitza."

Der er ikke saa lidt Bitterhed i Rostkoffskis Tonefald,

da han svarer: „Ja, naar *Du* mener det, Ekaterina Vassiljevna, maa det vel være rigtigt!"

Hun gør et trodsigt Kast med Nakken, ser ham i Øjnene og tier.

Saa myndig en Mand Konsul Rostkoffski end er, har hans Hustrus Natur dog ikke ladet sig bøje i Samlivet med ham. Paa mange frivilligt og ufrivilligt røbede Smaatræk har jeg sporet, at hun i dette tilsyneladende saa fredelige Hjem er den hvileløse Uro. Snart er hun haard og kold, snart ydmyg og hengiven. Der kan være Øjeblikke, hvor hun underkaster sig sin Mand, som var hun hans ringeste Tjenerinde — og andre, hvor hun fører sig som en Dronning, der næppe værdiger ham et Blik. Hendes Sind skifter som Lyset over et Landskab en Bygevejrsdag. Hun har samlet en efter Forholdene i Monastir stor Kres af Beundrere om sig. Det er bleven hende uundværligt at omgive sig med Mænd, der søger at være hende til Behag, og i hvis Selskab hun kan flagre fra Stemning til Stemning — som en Fugl, der smutter om mellem Grenene i Buske og Trækroner. Der foregaar saa meget i hende, at hun selv undrer sig over alle sine Oplevelser og Iagttagelser; det er hende en Trang at tale derom, at analysere sit Stemningsliv og ligesom prøve paa at gribe fast om den ene eller den anden af de Følelser, der jager hverandre i hendes Hjærte. Hun er næsten den eneste *Dame* i Monastir; de andre Konsuler er enten ugifte eller har ladet Hustru og Børn rejse bort, da Oprøret tog sit nuværende, alvorlige Omfang. Fru Rostkoffski savner dem ikke. Andre Kvinder interesserer hende meget lidt og irriterer hende ofte. Hendes Moderfølelse ytrer sig undertiden stormende og heftigt, især overfor den lille Dreng. Til andre Tider lægger hun ikke i mindste Maade Skjul paa, at Børnene keder og trætter

hende. Da hun en Dag skal forklare mig, at der er en Ting, hun aldeles umulig kan indlade sig paa, udbryder hun: „De kan lige saa gærne forlange af mig, at jeg skal kunne sy!" Den Slags kvindelig Gærning ser hun foragtelig ned paa. Men dog er hendes Hjem i stort og smaat præget af hendes fine Smag. Ingen ordner en Buket som hun. Ingen forstaar at drappere et Stof som hun. Med egen Haand har hun tilplantet det Blomsterbed, der smykker Plænen udenfor Havestuens Dør, og i dets lunefulde Farvesammenstilling og brogede Mønster har hendes rige Fantasi faaet frit Løb. Hendes Mod er beundringsværdigt. Hun rider med en eneste Kavass til Eskorte lange Ture udenfor Byen, og hun bringer Mad og Klæder til fattige Familjer i de mest berygtede Kvarterer. Med taarefyldte Øjne fortæller hun om den Nød, Oprøret har foraarsaget i alle bulgarske Hjem. Hun rider sin Blodshest i Skum og sætter den jublende over de bredeste Grøfter, de højeste Hegn.

Fru Rostkoffski er Datter af en stor russisk Godsejer, Fyrst DABISJA. Af hendes Slægt lever nu kun Moderen, den gamle Fyrstinde, der boer paa Godset Romanofftjina i Guvernementet Tjernigoff, og en Søster, som har ægtet en fransk Konsularembedsmand i Lilleasien. Hendes eneste Broder var gift med en Datter af den tidligere russiske Gesandt i København, senere Udenrigsminister, Grev Murávioff. Den unge Fyrst Dabisja døde pludselig af Brystsyge, faa Aar efter sit Bryllup.

Prinsesse EKATERINA VASSILJEVNA har i sin første Ungdom haft sin „Sæson" i St. Petersborg og Moskva, er bleven fremstillet ved Hove og har gjort Lykke paa Baller og ved Fester i den Kres, hendes Familje tilhører. Men dette Afsnit af hendes Liv var kort. Inden hun var fyldt tyve Aar, blev hun gift med Aleksander

Rostkoffski, der den Gang var ung Embedsmand i Udenrigsministeriet, og har siden fulgt ham til Orienten, hvor han har beklædt flere vigtige Stillinger. Deres ældste Barn er født i Bejrut for fjorten Aar siden, Drengen derimod i Monastir, hvor Rostkoffski har været Konsul i 8 Aar. Han har saa at sige skabt denne Posts Betydning. Fra Vicekonsulat blev den forandret til Konsulat med en høj Gagering (20.000 Francs aarlig foruden Repræsentations-Omkostninger) for at gøre det muligt for ham at beholde den og dog avancere. Han har udarbejdet en Nationalitets-Statistik over Vilajetet Monastir, der hviler paa omhyggelige og omfattende Undersøgelser. Den tyrkiske Øvrigheds Forsøg paa at blive af med ham er hidtil strandede paa den Tillid, Ambassaden i Konstantinopel og Regeringen i Petersborg har vist ham.

Ekaterina Vassiljevna har længst været træt af Opholdet i Monastir. Det gaar endda an nu, da Byen efter de blodige Uroligheder i Begyndelsen af Maj lever i Ophidselse, og da Oprøret ude omkring i Landet bebuder nye, store Begivenheder. Disse Maaneder er fulde af dramatisk Spænding, og hver Dag kan bringe uforudsete Hændelser. Men hvor har her ikke været trist og øde i de fleste af disse lange otte Aar! Franske, britiske østerrig-ungarske, græske, serbiske og bulgarske Konsuler er komne og rejste igen. Kun Rostkoffskis er blevne paa den samme Post, en Dags Rejse fra Saloniki, mange Dages Rejse baade til Konstantinopel og Rusland. Godt i det mindste, at de andre har skiftet saa ofte ... Man holder det jo simpelthen ikke ud at se de samme Mænd bestandig flagre om sig som Møllene om Lyset ... Det synes Ekaterina Vassiljevna saa urimelig længe siden, at hun hørte hjemme derude i de store Forhold, i den rigtige *Verden* — mellem Diplomaterne og de unge Officerer i

Petersborg eller i Moskvas Adelshuse. Hun er nu allerede 34 Aar, og hun veed nok, at nu er der ingen, ikke et eneste Menneske paa hele Jorden, der bryder sig det mindste om hende ...

Hun tror selv, at hun oprigtigt mener, hvad hun dèr siger. Aleksander Rostkoffski har imidlertid rejst sig og indskyder en Smule utaalmodigt:

„Tal dog ikke saadan. Du har da dine Børn, hvis Du ikke regner mig for noget!"

Men Ekaterina Vassiljevna hører ikke. Hun sidder foroverbøjet med Hovedet støttet i begge Hænder og stirrer sørgmodigt ind i Lampens Lys, som saae hun for sig sin egen Ungdom, der aldrig, aldrig skal vende tilbage...

Pludselig springer hun op — som en Staalfjer, der retter sig.

„Kender De Ivan Turgénjeffs Prosadigt om Roserne?" spørger hun over mod mig uden at vente Svar. „Jeg har oversat det til Fransk, og den franske Konsul har sagt, at Oversættelsen er udmærket. Nu skal De selv høre!"

Hun leder mellem nogle Papirer paa sit Skrivebord, sætter sig tilrette og fremsiger med sin klangfulde Stemme:

En Gang for længe siden har jeg læst et Digt, jeg veed ikke hvor, og jeg har glemt alt andet af det end den første Linje, som har prentet sig i min Hukommelse:

Hvor var de dog friske og skønne, de Roser ...

Jeg ser mig selv staa under Vinduet i et russisk Hus. Sommeraftenen dør mildt. Natten falder paa. Luften er sval og fyldt med Duft af Reseda og Lind. Oppe i Vinduet stirrer en ung Pige med Haand under Kind mod Himlen, som ventede hun paa, at de første Stjærner skulde tændes. Der er Andagt i hendes Øje, og Læberne synes at spørge ... Hendes jomfruelige Bryst aander roligt, og hendes Ansigt udtrykker Renhed og

Fred. Jeg vover ikke at tale til hende. Men hun er mig saare kær, og mit Hjærte banker ...

Hvor var de dog friske og skønne, de Roser ...

Det bliver mørkere og mørkere i Værelset. Lyset vifter, og flygtige Skygger glider hen over det lave Loft. Udenfor knager Frosten, og Vinden piber om Hjørnet. Jeg synes, at det er, som klagede en Olding sig bitterlig:

Hvor var de dog friske og skønne, de Roser ...

Andre Billeder glider mit Øje forbi. To smaa lyshaarede Hoveder med klare Øjne og røde Kinder ser skælmsk paa mig; de har svært ved at holde et Latterudbrud tilbage. Barnearme slynger sig om mig til Kærtegn, og glade, lyse Stemmer klinger muntert. Lidt længere borte, i Baggrunden af Værelset, famler andre unge Hænder ved Klaveret; en Valsemelodi bryder igennem, men formaar dog ikke at svække den patriarkalske Samovars Snurren:

Hvor var de dog friske og skønne, de Roser ...

Lyset blegner og slukkes.

Hvem hoster saa pinefuldt derhenne?

Ved mine Fødder skælver min gamle Hund, min eneste Ven.

Jeg fryser, jeg ryster af Kulde. — De er døde. — Alle er de døde.

Hvor var de dog friske og skønne, de Roser ...

Ekaterina Vassiljevnas fløjlsbløde Stemme fylder Øret med Velklang. Naar hun løfter sine store, mørke Øjne fra Papiret, er de duggede af Taarer. Hun lever sig ind i sin egen Stemning, saa den helt tvinger hende under sin Magt. Der findes slet intet i eller uden om hende, undtagen hvad hun selv oplever og føler. Mangel paa Modtagelighed for hendes øjeblikkelige Stemning og end mere Modsigelse gør hende derfor haard, bitter og stridig. Naar hendes fine Instinkt siger hende, at hun finder Genklang hos den Mand, hun taler med, kan hun være dejlig. Den høje, slanke Skikkelse bliver smidig og yndefuld; de hvide Hænder er ligesom rede til Kærtegn; Øjnene straaler; Munden smiler. Hun er ung og fristende.

Men naar Ekaterina Vassiljevna sætter sig til Værge mod den, der har dristet sig til at søndre hendes Stemning, ældes hun brat. Skikkelsen stivner i mager Haardhed. Under det viltre, brune Haar danner der sig Rynker i Panden. Den store Mund strammes, og Øjnenes Glans bliver kold.

Hvor var de dog friske og skønne, de Roser ...

„Kom igen i Morgen Aften," siger Ekaterina Vassiljevna til Afsked. „Saa skal jeg læse mere for Dem af Turgénjeff og vore andre Digtere. Ja, store Gud, hvem der var ung igen derhjemme i vort herlige, hellige Rusland ..."

Naar Mørket falder paa, og alt Liv i Monastir slukkes, melder to af det russiske Konsulats Kavasser — Albanesere, der strutter af Vaaben — sig i det græske Herberg, hvor jeg boer, og ledsager mig til Konsulatet. Vi gaar i Gaasegang, saaledes at jeg har een Kavass foran, een bag mig. Den forreste bærer en tændt Lygte. For hvert halve eller hele Hundrede Skridt maa vi standse, fordi tyrkiske Patruljer eller Vagtposter raaber os an.

Hvem dèr? lyder det inde fra Mørket.

Hans Højvelbaarenhed den kejserlig russiske Konsuls Gæst og Kavasser! kommer Svaret.

Saa hører man Lyden af Geværer, der bliver fattede til Hilsen.

Naar jeg sent paa Aftenen har taget Afsked i Konsulatet og skal tilbage til mit Herberg, gentager de samme Scener sig. Nu og da hænder det ogsaa, at en Officer lader sine Folk omringe os og lyser op og ned ad os med sin Lygte for at overbevise sig om, at vi virkelig er, hvad vi giver os ud for. Men saa snart han har set det russiske Vaaben paa Kavassernes Fez'er, iler han med

at aabne Ringen om os, og dybt hilsende gør han mange Undskyldninger for at have standset vor Nattevandring.

Inde i Konsulatets Fæstning er der imidlertid intet at spore af den Fare, som truer Monastir fra oprørske Bulgarere og ophidsede Muselmænd. Børnene leger, snart paa det ene, snart paa det andet af de mange Sprog, der allerede har fundet Plads i deres smaa Hjærner. Deres Moder taler Fransk med dem, deres Fader Russisk, deres Lærerinde Engelsk, Kavasserne Albanesisk, nogle af Tjenestefolkene Græsk, andre Bulgarsk. Ved Bordet lyder altid mindst tre, ofte flere af disse Sprog. Det er Konsul Rostkoffskis Stolthed, at hans Børn er saa opvakte og flinke, skøndt de endnu aldrig har været udenfor Hjemmet. Alt det blide og ømme i hans Væsen kommer frem i hans Samliv med Børnene. Naar jeg ser, hvor de klynger sig til ham og han til dem, falder det mig undertiden ind, at hans barske, bydende Væsen kan være noget, han trækker paa sammen med Uniformen, og at han inderst inde vel er en jævn, følelsesrig og hyggelig Familjefader som Tusinder og atter Tusinder af sine Landsmænd.

Der er endnu ikke hørt fra Ambassaden i Konstantinopel i Anledning af den sidste, alvorlige Sag, som Aleksander Rostkoffskis ubeherskede Hidsighed har voldt. Men i Aften har Ekaterina Vassiljevna ikke Lyst til at tale mere om den Ting. Efter Bordet falder hun pludselig paa at vise frem, hvad hun i Aarenes Løb har samlet sammen i Skuffer og Gemmer. Over Borde, Stole og Gulv flyder Silkestoffer, som unge Jødekvinder i Saloniki og Monastir har udsmykket med Guld- og Sølvtraad, grove makedonske Lærredsdragter med tommetykt Uldgarns-Broderi og Klædes-Paasyninger, Hovedsæt fra Okkrida-Egnen med Konkyljer og Mønter, albanesisk Guld-

trækker-Arbejde og tyrkiske Halsklæder, Bælter og Kvindeslør. Her er ogsaa Arvegods hjemme fra Romanofftjina — persiske Turkiser med indgraverede Arabesker, Perler, Brillanter, Mosaiker og den lange Halskæde af raa Ametyster. Et og andet af Ekaterina Vassiljevnas Ungpige-Smykker, et tyndt Armbaand, en beskeden lille Medaljon med gamle Portræter af Forældrene, et Malakit-Hjærte i falmet Fløjlsbaand, en Brosje af mørke Granater har forvildet sig mellem Kostbarhederne, og det stemmer hende straks vemodigt, da hun træffer paa disse Erindringer fra en Tid, da *Roserne var friske og skønne* ... Men allerede er hun inde i en anden Tankegang. Med et lystigt, skælmsk Smil rækker hun mig et Saffians-Etui, der bærer Sultanens Navnechiffer i Guldtryk:

„Her skal De se, hvad jeg har faaet af dette Riges ophøjede Suveræn!"

I Etuiet ligger den brillant-smykkede *Nisjan-i-Sjefkiat*, den tyrkiske Dame-Orden, som Sultan Abdul-Hamid har indstiftet 1878. Ekaterina Vassiljevna forklarer:

„De veed maaske, at *Sjefkiat* betyder D y d. Hvad De ser for Dem er altsaa Dydens Orden! Den findes i tre Klasser. Fremmede Ambassadørers Fruer faar den fineste, Damer af min Rang Nr. 2, de ganske unge Legationssekretærers Hustruer Nr. 3. Min Herre, jeg beder Dem erindre, at jeg er befunden værdig til D y d e n a f a n d e n K l a s s e!"

Ekaterina Vassiljevna hæfter leende Ordnen paa sit Bryst og nejer dybt for sin Mand og mig. Hun er kaad som en ung Pige, jasker en Dansemelodi af paa Klaveret, vil endelig have Rostkoffski til at valse rundt med sig, fejer med Slæbet hen over de orientalske Broderier og sparker med Spidsen af sine Sko til Juvelæsker

og Etuier, der ligger i Vejen. Saa segner hun træt og forpustet om paa en Stol.

„Ingen i hele Verden danser som Russerne! Det er ikke sandt, at Polakkerne gør det bedre. Jeg betroer mig hellere til en lillerussisk Bondekarl end til en polsk Fyrste ..."

Pludselig gør hendes Tanke et nyt Spring:

„Puh! Hvor her er varmt i dette væmmelige Monastir! Aleksander Nikolajévitsj, skal vi ikke snart paa Landet?"

Rostkoffski svarer, at han er rede, naar hun vil sørge for, at Landstedet bliver sat i Orden. Straks er hun inde paa at drøfte Forberedelserne, alt hvad der skal pakkes og gøres i Stand, Besked, som skal gives, Aftaler, som skal træffes.

Ude paa en Bjærgskraaning, en Mils Vej Øst for Monastir, har Rostkoffski lejet et lille, forladt græsk Kloster, hvor Familjen de sidste Somre har ligget paa Landet i den varmeste Tid. Han kører eller rider saa daglig ind til Konsulatet for at passe sine Forretninger. Skøndt Oprøret gør Forholdene usikre i den Egn som overalt i Vilajetet Monastir, vil han dog for sin Hustrus og sine Børns Skyld tage derud igen i Aar. Hans Kavasser er prøvede Folk, og det er ikke Militær, der for Tiden mangler i Monastir.

Hen mod Midten af Juni flytter den russiske Konsul og hans Familje ud til Klostret paa Bjærgskraaningen.

Blandt de anatoliske Tropper, der vedblivende i stort Antal trækkes til Monastir, er ogsaa Soldaterne H a l i m og A b b a s. Kort efter at de i Slutningen af Juli Maaned er ankomne til Garnisonen, bliver der anvist dem Vagttjeneste paa Vejen, som østfra fører til Byen.

Den 24. Juli ser Halim og Abbas første Gang Konsul Rostkoffski, da han i sin lette Jagtvogn med Kavasser paa Kuske- og Tjenersædet kører fra Klostret ind til Konsulatet i Monastir. De raaber ham an. Men i den stærke Fart overhører baade Konsulen og Kavasserne Soldaternes Raab. Konsulen har næppe heller lagt Mærke til, at Vagtposterne paa dette Sted, lige ved Byen, er bleven skiftede.

Næste Dag, da Vognen atter kommer til Syne, stiller Halim og Abbas sig spærrende i Vejen for den.

Rostkoffski spørger, hvor dette kan falde Soldaterne ind, og om de ikke kender ham?

— Nej, de kan blot se, at han er en fremmed; han standsede ikke igaar, da de raabte ham an, og det vil de ikke finde sig i, hvem han saa end er.

Den ligegyldige Trods, hvormed Halim svarer ham, gør Rostkoffski hidsig. Han skælder de to Soldater groft ud, befaler dem — forgæves — at staa ret, naar han taler til dem, og lover dem stræng Straf, hvis denne Scene nogensinde skulde gentage sig. Derpaa kører han ind til Monastir.

Da han om Eftermiddagen vender tilbage til Klostret, staar Halim og Abbas paa samme Sted som før. Konsulen lader Vognen køre langsomt forbi. Ingen af Soldaterne hilser. Rostkoffski springer af Vognen og forlanger deres Navne. Om de har opfyldt dette Forlangende eller ej, synes aldrig at være bleven opklaret. Under Trusler og vrede Ord fortsætter Konsulen derpaa sin Vej.

Tidlig om Morgenen den tredje Dag (26. Juli 1903) kører Rostkoffski selv sine Heste. Han har som sædvanlig to Kavasser med sig. Idet han sætter Hestene i Skridt, lidt før han naaer til Vagtposterne Halim og Abbas, rejser den ene Kavass sig og raaber:

„Vogt Dem, Herre — jeg ser, at de har ondt i Sinde ..."

Men for silde. Halim har allerede lagt Geværet til Kinden og i mindre end et Minut affyret alle Magasinets fem Kugler mod Rostkoffski, der er truffen af dem alle, i Bryst og Hoved. Liget falder af Vognen. Halim styrter til og hæver Kolben for at knuse den dødes Hoved. Mellem ham og Kavassen opstaar en kort Kamp. Abbas søger at hjælpe sin Kammerat. Imidlertid kommer Folk løbende, og de to Soldater overmandes.

Paa Mordstedet drøftes Begivenheden. To tyrkiske Officerer, der er ilet til, lader falde Ytringer om, at det kun er gaaet den fremmede Konsul efter Fortjeneste.

Den ene Kavass kører sin Herres blodige Lig ind til Konsulatet. Den anden løber, saa stærkt han kan, tilbage til Klostret paa Bjærgskraaningen for at meddele Fru Rostkoffski, hvad der er sket.

Efterretningen om Mordet har med Lynets Fart bredt sig i Monastir. Den kristne Befolkning samles i Kirkerne; Kvinderne istemmer høje Klageraab. Muselmændene holder sig inde; kun de ældste og fornemste begiver sig til Vali Pasja'ens Residens for at lægge Raad op med ham om, hvad der skal ske.

Og Telegrafen spiller. Sultanen i Konstantinopel, Tsaren i Petersborg, Hilmi Pasja i Yskyb, den russiske Ambassade, den fremmede Presse og endnu mange flere skal have Meddelelse om, at regulære tyrkiske Tropper

nu for anden Gang i samme Aar har myrdet en russisk Konsul i Makedonien.

Faa Timer senere strømmer det ogsaa ind med Efterretninger udefra. Hilmi Pasja kan ventes med Ekstratog hen paa Aftenen. Storvesiren og Sultanens Generaladjutanter har aflagt Besøg hos den russiske Ambassadør i Konstantinopel. Det hedder sig, at Tsaren uopholdelig har givet Sortehavsflaaden Ordre til Kampberedskab, og at det transkavkasiske Armékorps bliver mobiliseret. To Regimenter tyrkisk Infanteri er allerede paa Vej til Monastir fra Saloniki.

En Vogn kommer susende gennem Monastirs Gader og holder foran det russiske Konsulat. Officeren, som befaler den Bataljon, der er marsjeret op foran Konsulatsbygningen, kommanderer skingrende:

Præsentér Gevær!

Soldaterne bliver staaende urørlige som Statuer, til den tunge, jærnbeslaaede Port har lukket sig efter Ekaterina Vassiljevna og hendes Børn.

Hun gaar alene ind i det Værelse, hvor Rostkoffskis ilde tilredte Lig hviler.

Taareløs som hun kom, vender hun tilbage. Hun fører sig som en Søvngængerske, men hendes Ord falder klart og sikkert.

Det store Hus' Tjenerskab bliver samlet om hende, og hun spørger, om det vil hjælpe hende at vadske og klæde den døde Husbond.

Da dette er sket, plukker hun Havens skønneste Blomster og spreder dem over Liget. Derpaa tager hun sine Børn ved Haanden og fører dem ind til ham, der var deres Fader.

Hjærteskærende lyder deres Klage. Ekaterina Vassil-

jevna trøster dem ikke og taler dem ikke tilrette. Hun hører næppe deres Jammer. I det hvide Ansigt synes kun Øjnene at leve. Skikkelsen er idel Højhed og Ro.

Der bliver tændt Lys inde hos den døde. To af Kavasserne staar Vagt ved Hovedgærdet.

Ekaterina Vassiljevna gaar med krydsede Arme frem og tilbage i den store Dagligstue. Fattige bulgarske, græske og rumænske Familjer sender indviede Helgenbilleder, Kors og Kærter med Bøn om, at de maa blive stillede ind i Dødsværelset. Fra de fremmede Konsuler kommer pragtfulde Blomster. Ekaterina Vassiljevna ordner selv alt derinde — og fortsætter saa sin Vandring over Dagligstuens Gulv.

En Kavass melder, at Hans Ekscellense Vali Pasja'en med Adjutanter begærer Foretræde.

Ekaterina Vassiljevna knytter Hænderne.

— Lad dem gaa! svarer hun kort.

Hen paa Eftermiddagen ankommer den russiske Konsul i Yskyb, Dr. jur. ANDRÉ MANDELSTAM, til Monastir. Sammen med den østerrig-ungarske Konsul i Yskyb, PARRA, har han — efter Ordre fra sin Regering — foretaget et langt Ridt gennem Makedonien for at kontrolere den tyrkiske Forvaltning samt „Reformernes" Udførelse og Virkninger. Tilfældet vil, at han netop paa denne Dag skal naa Monastir, hvor han modtages med Efterretningen om Mordet. Han galopperer til Konsulatet, melder sig, saa støvet og snavset som han er, hos Ekaterina Vassiljevna og stiller sig til hendes Raadighed.

„Tak!" siger hun, for første Gang i Dag med Varme i Stemmen. „Jeg troer, jeg vil faa Brug for Deres Støtte."

Efter Udveksling af Telegrammer med Konstantinopel og Petersborg overtager Mandelstam straks Ledelsen af Konsulatet.

Det er endnu ikke mørkt, da et Ilbud fra Valien bringer Meddelelse om, at efter Hans kejserlige Majestæt Sultanens Befaling vil Generalinspektøren over det evropæiske Tyrkis Vilajeter, Hans Ekscellense HUSSEJN HILMI Pasja, i en overordenlig Sendelse ankomme til Monastir, og at hans Ekstratog kan ventes i Løbet af en Time.

Ekaterina Vassiljevna vil lade svare, at hun ikke er i Stand til at modtage Sultanens Repræsentant, men at Konsul Mandelstam har hendes og sin Regerings Samtykke til at være tilstede paa hendes Vegne. Mandelstam fraraader imidlertid dette Svar og anfører ikke blot politiske Grunde, men ogsaa Hensynet til Rostkoffskis Minde, der kræver, at hans Enke personlig modtager den Oprejsning og Bod, som skyldes ham, hende og Rusland.

Et Øjeblik synes Ekaterina Vassiljevna usikker. Men pludselig gør hun et Kast med Hovedet og siger:

— Lad svare, at jeg om en Time vil være rede til at modtage Hilmi Pasja!

Saa gaar hun ind for at klæde sig om.

Da hun kommer tilbage, er hun iført en sort Dragt, og paa Brystet har hun hæftet den brillant-smykkede Sjefkiat-Orden. Der bliver tændt mange Lamper og Lys i Dagligstuen. Døren ind til Dødsværelset, hvor to Kavasser staar Vagt, er aaben.

Snart efter høres de klaprende Hestehove i Eskorten om Hilmis Vogn.

Porten bliver slaaet op, og under Skinnet fra Eskortens Fakler kører han frem foran Stuehusets Trappe. Mandelstam modtager ham. — Hilmi bærer en overdaadig guldbroderet Uniform med mange juvelfunklende Ordner.

I Tavshed fører Mandelstam ham til Dagligstuen, hvor

Ekaterina Vassiljevna venter — rank som et Lys og med hede Øjne.

Paa Tærsklen bøjer Hilmi Pasja sig tre Gange til Jorden, inden han træder ind. — Det er næppe, at h u n sænker Hovedet.

„Frue! Hans Majestæt, min kejserlige Herre, har sendt mig for at udtrykke den dybe Sorg, der har grebet ham ved Efterretningen om den skændige Ugærning, som har berøvet Rusland en fremragende Tjener og Dem, Frue, en tro og ædel Husbond. Idet jeg udfører denne min kejserlige Herres Befaling beder jeg Dem, Frue, tillade ogsaa mig at bevidne min oprigtigste Deltagelse ..."

Ekaterina Vassiljevna stamper med Foden i Tæppet og kæmper for at beherske sig, da hun haanligt og forbitret afbryder:

„Hans Majestæt og Deres Ekscellense kan spare Dem at være deltagende ..."

„Frue! Af mit ganske Hjærte forstaar jeg Deres Bevægelse i dette frygtelige Øjeblik. Min kejserlige Herre har allerede overfor Hans Majestæt Tsaren aflagt Vidnesbyrd om den Afsky og Sorg, hvormed Ugærningen har fyldt ham. Alt hvad der kan gøres for at sone denne Forbrydelse og raade Bod paa dens frygtelige Følger, vil blive gjort. Den retfærdige Straf vil ramme Ugærningsmændene..."

Ekaterina Vassiljevna ser Hilmi fast i Øjnene:

„Sig Ordet rent ud, Deres Ekscellense! Morderne — Hans Majestæt Sultanens uniformerede M o r d e r e!"

„Frue! Min Sendelse er mig tung nok. Jeg beder Dem for Guds Skyld, for Deres henfarne Husbonds Skyld ..."

„Med hvad Ret taler Deres Ekscellense i h a n s Navn? Jeg troede, De kom fra Sultanen ... Gaa selv ind og se,

hvorledes Deres kejserlige Herres Soldater har tilredt ham, der var min — *min*, hører De!"

„Gud være hans Sjæl naadig og hjælpe Dem, Frue, og Deres Børn i denne Time. — Hans Majestæt har, ved uopholdelig at sende mig hid, ønsket, saa vidt det staar i hans Magt, at fjærne de Bekymringer, der ikke har deres Aarsag alene i en Fortvivlelse, som intet kan trøste ..."

„Deres Ekscellense mener —?"

„Skøndt Rusland vil vide at sørge for Enken og Børnene efter sin ædle Søn, hvis Lig hviler hist inde, har min kejserlige Herre befalet mig at anmode Dem, Frue, om at ville modtage til Sikring af Deres Børns Fremtid denne Anvisning paa den ottomanske Bank til et Beløb af 200.000 Francs ..."

Ekaterina Vassiljevna tager Anvisningen af Hilmi Pasjas Haand og stirrer et Øjeblik paa den.

„Store Gud!" udbryder hun pludselig i et Skrig. „Dette er Blodpenge — M o r d e r e n s Blodpenge!"

Hilmi Pasja gør en bedende, afværgende Bevægelse. Men hun lader sig ikke standse.

„Og det vover man at byde mig! De vil b e t a l e mig for min myrdede, lemlæstede Mand! Se her, hvad jeg svarer paa denne Haan ..."

Hun river Anvisningen i Stumper og Stykker.

„... og bring saa ogsaa dette med tilbage til Deres kejserlige Herre —"

Hun tager sin tyrkiske Orden af Brystet og slænger den paa Gulvet.

„Sig ham, at jeg hverken vil vide af Blodpenge eller bære en Morders Ordenstegn!"

Ekaterina Vassiljevna forlader Stuen uden at hilse.

Hilmi Pasja ser medfølende og bedrøvet efter hende.

Saa gaar han ind i Dødsværelset og viser Aleksander Rostkoffskis Lig den sidste Ære.

Faa Øjeblikke efter kører han under Fakkelskin bort gennem de endeløse Rækker af hilsende Tropper.

Inde i sit Soveværelse har Ekaterina Vassiljevna kastet sig paa Sengen og græder — græder Natten lang af Vrede og Sorg.

Processen mod Soldaten Halim og hans Medskyldige Abbas bliver kort. Konsul Mandelstam varetager den russiske Regerings og sin myrdede Vens Interesser. Efter fem Dages Forhandlinger dømmes Halim og Abbas til Hængning paa selve Mordstedet. En Gensdarm og en anden Mand, der „havde aflagt falskt Vidnesbyrd mod den afdøde", faar Tvangsarbejde for et langt Aaremaal. De to Officerer, der Morddagen havde ytret, at det kun gik den russiske Konsul efter Fortjeneste, bliver degraderede som Straf for „at have fornærmet Rostkoffskis Minde".

Med Særtog og under store militære Æresbevisninger føres den myrdede Konsuls Lig og Familje til Saloniki. Her ligger et russisk Krigsskib rede. Sørgefærden gaar gennem Dardanellerne til Odessa, paa hvis Kirkegaard Aleksander Rostkoffski jordes. Tusinder af Mennesker overværer Begravelsen, der sker paa Statens Bekostning.

Ekaterina Vassiljevnas Navn er paa alles Læber, og hvor hun viser sig — høj, rank og skøn i sin Enkedragt — bliver hun Genstand for ærbødig Hyldest.

Hjemme fra Romanofftjina sender hun mig hen paa Vinteren et langt Brev med en Afskrift af Oversættelsen efter Ivan Turgénjeffs Prosadigt om Roserne. Fra den vin-

terlige Ensomhed paa det store, mørke Slot klager hun nu selv:

Hvor var de dog friske og skønne, de Roser ...

I Anledning af den russisk-japanske Krigs Udbrud sender NATIONALTIDENDE mig til St. Petersborg i de første Dage af Februar Maaned 1904.

Faa Timer efter min Ankomst til *Hôtel de France* ser jeg en høj, slank, sortklædt Dame komme ned ad Trappen til Forhallen. Trods det tætte Slør kan jeg ikke tage fejl —

Ekaterina Vassiljevna!

I en Fart bliver det ordnet, at vi skal spise Frokost sammen. Flere Ugers fornyede Samvær tager dermed deres Begyndelse.

De to Børn er hos hendes Søster i Lilleasien. Hun har forladt Romanofftjina og bor alene paa Hotel her i Petersborg, fordi hun skal have sine Pensions-Forhold og Spørgsmaalet om Børnenes Fremtid ordnet. En hel Række Ansøgninger skal skrives; der skal paakaldes Interesse og Indflydelse; der skal aflægges Besøg hos højtstaaende Embedsmænd og søges Audienser hos Medlemmer af den kejserlige Familje. Ekaterina Vassiljevna synes, at alt dette overstiger hendes Kræfter. Og hvorfor skal saa mange Anstrængelser ogsaa være nødvendige? Herregud, Sagen er dog simpel og ligetil. For et halvt Aar siden, da Aleksander Rostkoffski var bleven myrdet, og hun afslog *Blodpengene*, fandt alle Mennesker, at hun havde handlet rigtigt og som en ægte russisk Kvinde. Hvorfor giver Tsaren, Staten, eller hvem det nu er, der har med de Ting at gøre, hende ikke i en Fart, hvad hun

behøver for at leve efter sin Stand udover den lille Sum, der tilkommer hende i Enkepension? — Hun forstaar det ikke, og hun føler sig hjælpeløs overfor alle de Krav, der pludselig stilles til hende.

Kun et halvt Aars Tid er forløbet siden hin Juli-Dag i Monastir. Men allerede er h a n glemt. — Nej, nej, det nytter ikke at ville trøste eller modsige. Ekaterina Vassiljevna har mærket paa mange Træk, at Folk her i Petersborg er trætte af *den* „gamle Historie". Nu tænker de ikke paa andet end Krigen, dette meningsløse Æventyr tusinde Mil borte og for indbildte Interessers Skyld! Den lange Vinter igennem har hendes Livs store Drama ikke været ude af hendes Tanker; hun har oplevet det paany de hundrede Gange, og hver eneste Enkelhed staar med pinlig Skarphed præget i hendes Erindring. Saa kommer hun her til Petersborg og opdager, at andre Mennesker taler om ganske andre Ting, og at deres Tanker er helt andre Steder, selv naar de er sammen med hende. — Rostkoffski? — Rigtig, rigtig, nu husker vi, var det ikke en Konsul, der blev myrdet i en eller anden By i Makedonien? — Naa saa det er hans Enke ... hende, der afslog de 200.000 Francs ... javel, meget interessant ... Men mon hun alligevel ikke hellere skulde have taget de Penge!

Ekaterina Vassiljevna hører hvisket omkring sig, at hun har handlet smukt, men taabeligt. Hun føler det, som gramsede urene Hænder paa hendes helligste Minde. Straks da Begivenheden var sket, blev hun baaren af Hyldest fra høj og lav. Hendes egen Stemning og hendes eget Instinkt faldt sammen med Mængdens, og derfor var hun og den tilfredse med hverandre. Betydningen af, hvad hun havde gjort, og hvad der var sket, voksede og voksede for hendes Øjne i disse sælsomme Dage, da

hun var Hovedpersonen i et truende Anliggende mellem to mægtige Stater og Genstand for et Folks Beundring. Nu, da alt dette er glemt som Sne, der faldt i Fjor — nu, da kun Snusfornuften beskæftiger sig med hendes Person, og hun selv skal tænke paa hver Dags Plage ... nu synes hun, at hun bliver skændigt og hjærteløst behandlet!

Naar vi i disse strænge Vinterdage, hvor Termometret viser et Par og tyve Graders Frost, kører lange Slædeture sammen gennem den sne- og rimklædte By, eller naar vi om Aftenen sidder i Hotellets Dagligstue, vil Ekaterina Vassiljevna helst tale om Monastir og de Minder, vi har fælles derfra. Hun indfører mig i sin Bekendtskabskres, og som altid i Rusland behøves der kun lidt, for at Hjemmene gæstfrit skal aabne sig paa vid Gab. Damerne syr Linned eller strikker Strømper, Vanter og Tørklæder til Soldaterne, medens Samovaren snurrer og Konfektskaalene ustandselig vandrer rundt. Ekaterina Vassiljevna sidder med Hænderne i Skødet og hører fraværende paa Drøftelsen af Kuropatkins militære Egenskaber eller de politiske Planer, som Vicekongen over det fjærne Østen, Admiral Alexéjeff, kan tænkes at nære. Naar hun ser sin Lejlighed — og hun passer den op — spørger hun mig pludselig, om jeg kan huske den Gang i Monastir ... Hun udpønser Paaskud af alle Slags til at faa mig til at fortælle, hvad hun selv saa ofte har fortalt, og hvad disse hendes Slægtninge og Venner længst kan udenad.

„Stakkels lille Ekaterina Vassiljevna!" siger Damerne til mig, naar hun ikke hører det. „Hun, der er saa upraktisk, og som aldrig har været vant til at tænke for sig selv! Hvad skal der dog blive af hende! Blot hun snart maatte faa de Pengesager i Orden!"

„Hun kunde have taget imod den Formue, der blev hende budt!“ vrisser den gamle General.

„Ja, ja — men *kønt* var det nu, hvad hun gjorde!“ sukker Damerne.

Undertiden røber Ekaterina Vassiljevna selv, at Tvivlen er begyndt at nage hende her i Petersborg-Luften.

„Sig mig, *var* det nu ikke rigtigt, som jeg handlede?“ spørger hun raadløs og sky som en lille, skræmt Pige. „Der kunde aldrig være kommen Velsignelse af de Penge. Tænk, om mine Børns Fremtid skulde bygges paa Betalingen for deres Faders Lig!“

Stakkels Ekaterina Vassiljevna! Allerede er hun ved at blive glemt som Heltinde, skøndt hun selv synes, at hendes Daad endnu er frisk og skøn. Hun fristes næsten til at lade sig glide længere og længere ind i Martyriet og prøve at finde sig til Ro som den ilde behandlede, der er lønnet med Utak, pint under al Smaaligheds Tortur. Men hvor skal det være muligt, at hendes Ungdom kan nøjes med lutter Afkald, Bitterhed og Savn? Hvor skal hun, med sin uskolede Trang til at give sig hen i hver Bygevejrs-Stemning, som mørkner og lysner hendes Sind — hvor skal hun kunne leve Livet paa et eneste, halvglemt Drama og i en stedsevarende, dyster Enkestand?

Forsigtigt og prøvende vover hun da i Fortrolighed at stryge baade Heltinden og Martyren af sig, og hendes Øjne beder, at ingen maa lægge Mærke dertil — ingen tale om, at hun vedbliver at være sig selv. Som fra en opdæmmet Strøm sprudler pludselig Glimrelysten, Livsglæden og Modet frem af hende. Hun er den samme Ekaterina Vassiljevna, som hin Aften i Monastir pyntede sig med Ordner, Juveler og Broderier, fældede Taarer over en gammel Medaljon fra sin Ungpige-Tid og valsede over et uryddeligt Gulv. Men da hun nu synker om i sin Stol, sukker hun angst og fortumlet:

„Nej! Nej! Jeg vil aldrig opleve et eneste Drama mere! Jeg gifter mig aldrig mere — aldrig! Jeg vil ingen Mænd kende — jeg vil helst af alt selv dø!“

Et Øjeblik tier hun. Saa rækker hun mig Haanden, og med et Taaresmil tilføjer hun af sit Hjærtes Oprigtighed:

„Men alligevel! *Hvor var de dog friske og skønne, de Roser ...*“

DEN RUSSISK-JAPANSKE KRIG

I Februar Maaned 1904 udbrød Krigen mellem Rusland og Japan. Den førtes til Lands dels som en Belejringskrig ved Port Arthur, dels som en Feltkrig i Mandsjuriet.

I Maj s. A. afskar Japanerne Port Arthur fra Forbindelsen ad Landsiden. Efter Slagene ved Jalufloden og Vaffangao trængtes Russerne mod Nord.

Denne Bogs Forfatter ankom til Mukden 23. Maj, hvorefter han 22. Juni fik Tilladelse til at begive sig til Fronten og følge den russiske Hær. Han forlod Krigsskuepladen 3. December 1904.

GENERAL KUROPATKIN

Det kejserlige Palads paa Moskvas *Kreml* er bleven forvandlet til en eneste stor Systue for „det røde Kors". Inde i St. Georgssalen — om hvilken Bädecker oplyser, at den er 61 Meter lang og 17 Meter høj — stiger den hyggelige Snurren fra mange hundrede Symaskiner op under det marmorklædte Højenloft; saaledes summer Bierne en Sommerdag i en dansk Lindeallé, naar Kronerne staar i duftende Flor. Paa de blanke Gulvfliser flyder Stumper af grove Uld- og Linned-Stoffer. I Nisjerne mellem de mægtige Søjler — med St. Georgs-Riddernes Navne i gylden Skrift — er der opstillet lange Borde, hvorpaa der bliver maalt, skaaret til, klippet i Form og riet sammen. Midt i Travlheden høres fra Maskine til Maskine, fra Bord til Bord glad Kvidren som hos store Skolepiger, naar Lærerinden ikke er tilstede.

Sal efter Sal i dette guldstraalende Slot er taget i Brug til Arbejdet i Barmhjærtighedens Tjeneste. Her fortsættes de lange Geledder af snurrende Symaskiner, her atter er der Lager af færdige Soldater-Skjorter, Undertøj, Lagner, Pudevaar, Betræk til Madrasser, Læge- og Sygeplejer-Kitler, hist endelig Bogholderi eller Indpakning. Moskvas Damer tilbringer deres Dag heroppe i Kremls Slotssale. Adel og Købmandsstand kappes — som saa ofte før — om, hvem der kan yde de største Gaver, stille de fleste Folk til Raadighed og betale de rigeste Bidrag.

Denne Marts Maaned 1904 er præget af Moskvas Iver for at vise sin Offervillighed. Byen har skænket Staten et Ambulance-Tog, der er flunkende nyt og udstyret med alle de Instrumenter, Forbindsager, Lægemidler, Linned og Køkkentøj, som hører til for, saa vidt menneskelig muligt, at gøre dette rullende Hospital ligt dem, der er byggede af Sten og Jærn. Oppe paa Raadhuset afholdes en Højtidelighed, da de mandlige og kvindelige Sygeplejere, der hører til Toget, skal afrejse til Krigen i det fjærne Østen. De har alle meldt sig frivilligt og samles nu her i *Duma'*ens store Sal for at modtage Kirkens, Statens og Stadens Velsignelse til deres Gærning.

De staar samlede i et af Salens Hjørner, Mænd og Kvinder mellem hverandre, alle med det „røde Kors"" Bind om Armen. Mange af dem bærer Almuedragt; andre forraader allerede ved deres Paaklædning, at de høre til de bedst stillede Samfundsklasser. Den langhaarede *Musjik* i Faareskindspels, med broget Bælte, højrød Skjorte og Skaftestøvler holder til ved Siden af smaa, spinkle Damer med fikse Skindhuer paa det elegant opsatte Haar og kostbare Skindslag om Skulderen ... Hvem vil gøre størst Nytte derude, hvor Japanernes Vaaben og det ubarmhjærtige Klima hærger Ruslands Soldater med Saar og Sot? ... Blot hun ikke bliver træt, den lille, fine Dame, der frivilligt har taget dette Martyrium paa sig. Men det er ogsaa muligt, at netop hun med sine hvide Hænder og sin milde Tale kan sprede dulmende Fred blandt de lidende, lemlæstede Mænd, der betroes til hendes Omsorg ... Alligevel, som han staar dèr, den klodsede Karl med de blaa Barneøjne hæftede paa Salens Pragt og med de grove Hænder foldede til Andagt — som han staar dèr, indgyder han Tillid. Han vil tale til dem, der vaander sig, i et Sprog, de forstaar, og fra en

Forestillingskres, som er deres; han vil løfte dem varsomt, tjene dem stille og ydmygt, snakke godt for dem, prøve en Spøg, hvor det gaar, og bede med dem til Gud og Helgene saa oprigtigt, at de vil synes, de er hjemme i Landsbyen i Forældrenes Hus mellem trofast Slægt og gamle Kendinge ... Kan være, at den unge, elegante Sygeplejerske vil kunne hærde sig til at bære sin Gærnings Møje som en Mand. Men sikkert vil den tunge, grove Musjik forstaa at øve Barmhjærtighed som en Kvinde.

Der opstaar en pludselig Bevægelse i hele Skaren. Raadsherrer med den gyldne Kæde om Halsen, uniformerede Herrer og Damer med Brystet fuldt af Medaljer faar travlt med at stille sig i Række og Geled.

Moskvas Generalguvernør, Storfyrst SERGEJ ALEKSANDROVITSJ og hans Hustru — Kejserinde Aleksandras Søster — JELISSAVETA FEODOROVNA træder med deres Følge ind i Salen. *Han* høj, mager, stræng og tilknappet — *hun* skøn og yndefuld, med et vemodigt Blik i de store, alvorlige Øjne og trods sin ranke Spændstighed dog med en træt Resignation over alle Bevægelser.

Næppe har det storfyrstelige Par faaet anvist Plads, før den endeløst lange Gudstjeneste begynder. En Hærskare af Præster i Gyldenstykke, Fløjl og Sølvmor synger kunstfærdigt afstemte Kor- og Veksel-Sange samt svinger Røgelsekar foran de guldindbundne Bøger og ædelstensfunklende Helgenbilleder. Da Præsternes Stemmer langt om længe tier, henter den gamle Metropolit — med juvelbesat Tiara paa det hvidlokkede Hoved — et Helgenbillede og indvier det under dyb Andagt. Saa vender han sig med Billedet i sine højt oprakte Hænder om mod Sygeplejer-Skaren.

Alle falder paa Knæ.

Idet Metropoliten tre Gange lader det hellige Billede beskrive Korsets Tegn, udtaler han med sin spinkle, skælvende Oldingestemme Velsignelsen over de bortdragende Barmhjærtighedens Tjenere og Tjenerinder.

Sygeplejerne, Mænd som Kvinder, stimler sammen for at komme hen og kysse det indviede Billede og for at naa ind under Vievandskostens Stænk. Der hersker en højtidelig Stemning i den menneskefyldte Sal. Strængt og koldt ser Storfyrsten hen over Mængdens Hoveder. Men Storfyrstindens Øjne hviler vemodigt og ømt paa Skaren, der nu trænges om Metropoliten, og som er paa Vej til fjærne, ugæstmilde Egne for at lindre og trøste dem, der lider ilde. —

Kort efter foregaar Afrejsen fra Kursk-Banegaarden.

Da Afgangs-Signalet lyder, slaar baade de, der drager bort, og de, der bliver tilbage, Kors for Bryst og Pande. Ude i Mængden er der nogen, som prøver et Hurra; det døer hen uden Tilslutning. Langsomt glider Toget langs Perronen. I Kupévinduerne ses kun blege Ansigter og fugtige Øjne — en tapper Kamp mod strid, strømmende Graad.

Da den sidste Vaggon er gledet forbi, og Toget pludselig, som med et Ryk, sætter Farten op, tænker jeg mig, at nu hulker baade den grove Musjik og den lille fine Dame — Broder og Søster i Barmhjærtighedens Tjeneste paa Vej til Lidelsens Østerland.

Den 13. Marts gør den mandsjurske Armés ny-udnævnte Øverstbefalende, tidligere Krigsminister, General KUROPATKIN, et Ophold i Moskva paa sin Rejse til Krigsskuepladsen. I den Anledning skal der være Afskeds-Højtidelighed i Adelsforsamlingens *Sobranje* eller Møde-Sal.

Ved halvto-Tiden begynder Slæderne og Kareterne at køre frem foran Palæet, og ud af Pelsværket kryber Damer i kostbare Toiletter og Herrer i guld- eller sølvbroderede, ordensfunklende Uniformer. Inde i den mægtige, hvide Sal har Gejstligheden allerede begyndt at forberede Gudstjenesten. Mindst en halv Snes Bisper og Ærkebisper er tilstede; man kender dem paa deres kuppelformede Tiara'er, som straaler af Perler, Safirer, Smaragder, Turkiser, Ametyster og Brillanter. Med deres ubevægelige Ansigtstræk, deres lange Dvælen i samme Stilling, deres stive, alle Former tilhyllende Guldpragt ligner disse ærværdige Oldinge asiatiske Gudebilleder, opstillede i Rad og Række til underdanig Tilbedelse. — En Vrimmel af Børn, halvvoksne og voksne Mænd i purpurrøde Kjortler staar i ordnede Grupper oppe paa den Forhøjning, hvor Gudstjenesten skal afholdes; det er Moskvas berømte Kirkekor, som en Rubinstein betroede Udførelsen af sine Kompositioner.

Endelig, efter en fuld Klokketimes Forløb, er Ventetiden forbi. Medens Guldprælaterne og de metalbroderede Uniformer bøjer sig dybt, skrider Storfyrst Sergej Aleksandrovitsj med General Kuropatkin gennem Salen. Begge er i fuld Galla — Storfyrsten med Andreasordenens blaa Baand og om Halsen Kejserens Portræt i en overdaadig Brillantindfatning — Kuropatkin med sin mørke Uniform oversaaet af blinkende Stjærner. De to Mænd klæder ikke hinanden. Storfyrsten synes unaturlig høj og stiv ved Siden af Generalens lavstammede, tætte og borgerlige Skikkelse, som lader temmelig utilpas i al denne Stads og Højtidelighed.

Da Adelsskabets to fornemme Gæster er naaet hen til deres Pladser, begynder Gudstjenesten. En ung, kristuslignende Præst messer. Paa hans dybe Bas — en

Røst, der runger som en Kirkeklokke — svarer Koret snart dæmpet og mildt som Fløjtespil, snart jublende i høje Violintoner, snart mægtigt som Orgelbrus. Solo-Stemmen opsender Bønner for Kejseren, hans Hustru og Moder, hans Børn og Slægt samt — i et mesterligt gennemført Fortissimo — for den mandsjurske Armés Øverstbefalende, General Kuropatkin. Endnu medens den sidste Tone runger, falder Koret ind, først dæmpet søgende, inderligt bedende, saa mere og mere indtrængende og tilsidst lidenskabeligt anraabende:

„Herre! Staa os bi! Herre! Giv vore Vaaben Sejr!"

Øjeblikket er kommet, da General Kuropatkin skal modtage de Helgenbilleder, som Byen Moskva, Guvernementet og Bønder fra Omegnen skænker ham. Overrækkelsen foregaar paa en Forhøjning, som er rejst lige under Kejserens legemsstore Portræt. Der veksles nogle Ord mellem Generalen og de enkelte Deputationer. Han knæler ned foran hvert Billede, som skænkes ham, kysser det og omfavner derpaa tre Gange dem, der overrækker det.

En kraftig Røst lyder ud over Salen. Adelsmarskallen, Fyrst TRUBETSKOJ, udfolder en Silkefane, smykket med Gengivelser af berømte Helgenbilleder i Moskvas Kirker, Moskva-Adelens Gave til General Kuropatkin. Fyrsten skildrer Fædrelandets Sorg over Krigen, men samtidigt dets Fortrøstning til Hær og Flaade; begejstret fejrer han Kuropatkin som den russiske Hærfører, til hvem Tsar og Folk i Forening sætter deres Haab, og paa hvem Rusland stoler som paa den bedste af sine Sønner.

Da Hyldestraabene har lagt sig, taler Generalen kort og med en egen vemodig Fasthed. Han takker Moskva, dets Generalguvernør, dets Adel, dets Duma, dets Omegns Bønder. Han lover at sætte al sin Fædrelandskær-

lighed, hele sin Vilje som Mand, hele sin Ævne som Soldat ind paa at løse den store, tunge Opgave, Tsaren har lagt paa hans Skuldre. Men han maner til Ro og Nøgternhed; thi Øjeblikket er alvorligt og tillader ingen Leg med Faren, ingen blind Tillid, intet selvsikkert Hovmod. Enhver maa passe sin Gærning og gøre sin Pligt — *han* vil nu prøve at gøre *sin* fuldt ud, for Fædrelandets Skyld og til Tsarens Ære. Leve Tsaren over alle Ruslande!

Under dyb Bevægelse afsynger Forsamlingen den smukke, højtidelige Nationalsang. Saa skilles den — stilfærdigt, med tavse Haandtryk og hurtigt.

Men ude paa Gaderne, hvor General Kuropatkin kommer forbi i Storfyrstens Vogn, raaber Menneskemængden Hurra, saa det runger over Moskva.

Fire Maaneder senere. Søndag d. 26. Juni 1904 paa Stationen Tatchitchao i Mandsjuriet.

Efter at jeg i henved fire Uger er bleven holdt i en Slags Karantæne dels i Mukden, dels i Liaojang, har jeg endelig faaet Lov til at begive mig til Hærens Front. Turen fra Liaojang til Tatchitchao — Knudepunktet for Jærnbanelinjen Jingkov-Mukden og Mukden-Port Arthur — har jeg foretaget i en Kreaturvogn. Jeg forlod Liaojang igaar Aftes Kl. 9 og ankom hertil Kl. 6 Morgen.

Ved et Stillads omkring et Vandtaarn under Bygning anbringer jeg mine Heste og Bagage under Opsyn af min kinesiske Tjener VONG. Efter et hastigt Toilette gaar jeg paa Rejse efter Oplysninger.

Den elendige Banegaards-Restauration er — som alle-

vegne her i Mandsjuriet — overfyldt af Militær og Fluer. En kvælende Stank af branket Kød, Alkohol og Urenlighed gør Opholdet derinde til en Lidelse. Da jeg bestiller mig et Glas The, bliver jeg overfaldet af en uniformeret Person, der trods den aarle Time er ravende drukken; han erklærer, at hvis jeg ikke kan legitimere min Ret til at opholde mig her ved Kuropatkins Hovedkvarter, vil jeg blive skudt paa Stedet. Manden er Læge ved et af de Hospitalstog, der holder paa Stationen. Ingen andre end jeg tager Notits af ham.

Efter nogen Søgen lykkes det mig at finde Stationskommandanten. Han har kun to Minutter at give mig; thi Tog Nord fra ankommer, og Tog sydpaa skal bestandig afsendes. Her er en Trafik som paa en Hovedstadsbanegaard. — Klart og høfligt siger Kommandanten mig Besked om, hvor jeg kan finde Kuropatkins Tog. Kort efter melder jeg mig hos Overgeneralens Adjutant, Kaptajn, Baron v. Osten-Sacken, og beder ham bringe Generalen mine Anbefalings-Skrivelser og øvrige Legitimationer. Han vender tilbage med den Besked, at jeg vil blive modtaget Kl. 12.

Det Tog, den mandsjurske Armés Øverbefalende boer i, er udstyret med Hygge og Smag. Det tæller ialt en Snes Vogne, hvoraf Bagagen, Køkkenet, Elektricitets-Maskinerne og andre Udenomsbekvemmeligheder lægger Beslag paa omtrent en Fjerdedel. Officererne i Generalens Stab samt hans personlige Adjutanter har dels til eget, dels til Kontorbrug en Række Første-Klasses Vaggoner; Tjenerskab og Vagtmandskab optager en Anden- og en Tredje-Klasses Vaggon. Endelig er der en Spisevogn, hvor i daarligt Vejr eller under Kørslen Generalen præsiderer ved de fælles Maaltider; i godt Vejr og under længere Ophold paa et enkelt Sted opslaaes der i To-

gets Nærhed et stort Telt, hvori der da spises Frokost og Middag.

En meget smuk og elegant Vaggon er forbeholdt Storfyrst BORIS VLADIMIROVITSJ, der opholder sig ved den mandsjurske Armés Hovedkvarter uden dog at beklæde nogen Kommando.

Overgeneralen selv boer i en Vogn, som i Virkeligheden er et rullende Hus med Sove- og Toiletværelse, Forværelse til den jourhavende Adjutant samt et rummeligt Arbejdsværelse, hvis tre Vægge bestaar af mægtige Spejlglasruder. Midt i denne lyse, venlige Stue staar et stort Egetræs-Skrivebord; ellers er Møblementet banalt jærnbaneagtigt med Læderbetræk og Sadelmagersøm. Mange, prægtige Helgenbilleder er opslaaede paa den ene Væg og i Loftets Hjørner.

I dette Arbejdsværelse bliver jeg modtaget af General Kuropatkin.

Han rejser sig fra Skrivebordet for at række mig Haanden og byde mig Velkommen. Samtalen giver mig Tid til nøje at betragte hans tætte, uanselige Skikkelse og hans jævne, lidet ejendommelige Ansigtstræk. Det smukkeste hos ham er hans kloge, rolige Øjne og Stemmens dybe, milde Klang. Han bærer en enkel, hvid Uniformsfrakke uden nogen som helst Dekoration. Den Elskværdighed, han lægger for Dagen, er naturlig og ligefrem. Intet Øjeblik bliver han nedladende; men den Form, han giver sine Meninger, viser, at han ikke er vant til at møde synderlig Modsigelse. Han taler dæmpet, stilfærdigt og med resigneret Ro, som en Mand, der længst har gjort sin Stillings Vanskeligheder op med sig selv og ikke bryder sig om at skjule dem for andre.

„Hvad kan jeg gøre for Dem?" spørger General Kuropatkin.

„Deres Ekscellense vilde bevise mig en stor Tjeneste ved at give mig Tilladelse til at slutte mig til en af de Afdelinger, som i den nærmeste Tid kan ventes at komme i Slag."

Kuropatkin smiler — lidt træt og vemodigt, synes jeg.

„Naa, saa De vil i Slag!" svarer han. „Det Ønskes Opfyldelse raader imidlertid ikke jeg for. De kan faa Lov til at følge med IX. østsibiriske Skytte-Division under Generalmajor Kondratovitsj. Det er en fremragende dygtig Officer, som taler mange Sprog, og hvis Gæstfrihed er paalidelig nok. Hans fire Regimenter har næsten uafbrudt siden denne ulykkelige Krigs Udbrud staaet i forreste Linje og taget de første Stød. Hos ham vil De blive tilfreds. Men jeg kan ikke udtale noget som helst om det Tidspunkt, da De vil komme i Ilden. Thi De maa forstaa, at det udelukkende afhænger af vor Fjende, om der skal leveres Slag ellerej."

Kuropatkin gør et lille Ophold, inden han fortsætter:

„Rusland fører her i Østasien ikke en Angrebs-, men en Forsvarskrig, der er bleven det paatvungen. Min Taktik er under de givne Forhold ligefrem og simpel: Jeg vil søge at standse Fjendens Fremrykning langs Jærnbanelinjen saa længe og saa haardnakket, som de Kræfter, der staar til min Raadighed, tillader det. Den mandsjurske Armés Styrke vokser — som De selv vil have kunnet iagttage — for hver Dag, der gaar. Den transsibiriske Jærnbanes Ydelser er mønsterværdige. Men endnu er der et stort Arbejde at udføre, inden Muligheden for en Fremrykning Syd paa kan siges at foreligge. Herom er det, militært set, for tidligt at tale. Det maa efterhaanden gaa op for Rusland og for Vennerne af Ruslands Sag, at alle, undtagen netop Japanerne, har overvurde-

ret Omfanget af de russiske Stridskræfter her i det fjærne Østen. I Virkeligheden mener jeg, at vor Modstand mod den langt overlegne Fjende har overgaaet de Forventninger, man hjemme var b e r e t t i g e t til at nære. Det er, haaber jeg at kunne tilføje, væsenlig et Tidsspørgsmaal, naar de militære Magtforhold skal ændres. Indtil da kræves der imidlertid af os selv og dem derhjemme og af vore Venner tre Ting: T a a l m o d, T a a l m o d og atter T a a l m o d."

Kuropatkin stirrer gennem de store Spejlglasruder ud paa et Tog, fuldt ladet med Tropper, der glider forbi i sydlig Retning. Saa vender han sig paany om mod mig og spørger:

„Hvor har De egenlig anbragt Dem selv efter Deres Ankomst her til Tatchitchao i Morges tidlig?"

„Mine Heste og min Bagage har jeg staaende henne ved Vandtaarnet, og dèr har jeg, sandt at sige, ogsaa klædt mig paa til denne Avdiens, hvad Deres Ekscellense vist nok vil kunne se paa min Paaklædnings Mangler."

Bryd Dem blot ikke om det. Krig er nu en Gang Krig. Men hvorledes er De ellers indrettet her i Mandsjuriet? De kan jo da ikke bestandig bo under aaben Himmel ved et Vandtaarn!"

„Foreløbig har jeg min Bagage staaende i „Russisk-kinesisk Bank" i Mukden, og i Liaojang har jeg lejet et Værelse i en kinesisk Gæstgivergaard ..."

„Det er en daarlig Indretning, hvis De da tænker at blive her i længere Tid. Naturligvis, General Kondratovitsj vil sørge for Kvarter til Dem, naar De er med ham. Men ellers vil jeg raade Dem til at købe Dem et Hus; de er at faa til en billig Penge, og det vil være af Værdi for Dem at have et Sted, hvor De kan opbevare Deres Ejendele, og hvortil De kan ty med Sikkerhed for at fin-

de Plads, naar De ikke er ved Deres Afdeling. Det Raad vil jeg anbefale Dem at følge."

„Mener Deres Ekscellense, at jeg skal købe Huset her i Tatchitchao?"

„Paa ingen Maade. Det vilde De ikke ret længe faa Nytte af. De skal heller ikke købe det i Liaojang, heller ikke, tror jeg, i Mukden. Men, lad mig se ..."

Kuropatkin stryger med Haanden over Øjnene.

„.... ja, i K h a r b i n k a n D e r o l i g k ø b e H u s."

Saa rejser den russiske Overgeneral sig fra sit Skrivebord, lover at give IX. østsibiriske Division Meddelelse om min Ankomst og rækker mig Haanden med et venligt: Paa Gensyn!

Undervejs tilbage til mit Vandtaarn kan jeg ikke lade være at tænke paa, at om jeg nu vover at komme til Censuren med eller ad Smugveje virkelig afsender et Telegram, der gengiver Kuropatkins Ord nøjagtig, som de er faldne, saa vil jeg blive ekspederet tilbage til Evropa under militær Bevogtning.

Thi det staar mig klart, at den vigende Feltherre paa denne Junidag 1904 har forudsagt, hvad der skal og maa ske her i Mandsjuriet under den Krig, som endnu næppe for Alvor er begyndt.

Efterretningen om Slaget ved Liaojang naaer mig den 29. August om Aftenen i Mukden, hvortil jeg har begivet mig for at hente og afsende Post. Først d. 31te lykkes det mig at komme med et Hospitalstog sydpaa til Stationen *Chaho* og derfra atter videre med et andet Hospitalstog til Jantaj, der ligger paa Halvvejen mellem Mukden og Liaojang.

Her i Jantaj standser al sydgaaende Trafik. Paa alle Spor holder endeløse Rækker af Vaggoner, og ustandselig lyder Rangér-Lokomotivernes Fløjten og Braget af de svære Vogne, der tørner mod hverandre. Officerer af alle Vaabenarter, Soldater, Søstre af det „Røde Kors", Læger og Intendanter, Jærnbanefolk og Telegrafister trænges paa Perronen og udveksler i Hast Efterretninger om det store Slag, der udkæmpes ved Liaojang, kun et Par og tyve Kilometer fra Jantaj. Oppe paa Hospitalstogenes Vaggontage samler der sig Klynger af Sygeplejersker, Læger og Officerer, som med Kikkerten iagttager den sydlige Horisont.

Da Aftenen falder paa, staar Bjærgene dernede i Flammer. Til langt ud paa Natten ses Kanonernes Glimt og høres deres dumpt rullende Torden.

Stemningen er lys og frejdig. Det vrimler med gunstige Efterretninger. Slaget ved Liaojang har hidtil været en stor russisk Sejr. Det viser sig desuden, at Alverden pludselig er kommen i Besiddelse af ubetinget paalidelige Meddelelser fra Port Arthur, og de gaar ud paa, at Japanerne netop nu — i dette selvsamme Øjeblik — har opgivet Belejringen og trukket deres Styrke nordpaa, sandsynligvis til Undsætning for den slagne Hær ved Liaojang. Allerede veed man ogsaa Besked om Japanernes Tab; fra Time til Time vokser det med Tusinder.

I Hospitalstogets Spisevogn snurrer Samovaren, og hver Plads er optaget af Læger, Sygeplejersker og indbudte Officerer. Der drikkes The i det uendelige, og Samtalen gaar lystigt under Indtrykket af de mange lykkelige Efterretninger, der strømmer ind fra alle Kanter. Togets Kommandant jamrer over, at han ikke ejer en Flaske Vin, ja, ikke saa meget som lidt Brændevin, hvori Dagens mægtige Sejr og Kuropatkins Daad kan fejres.

Der er mange, som har tvivlet paa Overgeneralens Ævner i den lange Tid siden Krigens Udbrud, da det bestandig er gaaet tilbage, tilbage og atter tilbage. Men ingen af dem, der er samlede her i Aften, vil vedkende sig, at han eller hun har hørt til disse Tvivlere. Tværtimod! Alle har de næret ubegrænset Tillid til Kuropatkin, Helten fra Krigen i Tyrkiet, Skobeleffs højre Haand og Yndling, den klogeste og ærligste Krigsminister, Rusland nogensinde har haft! Alle, alle uden Undtagelse har de vidst, at naar han først fik samlet den fornødne Styrke, saa vilde han tage imod det afgørende Slag, og da skulde det ogsaa nok vise sig, at han var Mand for at tampe det gule Rak, disse væmmelige, smaa Abekatte ... Oyama, Oki, Kuroki, Nogi og hvad nu alle de Hedninger hedder, kan rejse hjem og fortælle, at de har lært Kuropatkin at kende for ramme Alvor. Det er stolt og opløftende at tænke sig, at i denne Time jager han Japanerne sydpaa, driver dem frem foran sig med blodige Piskeslag over deres krumme Rygge ... Aa, hvem der var med! Hvem der kunde se, hvad der i dette Øjeblik fuldbyrdes ved Liaojang!

Pludselig er det, som om Travlheden ude i Mørket vokser. Der lyder Signaler, ivrige Raab, forvirret Larm. En Officer spørger ud gennem Vinduet, hvad der er i Vejen?

„Et Spor her ved Siden af maa gøres frit, Deres Velbaarenhed. Der kommer et Tog sydfra, som skal have Plads."

„Hvilket Tog?"

„Det veed jeg ikke, Deres Velbaarenhed. Men Plads skal det have og det straks."

Sagtens en Ambulance med saarede fra Dagens store Sejr. Hvad andet kan vel komme sydfra paa denne Tid af

Døgnet? Kampen har kostet store Ofre; det siger sig selv, at fra det Øjeblik, Kuropatkin har taget Offensiven og forlader den befæstede Stilling for at forfølge Japanerne paa deres Flugt, saa vokser Tabene mangefold. Men det faar være. Endelig har Lykken vendt sig, og Armeen vil jublende hilse sin sejrende Feltherre ...

Et Tog glider langsomt og forsigtigt prøvende ind paa Sporet parallelt med det, hvorpaa vort Hospitalstog holder. Der falder pludselig et stærkt Lysskær ind til os. De nysankomne Vaggoner er elektrisk oplyste. Inde i en Tredje-Klasses Vogn ser vi Soldater spille Kort. Lysskæret bliver stærkere og stærkere, efterhaanden som nye Vaggoner glider frem.

Hvad er dette? Hvis Tog kan det være? Hvem kører med saadan et Lys gennem Mandsjuriet?

Alle Ansigter inde hos os er klistrede til Ruderne. Spørgsmaalene krydser hverandre og forbliver uden Svar — indtil en Kvindestemme med ét skingrende udbryder:

Vorherre og alle hans Helgener! Kuropatkin!

Det fine Tog holder for at afvente fri Bane. Foran os straaler Lyset ud fra tre mægtige Spejlglasruder. Kuropatkin sidder bøjet over sit Skrivebord, medens to unge Officerer med Haanden til Huen afventer hans Ordrer.

Nede ved Liaojang drøner Kanonerne dumpt ud i Natten.

Den mandsjurske Armés Overgeneral har givet Befaling til at forlade Stillingen og er selv taget til Jantaj for at hindre, at Japanerne under Kuroki ved en omgaaende Bevægelse skal afskære Tilbagetoget.

Sent i November 1904.

Siden Oktober, da den russiske Fremrykning mod Syd

blev slaaet tilbage, har der ikke været leveret noget Slag. Hovedkvarteret er nu i Mukden. Kuropatkin har forladt sit Tog og boer i et Hus i den russiske By, der har rejst sig ved Mukdens Banegaard, flere Kilometer fra den kinesiske Stad.

Den sneløse Jord er frossen haard som Sten. Støvstorme fyger henover Sletten ved Hun-ho. Flokke paa Tusinder af Ravne, Raager og Krager formørker Solens fjærne, blege Lys. Det er Vinter og strænge Tider for Folk og Fæ.

Ruslands mandsjurske Armé vokser og vokser. Hver eneste Dag bringe lange Tog med Tropper til Mukden. Da hen imod Maanedens Slutning en eller anden ny Division er bleven formeret og skal gaa i Lejr ude ved Fronten, lader Kuropatkin den passere Revy for sig.

Han staar pelsklædt foran sit Hus og gør Honnør for Fanerne, efterhaanden som de drager forbi ham. Regimentsmusiken, der ellers haardnakket har tiet under denne Krig, smælder med Trommer og Trompeter. Soldaterne, som man er vant til at se slentre afsted uden Hensyn til Orden eller Trit, tramper i Dag en højtidelig Parademarsj. Overgeneralen hilser hver enkelt Bataljon med et Tilraab, som taktfast besvares.

Divisionens Fortrop er allerede dybt inde i det vinteröde, nøgne Land. Støvskyerne sluger disse unge, russiske Mænd, der er rejst tusinde Mil for at melde sig til Tjeneste i en Kamp, hvis Aarsag og Hensigt de ikke forstaar. Uhyre, solformørkende Ravneflokke suser larmende hen over deres Hoveder. Kulden bider i Ansigt og Hænder, sløver Tanken, trætter Legemet. Næppe er Overgeneralens Hilsen besvaret, før Musiken tier, Fanerne rulles sammen, og ludende, slæbende fortsætter

Divisionen sin Marsj hen over den haardtfrosne, støvfygende Slette.

Kuropatkin bliver staaende og stirrer paa Tropperne, der drager bort — den mørke Strøm, som er ebbet ud og nu tyst rinder videre et Sted inde i Støvskyerne, til Sandet helt opsluger den.

Saa vender han sig om til Staben og de fremmede Militærattacheer og Korrespondenter, han har indbudt til at overvære Revyen. Idet han peger tilbage i den Retning, Divisionen er marsjeret, siger han kort:

Stakkels unge Folk!

Kuropatkins Øjne er bedrøvede. Et Suk trænger sig frem over hans Læber.

Hilsende gaar han derpaa ind i Huset til sine Landkort og Papirer.

Gennem Luftens Støvmasser lyder Ravneflokkenes hæse Skrig.

CENSORER OG KORRESPONDENTER

Efter nitten Dages Jærnbanerejse fra Moskva ankommer jeg den 23. Maj 1904 om Eftermiddagen til Mukden.

Naar paa denne lange Tur Varmen i Kupeen var uudholdelig, eller naar Hals, Mund, Øren og Næse var tilstoppede med Støv, eller naar man endelig var ved at give efter for Væmmelsen ved bestandig at skulle vadske sig i lunkent, brunt Vand og spise af halvsnavsede Tallerkner ... naar alt dette bragte Humøret til at synke til et Lavmaal, saa skuede man for sig M u k d e n, Rejsens foreløbige Endepunkt, som et Paradis, gennemrislet af klart, friskt Vand og bebygget med kølige Hoteller, hvor mange lydløse og rappe Tjenere puslede om med Kost og Klud for at fjærne ethvert Spor af nitten Rejsedages Uappetitlighed.

Men Virkeligheden viser sig at være anderledes.

Saa snart jeg har faaet min omfangsrige Bagage — Udrustning til et Sommer- og Vinterfelttog — losset ud paa Perronen, bliver jeg høflig tiltalt af en ung Officer, som ønsker Oplysning om, hvem jeg er, og hvilket Ærinde, der har kaldt mig til Mukden? Næppe er Svaret givet, før han anmoder mig om godhedsfuldt at ville begive mig hen til „Censurens Vaggon", hvor Censurens Chef, Oberst PESTITSJ, vil give alle videre nødvendige Oplysninger.

Obersten er imidlertid ikke tilstede i den Første-Klasses Vogn, hvis forskellige tomme Halv-Kupeer tjener de tre Censorer til Kontorer og Beboelse. I hans Sted træffer jeg Stabskaptajn THÉRÉMIN, Ætling af en udvandret fransk Huguenot-Familje, til daglig tjenestegørende ved Efterretningsvæsenet i Turkestan, for Tiden udkommanderet til Censuren ved Vicekongen over det fjærne Østen, Admiral Alekséjefs Hovedkvarter i Mukden. Kaptajn Thérémin kaster kun et flygtigt Blik paa mine Legitimationspapirer; skøndt jeg selv synes, de maa være i ligefrem imponerende Orden, interesserer de aabenbart ham overmaade lidt. Derimod er han optaget af at vise mig de Snoge og Firben, han gemmer i en Kasse, de Fugle og Egern, han har i Bur, de Insekter, han holder indespærret i Flasker, og de Skildpadder, der vandrer omkring paa den lille Kupees Gulv og Sæder.

— Naar troer Kaptajnen, at Oberst Pestitsj kan ventes? Sagen er den, at jeg har rejst i nitten Dage og gærne vilde til Mukden for at gjøre lidt Toilette ...

— Straks! Straks! Hvad siger De til dette Pragteksemplar af en Skorpion? En Kineser, der havde hørt om min Interesse for Naturvidenskaben, bragte mig den i Morges. Jeg forsikrer Dem, den mandsjurske Fauna er overordenlig mærkelig. Og saa lidet kendt! Her er meget at gøre for en Mand af min Slags!

— Maaske der i Nærheden af Banegaarden er et Hotel, hvor jeg foreløbig kunde tage ind ...

— Straks! Straks! Maa jeg bede Dem lægge Mærke til denne slangelignende Snog ... De skal ikke være bange! Den er ganske uskadelig, men højst mærkelig saa vel ved Hovedets Bygning som paa Grund af de Rudimenter af Lemmer, der endnu tydelig kan iagttages ...

— Nitten Dages Jærnbanerejse *er* nu alligevel længe og drøjt. Saa hvis Hr. Kaptajnen ...

— Straks! Straks! Dette Egern stammer fra Skovene omkring de mandsjurske Kejsergrave. Det begynder saamænd allerede at blive tamt ...

Bæstet fôr i Virkeligheden rasende rundt i sit Bur, da Thérémin strakte Haanden ud efter det.

— Alle Dyr kan tæmmes, det er nu min Erfaring. Og jeg har haft med mange Slags levende Væsner at gøre, maa De tro!

En ny Officer træder ind i Naturaliekabinettet.

— Tillader De, at jeg forestiller mig selv, siger han. Min Kollega Thérémin er alt for optaget af sin Videnskab til at kunne tænke paa Jordelivets Krav. Jeg er Stabskaptajn, Baron HOVEN, attacheret Censuren ved Vicekongens Hovedkvarter. Og De er formodenlig, hvis jeg da ikke tager fejl, et nyt, æret Offer i Censur-Edderkoppens Spind ... jeg bruger denne Lignelse for at vise min Kollega Thérémin, at heller ikke jeg savner Kendskab til Naturens Vidundere.

Alt dette bliver sagt med en høj, pibende Stemme, en Ungpige-Diskant, der synes ganske uforenelig med Mandens aldrende, førladne Ydre. Hans Uniform er snavset og slidt, hans Hænder urene, hele hans Person fedtet og snusket.

Da han opdager mine Papirer mellem Insektflaskerne og Firbens-Kasserne, griber han dem straks, og hans smaa, hastige Øjne formelig sluger dem.

— Tænkte jeg det ikke nok! En ny Presse-Sommerfugl til v o r Samling ... Meget interessant ... Naa, det maa jeg sige, Anbefalinger mangler De ikke ... Ser vi det, ser vi det ... Synes at være i Orden ... Men, men...

Han gramser og roder Papirerne igennem endnu en Gang og sætter saa et højst betænkeligt Ansigt op.

— Men, min kære Herre, hvor i Alverden er Deres Fotografi? Jeg leder forgæves efter dette Aktstykke.

— Er det nødvendigt at medbringe sit Fotografi?

— Barmhjærtige Himmel! Og *derom* kan De spørge en velmeriteret Censor ved Hans høje Ekscellense Vicekongens Hovedkvarter! Hvad nytter alle disse Skrivelser og Attester mig, naar jeg ikke veed, at de er Deres, og at De virkelig er Dem selv!

— Saa kan jeg jo lade mig fotografere i Mukden.

— Og dermed tror De, at Censurens Engle vil nedlægge deres Flammesværd og aabne Dem Paradisets Porte! Nej, højstærede, nej. For at Fotografiet skal kunne tjene Dem som Entrébillet til Himmelriget og os som Sovepude for vor Samvittighed, maa det bære Deres nærmeste Gesandts eller Konsuls Attest, og denne Attest maa atter være attesteret af en russisk Øvrighed, ikke lavere end Politiinspektørs Rang. Men bliv endelig ikke bedrøvet over denne Bagatel. Det hele lader sig let ordne. Deres nærmeste Konsul bor, formoder jeg, i Moskva, og det vil ikke tage Dem mere end en tre Ugers Tid at rejse tilbage og hente hans Attest ...

— Rejse tilbage?

— Ja, frem kommer De sandelig ikke, naar De skal til Moskva!

— Jeg formoder, at dette er Baronens behagelige Spøg.

— De tager ikke fejl i, tværtimod det vidner om Deres Skarpsindighed, at De anser mig for at være en lige saa stor Ynder af en god Spøg som f. Eks. min Kollega Thérémin af Skorpioner og Snoge. Men i det givne Tilfælde, hvad Juristerne kalder *ad hoc,* maa jeg dog bemærke, at De og jeg — mest De, mindre jeg — savner dette Fotografi, og at Moskva ligger bag, ikke foran os begge. Jeg troer, De maa indrømme, at min Logik er uimodstaaelig.

— Der vil blive Lejlighed til senere at drøfte denne Enkelhed. Foreløbig ønsker jeg blot at komme til Mukden, faa mig et Bad og blive klædt om.

Baron Hoven ler skingrende og overstadigt.

— Nej, dette er kosteligt, kosteligt! udbryder han mellem Latteranfaldene. Thérémin, hørte De? Nej, naturligvis hørte De ikke, naar De har en Skildpadde i Haanden! Denne fremmede Herre vil til Mukden og have et Bad! Men det er jo simpelthen klassisk, hvad De dèr siger. Mukden ligger flere Kilometer fra Banegaarden. Rent bortset fra, at De ikke kan komme udenfor denne Banegaard uden Censurens Tilladelse, og at De forøvrigt heller ikke kan komme ind i Mukden uden at forevise et ved Censurens Mellemkomst af Generalkvartermesteren udstedt Pas — som sagt, rent bortset fra disse Smaating, saa bedes De bemærke, at der for det første ingen Hoteller findes i Mukden og for det andet endnu mindre noget, der kan kaldes et Bad eller bruges til noget saadant! Forøvrigt er jeg i enhver Henseende til Deres Tjeneste...

En tredje Officer borer sig ind i Naturaliekabinettet. Baron Hoven iler med at forestille.

— Oberst Pestitsj, Censurens Chef, i hvis Hænder jeg hermed overantvorder dette nysankomne Objekt!

Obersten anmoder mig om at følge ham ind i en af de andre Halvkupeer. Her begynder Forhøret og Undersøgelsen paany.

Censurens Chef er en smuk og elegant Mand med udsøgte Omgangsformer. Han sætter sig nøje ind i de Aktstykker, jeg forelægger ham, stiller smidigt og let sine Spørgsmaal og drøfter Svarene som en Verdensmand. Ingen af hans Udtalelser binder ham til nogen Afgørelse; jeg kan med samme Ret slutte, at Oberst Pestitsj hjærteligt har budt mig Velkommen, og at han har vejet og

fundet mig for let. Da jeg efter en stiv Klokketime kan trække mig tilbage, veed jeg lige saa lidt, som da jeg kom. Sagen med det manglende Fotografi er yderst betænkelig. Paa den anden Side er nogle af mine Anbefalinger saa vægtige, at de kan tale for at gøre en Undtagelse fra Reglementet — dette mægtige, truende Væsen, som jeg har set svære over mig inde i Kupeen, og hvis Tanker er Oberstens Tanker, hvis Tale er hans Tale.

Foreløbig maa jeg opgive at forlade Banegaardsterrænet. Men da jeg jo skal bo et Sted, saa faar jeg anvist en tom Kupé i en Vaggon, der holder paa et Spor tæt ved Censuren. Oberst Pestitsj stiller sin egen Oppasser til min Raadighed for den Tid, Jærnbane-Karantænen skal vare.

Efter nitten Dages Rejse er jeg saaledes ikke kommen videre, end at jeg atter maa sætte mig ind i en Kupé og afvente Begivenhedernes Udvikling.

En gunstig Skæbne mager det saaledes, at da jeg Tredjedagen efter min Ankomst vandrer ørkesløst frem og tilbage paa Perronen — som en Fange i sin Celle — træffer jeg en russisk Officer, hvis Bekendtskab jeg havde gjort i St. Petersborg i Marts Maaned. Da jeg fortæller ham om den Forlegenhed, det manglende Fotografi har bragt mig i, tilbyder han at bevidne min Identitet. Vi skynder os til Oberst Pestitsj, og da mit Vidne heldigvis har højere Rang end en Politiinspektør, gør Censurens Chef ingen Vanskeligheder for at acceptere ham.

Virkningerne heraf kommer vel ikke pludselig, men de kommer dog. Efter en Ventetid paa ialt fem Dage bliver jeg kaldet til Obersten, som meddeler mig, at Generalkvartermesteren, General Pflug, har anerkendt mig som behørig legitimeret Krigskorrespondent ved den mandsjur-

ske Armé. Som ydre Tegn paa denne Anerkendelse udleveres der mig et rødt Armbind „at bære paa venstre Arm over Albuen“ ; herpaa er der med tommehøje Bogstaver trykt B. K. (*Bojenni-* ɔ: Krigs-Korrespondent; det russiske B udtales i adskillige Tilfælde som vort V); desuden bærer Bindet Oberst Pestitsj's Navnetræk samt de kinesiske Skrifttegn *U-fang-si-en,* der nok kan siges at være en Slags Gengivelse af Ordet „Krigskorrespondent“.. Ligeledes overrækkes der mig et Dokument, som fastslaar min Ret til at opholde mig ved Arméen. Til Gengæld kræves der af mig, at jeg skal underskrive en Erklæring, hvori jeg paa Æresord forpligter mig til intet at afsende, være sig pr. Post eller Telegraf, uden at have forelagt det for Censuren, samt iøvrigt at ville rette mig efter den militære Øvrigheds Forskrifter.

„Buret er aabnet. Vær saa god: flyv!“ siger Baron Hoven, idet han hæfter det røde Bind om min Arm.

Men Flugten bliver ikke lang. Foreløbig gælder mine nye „Rettigheder“ ikke synderlig videre end til at forlade Banegaarden og flytte ind i den kinesiske By Mukden. Her boer alle de Korrespondenter, der hidtil er ankomne. Endnu vil det vare næsten en Maaned, inden vi faar Tilladelse til at drage til Fronten.

To nyankomne Lidelsesfæller, A. Graham Simpson fra „Daily Telegraph“ i London og Th. F. Millard fra „World“ i New York, slaar sig sammen med mig om at leje et Treværelses-Hus i Mukden, i Gæstgivergaarden *Der-lung-dien* („Drage-Kroen“). Vi lader det skruppe indvendig og beklæde med nyt Tapetpapir; det nødtørftigste kinesiske Udstyr til Stuer, Bord og Køkken bliver købt, og snart er vi indrettet helt hyggeligt. Hver af os har en *Mafu* (Hestepasser) til de Ponyer, vi efterhaanden

anskaffer, en *Boy* til vor personlige Opvartning og en *Kuli* til groft Arbejde ind- og udvendig. Ialt bliver det ni Tjenestefolk til tre Mennesker. Forgæves søger vi at indskrænke denne fyrstelige Husstand. D'Herrer Kinesere har fordelt Arbejdet mellem sig, som det passer dem, og som Skik altid har været, saa længe man overhovedet kan huske tilbage i dette Samfund. Det nytter ikke at tro, at man i en Haandevending kan ændre tusindaarige, kinesiske Overleveringer.

Der-lung-dien bestaar af en Række Huse, der alle ligner det, vi har lejet, og som ligger samlede udenom en stor Gaard, hvor vore Heste har Plads. Efterhaanden som Tallet paa Korrespondenter vokser, tages flere og flere af Husene i Brug af disse nyankomne Evropæere og Amerikanere, saa Gæstgivergaardens kinesiske Præg alene opretholdes af Tjenestefolkenes Mylr. Men der er ogsaa andre Samlingspunkter. En engelsk-amerikansk Koloni boer i et Lamatempel tæt udenfor Bymuren. Et Par Franskmænd og en Italiener har slaaet sig ned midt i Staden i et russisk Herberg af tvivlsom Beskaffenhed. Enkelte andre holder til ude ved Banegaarden. Da Tallet paa fremmede Korrespondenter — Russernes egne Pressemænd ser vi næsten aldrig noget til — er paa sit højeste, beløber det sig til sytten.

Saa længe vi er splittede i frivilligt sammensatte Smaa-Grupper, kommer vi udmærket ud af det med hverandre. Men Forholdet ændres betydeligt, da Russerne nogle Maaneder senere — efter Tilbagetoget fra Liaojang — har taget *Der-lung-dien,* Lamatemplet og det russiske Herberg i Besiddelse, saa vi bliver nødt til at klumpe os sammen i et stort, til Øjemedet anskaffet Hus og dèr indtage alle Maaltider i Fællesskab. Det nytter ikke, at vi forsøger med en „Præsident", der skal have Opsyn med

Fælleshusholdningen og holde Orden mellem de mange Tjenestefolk. Nationale Modsætninger, personlige Sympatier og Antipatier, individuelle Vaner og Tilbøjeligheder gør sig gældende, og Samværet antager ofte en temmelig stormende Karakter. Da de store Nationers Pressemænd ikke kan enes om nogen Kandidat, bliver jeg Korrespondent-Messens første „Præsident". I Virkeligheden ogsaa dens eneste. Thi da jeg i Oktober drager i Felten paany i Anledning af Arméens planlagte Fremrykning mod Syd, suspenderes Værdigheden, og da jeg ved min Tilbagekomst til Mukden i November ikke vil modtage Genvalg, er det mere end nogensinde før bleven Tyskere, Franskmænd, Englændere og Amerikanere umuligt at underordne sig en fælles Ledelse.

„Jeg troer, at Thérémin til syvende og sidst har Ret," siger Baron Hoven og gnider sine uvaskede Hænder. „Det *er* muligt at tæmme alle Dyr. Skade, at han ikke ogsaa forstaar sig paa Korrespondenter."

Samlingen er broget nok. Der er nu f. Eks. Mr. *Archibald* fra et af Nordamerikas videst udbredte Magasiner „Colliers Weekly". Egenlig er han vist Fotograf. Han fører sig som en Storfyrste. I Sommertiden er han klædt i Hvidt fra Top til Taa, hvilket maaske er den mest udfordrende Luksus, der kan udfoldes i dette Støvets og Mudderets Land. Over Brystet bærer han to lange Rækker brogede Baand — en Regn af Medaljer og Ordner, som syd- og mellemamerikanske Republiker har udgydt over ham paa Grund af hans Deltagelse i alle Slags Revolutioner og Borgerkrige. De russiske Soldater hilser ham som en fremmed General, og han tager velvilligt nedladende mod denne Hyldest. Hans Fotografier er fortrinlige. Onde Tunger paastaar, at han aldrig har forfattet andet end Underskriften til Billederne.

Helt anderledes med den afskedigede prøjssiske Oberst GÄDTKE, „Berliner Tageblatts“ Korrespondent. Censuren passer skrapt paa de lange Artikler, han sender afsted. Han er ikke blid af sig. Vi andre har paa Følelsen, at han ser ned paa os som nogle civile Stakler, der ingenting forstaar af det hele. Vi deler derved i alt væsenligt Skæbne med General Kuropatkin. Oberst Gädtke har vanskelig ved at finde sig tilrette i sin Stilling som ganske almindelig Korrespondent; det er ham ubehageligt at være civil her, hvor alt er Militær; det piner ham, at hans Værdighed som prøjssisk Oberst intet kommer til at betyde hverken i Felten eller mellem hans Kolleger i Korrespondenternes Messe. Han holder af at forudsige Begivenhedernes Gang. Da Spaadommene et Par Gange er slaaet fejl, taber man uvilkaarlig noget af Tiltroen til de følgende. „Berliner Tageblatts“ Artikler fra Krigsskuepladsen bliver imidlertid derved kun saa meget bitrere mod Kuropatkin, der absolut ikke har villet begribe, hvad han *kunde have* gjort. Desuden gaar det alvorligt ud over Oberstens Mafu, der stammer fra den tyske Koloni Kiautschau i Kina, og som er bleven antaget til Tjeneste, fordi han kunde godt og vel en Snes tyske Ord. Fyren hedder et eller andet kinesisk, men Gädtke kalder ham haardnakket H a n s.

For alt i Verden vilde jeg ikke være Hans. Han faar paa det fineste Tysk lange, indviklede Forskrifter om, hvorledes Oberstens Hest skal fodres, strigles, afgnides, sadles og opstaldes. Da nu *Jawohl* er et af de Ord, Hans kan sige, saa anbringer han det paa Lykke og Fromme, hvor han synes, det maa fornøje Obersten at høre det. Gädtke gaar beroliget bort. Naar han en halv Time senere kommer for at inspicere, hvorledes Ordren er udført — saaledes gik han sin Runde i Artilleriregimentets

Stalde derhjemme i Prøjssen — ser han regelmæssigt, at Hans har behandlet Hesten efter hævdvunden kinesisk Brug, og den ligner nu en Gang ikke de prøjssiske Metoder. Saa faar Hans sig en Omgang, som var han den usleste Rekrut; det regner ned over hans barberede Hoved med Eder og Forbandelser, som han hører paa med den Taalmod, der bygger trygt paa uforstyrrelig Uvidenhed og rodfæstet Overbevisning om egen Uskyld. Hans drysser et Antal *Jawohl* ind mellem den vrede Obersts Skældsord — og fortsætter trofast med at gøre alting rigtigt efter sit, spiltosset og lynende galt efter sin Herres Hoved.

Eller Hans faar en Besked om at besørge et Ærinde. Det er ikke muligt at tale tydeligere, længere, mere grammatikalsk rigtigt Tysk end Oberst Gädtke ved slig Lejlighed. Hans hører efter med urokkelig Ro, uanset Redegørelsens Længde. Naar han vender tilbage, bringer han et eller andet, som han synes, hans Herre kunde trænge til, men som forøvrigt ikke staar i fjærneste Forbindelse med den Opgave, der skulde løses. Gädtke bliver hvid af Raseri, har ondt ved at beherske sin Trang til at gennemprygle Fyren og overøser ham med en ny Ordstrøm, som Hans lader have frit Løb, uden at h a n derved bringes ud af Ligevægt.

Naar om Morgenen Gaarden i vort Fælleshus genlyder af Raab paa: Hans! Hans!, og kort efter et Tordenvejr bryder løs, veed vi alle, at nu er Gädtke oppe. Skøndt Hans flere hundrede Gange har faaet udførlig forklaret, at han skal være tilstede paa et bestemt Klokkeslet om Morgenen, er han der aldrig. Hans's Hjærne er druknet i tyske Ord, og han har længst opgivet noget saa unyttigt som at prøve paa at fiske den op igen af dette evigt oprørte Hav. Hver Morgen tordner Oberst Gädtke derfor

i Ensomhed — uden at Skraldet dog bliver mindre voldsomt eller Virkningen anderledes, end om Hans havde været tilstede.

Oberst Gädtkes Landsmand, tidligere Premierløjtnant v. SCHWARTZ korresponderer — udelukkende pr. Telegraf — til „Lokal-Anzeiger" i Berlin. Han er en stilfærdig, beskeden Mand, der paa Grund af Sygdom har maattet træde ud af Militærtjenesten, og som føler sig stærkt tynget af de Vanskeligheder, hans nye Virksomhed bereder ham. Schwartz taler foruden de tre evropæiske Hovedsprog tillige Russisk og Kinesisk. Han har vidst at skaffe sig mange gode Forbindelser, men Censuren gør alt, hvad den kan, for at hindre ham i at udnytte dem.

Overhovedet er Afsendelsen af Telegrammer ikke velset. De fleste af os slaar os derfor paa Brevene, som ganske vist er en Maanedstid undervejs til Evropa, men som netop derfor ogsaa lettest slipper igennem Censurens Naaleøje. Inden Tilladelsen til at drage i Felten naaer os, skriver vi allesammen om det samme: Mukdens Mærkværdigheder, de mandsjurske Kejsergrave og Halshugning af kinesiske Forbrydere. Hver Uge kommer en halv Snes Røvere og Banditter af med Hovedet, saa der er rigelig Lejlighed til at sætte sig ind i dette Æmne. Alligevel slipper Stoffet snart op. I sidste Del af Juni Maaned har Censuren gode Dage, thi ingen af os afleverer noget. „Daily Mails" berømte Krigskorrespondent, CHARLES E. HANDS, ligger udstrakt paa sin Feltseng og lader sin Boy vifte sig. „Dette er første Gang i mit Liv, at jeg kan leve som en Gentleman," siger han med sit uforstyrrelige Humør. Det Antal Bridge-Partier, han faar bragt i Stand, vilde, paastaar han, sætte en Rekord selv paa en Oceandamper.

Lediggangen bereder derimod LUDOVIC NAUDEAU, Kor-

respondent til „Le Journal" i Paris, store Kvaler. Han er en af fransk Presses fineste Penne, en Skildringens Mester, der for sin Kunsts Skyld brænder af Begærlighed efter at opleve Krigen. I 1903 traf han og jeg hinanden paa Balkan under det makedonske Oprør. Vi fornyer nu her i Mandsjuriet gammelt Kammeratskab og tilbringer Dage sammen, indtil Feltlivets Tilfældigheder skiller os.

De to samvirkende Telegram-Bureauer, *Reuters Agency* i London og *Associated Press* i de nordamerikanske Fristater, har en Stab paa tre Korrespondenter, Amerikanerne MAC COMICK og GEORGE DENNY samt en purung britisk Gardeofficer, Viscount GUY BROOKE. Lord Brooke er ældste Søn af Lord Warrick og Arving til de vældige Godser, denne ældgamle engelske Adelsslægt ejer. Hans Lyst til at lære Verden at kende og deltage i store Begivenheder bragte ham til at melde sig som frivillig i den sydafrikanske Krig. Da han ikke kunde blive britisk Militærattaché her i Mandsjuriet, opnaaede han en Stilling som Korrespondent til Reuter og passer den meget samvittighedsfuldt. Der findes ingen elskværdigere og fornøjeligere Kammerat end denne unge Mand, hvis Ærgærrighed det er ved personligt Arbejde at erhverve Ret til den Anseelse, hans store Navn allerede giver ham i hans Fædreland.

Korrespondent-Korpsets betydeligste og ejendommeligste Skikkelse er imidlertid Repræsentanten for „Morning-Post" i London, MAURICE BARING. Som Skribent kan i hvert Fald kun Ludovic Naudeau staa Maal med denne vidunderlige Englænder, vort urolige og bedaarende Kælebarn, Censurens Skræk, Journalist-Messens Pryd.

Da Maurice Baring i Maj 1904 ankommer til Mukden, er han helt og holdent Debutant som Journalist. Han tilhører den stenrige Bankierslægt Baring Brothers, men

skønnedes ikke at egne sig for Finansvæsenet. Efter en Studietid, der sikkert nok har været bevæget, bestod han de Eksaminer, som er Forudsætning for at opnaa Ansættelse i Hs. britiske Majestæts Diplomati, og da han havde faaet den første Indvielse i *Foreign Office* (Udenrigsministeriet), kom han til København som Legationssekretær. Denne Tur til Danmark fik Betydning for hans Udvikling. Arbejdet i Legationen var — fortæller han selv — ikke ubetinget overvældende, saa han kunde faa Tid til at lære Dansk og læse en Mængde nordisk Literatur. Stærkt paavirket heraf skrev han selv et Par Bøger, baade paa Prosa og Vers. I København stiftede han Bekendtskab med den daværende russiske Minister ved det danske Hof, Grev Benckendorff, der senere blev Ambassadør i London. Baring lærte sig i den Anledning Russisk, som han taler flydende. Ialt behersker han fem evropæiske Sprog. Hertil kommer nu under Opholdet i Mandsjuriet Kinesisk, som han med fantastisk Hast sætter sig ind i.

Da Grev Benckendorff blev forflyttet til London, drog ogsaa Baring bort fra København. Han stræbte at bevare Interessen for det Kontorarbejde, der kom til at paahvile ham i *Foreign Office,* men det lykkedes ham ikke. Hans Hu stod til Literaturen og Pressen. Da saa den russisk-japanske Krig udbrød, formaaede han Grev Benckendorff til at skaffe ham Tilladelse til at gøre den med paa russisk Side. „Morning Post" modtog med Tak Tilbudet om at lade sig repræsentere af en saa talentfuld, saa sprogkyndig og saa ypperligt anbefalet Skribent. Udstyret som en Prins fra den fineste *outfitter* i London drog Baring til Mukden.

Den pragtfulde Udrustning varer imidlertid ikke 14 Dage. Endnu inden Baring har faaet Tilladelse til at rejse

til Fronten, er det lykkedes ham at splitte sine Ejendele for alle Vinde. *The honourable* — thi Maurice Baring bærer denne Titulatur fra sin diplomatiske Tilværelse — forærer med rund Haand russiske Officerer og Soldater samt tilfældige kinesiske Bekendte, hvad han har slæbt med sig deTusinder Mil af Kufferter, Regnfrakker, transportable Vandfade, Sporer, Ridestøvler, Strømper, Sæbe og Konserves. Han bliver efterhaanden saa fattig paa jordisk Gods, at man i Ordets bogstaveligste Forstand kan sige, at han er fuglefri. Da endelig Øjeblikket er kommet, hvor han kan drage i Felten, sætter han sig op paa sin lille mandsjurske Pony — der gengælder hans Ømhed med den stædigste, mest bidske Utaknemlighed — og traver Mandsjuriet rundt i vedvarende godt Humør, ubesværet af alle Tanker og Hensyn til sit „Træn". Han fører intet med sig. Thi han ejer intet. Han gør seks Maaneders Felttog i det vildtfremmede Land og i Temperaturer, der svinger fra 40 Gr. Celsius over til 20 Gr. under Frysepunktet, uden anden Bagage end den, han bærer paa sig — heri indbefattet en lille, kostbart indbundet Bog, hvori han har afskrevet engelske, russiske, franske, italienske, danske, norske, svenske og tyske Digte.

Følgen af, at han har givet alle sine Ting bort — naturligvis under Paaskud af, at Bagagen besværer ham; aldrig kunde det falde ham ind at indrømme, at hans Hjærte er løbet af med ham — Følgen bliver, at han efterhaanden i det Ydre bliver meget ulig den *honourable* Maurice Baring, som i Maj ankom til Mukden. I Sommertiden ligner han mest af alt en af de halvt civile, halvt militære „Røde-Kors"-Mænd, der sværmer omkring Hæren. Men da Vintren kommer og tvinger ham til at aflægge den russiske Bluse *(rubasjka'*en), som trofast havde holdt ud i Regnen og Solen, faar han en forbavsende

Lighed med Kineserne. Fra yderst til inderst udruster han sig hos en Skindhandler i Mukden og erklærer, at han er *quite comfortable* i disse lange, for en Østens Søn skaarne Klæder.

Baring forsvinder paa alle Tider af Aaret flere Uger ad Gangen. Ingen veed, hvad der er blevet af ham — mindst af alle de tre Censorer, der er sat til at passe ogsaa paa ham. Naar han saa pludselig *turns up* paa sin lodne, altid koleriske Pony, der er sadlet paa kinesisk — thi sit elegante britiske Ridetøj har han længst givet en kavkasisk Underofficer, som han fandt *awfull nice* — viser det sig, at han har levet med en Bataljon eller et Batteri, som han rent tilfældig er stødt paa et eller andet afsides Sted, og hvor han har truffet de herligste Mennesker, som overhovedet findes paa Jordens Overflade. Paa disse ureglementerede Udflugter — som næppe vilde blive taalt af andre end netop ham — oplever han de mærkeligste og pudsigste Ting, som han fortæller om, saa vi alle vrider os i Latter.

Sagen er jo den, at ingen af de fremmede kan komme den russiske Officer og Soldat saa nær som Baring. Han taler deres Sprog, lever deres Liv, tænker deres Tanker og forstaar deres Sorger og Glæder. Til den Grad bliver han efterhaanden en af deres egne, at de tager ham for Russer.

„Hvor er din Herre, min Due?" spørger en Oppasser ham engang.

„Jeg er selv Herre!" svarer Baring.

Skuffet tilføjer Soldaten: „Aa — jeg troede, Du ogsaa var en simpel Mand!"

En anden Gang, da Baring har lovet at besørge et Brev, men ikke kan tyde den daarligt skrevne Adresse, spørger han en Soldat, om han ikke skulde kunne hjælpe

ham at læse den? Men Soldaten slaar *the honourable* paa Skuldren og svarer:

„Nej, Brorlil, jeg har det ligesom Du. Jeg kan heller ikke hverken læse eller skrive!"

Baring er Vegetarianer, saa vidt gennemførligt paa Feltfod. Derimod er han ingen Fjende af et lystigt Lag, og han tømmer sit Bæger omkap med de mest hærdede Officerer. En Maanedstid før Slaget ved Liaojang træffes tilfældig en hel Del Korrespondenter, der af Hensyn til Postforsendelsen er kommen ind fra deres forskellige Hærafdelinger, i Byens eneste Herberg, det saakaldte *Hôtel International* — en elendig Knejpe, som er indrettet af en Armenier i et kinesisk Hus, og hvor der foregaar uhyggelige Ting. Baring har deltaget i en af disse vilde, russiske Fester, hvis Larm kan høres langt bort. Da han sent paa Aftnen kommer ind til os andre, er han meget medtaget. Vi søger at overtale ham til at gaa i Seng. Men jo mere vi præker for ham, desto stædigere holder han paa, at han vil ud i den friske Luft og drikke med muntre Kammerater i Stedet for at sidde her med nogle væmmelige Puritanere, Kvækere, Totalafholdsmænd og Prædikanter. Pludselig bryder han igennem vor Klynge, sparker Døren op og løber ud paa Gaden ...

Det er i Regntiden. Liaojangs Gader bestaar af Mudder, som naaer Vognhjul til Aksen og voksne Mennesker til Knæet. Kun langs Husrækkerne løber en højereliggende, fasttrampet Sti paa omtrent en Alens Bredde.

Baring vader lige ud i Mudderet, glider og falder om. Han ligger lidt og bakser, saa der staar et Sprøjt op omkring ham. Saa bliver han ked af *det* og sætter sig tilrette midt i Pløret. Kun hans Skulder og Hoved er synlige oppe over den linde Muddergrød.

Inde fra Stien formaner vi andre ham til hurtigst mu-

ligt at rejse sig. Han kan paadrage sig alle tænkelige Sygdomme. Og hvilken Skandale for os alle, hvis hans Opførsel rygtes hos Censur og anden Autoritet ...

Men Hovedet derude i Mørket svarer blot med en Strøm af foragtelige Bemærkninger om vort Filisteri og vor modbydelige Skinhellighed.

En Nattepatrulje kommer vandrende ad Stien langs Husrækken modsat den, vi staar paa.

„Hvad foregaar her?" spørger Underofficeren og lyser med sin Lygte ud over Mudderet, hvorpaa Barings glade Hoved synes at flyde.

Baring overtager selv Svaret: „Min Due, jeg har faaet en ærlig Rus. Se, her ligger jeg og vilde være fuldkommen lykkelig, hvis ikke disse fremmede Bladsmørere plagede mig med deres ukristelige Formaninger!"

„Er Du lykkelig, min lille Søn, saa bliv Du kun liggende, og Guds Fred med Dig!", svarer Underofficeren, idet han og hans Folk gaar videre.

„Hører I, afskyelige Hedninger! Denne Mand af Folket ejer den sande, den ægte Kultur. Hvad er I andet end hensmuldrende Saltstøtter paa Skillevejen mellem Sodoma og Gomorrha, hvis Vellyst I ikke kan sanse!"

„Baring," siger jeg nu til ham paa Dansk, „vær dog fornuftig. Jeg skal hjælpe Dem ind paa Deres Værelse, skaffe Deres Boy vækket og faa Dem vasket og gjort istand ..."

Hovedet ude i Mudderet begynder at deklamere Holger Drachmann:

Alle Kirkeklokker bringer fjærnt
Bud fra gamle Dage;
alle Blomster vender sig
og ser med Suk tilbage;
Hjærtegræsset skælver svagt
under Aftnens Brise . . .

Stille, Hjærte! Skælv ej Du
som denne lille Vise.

Premierløjtnant v. Schwartz trygler paa Tysk Baring om at gøre en Ende paa denne pinlige Scene, der kan koste ham hans Helbred og ødelægge hans Fremtid ...

Fra Pløret lyder en højtidelig Røst:

Wer wagt es, Rittersmann oder Knapp,
Zu tauchen in diesen Schlund?
Einen goldnen Becher werf ich hinab;
Verschlungen schon hat ihn der schwarze Mund.
Wer mir den Becher kann wieder zeigen,
Er mag ihn behalten, er ist sein eigen!

Naudeau siger paa Fransk, at Baring slet ikke kan være bekendt at opføre sig saadan. „Hvad i Alverden ligger De dog dèr og venter paa, Menneske!"

Hovedet svarer smeltende:

Et tout ce que j'attends, c'est que l'on dise un jour
Sur la patrie en deuil il a versé des larmes;
Aux sillons de la haine il a semé l'amour.

Baring imødegaar det romerske Blad „Tribunas" Korrespondent, GUIDO PARDO, med Dante og Lord Brooke med Byron.

Først da en af os finder paa, at vi alle skal gaa ind for at berøve Baring hans Publikum, tier Deklamationen ude fra Mudderet. Hans Boy bliver varskoet. — Lidt efter hører vi ham pjaske og sprutte ude i Gaarden, medens han af fuld Hals synger:

Something I owe to the soil that grew
more to the life that fed —
but most to Allah who gave me two
separate sides to my head!

I would go without shirts or shoes,
friends, tobacco or bread
sooner than for an instant lose
either side of my head!

Siden slaar Maurice Baring endnu mange forunderlige Slag, hvorom der gaar Frasagn helt op til Vicekongens og Overgeneralens Vaggoner. I næsten et helt Aar traver han rundt paa sin uforsonlige Pony, det eneste Væsen i Mandsjuriet, han aldrig naaer at betvinge, holder Hvil i den første, den bedste Lejr, drøfter mellem Kanoner og Bajonetter Dostojevski, Gogol og Turgénjeff, tilbringer Aftnerne i usle kinesiske Hytter, hvor Læsningen i den kostbart indbundne Digtsamling afbrydes af Granatild og Geværsalver, deler Kaar med Officerer og Soldater fra alle det russiske Kæmperiges Egne, snart i Nød og Trang, snart i støjende Lystighed eller snigende Tungsind ... men bestandig den samme M a u r i c e B a r i n g, den højtdannede Verdensmand, den glade Sjæl og brave Kammerat, den fine Kunstner og skødesløse, uforbederlige Bohême.

Hen paa Efteraaret tynder det stærkt ud i Korrespondent-Korpset. Et Par Stykker er bleven ekspederede tilbage til deres Hjemland, fordi de — trods deres Æresord — har sendt Telegrammer afsted ad Smugveje, udenom Censuren. Et Par andre lader sig efter Slaget ved Liaojang tage til Fange af Japanerne, fordi de hører hjemme i Amerika og ikke vil risikere at komme til at gøre Turen rundt om Jorden, naar de agter at forlade Krigsskuepladsen. I Slutningen af Oktober er der kun en 8—10 fremmede Pressemænd tilbage i Mukden.

Censuren slappes nu kendelig paa alle andre Omraa-

der end netop det telegrafiske. Kaptajn Thérémin kan næsten helt og holdent hengive sig til Studiet af Mandsjuriets Dyreliv. Baron Hoven forsvinder undertiden paa længere, mystiske Rejser ind over nevtralt, kinesisk Landomraade. Oberst Pestitsj er henrykt over, at han nu kender os, der er bleven tilbage, saa godt, at han kan slippe for at kigge i vore Privatbreve og kun behøver at høre en kortfattet Gengivelse af vore Artiklers Indhold. Lidt efter lidt har Udviklingen fuldbyrdet sig; Censorer og Korrespondenter mødes til fortroligt Samarbejde, skyder lempeligt „Reglementet" tilside og lader den sunde Fornuft raade. Da Vinteren melder sig og Krigen stilner af, drøfter vi for ramme Alvor i Korrespondenternes Messe, om vi ikke skal foreslaa Oberst Pestitsj at flytte ind til os og overtage Hvervet som vor „Præsident". Planen strander kun paa Obersten selv, idet andre tjenstlige Anliggender end Censuren nødvendiggør, at han forbliver boende ude ved Banegaarden.

Da Baron Hoven hører om den Anmodning, vi har rettet til Censurens Chef, faar han et voldsomt Latteranfald.

„Sagde jeg det ikke nok, mine Herrer!" udbryder han i sin højeste Diskant. „De vilde ikke tro det, men det *er* sandt, at min ærede Kollega Thérémin er en Vismand. Han har Ret, tusind Gange Ret. Alle Dyr *kan* tæmmes!"

RUSSISKE OFFICERER

Saa snart jeg den 26. Juni 1904 i Tatchitchao har opnaaet General Kuropatkins Tilladelse til at følge Krigen med IX. østsibiriske Skyttedivision under Generalmajor Kondratovitsj, opsøger jeg paany Stationens Kommandant og spørger ham, om han muligvis kan hjælpe mig til at finde IX. Division? Men han svarer blot med at henvise mig til Oberstløjtnant LUBOFF i Overkommandoens Stab og har forøvrigt uhyre travlt. Thi der staar en Træfning mod Syd, og Tog kommer og gaar i forvirrende Mængde.

Oberstløjtnant Luboff, som jeg træffer i Kuropatkins Tog, veed ikke selv, hvor IX. Division for Tiden opholder sig. Maaske er den paa Marsj, maaske er den i Kamp. Det er et meget uheldigt Øjeblik at spørge i. Om en Times Tid kører Overgeneralen nordpaa. Alt er i Bevægelse. Uden at røbe militære Hemmeligheder kan Obersten kun sige saa meget, som at Træfningen sydpaa formodes at maskere en omgaaende japansk Bevægelse, hvis Hensigt er at overskære Jærnbaneforbindelsen mellem Liaojang og Tatchitchao. Hvis jeg vil opleve noget, maa jeg derfor helst sørge for at faa mig selv og mine Heste transporteret til Stationen Hajtsjeng mellem disse to Byer. Det er langt bedre end at ride rundt efter IX.Division,

som selv er i Bevægelse og derfor ikke nem at finde. Altsaa Farvel og paa Gensyn i Hajtsjeng ...

Det bliver en sløvende Ventetid her i Tatchitchao, inden Lejlighed til at komme med et Tog nordpaa tilbyder sig. I over 24 Timer gaar jeg hvileløs paa Lur efter at slippe afsted. Togene vedbliver at rasle sydpaa; de, der kommer sydfra, bliver staaende. Ikke Mulighed for at faa Søvn i Øjnene. Bestandig paa samme Spørgsmaal det samme Svar: at om en Time eller to vil der afgaa Tog nordpaa. Timerne bliver imidlertid til Døgn. Og jeg er lige vidt.

Endelig den følgende Dag ved 2-Tiden kan jeg komme afsted. Men jeg alene. Til mine Heste er der ikke Plads, og forøvrigt heller ikke Tid til at faa dem indladede. Stationskommandanten lover at sende dem og min Mafu Vong med „næste" Tog. Hvornaar det vil ankomme til Hajtsjeng, veed hverken han eller nogen Moders Sjæl. Der er ikke noget, der hedder Køreplan paa en ensporet Jærnbane i Krigstider.

Mit Tog naaer Hajtsjeng Klokken 5 Eftermiddag. Uden Tøven opsøger jeg Oberst Luboff, der meddeler mig, at General Kuropatkin har begivet sig til en stor Landsby ved Navn Simutsjen, Øst for Jærnbanelinjen, for dèr at træffe Forberedelser til at imødegaa et muligt japansk Angreb. Næste Morgen Klokken 6 vil han, Luboff, med en betydelig Transport ride til Simutsjen for at melde sig til Tjeneste ved Hovedkvarteret. Hvis jeg har Lyst til at være med, er jeg velkommen. Altsaa Farvel og paa Gensyn i Morgen tidlig Klokken 6 ...

Der er nu ikke andet for end at begynde Ventetiden fra Tatchitchao om igen her paa denne forbandede Station. Jeg maa være tilstede, saa snart der kommer Tog sydfra, for straks at kunne snappe Vong og Hestene. Uden dem

kan jeg ikke være med i Morgen tidlig. Og saa paalidelig end Vong er, finder han dog aldrig af sig selv paa at staa af her i Hajtsjeng, naar han ikke ser mig.

Regnen strømmer ned paa tredje Dag. Markerne paa begge Sider af Jærnbanelegemet er allerede forvandlede til Søer. Luften er hed og fugtig som i et Dampbad. Utalte Hærskarer af Fluer gør Opholdet i Stationens forskellige Rum til en Plage. Udenfor bliver man gennemblødt i Løbet af faa Minutter.

Mørket er længst faldet paa — og stadig ingen Tog fra Tatchitchao. Jeg kæmper med Trætheden; men her hjælper ingen Klage. Sørger man ikke selv for sine Anliggender, er der ingen, som gør det. En Generalintendant, som har Medlidenhed med min triste Forfatning, tilbyder mig at sove i en ledig Halvkupé i hans Vaggon. Det koster Overvindelse at afslaa Venligheden; men jeg *tør* ikke tage imod den. Falder jeg først i Søvn, hører jeg ikke det Tog, som skal bringe mig mine Heste sydfra. Og uden Heste kan jeg ikke komme med Oberst Luboff i Morgen tidlig.

Timerne snegler sig afsted. Midnat har slaaet. Alt er mørkt og øde paa Stationen. Men stadig ingen Tog fra Tatchitchao.

Klokken gaar til to. Jeg er ved at opgive det hele. Dette er Hundeliv. Saa hellere sidde indespærret i Mukden under Censurens Laas og Slaa. Fanden og ikke jeg skal være Krigskorrespondent under disse Vilkaar ...

Klokken gaar til tre. Drømmer jeg — eller hører jeg virkelig Stemmer ude paa Perronen?

Nogle søvnige Stationskarle gaar omkring i den øsende Regn.

— Kan der snart ventes Tog sydfra?

— Maaske nok, Deres Velbaarenhed.

Himlen være lovet.

— Naar omtrent?

— Maaske ligestraks, Deres Velbaarenhed.

Og rigtig ... Gennem Regnen lyder Rumlen og Raslen ... En Lokomotivlanterne lyser forude ...

Snart har jeg fundet Vong, der sammen med mine Heste sover de retfærdiges Søvn i en Kreaturvogn. Gensynets Glæde gør mig ganske vaagen. Han faar Besked om at være rede til Klokken 6. Og selv lister jeg drivvaad op i Generalintendantens Kupé, hvor jeg kan sove tre Timer inden Udrykningen.

„Naa, det maa jeg indrømme, De er præcis, Fjódor Fjódorovitsj," siger Oberst Luboff til mig, da jeg stiller paa aftalt Tid og Sted. Han ordner den store Transport — over tredive russiske og kinesiske Vogne — giver Eskorten Besked og forhandler gennem sin Tolk med de kinesiske Kuske, der kører de i Hast lejede eller købte Kærrer. Da alt er, som det skal være, sætter han sig i Spidsen og kommanderer: Fremad!

Regnen vedbliver at falde og har forvandlet Vejen til en Mudderflod. Pløret rækker Vognene til højt op over Hjulakslerne. I Løbet af den første Time har vi maattet standse fem-seks Gange, for at Eskortens Soldater kan hive de tungt lastede Kærrer op af Huller og Gruber. Lidt op ad Formiddagen køber Oberst Luboff i en Landsby ti forspændte kinesiske Kærrer for at lette de øvrige Vogne for en Del af deres Byrde. Et ridende Bud bliver sendt tilbage til Hajtsjeng med skriftlig Ordre til at skaffe halvthundrede Kosakker, da der kræves mere Mandskab til Hjælp ved Overgangen over Floder og i andre vanskelige Tilfælde. Efterhaanden som Dagen skrider, mister vi fem Trækdyr, 3 Heste og 2 Muler, der styrter i Span-

det for ikke at rejse sig mere. Hen paa Eftermiddagen river Strømmen i en Flod to kinesiske Kuske af Kærrerne — og de staar ikke til at redde. Ingen af os har en tør Trævl paa Kroppen. Soldaterne, der har aset og slæbt med Vognene, naar de sad fast i Æltet, er tilsølede med Mudder fra Huen til Støvlerne.

Afstanden mellem Hajtsjeng og Simutsjen er omtrent 25 Kilometer. Efter 9 Timers Ridt er vi imidlertid kun naaet Halvvejen. Oberst Luboff lader da holde Rast i en Landsby, hvis Huse uden videre Snak bliver taget i Besiddelse til Officerer og Mandskab. Da vi skal pakke vore Forraad ud, viser det sig, at alt er ødelagt af Regnen. Brødet er bleven til slatten Grød, Theen en væmmelig, klæbrig Masse, Kødet slimet og dækket med Lermudder. Vi tinger saa med Kineserne om Æg og kogt Hirse — det eneste, Stedet har at byde paa.

Efter Maaltidet paakommer der os ligefrem en Slags Velvære. En af os foreslaar at tage en lille Lur, saa vaade og snavsede vi end er. Men Oberst Luboff forbyder det; giver vi efter for Trætheden nu, naaer vi ikke Simutsjen i Aften — og det er selve Kuropatkin, som venter paa os og vort Træn. Obersten spøger og er tilsyneladende i brillant Humør. Intet Øjeblik har han tabt Taalmodet eller Selvbeherskelsen. Han tiltaler sine Folk med de kærligste Navne — „min Due", „min lille Bror", „min Sønneke" — og de svarer ham, som var han deres Fader. Der er ikke noget, der hedder militær Stramhed paa denne strænge Marsj. Ingen tænker paa at knibe ud fra Pligterne, hvor drøje de end er, men alle tager resigneret fat, hvor Kræfter og god Vilje gøres behov. Derfor lyder heller ikke et barskt Ord, næppe nok en Befaling. Chefen raadslaar med sine Soldater og de med ham, som

hørte de sammen i en eneste stor, jævnt borgerlig Familje.

General Kuropatkin venter. Altsaa paany i Sadlen!

Aa, føj for Pokker — dette vaade, klæbrige Lædertøj, denne Klamhed overalt, hvor Klæderne berører Kroppen, denne Svuppen i Støvlerne, denne evige, lunkne, ferske Regn fra oven og disse Strømme af lind, ekskrementfarvet Lermudder for neden!

Det gælder om ikke at falde sammen og opgive Ævred. Men jeg kan ikke gøre ved det — alt som Dagen gaar, mærker jeg, ligesom i Drømme, at jeg bliver sløvere og sløvere. Siden i Forgaars Morges har jeg kun haft tre Timers Hvile i en Jærnbanekupé. Dette endeløse, snigende langsomme Ridt ad disse Veje og i dette Vejr er ved at overvælde min Modstandsævne.

Skridt for Skridt finder min mandsjurske Pony frem ved Siden af Trænet og de andre Ryttere. Det er længe siden, at jeg har sluppet Tøjlerne og ladet den tage Styret.

Egenlig er dens Bevægelser helt behagelige ... Den vugger mig blødt, blidt, søvndyssende. Men naturligvis, det vilde være bedre at kunne ligge ned, ganske stille, uden at røre en Haand og uden at høre alle disse udasede Menneskers og Dyrs Stønnen omkring sig ...

Jeg bryder mig slet ikke om at spise eller drikke. Underlig, at Folk altid først skal tænke paa den Slags Ting. Nej, jeg vil blot sove — nogle Timer eller nogle Dage, hvad jeg nu kan faa Lov til af Kuropatkin. Jeg tror, jeg skal ride hen og spørge ham. Det er ikke saa langt; men vi maa være forsigtige ikke at falde paa den glatte Vej ...

Skøndt, hvad saa, om jeg ogsaa faldt? Naar jeg svøbte min Regnkappe om mig og lagde Sadlen under Hovedet, kunde det godt lade sig gøre at sove her paa Vejen —

sove ganske stille, ganske stille, saa ingen mærkede det ... Det er godt, Pony, det er godt! Nu glider vi to sagte ned i Mudderet for at sove lunt og længe ...

— „Men saa se Dem dog for, Mand!"

Jeg vaagner med et Sæt og føler pludselig en frygtelig Angst. Min Hest er gledet og vilde være faldet, hvis ikke Oberst Luboff i rette Øjeblik havde grebet den i Tøjlen. Jeg selv befinder mig paa Jorden med den ene Fod hængende i Stigbøjlen.

„Hvordan i Alverden gaar det til, at De ligger dèr, Fjódor Fjódorovitsj?" spørger Obersten leende.

„Jeg tror, jeg sov, Hr. Oberst."

„Ja, det tror jeg sgu ogsaa. Men vi har ikke Tid til baade at fiske Kinesere og Korrespondenter op. *En avant!*"

Atter gaar det fremad. Jeg prøver at vække mig selv og Hesten ved et Trav oppe paa en højtliggende Gangsti langs Vejen. Men vi kommer derved saa langt forud for Trænet, at vi helt maa standse, og denne Ventetid er en haabløs Kamp med Trætheden. Hesten gider ikke en Gang æde det friske Græs ved dens Fod. Jeg sover, staaende paa Jorden, med Arme og Hoved paa Sadlen.

Denne Gang vækkes jeg af Sang. Et Regiment passerer forbi i Retning af Simutsjen. Tropperne er fra Hoved til Fod oversprøjtede med Lermudder; det er umuligt at skælne en eneste Farve i deres Uniform og Oppakning. Og som Klæderne saaledes Vaabnene; de er klattede til og æltede ind i Pløre, som var de bleven slæbt hen ad Vejen. De fleste Soldater har taget Støvlerne paa Nakken og gaar barbenede; man ser Benklæder og Skjorte kline fast til Kroppen af Væde og Snavs fra Overgangen over Floderne og Marsjen gennem Mudderet. Naturligvis er der hverken Tale om Geledder eller Fodslag. Enkelt-

vis hjælper hver sig fremad, som han kan bedst, snart kløvende Mudderet, saa det sprøjter ham om Laarene, snart kravlende paa alle fire op ad Skraaningen for at naa den højere liggende Gangsti, snart krydsende ind over de opblødte Hirsemarker, snart endelig springende, med Geværet som Støtte, over de dybe Huller, Formandens Plump har afdækket.

Under alt dette lyder fra Kompagni til Kompagni en lystig Sang. Et Par Forsangere sætter i, Vers efter Vers, om Kærlighed, Soldatens muntre Liv og andet Digt — og de tusinde Mandsstemmer svarer i et langt, gjaldende Omkvæd, der gentages med utrættelig Iver.

Oberst Luboff ser med Stolthed dette Regiment marsjere os forbi.

„Jeg gad nok vide, om nogen anden evropæisk Nation gjorde vore Folk disse Marsjer efter," siger han fornøjet. „Moritz af Sachsen paastod jo, at Sejren beror paa Soldaternes Fødder. Hvis det endnu er sandt, vilde jeg ikke være bekymret for denne ulykkelige Krigs Udfald. Men desværre ... Selv om Soldaternes Fødder er i Orden, tør jeg ikke svare for, at det samme er Tilfældet med Officerernes Hoveder."

Obersten har nu Brug for al sin Opmuntrings-Ævne. Trækdyrene orker næsten ikke mere at slæbe Transportkærrerne, og Soldaterne er dødtrætte. Standsningerne bliver længere og længere. Da i Tusmørket en lille Flod med rivende Strøm skal overskrides, gør de kinesiske Kuske Vanskeligheder; et Par af dem prøver paa at desertere. Men Oberst Luboff tager dem i Kraven og lader dem true med de grusomste Straffe, hvis de ikke een, to, tre kører de Kærrer over. Tropperne trykker sig lidt ved at skyde bagpaa og føre Heste eller Muler ved Bidslerne. Da Oberst Luboff ser det, giver han sin egen Ride-

hest til en ung Løjtnant og peger, uden at mæle et Ord, paa Flodens modsatte Bred. Derpaa tager han det forreste Spand i Tøjlerne — stadig uden at have aabnet Munden til en Anmodning, end sige en Ordre — og trækker det ud i Vandet. Vadende til Skulderhøjde fører han Dyrene, Kusk og Kærre velbeholdne over. Uden at kny, med en vis ydmyg Beundring i Øjnene, følger Soldaterne efter. Og da de atter staar paa Land, giver de sig til højrøstet at — udskælde de Kinesere, der havde villet desertere.

„Saadan no'en fejge Slyngler! Sikke dovne Asener! I vil nok snyde, vil I! Vor lille Fader Tsarens Penge kan I nok bruge; men gøre Nytte for dem vil I helst være fri for! Saadan no'en skeløjede Rævepelse!"

Oberst Luboff ryster sig som en Puddel, der har været i Bad. Han blinker smilende til sine Folk, sidder atter op og raaber:

— Fremad, mine smaa Duer!

Klokken 1 Nat, efter nitten Timers Marsj, naaer vi Simutsjen. Obersten melder sig straks i General Kuropatkins Kvartér, men faar Besked om at komme igen næste Morgen Klokken 6.

Det viser sig umuligt at faa Tag over Hovedet i selve Landsbyen; alle Huse er overfyldte. Der er da intet andet for end at slaa Telt under nogle gamle Træer i en Have, vi har opdaget trods Mørket. Vore Feltsenge bliver redt paa den opblødte Grund. Medens den lunkne, stride Regn vedbliver at sile ned, ensformigt trommende paa Telttaget, sover vi ind — dybt og trygt, som var der intet, der hed Krig.

Allerede Dagen efter vor Ankomst faar Oberst Luboff Ordre til at vende tilbage til Hajtsjeng. Ogsaa General

Kuropatkin forlader Simutsjen efter at have truffet de fornødne Foranstaltninger til Stillingens Forsvar.

IX. østsibiriske Division befinder sig ikke i disse Egne. Da jeg nu en Gang er her, ordner Oberst Luboff det imidlertid saaledes for mig, at jeg foreløbig kan opholde mig hos V. Division (Generalmajor Alekséjeff), 20. østsibiriske Skytteregiment under Befaling af Oberst Gnida.

Forventningerne om, at Japanerne hurtigt vil angribe, gaar ikke i Opfyldelse. I de 18 Dage, jeg opholder mig ved V. Divisions 20. Regiment, sker der intet. Stemningen i Regimentets *Sobranje* (Messe) er sløj og nedtrykt.

Officererne fortæller, at Soldaterne klager over, at de siden Krigens Begyndelse ikke har gjort andet end marsjere og marsjere. Officererne selv er misfornøjede med, at deres eneste Tjeneste bestaar i at inspicere Vedetter og Forposter eller at lede Arbejdet med Anlæg af Feltbefæstninger. Endnu har ingen af 20. Regiments Mandskab og Befalingsmænd været i Ilden. Derfor drejer deres Tale sig ofte om det Slag, de alle venter paa — den store Begivenhed, der *maa* komme, og som behersker alle Sind, indtil Oplevelsen bliver en Kendsgærning.

„Vi er syge af at vente!" — „Vi er lede og kede af at forestille os, hvad der skal ske!" — „Det er ikke til at holde ud bestandig at forberede sig paa Døden og Lemlæstelsen." — „Vi længes efter at vise, hvad vi duer til!"

Den Slags Udtalelser falder Dagen lang. Da der den 9. Juli om Aftenen indløber en Meddelelse om, at et japansk Angreb paa Stillingen ved Simutsjen kan ventes den 10. eller 11., modtager Sobranjen den med rungende Hurraraab. Næste Dag opklares det, at Meddelelsen er urigtig. Officererne bliver fortvivlede. De skændes indbyrdes eller trækker sig ind i sig selv i tvær, muggen Tavshed.

Naar Sobranjen ikke taler Krig, er hele dens Interesse optaget af Mad og Drikke. De voldsomme Regnskyl har ødelagt mange af Transporterne, saa det navnlig kniber med at faa Brød, The og Sukker. De private Beholdninger af Spirituosa er længst sluppen op. Alligevel hænder det flere Aftener, at nogle af Officererne, Lægerne, ja selv Regimentets Feltpræst holder Drikkelag og bliver berusede. En omvandrende græsk eller armenisk Høker har paa neutralt kinesisk Omraade paa egen Regning og Risiko læsset et Par Kærrer med *Vodka* (Brændevin) og forskellige Slags Bolsjer og kører nu fra Lejrplads til Lejrplads. Maaske har han ogsaa Stearinlys, brændt Kaffe og Konserves-Mælk med sig; men Hovedartiklerne er uforanderlig, hvor man end træffer disse Hærens Parasiter, Vodka og Slikkerier, som finder rivende Afsætning trods de ublu Priser, der forlanges. En Høkers Nærværelse mærkes straks paa den almindelige Demoralisation. Soldaterne sværmer i tætte Skarer om det Kineserhus, hvor han har opslaaet sin Bod; om Natten gøres der Forsøg paa at rapse fra ham. Flere Officerer møder berusede i Tjenesten eller til Maaltiderne; den ene lurer paa den anden for at opdage, om han skulde have stukket Vodka til Side paa hemmelige Steder og ikke vil dele med Kammeraterne.

Naar Armenieren har faaet udsolgt og er borte igen, føles det som en Befrielse. Men Savnene nager og piner alligevel alle disse ørkesløse Mænd, der i Lejrlivets Øde venter og venter paa en Afgørelse, som ikke vil komme. ... Nogle af Officererne faar formelige Anfald af Sovesyge og rejser sig ikke fra Feltsengen undtagen for at spise og drikke — og til sidst gider de ikke en Gang det mere. Andre slaar sig paa Kortene, andre atter paa den modbydelige, terpentin-agtige kinesiske Hirse-Brændevin

han-tchi. Hele Resten gennemgaar en Krise af Hjemvee. Sundhedstilstanden bliver ringere og ringere. Alverden melder Sygdom eller i det mindste Ildebefindende. Lægerne og deres Hjælpere faar travlt med Tilberedningen af Kinin og Stoppemidler.

„Kunde man endda faa sig et Glas Vodka!" —„Kunde de Satans Japanere blot finde paa at angribe!" — „Kunde vi blot komme et andet Sted hen, lige meget hvor, naar kun vi slap bort fra denne Mudderpøl!"

Sobranjen er ved at blive et Helvede. Ude i Lejren paa Bjærgskraaningen hærges Divisionens Tropper af Tyfus, Dysenteri og Kolerine.

Her er modbydeligt.

Den 20. Juli finder jeg endelig — i en Landsby Syd for Tatchitchao — IX. østsibiriske Division og modtages gæstfrit af dens Chef, Generalmajor KONDRATOVITSJ. Dermed begynder det lange Samliv med denne fremragende Officer og hans Stab.

General Kondratovitsj opholdt sig i Port Arthur, da Krigen blev erklæret i Februar Maaned. En kort Tid var han øverstbefalende Officer over de i Mandsjuriet staaende Tropper. Da den „mandsjurske Armé" blev dannet, fik han tildelt Kommandoen over Iste Armékorps' (Generalløjtnant Stachelberg) IX. Division, der bestaar af fire østsibiriske Skytteregimenter (Nr. 33, 34, 35 og 36) med en Styrke paa ialt 10,000 Mand. Generalen, som i en Aarrække har været Lærer i Krigskunst ved det militære Akademi i Moskva, er en fint dannet, politisk, literært og kunstnerisk stærkt interesseret Mand. Han taler foruden sit Modersmaal de tre evropæiske Hovedsprog. Under Bokseropstanden i Kina var han Chef for den russi-

ske Troppeafdeling, som efter Pekings „Erobring“ besatte det kejserlige Palads.

Naar Divisionsstaben ligger i Lejr, er Generalens to fremmede Gæster, den chilensiske Militærattaché, Oberstløjtnant A. C. SCHÖNMEYR og jeg, to Gange daglig, Middag og Aften, Gæster ved hans Bord. Schönmeyr sidder paa hans højre, jeg paa hans venstre Side. Han lader altid Oppasseren byde Militærattachéen først, derpaa mig og sig selv sidst. Under alle Forhold, selv om Omgivelserne er nok saa elendige, Feltlivets Vilkaar nok saa usle, overholder han Formerne til det yderste. Han er bestandig i Ro og Ligevægt. Selv naar han er vred, løfter han ikke Stemmen. Sjældent eller aldrig taler han med sine fremmede Gæster om militære Anliggender, svarer tværtimod undvigende, naar de drister sig til at spørge om forestaaende Begivenheder eller i hans Nærværelse at drøfte Iagttagelser fra Krigens Gang. Derimod er han glad ved enhver Menings-Udveksling om nevtrale Æmner og forlænger gærne Samværet et Stykke ud paa Aftenen, naar hans Travlhed tillader det.

I Maaltiderne deltager alle Divisionsstabens Officerer, saa vidt de er tilstede i Generalens Kvarter. Der kommer ogsaa mange Gæster fra de to Brigaders Stabe og fra Regimenterne. Vi er i Reglen 15—20 Mennesker til Bords hver Dag.

Kun ved enkelte, højtidelige Lejligheder kommer der Vin eller Øl paa Bordet. Generalen er meget streng paa dette Omraade. Den eneste Nydelse, han selv tillader sig, er Cigarrygning. Inden han forlod Port Arthur, opkøbte han det meste af det Oplag Havana- og Manilla-Cigarer, som fandtes i denne Østens Frihavn. Regelmæssig hver Dag byder han sine fremmede Gæster af sit fuldt proppede Etui, og lige saa regelmæssigt svarer vi med Nej

Tak. Da Cigarer ikke er til at opdrive for Guld, sætter han Pris paa vor Utilbøjelighed til at berøve ham hans Nydelse — og han spøger ofte med denne sin „Nærighed". I Virkeligheden er der ingen Grænser for hans formfuldendte, altid redebonne Gæstfrihed.

Under Marsjer og Fægtninger ser vi lidet til Divisionens Chef, og det er da ogsaa tydeligt, at han ikke ønsker at blive ulejliget. Først naar hver især har faaet anvist sit Kvartér, og hans røde Standart er bleven hejst paa den Fansa, han selv ønsker at bebo, gør han sig rede til paany at optræde som Vært — stadig under den stiltiende Forudsætning mellem ham og os, at vi ikke plager ham med Spørgsmaal om, hvad der er sket, eller hvad der skal foregaa.

Efterhaanden som Schönmeyr og jeg lærer vor General nærmere at kende, forstaar vi ogsaa Aarsagen til hans Ulyst til at tale med os fremmede om Krigen. Der er ingen Tvivl om, at han — der i saa mange Aar har levet i Østen — fra første Færd har været en Modstander af den russiske Politik, der førte til Sammenstødet med Japan. Han lider under disse evige Tilbagetog, skammer sig over bestandig at skulle vige for Fjenden, harmes over dette vældige Spild af Kræfter. General Kondratovitsj har lige siden Krigens første Slag ved Jalu staaet i forreste Række med sin Division; hver Gang har den gjort sin Pligt og udrettet alt, hvad der blev forlangt af den. Men til hvad Nytte? I Rusland troer de naturligvis, at IX. Division som overhovedet hele I. Armékorps ingenting duer til, fordi de uafbrudt har været nødt til at trække sig tilbage. Hvis de lod sig smadre eller omringe og afskære fra Forbindelsen nordpaa, vilde de maaske kunne opnaa Heltenavnet. Nu, da det er lykkedes dem at opholde den langt overlegne Fjende og i Slag efter Slag at til-

føje ham store Tab, medens de selv har det meste af deres Styrke i Behold, og forøvrigt alle afgørende Katastrofer er bleven undgaaede — *nu* er de Genstand for Ruslands og for Verdens Foragt.

Men General Kondratovitsj føler sig ogsaa trykket af Bevidstheden om, at vi fremmede maa gøre Iagttagelser, som ikke er til Ære for den russiske Hær. Det hjælper ikke, at han i vor Nærværelse lader, som om han ikke ser, hvad der dog er aabenlyst for os alle. Det nytter ikke, at han selv — saa vidt hans Magtomraade strækker sig — holder stræng Justits og stræber efter at forebygge alle Udskejelser. Forholdene er stærkere end han. Alt for ofte maa han bøje af, tie og taale, fordi der intet er at udrette.

Han veed, at Schönmeyr og jeg under Slaget ved Tatchitchao saae en Artillerigeneral rave drukken om paa den Plads, hvorfra han skulde lede sin Brigade. Han veed, at vi har oplevet uhyggelige Udslag af Raahed overfor den værgeløse kinesiske Befolkning. Og han veed endelig, at vi iagttager Svir og Spil, der foregaar i vor Nærhed, men bag hans Ryg. Derfor er han taknemlig, naar vi intet nævner om alt dette. Derfor lyser et Smil over hans Ansigt, naar vi fortæller om de lige saa talrige Tilfælde, hvor Officerer i hans Regimenter er optraadt dygtigt, taktfuldt eller modigt.

Vor Nærværelse forøger undertiden Generalens Strænghed.

En Soldat er kommen i Klammeri med en Kineser om Æg. Det ender med, at Soldaten slynger en skarp Sten efter Kineseren, der rammes saa uheldigt i Tindingen, at han segner bevidstløs om og trods Lægernes Omhu dør i Løbet af Dagen. Soldaten er flygtet straks efter Ugærningen, men gribes hurtigt. Da General Kondratovitsj hø-

rer, at Schönmeyr og jeg har overværet Drabet, forklarer han med en for ham usædvanlig Ordrigdom, hvilke Straffe der venter den skyldige, og hvilke drakoniske Forholdsregler han har ladet træffe for at forebygge Gentagelser.

Med den ene af sine Brigade-Generaler, TSIKOFF, staar Kondratovitsj paa en meget kølig Fod. General Tsikoff er en gammel Hugaf uden nævneværdig Dannelse; som ung Løjtnant erhvervede han sig ved personlig Tapperhed, under Stormen paa Fæstningen Kars, Georgskorset, der er en højt anset Udmærkelse; siden er han i forskellige, fjærne Garnisoner bleven forfremmet til Generalmajor. Han drikker meget og faar da en ubehagelig Trang til at kysse alle, der er i Nærheden af ham, ligesom han uden mindste paaviselig Anledning bliver dybt rørt og fælder stride Taarer ned i sit hvide, alkohol- og tobak-stinkende Overskæg. Naar han i denne Tilstand opsøger Divisionschefen, finder Kondratovitsj altid et Paaskud til hurtigt at hæve Bordet og faa sine fremmede Gæster fjærnede. Forøvrigt er General Tsikoff en godlidende Mand, som Tropperne holder meget af, og som de i al Ærbødighed beundrer baade for hans Georgskors og for hans mægtige Tørst.

En Aften sent har Divisionen efter en lang, blodig Slagdag tiltraadt Tilbagetoget og er gaaet i Kvartér i en Række kinesiske Landsbyer. Schönmeyr og jeg boer i samme Fansa som General Kondratovitsj. Vi er allerede ved at forberede os til Natten, da nogle Soldater kommer slæbende med en tung Byrde og lægger den for Divisionschefens Fødder. Det er General Tsikoff i døddrukken Tilstand.

Soldaterne forklarer, at de har fundet Hs. højvelbaarne Ekscellense ude paa Vejen, og at de ikke vidste, hvad de skulde gøre med ham ...

Kondratovitsj byder dem tie.

Saa gaar han hen til Tsikoff, der ligger sanseløs paa det smudsige Gulv, støder let til ham med Støvlespidsen og siger paa Fransk — skøndt Tsikoff hverken ædru eller fuld forstaar et Ord af dette Sprog:

„Stakkels General! De maa være haardt saaret eller meget syg. Det gør mig virkelig ondt!"

Hurtigt tilføjer han paa Russisk:

„Bær Generalen til Ambulancen. Se til, at I kan rappe Jer bort med ham."

Først hen paa Vinteren lykkes det Kondratovisj at faa en anden Brigadechef i General Tsikoffs Sted.

I Divisionschefens Stab findes dygtige Officerer, der brænder af Iver for deres Tjeneste, og Kondratovitsj er dem da en god Foresat. Forholdet mellem ham og hans Stabschef, Oberstløjtnant PECHUTA, har efterhaanden udviklet sig til at blive hjærteligt og fortroligt. Det er derfor Generalen en stor Sorg, da Pechuta falder under Slaget ved Tuminling i Oktober 1904. Ogsaa Afløseren, en ung Kaptajn, der lige var ankommen fra Rusland, falder en Uges Tid efter Pechuta.

Thi IX. Division vedbliver at staa i forreste Linje, indtil Vinterens Strænghed tvinger de kæmpende Hære til at indstille Fjendtlighederne. Kondratovitsj forfremmes til Generalløjtnant, men beholder sin Division. Som han havde været den første paa Valpladsen, da Krigen udbrød, blev han ogsaa en af de sidste, der forlod Mandsjuriet efter Fredsslutningen. Han havde da rundhaandet sørget for Æresbevisninger og Forfremmelser til alle dem, med hvis Tjeneste i IX. Division han havde været tilfreds.

De andre vendte han Ryggen.

DEN LILLE JAP

Der er i denne December Maaned 1904 kun en eneste Vej fra Mukden ind paa nevtralt kinesisk Landomraade, nemlig ad „den store Mandarinvej" til Byen *Sinmentun* ved Liao-ho, derfra med den for Passagertrafik endnu ikke aabnede Jærnbane til Stationen *Kaopontse*, og derfra atter med Hovedbanen fra *Jingkov* til *Shanghajkvan* og videre til *Tientsin*.

Allerede i Kaopontse myldrer det med Japanere, der omsværmer mig som Fluer et Stykke Sukker. Rent bortset fra, at min Paaklædning forraader et langt Felttogs Strabadser, saa bærer jeg ogsaa et andet, tydeligt Kendetegn paa, at jeg kommer fra Krigsskuepladsen — nemlig et japansk Infanterigevær, som blev taget paa en Fange i Slaget ved Tuminling, og som General Kondratovitsj forærede mig til Minde om hine Dages Oplevelser. Medens jeg staar og venter paa Toget fra Jingkov, henvender den ene lille, smilende, ydmygt høflige Japaner efter den anden sig til mig med Forespørgsel om min Helbredstilstand og min Opfattelse af Vejret, eller med Tilbud om at være mig til Nytte, hvis jeg paa nogen Maade kunde ønske Bistand.

Det bliver endnu meget værre i Togene til Shanghajkvan og Tientsin. Mit japanske Gevær er som et Skilt, hvorpaa den tætte Sværm af rejsende Japanere kan læse, at jeg har været i Krigen paa russisk Side, da jeg natur-

ligvis ellers ikke kunde eje netop et japansk Vaaben. Senere, i selve Tientsin, ombord paa Damperen til Shanghaj og Hong Kong — kort sagt, overalt paa Stillehavskysten, udøver jeg en paafaldende Tiltrækning paa Japanere. Det er utroligt, saa mange Opfordringer til at stifte Bekendtskaber og indlede Venskaber der bliver rettet til mig. Jeg modtager Indbydelser fra Japanere, som jeg aldrig har set for mine Øjne. Jeg er Genstand for en Opmærksomhed og Interesse, som jeg ikke i fjærneste Maade har gjort mig fortjent til. Tilbud, undertiden af meget ejendommelig Natur, bliver rettet til mig. Har jeg hidtil indaandet russisk Luft, saa bliver den nu japansk. Overalt i Byerne og deres Hoteller, paa Jærnbanerne og Dampskibene, tidlig og silde har jeg i Nærheden af mig en eller anden lille vims, gul Mand af den Slags, Englænderne i Østen kalder LITTLE JAP.

Naar han viser sig paa Gaden i Skødefrakke, der kryber op i Nakken, tærnede Benklæder, som stumper ved Anklerne, hvide Strømper, brune Tøjsko og britisk Rejsehue, siger de Abekat om ham. I deres Aviser fra London til Shanghaj, fra Indien til Avstralien, fra Kap til Kanada hedder han *the dear little Jap*.

Naar han — med Buk, som ingen Hofmand gør ham efter, og med Smil, der blotter hans vældige Kæbers lange, stærke Tænder — fremstiller sig til Optagelse i britisk ledede Klubber og Foreninger, gives det ham tydeligt tilkende, at hans Selskab ikke ønskes. Naar der tales om Fremskridt og Dygtighed, fremhæves blandt alle andre den beundringsværdige, den indtagende og højt civiliserede lille Jap.

Naar han ønsker at gøre Forretning, tages der Forsigtighedsregler mod ham som overfor en straffet eller paa

anden Maade mistænkelig Person. Naar offenlig og privat hans Sejre lovsynges, da prises han som den tapre og kloge, men frem for alt dog som den højsindede og ridderlige lille Jap.

Han er tilstede overalt, hvor han paa nogen Maade kan klemme sin renlige lille Person ind. Blandt Honoratiores — i guldbroderet Snipkjole og med svanefjerkranset Tremaster — ved Indvielsen af kristne Kirker og buddhistiske Templer, ved Diplomatkuren paa Hans Majestæt Kejserens Navnedag og ved Mindefester for Republikens Oprettelse. Blandt Talerne paa Møder til Kinesernes Forbedring og Opbyggelse. Blandt Tilhørerne, der andagtsfuldt lytter til, at en evropæisk Dame med korset-slank Midje tordner mod Kineserindernes smaa Fødder. Blandt Aktionærerne til Udnyttelse af Guldminer, Flodsejlads, Vandværk og Elektricitetsanlæg i det indre og ydre Kina. Blandt dem, der i Aviser paa evropæisk Sprog formaner Kina til Ro, Orden og Erkendelse af fremmed Indflydelses Nødvendighed. Blandt dem endelig, som i Aviser paa kinesisk Sprog og gennem behændigt udspredte Smaaskrifter nærer Foragten og puster til Hadet mod de fremmede.

Ingen er saa beskeden som han. Ak desværre — vil han sukke — staar Japan endnu langt tilbage i Kultur; dets Fremskridt er smaa, fordi endnu kun en lille Del af Befolkningen har kunnet tilegne sig Vestens Civilisation. Og Flaadens og Hærens Sejre! ... Idet de to bittesmaa Prikker, han har til Øjne, helt forsvinder i den Mængde gule Hudfolder, hans glubske Smil sender tilvejrs, beder han om at undgaa Overdrivelser. Smuttende som et Firben mellem varme Stene vil han henlede Opmærksomheden paa de russiske Soldaters glimrende Tapperhed, paa General Kuropatkins fremragende Felt-

herreævner, paa de overordenlige Vanskeligheder, Valpladsens Fjærnhed nødvendigvis maa berede det store, russiske Rige ... og alt dette med en Troskyldighed, en ædel Varme i Overbevisningen, der lokker Taarer frem i Damernes Øjne og aftvinger Mændene Beundringsudbrud, for hvilket han takker med et dybt undseeligt og mageløst overlegent Buk.

Ingen er fræk som han. Ved en Række beklagelige Fejltagelser, som han — i Tilfælde af Opdagelse — med uskrømtet orientalsk Ydmyghed beder om Tilgivelse for, kommer han til at gribe i andres Frakkelommer, til at gaa ind i andres Kahytter eller Hotelværelser, til at skele i andres Breve og blade i andres Bøger. I Nærheden af, hvor to fører en Samtale, vil der altid være et Sted, hvorfra han ønsker at nyde Udsigten. Hans Hjælpsomhed kender ingen Grænser som Middel til at opnaa Svar paa alle de: Hvornaar? Hvorhen? Hvorfor? og Hvormeget?, som hamrer i hans Hjærne.

Der findes ikke Mage til hans Alsidighed. Han taler om Politik og Forretninger paa Engelsk, om Kunst og Literatur paa Fransk, om Videnskab og Kanoner paa Tysk. Det viser sig, at han har indgaaende Kendskab til gammel kinesisk Kunstindustri og til den Forestillingskres i Historie og Æventyrdigtning, hvorfra den har hentet sine Motiver. Ombord paa Damperen er han alle Børns Yndling, fordi han af Tændstikæsker, lidt Papir og Traad kan lave det nydeligste Legetøj. Han forbavser de unge Briter ved sin Færdighed i alskens Sport. Han vinder bestandig i Whist og Bridge. Under den almindelige Bordsamtales bugtede og springende Løb fremhersker hans høje, men slet ikke ubehagelige Diskant:

„Som Goethe siger i anden Del af Faust ... Sikkert et af Spencers fineste Arbejder ... Hvis man til Forholds-

tals-Valgmaaden prøvede Formlen ... Der hænger i Münchens nye Pinakotek et lille Billede ... Det latinske Navn paa denne Fisk er ... Den japanske Shrapnel har i Sprængningsøjeblikket en Hastighed af ..."

Og ligesom hans Øren er med i alle Spørgsmaal og Svar, der udveksles Bordet rundt, saaledes ligger hans bitte-smaa Øjne bestandig paa Lur inde i deres dybe Huller, vaagent og opmærksomt følgende Virkningen af den punktlig tilstedeværende og ved alt fingererende Viden, hvormed han tumler lige saa let, som naar han lader Papirsommerfugle flyve for sin Vifte og haler brogede Silkebaand ud af sin Næse.

Sjældent er det muligt at faa rede paa, hvad han egentlig tager sig til. Der findes ikke saa helt faa Tilfælde, hvor han oprindelig har været kendt f. Eks. i Shanghaj som Barber for derefter at blive genkendt f. Eks. i Søul eller Gensan som Gensdarmofficer. Eller han forestiller sig den ene Dag som Klædehandler Osima fra Jokohama for derefter den følgende Dag at afsløre sig som Oberst Imaso fra Jingkov. I de ni af ti Tilfælde vil han give urigtige Oplysninger om sig selv, og der er her den Brist ved hans ellers saa blændende Skuespiller-Kunst, at han forgæves prøver at skjule, at der er noget, han vil skjule. En Lugt af Politi, Spioneri, Oplysningsbureau og Kammermamsel omgiver hver eneste *dear little Jap*. Han bringer mig regelmæssigt til at huske efter, om jeg fik alle Gemmer laasede, da jeg forlod mit Værelse.

Paa en eller anden Maade vil han altid kunne komme ind under Betegnelsen *Agent*. Aaabenlyst er han det ganske vist kun, naar han tilhører japansk Diplomati eller Konsulatstjeneste. Men i Hemmelighed — og det hemmelighedsfulde, alt hvad der er underhaanden og under Jorden, det tvetydige og det forstillede er hans Element

— vil han agentere for sit Nippons Interesser, selv om han midlertidig tjener sin daglige Ris som Ingeniør eller Barber, som Detaljist i japansk Nürnbergerkram eller som Bankassistent. Dette være sagt til hans Ære. Han er i Virkeligheden et Mønster paa Fædrelandskærlighed: offervillig og disciplineret, virkelysten og udholdende naar som helst og hvor som helst han udenfor sit Lands Grænser handler som japansk Statsborger.

Tredjedagen efter at jeg har forladt Krigsskuepladsen og faa Timer efter min Ankomst til Tientsin, bringer min Boy mig et haandskrevet Visitkort, hvorpaa der staar A. YOKOYAMA. Boyen forklarer, at det er en japansk Gentleman, der ønsker at tale med mig.

Mr. Yokoyama viser sig at være en lille, smilende, glat Herre i en meget medtaget evropæisk Dragt og med en unaturlig stor Ordensbaands-Roset i Knaphullet. Han rækker mig Haanden med en Hjærtelighed, som var vi gamle Venner, der gensaa hinanden efter lang Tids Adskillelse, og samtidig med en Ydmyghed, som var jeg et højere Væsen, der pludselig blev Genstand for hans Tilbedelse.

„Hvad skylder jeg Æren af Deres Besøg, Mr. Yokoyama? Vær saa god at tage Plads."

Han sætter sig paa Kanten af en Stol, synlig utilpas. Japanere kan ikke fordrage at sidde paa Stole.

Efter en lille Pavse siger han hemmelighedsfuldt:

„My dear Sir! De har i Dag fra Shanghajkvan rejst med en Del japanske Officerer ..."

„Har jeg! De er paa Vildspor, Mr. Yokoyama. De Herrer forestillede sig alle for mig som Købmænd eller Bankmænd."

„Undskyld, Sir, meget rigtigt, men hvis De vil tillade mig, saa *var* det nu alligevel Officerer."

„Og De selv, Mr. Yokoyama, hvad og hvem er De?"

„Jeg er ogsaa Officer, Sir."

„Og De ønsker?"

„Sagen er, at de Officerer, De rejste med, har anmodet mig om at spørge Dem, Sir, om De ikke skulde være tilbøjelig til her, paa Tomandshaand, at fortælle lidt om Deres sikkert meget interessante Oplevelser og Iagttagelser i Mandsjuriet ..."

„Meget smigrende, Mr. Yokoyama. Men min Tid tillader mig desværre ikke den Slags private Foredrag."

„Oh, Sir, vi forstaar saa fuldkomment, at De ikke i Dag i en Jærnbanekupé vilde fortælle Folk, De tilfældig mødte, hvad De har set ved den russiske Hær. Vi respekterer i høj Grad denne Deres Diskretion. Sir, vi højagter Dem som Gentleman — paa min Ære: højagter Dem!"

„Ja Tak, saa er der jo egenlig ikke mere at sige om den Ting, Mr. Yokoyama."

„Sir, tillad mig ... Der *er* dog en betydelig Forskel paa, om De taler i en Jærnbanekupé med tilfældige rejsende, eller under fire Øjne med en Mand, der højagter Dem."

„Jeg troer ikke, vi forstaar hinanden, Mr. Yokoyama. Derfor forekommer en Fortsættelse af denne Samtale mig ørkesløs."

Jeg rejser mig — og han benytter henrykt Lejligheden til at slippe væk fra Stolen.

„Undskyld, Sir, jeg vil meget nødig være paatrængende. Men jeg kan tænke mig den Mulighed, at De nærer Betænkeligheder paa Grund af min Stilling som japansk Officer. Jeg vil ikke tøve med at berolige Dem. Det var ikke sandt, naar jeg før sagde, at jeg er Officer. I Virke-

ligheden er jeg ansat i det hemmelige Politi. Vær saa god selv at se min Legitimation."

Han trækker et Dokument med japanske Skrifttegn op af Lommen.

„Hvad i Alverden vedkommer Japans hemmelige Politi mig! Jeg byder Dem Farvel, Mr. Yokoyama ..."

„Vor Samtale er kommen ind i et uheldigt Spor, Sir. Tilgiv mig, hvis jeg har krænket eller saaret Dem. Jeg vil give mit Liv til, at De vil tilgive mig ..."

„Heller ikke Deres Liv vedkommer mig. Jeg er overmaade optaget ..."

„Sir, vil De tillade mig at rette et Spørgsmaal til Dem?"

„Ja, hvis De kan gøre det kort."

„Meget kort. — Sir, hvor opholder General Kuropatkin sig i dette Øjeblik?"

„Nej hør, min gode Mand, nu bliver det mig for broget. Har De da ikke Æresfølelse i Kroppen? Gentagne Gange har jeg vist Dem Døren. Maaske De nu vil være saa god at gaa Deres Vej."

„Sir!" klynker han som en Hund, der er sparket til, „Sir! De skal ikke komme til at fortryde det, hvis De vil besvare et Par smaa, ligegyldige Spørgsmaal ..."

„Mr. Yokoyama! I syv Maaneder har jeg nydt den største Gæstfrihed hos Russerne, medens jeg, mig bekendt, intet som helst har at takke Deres Landsmænd for. Jeg gad vide, hvad Marskal Oyama eller General Kuroki vilde sige, hvis en af de fremmede Korrespondenter, der har fulgt den japanske Hær, vilde løbe til Russerne med deres Oplysninger! For fjerde eller femte Gang opfordrer jeg Dem til at gaa Deres Vej."

Men Mr. Yokoyama kommer mig tværtimod tæt ind paa Livet, og med et skalkagtigt Smil, som vilde han sige

Dikkedik til mig, udtaler han, at der jo dog er en uhyre Forskel paa de Ting!

„Sir, De forstaar jo da nok, at hvad De fortæller mig, bliver *ganske* mellem os!"

Jeg kan ikke lade være at le. Han benytter sig heraf til at fortsætte:

„Desuden, Sir, jeg gentager, De skal ikke komme til at fortryde, hvis De viser mig Fortrolighed ..."

„Hvad mener De med det?"

„Sir, Mikadoens Regering vil ikke vise sig utaknemlig, naar en saa fremragende Mand ..."

„Mener De Penge?"

„Ogsaa Penge, Sir, ogsaa Penge ..."

Han bliver mere og mere nærgaaende og indsmigrende.

„Hvormeget?" spørger jeg kort.

„Se det er et Spørgsmaal, jeg kan forstaa, Sir. Hav kun Tillid. Tro ikke, at vi Japanere ..."

„Hvormeget — spurgte jeg!"

„Naturligvis, naturligvis ... blot ikke saa kort for Hovedet, Sir ... vi bliver nok enige ... Oplysningernes Værdi kan være højst forskellig, det vil De vist selv indrømme ... Men fem Pund Sterling har man jo da altid hos sig ..."

„Er De rasende, Mr. Yokoyama! Troer De, jeg lader mig bestikke for 5 Pund!"

„Ikke saa ivrig, min gode Ven ..."

Vi er allerede kommen hinanden betydelig nærmere, kan jeg mærke.

„Blot ikke kort for Hovedet ... jeg kunde jo ogsaa spørge, hvormeget De forlanger, lille Ven?"

„Under 50 Pund gaar jeg ikke."

„Umuligt, min Ven, umuligt. Hvor kan jeg købe Op-

lysninger til den Pris, naar jeg ikke veed, hvad Oplysningerne er værd! Lad os komme hinanden imøde. Skal vi sige 20 Pund?"

„Ikke Tale om den Ting!"

„Saa siger vi 25."

„40 — det er mit sidste Ord!"

„Jamen, lille Ven, saa mange Penge har jeg slet ikke hos mig ..."

„Spiller ingen Rolle mellem Mænd, der højagter hinanden som vi to, Mr. Yokoyama! De bringer mig Pengene i Morgen. Jeg har fuld Tillid til Dem."

„Mener De ikke, at 35 vil være nok ..."

„Jeg gør et Forslag. De faar mine Oplysninger. Viser det sig, at Officererne anser dem for at være særlig værdifulde, bringer De mig 40 Pund Sterling i Morgen. I modsat Fald slipper De med 35. Dette er *fair,* skulde jeg mene."

„All right, min Ven. Det gaar jeg ind paa."

„Saa beder jeg Dem stille Deres Spørgsmaal, Mr. Yokoyama!"

Han tager et Stykke beskrevet Papir op af Lommen. Aabenbart møder han forberedt.

„Altsaa: Hvor opholder Kuropatkin sig?"

Jeg tager den Dagbog med mine Optegnelser, som jeg har ført under hele Felttoget, og blader i den. Højtideligt svarer jeg derpaa:

„Hovedkvarteret befinder sig for Tiden i Landsbyen Kungualin."

Yokoyama forlanger Navnet stavet og noterer. Hans Alvor er uomtvistelig. — Nu føler jeg mig overbevist om, at han virkelig ikke er Officer, men en laverestaaende Politispion. Thi Landsbyen Kungualin har i December i mindst fire Maaneder været i Japanernes Besiddel-

se; den ligger Syd for Liaojang, og der stod en Træfning paa Højderne omkring den.

Yokoyama fortsætter:

„Har Russerne i de sidste to Uger faaet tilført Fæstningsskyts ad den transsibiriske Jærnbane?"

„Ja, en Masse!"

„Er De i Stand til at opgive Stykkernes Antal og Kaliber?"

„Inden jeg for tre Dage siden forlod Mukden, var der ankommet ... undskyld et Øjeblik, jeg maa se efter i mine Optegnelser ... rigtig, her har jeg det! ... var der ankommet: 163 Stykker $81^2/_3$ cm., 76 Stykker $54^1/_2$ cm. og nøjagtig 100 Stykker af den bekendte russiske 87 cm.-Type 1902, De veed ... Paa Mørser-Batterierne har jeg ingen tilforladelige Tal."

Yokoyama noterer ivrigt. Der er ikke Mening skabt i, hvad jeg har sagt. Det hele er Abrakadabra. Men Yokoyama ikke saa meget som blinker med Øjnene. — Han læser videre paa sit Papir:

„Hvis Fæstningsskyts er ankommet til Mukden ... hvad jeg vilde sige: Hvor er dette Skyts opstillet?"

„Nøjagtig kan jeg ikke svare paa dette Spørgsmaal, da Skytset langt fra altsammen var bragt i Stilling ved min Afrejse. Men at Hensigten er at støtte Hun-ho Linjen, kan der jo fornuftigvis ikke være Tvivl om."

„Var der, da Korrespondenten ... altsaa, var der, da De forlod Mukden, Tale om forestaaende Udfald fra den russiske Hovedstilling?"

„Ja."

„I bekræftende Tilfælde: hvilke var disse Planer?"

„Mr. Yokoyama! Havde jeg vidst, at De vilde spørge saa meget, havde jeg aldrig slaaet af paa de 50 Pund ..."

„Min lille Ven, Forretning er Forretning. Enten maatte

jeg købe Dem eller De mig i Sækken. Vi er bleven enige. Lad os ikke tale om den Ting, men svar paa mit Spørgsmaal."

„Nuvel, Kuropatkin har planlagt at undsætte Port Arthur ved at omgaa Japanernes venstre Fløj og falde Liaojang i Ryggen med syv Armékorps — vel at mærke, hvis han kan det!"

„Det taltes der altsaa om i Mukden, da De forlod Byen?"

„Jeg vil betro Dem, Mr. Yokoyama, at der var højtstaaende Officerer, som mente, at ti Armékorps var nødvendige. Uenigheden mellem Førerne antog i den Anledning formelig uhyggelige Former."

„Meget interessant. Tak, lille Ven. Nu har vi endnu blot et Par Smaating tilbage ..."

Han bliver ved. Og jeg giver taalmodigt den samme Slags meningsløse Svar, som han omhyggelig skriver ned.

Endelig er Forhøret endt.

„Altsaa bringer De mig i Morgen mindst 35 Pund, Mr. Yokoyama!"

„Selvfølgelig. Hav det godt saa længe, min Ven."

Han slaar mig fortroligt paa Skuldren, nikker nedladende og forlader mig som en Fyrste, der trækker sig tilbage.

Samme Eftermiddag fortalte jeg den russiske Konsul i Tientsin, Laptjeff, hele Historien med Anmodning om, at han vilde tie med den til næste Dag.

Jeg maatte imidlertid forgæves vente paa min Ven Mr. Yokoyama. Han viste sig ikke. Derimod fik jeg anonymt tilsendt en af de smaa engelske Aviser i japansk Sold, der udkommer i Tientsin. Heri stod saadan noget

som, at Byen nu atter havde faaet Besøg af et af disse forløbne Individer, der som Korrespondenter paa russisk Side havde skandaliseret Verden med deres løgnagtige Beretninger.

Den lille Notits' Aarsag lagde hverken Konsul Laptjeff eller jeg Skjul paa. Folk i Tientsin lo over Historien. Og det mærkelige var, at Japanerne viste sig mere ivrige end nogensinde for at bevidne mig deres Interesse. En af dem, som jeg traf i Byens bedste Selskab, tog mig til Side og hviskede mig i Øret:

— Jeg skal betro Dem, at Manden slet ikke hedder Yokoyama og heller ikke er ansat i Politiet.

— Men hvem Pokker er han da?

— En brav Japaner, der har villet prøve paa at gøre sit Fædreland en Tjeneste!

LIBRARY
APR 19 1976
UNIVERSITY OF TORONTO

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

BRIEF
PTB
0012466

0182682

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 04 10 07 016 6